

Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2019

Kommunit Namminersorlutillu Oqartussat missingersuutaat naatsorsuutaallu pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 26, 28. november 2016-imeersoq naapertorlugu Naalackersuisut Inatsisartut upernaakkut ataatsimiinneranni Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera pillugu ukiumoortumik nalunaarummik saqqummiussissapput, taakkununga ilaalluni pisortat aningaasartuutaanni isertitaannilu ineriartortoqarnera.

Ukiumoortumik nalunaarutip imarissavai qitiusumik aningaasartuuteqarfiusartuni isertitaqarfiusartunilu ataatsimi arlalinniluunniit aningaasaqarnikkut suliassanillu ingerlatsinerup misissuiffigeqqissaarneqarsimenerat.

Nalunaarut tamanna aqqutigalugu Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aningaasaqarnerat pillugu paasisutissiisarnarit annertusarnissaannut tapeeqataassaaq, tamannalu aqqutigalugu Namminersorlutik Oqartussanik aamma Kalaallit Nunaat ataatsimut isigalugu aningaasaqarnerup ineriartornera pillugu oqalliluarnissamut tunngaviliilluni.

Taamaalilluni nalunaarusiaq siamasissumik siunnerfeqarpoq, aningaasaqarnikkullu ineriartortitsinissaq pingaarnersiutinissarlu pillugit Naalackersuisut Inatsisartullu isummersuutaannut ilaatinneqartussanngorlugu ilusilersorneqartussaalluni. Nalunaarummi immikkut ajornartorsiuteqarfiusut ineriartorfiusinnaasullu uparuarneqarput.

Taamaammat Naalackersuisut Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarutaat 2019 manna Naalackersuisut 2020-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuutissamik suliqaarnissaannut atasutut isigineqassaaq.

1 Siulequt

Ukiuootumik Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut suliniutit arlallit pingaarutillit Naalakkersuisut ukioq manna ukiunilu tulliuuttuni aallartinniarlugit pilersaarutaasa ilaannik misissuineruvoq.

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2019-imi massakkut aningaasaqarnikkut inissisimaneq aamma ineriartornerup atasinnaasup qulakkeerniarnissaani unammilligassat nassuiarneqarput, tamakkulu ukiuni kingullerni nalunaarutini, Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit ukiuootumik nalunaarusiaanni aamma Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiissutaani nassuiarneqarput.

Peqatigitillugu Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2019-imi Attassiinnarnissamut Inerikkiartortitsinissamullu pilersaarut 2016-imeersoq aqqissuusseqqinnernik sisamanik ilaqartinneqartoq malitseqartinneqarpoq.

Attassiinnarnissamut inerikkiartortitsinissamullu pilersaarut tamatumunngalu aqqissuusseqqinnerit, suliniutit tigussaasut aamma aningaasaliinerit anguniagaqarfiusut aqputigalugit malitseqartitsinerit pisortat aningaasaqarnerisa attatiinnarnissaata anguniarneranut aamma piujuartitsinermik tunngaveqarluni namminersortutik suliffiuteqartuni ineriartortitsinissamut suliffissaqartitsinermullu iluaqutaassaaq. Taamaalillunilu aamma anguniagassanut amerlanernut iluaqutaassalluni, tassalu:

- Nunatta aningaasaqarniarnera pitsaasumik patajaatsumillu ineriartussasoq, sivisuumik attanneqarsinnaassasoq tamannalu aqputigalugu Kalaallit Nunaat ataatsimoortumik tapiissutinik isumalluuteqarunnaariartussaaq, tamannalu aqputigalugu suliassanik naalagaaffimmiittunik attuumassutilinnik naleqquttumik tiguisalersillugu. Taamaasiortoqassappat aningaasaqarneq atasinnaasumik ineriartortinneqartariaqarpoq, ilaatigut nunami maani tunisassiornerup qaffassariartorneratigut inuussutissarsiutillu assigiinngitsut nammaqataasussat ineriartortinnerisigut inuussutissarsiutinik ataasiakkaaginnarnik ingerlatsinitta kingunerisaanik eqqorneqaratarsinnaanerput annikillisarlugu.
- Piginnaasatigut annertusaanerit ataavartumik ingerlanneqassasut ilaatigut ilinniartitaanerup tamakkiisumik qaffassarneratigut suliffissaqartitsiniarnermullu tunngatillugu suliassaqarfinnik nutaanik naalagaaffimmit tiguisinnaanissamut periarfissiisumik.
- Oqimaatigiinnerusumik nuna tamakkerlugu kommuninilu ineriartortitsisoqassasoq, tamannalu aqputigalugu nuna tamakkerlugu naleqquttumik atugarissaarneq ingerlatiinnarlugu aamma nunap immikkoortuini arlalinni namminersortuni ineriartortitsinermik pilersitsilluni inuttaasullu ineriartortitsinnaanerinut assigiinnerusumik periarfissiisumik.
- Inuit ataasiakkaat ilaqutariillu pisisinnaassusiat annertusaaffigalugu, matumani appassisumik akunnattumillu aningaasarsiallit kivitseqataaffigalugit inuiaqatigiinnilu imminut pilersorsinnaaneq annertusarlugu.

Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarut 2019 aqputigalugu ilaatigut apeqqutit tamakku eqqartorneqarput. Assersuutigalugu nalunaarummi immikkut ittumik immikkoortoqarpoq, tassanilu siunnersuutit assigiinngitsut aqputigalugit suliniutinut tigussaasunut Naalakkersuisut aqputissiuisinnaanersut inuttaasullu pitsaanerusunik assigiinnerusunillu atugaqalersinnaanerit erserineqarpoq. Matumani minnerunngitsumik suliassaqarfinni ukunani aqqissuusseqqinnerit aqputigalugit:

- Ilinniartitaaneq; ilinniartitaanerni amerlanerit ilinnialersinniarlugit aporfingortartut suujunnaarsinnissaat qitiutillugu.
- Inissianut susassaqarfik; inissianut attartortittakkanut oqartussaaffiup kommuninut nuunnissaata piareersarnissaa kiisalu inissaqartitsiniarnermi annerusumik nammineersinnaaneq anguniarlugu attartortitsisarnermut inatsisip aqqissuusseqqiffiginissaa qitiutillugit.

- Annerusumik imminnut pilersorsinnaalernissaq, soorlu aaqqissuusseqqinnerit amerlanernik sulisussarsiorsinnaanernut iluaqutaasinnaasut.
- Meeqqat inuusuttullu atugarliortut pingaartinnerullugit immikkoortut assigiinngitsut peqataanerisigut siusissukkut suliniutit pinaveersaartitsiffiusut.
- Naalagaaffimmiit akisussaaffinnik tigusiartuaarnissamut pilersaarutip piareersarnissaa.

Nalunaarut aamma aningaasaqarnikkut politikeqarnermi anguniagassanik tungavissanillu, (SDG-mi) piujuartitsinissamik anguniagassanut killiffimmik aamma immikkoortunut pilersaarutininik suliaqarnerup killiffianik imaqarpoq.

Taamaammat atuarluarnissassinik kissaappassi, oqallinnissamullu qilanaarlunga.

Vittus Qujaukitsoq, Aningaasaqarnermut Nunanilu Avannarlerni Suleqatigiinnermut Naalakkersuisoq

Imarisai

1	Siulequt	3
2	Aallaqqaasiut	7
2.1	Aningaasaqarnikkut inissisimaneq aaqqissuussaaniikkullu ajornartorsiutit	8
2.1.1	Aalisarnermi ineriartorneq	10
2.1.2	EU-mik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutit	15
2.1.3	Inuussutissarsiorfiit allat	17
2.1.4	Sermip erngullu avammut nioqqutiginissaat	17
2.1.5	Takornariaqarneq	18
2.1.6	Ikummatissat	20
2.1.7	Aatsitassat	22
2.1.8	Suliffeqarneq suliffissaaleqinerlu	24
2.2	Nunatta Karsiata aningaasaqarnera	27
2.2.1	Nunatta Karsiata 2018-imi naatsorsuutai	27
2.2.2	Kommunit aningaasaqarnikkut ineriartornerisa ataqatigiinneri	30
2.3	Akitsuit	31
2.4	Akiitsut	33
2.5	Akiitsut allanngoriartornerat	36
3	Annerusumik nammeneq aalajangiisinnaaneq aningaasaqarnikkullu imminut napatissinnaaneq	39
3.1	Naalackersuisut aningaasarsiornikkut ingerlatsineranni anguniagassat tunngavigineqartullu	39
3.2	Suliassanik naalagaaffimmiit siunissami tigusinissat pillugit eqqarsaasersuutit	41
4	Anguniakkut uuttuutillu	44
4.1	Missingersuusiornermut naatsorsuusiornermullu inatsit aningaasaqarnikkullu aqutsineq	44
4.2	Anguniakkat aamma uuttuutini atuineq	45
4.2.1	Suliassaqrifiit akimorlugit anguniakkat aamma uuttuutit	46
4.2.2	Ilinniartitaanermut anguniakkat uuttuutillu	49
4.2.3	Siuariartornermut suliffeqarnermullu anguniakkat uuttuutillu	50
4.2.4	Anguniakkat uuttuutillu pisortanit ingerlataqarfimmu	51
4.2.5	Anguniakkat uuttuutillu imminut pilersornermut	52
4.2.6	Attaveqaatinut anguniakkat uuttuutillu	53
4.2.7	Pinerluttarnerup appartinnissaanut anguniakkat uuttuutillu	54
4.3	Piitsuussutsimik uuttuineq	54
4.4	Piujartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornermut anguniagaq aamma SDG 2030-suliniut ...	58

4.5	Ingerlataqarfimmi pilersaaruseriorneq	61
5	Attassiinnarnissamut Inerikkiartortitsinissamullu pilersaarutip ingerlateqqinneqarnera	65
5.1	Ilinniarsimassutsip qaffasissusiata annertusinera	65
5.2	Annertusaanermut aningaasatigullu arlalinnik isumalluuteqalernermut ikaarsaarnermut iluaqutissat.....	69
5.2.1	Inuussutissarsiornermut akileraaruseriisarneq.....	69
5.2.2	Aalisarnerup ineriartortinnera.....	72
5.2.3	Takornariaqarnermut periusissiaq nutaaq	74
5.2.4	Paasissutissaasivinnut pilerinarsaanissaq.....	75
5.2.5	Ikummatissanut tunngatillugu periusissiaq nutaaq (2019-2023).....	76
5.3	Pisortat ingerlataqarfiinik nutarterineq.....	77
5.3.1	Pisortani pisiortorneq pitsaanerusoq	77
5.3.2	Pisortanut akiitsoqalersarnerit pitsaaliorneri akiitsullu appartinniarneri	78
5.3.3	Qarasaasianik atuinerulerneq.....	80
5.3.4	Assiliorneq nunallu pissusaa pillugu paasissutissat	84
5.3.5	Siusissukkut pinaveersaartitsiffiusumik suliniuteqarneq pingaarnertut tunngavigalugu	87
5.3.6	Peqqinnissaqarfik - sulilersitsisarneq sulisullu suliiinnarnissaat.....	89
5.3.7	Avatangiisinut eqqagassanullu tunngasut	90
5.3.8	Ilanngaaserinerimi periusissiaq - Inussuk 2018-2023	92
5.4	Atugarissaarnikkut sullississutinik, akileraaruseruariaatsimik ineqarnermullu tunngasunik aaqqissuusseqqinnikkut imminut pilersorsinnaanerup annertusarnera.....	92
5.4.1	Imminut pilersornerulerneq	93
Siumup, Atassutip, Nunatta Qitornaasa, Demokraatit aamma Inuit Ataqtigiit akornanni 2019-imut aningaasanut inatsit pillugu isumaqtigiissummi eqqaaneqarput imaattut:		
5.4.2	Ineqarnerup iluarsartuussiffiginissaanut ineqarnermut politikkimik aningaasaqarnermullu nalarineqartussat.....	100
6	2019-imut aningaasanut inatsimmut tunngaviit AIS 2020-millu piareersaaneq.....	106
6.1	AIS 2020-mut atatillugu missingersuutinut ataqtigiissaarineq.....	106
6.2	Aningaasartuutinik misissueqqissaarnerit.....	107
6.2.1	2020-mut aningaasanut inatsissiatut siunnersuummut suliamut ilanngussaagallartut.	110

2 Aallaqqaasiut

Inuiaqatigiit imminnut napatissinnaanerusut pilersinniarlugit pingaarnertigut anguniarneqassasoq naalakkersuinikkut suliaqartut amerlanerit isumaqatigaat, matumani nunatsinni pissutsinut aalajangiisarnernut piginnaatitaaffik ineriartornermullu akisussaaffik annerusumik nunatsinnut nuullugu.

Taamaammat tunngavissanik ersarissunik pitsaasunillu pilersitsinissaq Inatsisartunut Naalakkersuisunullu suliarissallugu pingaartorujussuuvoq, matumani nunatsinni periarfissat killeqanngitsut atorluarniarlugit innuttaasut periarfissaqartilergit namminerlu inuunerminnut akisussaanissaminnut periarfissillugit. Amerlanerit sulilersikkutsigit nunatut, inuiaqatigiittut inuttullu ataasiakkaatut nukittunerussaagut. Peqatigitillugu inummut inunnulluunniit ingerlariaqqinnissaminnut pisariaqartitsisunut piffissaagallartillugu ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisunut tamakkiisumik ikiuinissamik inuiaqatigiittut neqeroorsinnaassaagut.

Tamanna pissutigalugu pilersaarusiornitsinni peqqissaarlutalu siumut isigisariaqarpugut, aaqqissuussamillu inuiaqatigiit tamarmiutillugit inerisaavigalugit. Tamanna pissaaq ilaatigut innuttaasut, suliffeqarfiutillit suleqatigiiffiillu ingerlaavartumik ilinniartitsiffiginerisigut piginnaasaanillu ineriartortitsiffiginerisigut, ilaatigullu attaveqaasersuutini tunngaviliunneqartut nunatta pisariaqartitaanik periarfissaanillu aallaaveqartut ilusilersuiffiginerisigut. Nunatsinni suliaasaqarfiit assigiinngitsut aqputigalugit suleqatigiinnerput pitsaanerulersissavarput, soorluttaarlu pisariaqartitsineq naapertorlugu nunanut allanut isumassarsiortarluta suleqatissarsiortarlutalu.

Ineriartorneq kissaatigisaq nammineerluni aggernaviannigilaq, anguniarluguli tamattaalluta sulissutigisassavarput pingaartillugulu. Akit nikerarnerat suli ajunngilaq, atorluartariaqarparpullu:

- Akit nikerarnerat piffissap ilaani ajorteriaqqissagaluarpata pisortat aningaasaqarnerisigut sinneqartoornikkut piareersimalluarput.
- Inuiaqatigiit siunissaat qulakkeerniarlugu silatusaartumik aningaasaliisarnikkut aamma siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu aaqqissuussaanikkut iluanaaruteqarluta.

Tamatumanilu kommunit suleqatiginerisigut ukiuni aggersuni inuit ikinnerusut utoqqarnik amerlanerik pilersuisunngortussaanagerat suliaralugulu aqputissiuuttussaavarput. Tamannalu pissaaq:

- amerlanerit inuusutsillutik ili inuusutissarsiutinut tunngasunik piginnaasaqalersitsisumik ilinnialernerisigut.
- sulisinnaassuseqartut amerlanerit suliffinni sulilersinnerisigut - suliffissat ataavartut aqputigalugit imaluunniit suliffissanut annermik attaveqartilernerisigut.
- inuit ikiliartornissaraluaat illuanut saatissallugu, innuttaasullu tamanna aqputigalugu amerliartorteqqilerlugit.
- siusissukkut suliniutit taakkunanilu pinaveersaartitsinerit ataqatigiissaarinerillu pingaarnertut tunngavigalugit pisortani suliaasaqarfimmi, tassani meeqqat inuusuttullu immikkut qitiutillugit.
- innuttaasut amerlanerit namminneq ineqalernissartik akisussaaffigilissagaat, peqatigitillugulu ineqartitsiniarnikkut pisariaqartinneqartut suliaralugit.

Naalagaaffimmiit ataatsimoortumik tapiissutinik isumalluuteqarnerput annikillisarniarutsigu, inuusutissarsiutinik tapiissutinik pisariaqartitsiffiusunik nammattussanillu ineriartortitsinissarput pisariaqarpoq tamannalu aqputigalugu aalisarnikkut pisuussutinik pitsaanerusumik atorluanaanissaq angullugu.

- Tamatunungali ilaavoq angallannikkut attaveqaasersuutinik nutarterineq naammassisariaqaratsigu - matumani inunnik ilaasunik angallassineq angallatillu atorlugit assartuineq nunatsinni pisariinnerusumik angalasinnaaneq anguniarlugit - nunatsinnut nunatsinniillu.

- Immikkoortunilu arlalinni pitsanngorsaasoqarnissaa, sunniuteqarnerusumik sulisoqarnissaa kiisalu niuernermit periarfissat nutaat eqqarsaatigalugit qarasaasiap atorneruneratigut periarfissat allat aamma atortariaqarpavut. Tamanna ilaatigut nalunaarasuartaateqarnikkut attaveqaatinut aningaasalersuinikkut, ilaatigullu ataatsimoortumik paasissutissiiveqarnikkut, pikkorissaanikkut aamma aaqqissuussanik ineriartortitsinikkut il.il. pissaaq.

Aamma suliffeqarfii nunatsinniittut avataaneersullu aningaasaleerusussiat siuarsarniarlugu nunatta unammillersinnaassusia aaqqissuussamik arlaatigut sulissutigisariaqassaaq. Tamanna ilaatigut pisinnaassaaq ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaasa aaqqissuuteqqinneratigut aamma mittarfiliortiternissat nangillugit danskit naalagaaffiat peqatigalugu inuussutissarsiutit pillugit sulissutissap piviusunngortinneratigut.

2018-imi inuiaqatigiinni annertuunik suliassaqarnera akitsuutit akileraarutillu aqqutigalugit isertitsiffiunerusimavoq. Taamatut ineriartorneq 2019-imi nangiinnassasoq naatsorsuutaavoq, taamaattorli aningaasartuuteqarnerulernermit sanilliullugu nalilertariaqarluni.

2019-imut Aningaasanut Inatsit 2019-imi IS-imi sinneqartoorfiuvoq, ataatsimullu isigalugu piffissamut 2019-2022-mut taamaassalluni. Ukiuni aggersuni aningaasartuuteqaraluttuinnarnerup kingunerissavaa aningaasat atornerqarsimanngitsut ilaatigut sipaarutissanut akuersissutaareersunut atortariaqassammata, ilaatigullu suliniutinut ineriartortitsinermut iluaqutaasunut aamma suliniutinut aningaasartuutininik annikillisaaviusunut atortariaqassammata, soorlu mittarfiit nutaaliordfiginissaannut aamma aaqqissuusseqqinnissanut sulisunik amerlanernik pissarsiniarnissamut iluaqutaasussanik. Tamakkuupput Naalakkersuisut aningaasanut inatsisinut tunngatillugu piffissami aggersumik oqallittarnissanut aallaaviusussat.

2.1 Aningaasaqarnikkut inissisimaneq aaqqissuussaaniikkullu ajornartorsiutit

Aningaasaqarnermit Siunnersuisoqatigiit siulersuisuisa 2018-imi septembarimi nalunaarusiartik kingulleq tamanut saqqummiuppaat. Tassanilu nalilerneqarpoq 2016-imi aningaasarsiornikkut siuariartorneq 2017-2019-imi ingerlaannassasoq. Ineriartornermi ilaatigut annertuunik sanaartortitsinerit suliassanik amerlanernik pilersitsisimanerat aamma aalisarnikkut isertitaqarnerusoqarnera pissutaatinneqarput. 2019-imi BNP-mi 2018-imut sanilliullugu 3 % angullugu annertuseriartoqassasoq Siunnersuisoqatigiit naatsorsuutigaat. Piffissami 2012-2019-imut aningaasarsiornikkut ineriartornermit kisitsisit eqqortut missingiinerillu nalunaarsuiffimmi 1-imi ataatsimut takutinneqarput.

Nalunaarsuiffik 1: Pilersuinermit oqimaaqatigiinneq, BNP-p procentinngorlugu ukiumut ineriartorfiunera aamma akit aalajangersimasut aqutugalugit ilanngaaseereernani aningaasaliinerit.¹

		Ukunan nga BNP 2017	Siuararneq, pct.						
			2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nalillit (akit 2010-meersut)	Inuit atuinerat	40,8	1,3	0,6	0,2	1,2	2,4	1,9	2,6
	Pisortat atuinerat	47,2	4,1	-0,2	-0,6	1,5	3,5	0,6	0,6
	Tamakkiisumik aningaasaliinerit aalajangersimasut	24,6	-22,2	-19,2	5,9	9,8	-8,4	5,2	18,9
	aatsitassarsiornerit aningaasaliinerit ilanngunnagit	23,1	-6,6	-8,6	-0,4	23,1	5,5	32,3	19,0
	Nioqqutissanik kiffartuussinernillu avammut niuerneq	34,9	2,4	11,8	9,9	16,9	7,6	11,0	2,9
	Pilersuineq katillugit /inaarutaasumik atuneq katillugit	150,0	-3,4	-1,2	-1,1	6,7	1,0	4,3	5,2
	Nioqqutissanik kiffartuussinernillu eqqussuineq	50,0	-6,6	-11,5	1,7	8,2	-5,5	7,0	9,7
	Nioqqutissanik sullissinernillu pilersuinerit tamarmik nalingi	100,0	1,4	1,3	4,7	-2,5	6,0	2,9	3,0
			Aningaasartaj, mio. kr.						
	Tamakkiisumik aningaasaliinerit katillugit		4.361	3.404	3.752	4.102	3.984	4.220	
	Aatsitassarsiornerit uuliasiornerillu		1.040	492	711	378	239	315	
	Aningaasaliinerit tamakkerlugit ujarlernerit pinnagit		3.321	2.912	3.041	3.724	3.745	3.905	

2017-imi aatsitassanut ikummatissanullu tunngasunut aningaasaliinerit tamarmiusut 2016-imi appasinnerusimapput, taamaalillutillu allanngorpiarnatik suli appasillutik.

Oqaatigisassaq: 2013-2015-imut kisitsisit inaarutaasuupput, kisitsisillu 2016-2017-imut tunngasut kisitsisaagallarlutik Naatsorsueqqissaartarfimmeersut. 2018-mut 2009-mullu kisitsisit missingiinerugallarput Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiinneersut. Nuna tamakkerlugu naatsorsuutitut kisitsisit novembarimi 2018-imi tamanut saqqummiunneqarneranni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit 2018-imut aamma 2019-imut missingiinerit siumut naatsorsuusiorsimapput. Taakku januaarimi 2019-imi siunnersuisoqatigiit isumasioqatigiinneranni takutinneqarput, Aningaasaqarnermullu Siunnersuisoqatigiit nalunaarsuaanni september 2018-imeersumi missingiinerit tamanut saqqummiunneqartunit suunngitsumik nikingaarlutik.

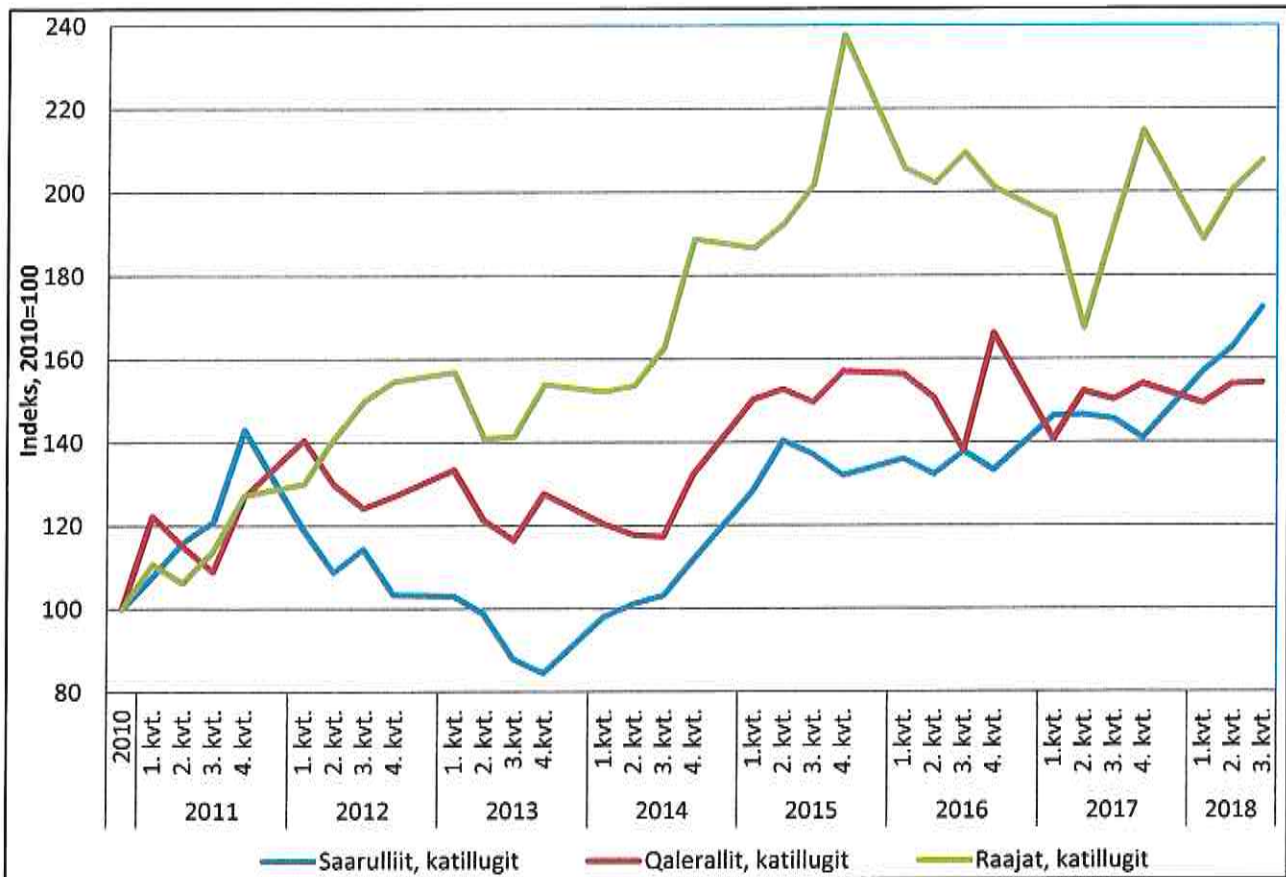
¹ Naatsorsueqqissaartarfip BNP-mut anguniagassatut siunniunneqartunut naatsorsueriaaseq allanngortissimavaa, 2003-mullu naatsorsueriaaseq utertillugu. Nalillit imminnut atasut massakkut atorneqartut ineriartornermut anguniakkanut eqqornerusumik ersersitsipput. Periuseq nutaaq nunat allat akornanni assersuuseriaatsimik pitsaanermik takutitsivoq, suliassaqarfimmilu nunat tamalaat inassutaannut naapertuuttuulluni. Aamma nammineq atuinerit kisitsisit aamma umlarsuit timmisartullu angallassissutitut misissuiffiqineqarput. Taamaammat nalunaarsuiffik 1-imi kisitsisit 2016-imut siunnersusukkullu Aningaasaqarnermullu ingerlatsineq pillugu Nalunaarutini BNP-mut kisitsisinut naatsorsuiffiqineqartunut toqqaannartumik assersuunneqarsinnaangillat.

2015-imut nuna tamakkerlugu naatsorsuutitut kisitsisit maanna tamakkiisunngorput, taamaammallu inaarutaasumik kisitsisit isigisariaqarlutik. Naatsorsuinerit nutaat BNP-mik naatsorsuutaanngitsumik annertuumik iluarsinissanik kinguneqarsimapput. 2015-imut kisitsisit inaarutaasut sullarinerat ukiuni 2016-2017-imi BNP-p naatsorsuiffiqigallarneranut nutaanik siumut naatsorsuinerit kinguneqarput. Tamakku pillugit paasissutissat uaniipput: <http://www.stat.gl/publ/da/NR/201701/pdf/2006-2015%20Nationalregnskab.pdf> aamma <http://www.stat.gl/publ/da/NR/201802/pdf/Produktionsbaseret%20nationalregnskab%202008-2017.pdf>

2.1.1 Aalisarnermi ineriartorneq

Aalisarnerq avammut tunisaqartarnermi suli pingaarnersaavoq. Takussutissiaq 1-imi raajat, qalerallit saarullillu akiisa ineriartorsimani takutinneqarput.

Takussutissiaq 1: Aalisakkanut qalerualinnullu kiilumut agguaqatigiissillugu akinut naleqqersuut

Pissarsiffik: Naatsorsueqqissaartarfik. Naleqqersuut: 2010=100

Takussutissami takuneqarsinnaavoq qalerallit akii 2018-imit kigaatsumik qaffakkiartorsimasut. Akit ataatsimut isigalugit 2015-ip aallartinneraniilli ajunngitsumik qaffasissumillu inissisimasimapput, naak 2016-imi 2017-imilu qaammatit pingasukkaarlugit naatsorsornerini appariaateqalaartarsimagaluartoq. Taamaasilluni 2018-imi qalerallit akii oqaluttuarisaaneq eqqarsaatigalugu qaffasissumik inissisimasimapput, sulilu qaffasissumik inissisimallutik. Saarullit akii piffissami 2015-imit 2017-imut allanngorpallaaratik taamaaginnangajassimapput, taamaattorli 2017-imi qaammatit pingasukkaat sisamaasa 2018-imilu qaammatit pingasukkaat pingajuta akornanni akit 22 pct.ip missaanik qaffassimapput. Akit 2010-p kingorna aatsaat taamak qaffasitsigipput. Raajat akii 2017-ip ingerlanerani qaffariarsimapput. 2015-imi qaammatit pingasukkaat sisamaanni akit qaffasinnerunerannut saniliullugu 20 pct.-ip missaanik appasinnerullutik. 2018-imi akit 2017-imit appasinnerupput, taamaattorli suli qaffasissutut oqaatigineqarsinnaallutik.

Kalaallit Nunaanni aalisarnermi aalisakkat assigiinngitsut 4-t pingaarnerit pisarineqarsimasut nalunaarsuiffik 2-mi takutinneqarput.

Nalunaarsuiffik 2. Aalisartut aalisariutillu nunatsinni akuersissutillit pisaat

Tonsit	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Avaleraasartuut, katillugit	5.284	52.797	78.382	30.390	36.031	46.568	63.018
Saarullit, katillugit	21.625	25.504	31.117	49.035	56.370	54.303	44.853
<i>Saarullit, avataasiorluni</i>	<i>11.010</i>	<i>11.976</i>	<i>12.619</i>	<i>23.668</i>	<i>21.747</i>	<i>22.329</i>	<i>21.874</i>
<i>Saarullit, sinerissap qanittuani</i>	<i>10.616</i>	<i>13.528</i>	<i>18.497</i>	<i>25.366</i>	<i>34.623</i>	<i>31.975</i>	<i>22.980</i>
Qalerallit, katillugit	34.622	34.829	38.209	38.191	42.230	38.144	41.051
<i>Qalerallit, avataasiorluni</i>	<i>13.062</i>	<i>11.348</i>	<i>11.464</i>	<i>13.318</i>	<i>11.564</i>	<i>13.402</i>	<i>13.724</i>
<i>Qalerallit, sinerissap qanittuani</i>	<i>21.560</i>	<i>23.482</i>	<i>26.745</i>	<i>24.873</i>	<i>30.666</i>	<i>24.742</i>	<i>27.327</i>
Raajat, katillugit	109.376	88.532	83.369	70.289	80.968	87.185	88.754
<i>Raajat, avataasiorluni</i>	<i>51.169</i>	<i>44.879</i>	<i>45.287</i>	<i>36.346</i>	<i>40.662</i>	<i>43.983</i>	<i>48.995</i>
<i>Raajat, Sinerissap qanittuani</i>	<i>58.206</i>	<i>43.654</i>	<i>38.082</i>	<i>33.944</i>	<i>40.306</i>	<i>43.202</i>	<i>39.758</i>

Najoqutaq: Kalaallit Nunaanni aalisarsinnaanermut akuersissutinik nakkutilliisoqarfik.

2017-imi nioqqutissat nunatta avataanut tunineqartut tamarmiusut 40 pct. missaat raajaneersuupput, taakkulu 2018-ip qaammataasa suullit pingasut ingerlanerani 41,5 pct. missaanut qaffariarsimapput. Raajaqassutsip appariernerata kingunerisaanik raajat pisarineqartartut ukiuni 2012-imit 2015-imut ikiliartorsimapput. Raajaqassutsip qaffariaqarnerata kingunerisaanik raajat 2015-imit pisarineqartartut amerliartorsimapput. Kalaallit Nunaata Kitaani 2015-imi raajartassiissutit 73.000 tonsiupput taakkulu amerliartorsimapput 2019-imi 105.000 tonsingorlutik. Kalaallit Nunaata Kitaani raajartassiissutinik tamarmiusunit Canada aamma EU 4.417 tonsinik pisassinneqartarput. Raajat akii qaffasingaatsiartillugit raajartassallu amerliartuinnartillugit 2019-imi raajarniarnerup aningaasagissaarfiunissaa naatsorsuutigisariaqarpoq.

Nalunaarsuiffik 2-imi taaneqarsinnaasut saarullit pisarineqartartut 2012-ip kingorna annertuumik amerleriarsimapput. Taamaattorli sinerissap qanittuani aalisarnerup annikilleriarnerata kingunerisaanik 2018-imi pisat ikileriarput.

Qalerallit pisarineqartartut ukiuni 2012-imit 2016-imut amerliartorsimapputtaaq. Pisat 2017-imi ikileriarput taamaattorli 2018-imi sinerissap qanittuani pisarineqartartut amerlierarnerisigut pisat amerleriaqqipput.

Kalaallit Nunaanni aalisariutit avataasiorlutit nutarteriffiginerat aallartissimavoq, tassani ingerlatseqatigiiffiit aalisariutinut nutaanut aningaasaliisarnerat annertusisimalluni. 2019-imi avataasiorluni raajarniarnermi, saarullinniarnermi qalerallinniarnermilu aalisariutit nutaat arfinillit atulissasut naatsorsuutaavoq. Aalisariutit nutaat aalisariutit atoreersut taarsissavaat, nutaannginnerit ilaat massakkut ukiut 20-t sinnerlugit pisoqaassuseqarlutik. Aalisariutissanut nutaanut aningaasaliinerit ingerlatsinermut aningaasartuutaasunik appartitseqataassapput, aalisarnermilu sinneqartoorutit tamarmiusut qaffaaffigalugit.

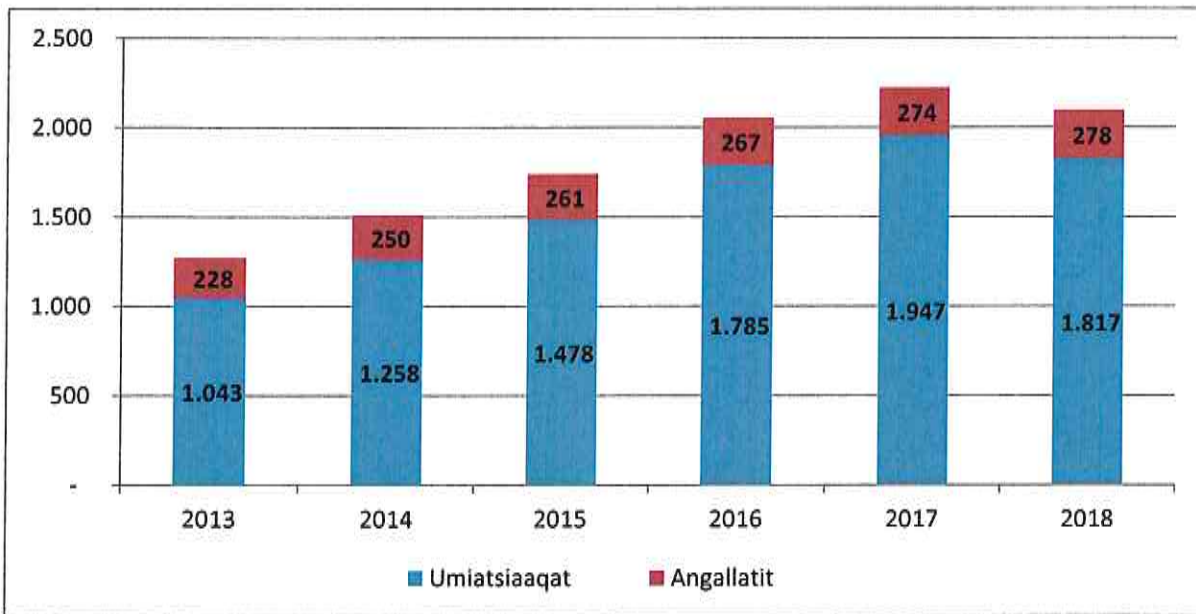
Sinerissap qanittuani qalerallinniarneq najukkanut pingaaruteqartorujussuuvuq - aamma inuiaqatigiit tamarmiusut eqqarsaatigalugit. Piffissami 2012-18-imut qalerallit sinerissap qanittuaniittut ukiumut 20.000 tonsit sinnerlugit aalisarfigineqarput.

Takussutissaq 2-imi piffissami 2013-imiit 2018-imut sinerissap qanittuani qalerallinniarneq tamarmiusut aalisarsinnaanermut akuersissutit qanoq amerliartortiginerat takutinneqarpoq. Soorlu takussutissami

ersersinneqartoq piffissami 2013-17-imut aalisarsinnaanermut akuersissutit amerleriarujussuarsimapput (+57 %). Tamanna aalisarsinnaasut amerleriarujussuarnerannik kinguneqarpoq.

Umiatsiaaqqanut akuersissutit amerliartorfiunerpaajupput, aalisariutinullu akuersissutit piffissaq 2013-18 tamakkerlugu allanngorpiarsimanatik. Umiatsiaaqqanut akuersissutit 2017-imi amerlanerpaaffianiissimapput, tassami 2017-imut sanilliullugu 2018-imi akuersissutit 130-nik ikinnerusut tunniunneqarsimapput. Aalisarsinnaanermut akuersissutit ikinnerit tunniunneqarpata sulisussat inuussutissarsiutinut allanut nuunneqarsinnaassagaluarpot.

Takussutissaq 2. Piffissami 2013-2018-imut aalisariutit umiatsiaaqqallu sinerissap qanittuani qaleralinniarnissaannut aalisarsinnaanermut akuersissutit.

Pissarsiffik: KANUAANA. Takussutissami aalisarsinnaanermut akuersissutit tunniunneqartut takutinneqarput, aalisartullu aalisarnermik ingerlataqartut amerlassusaat pineqarnani.

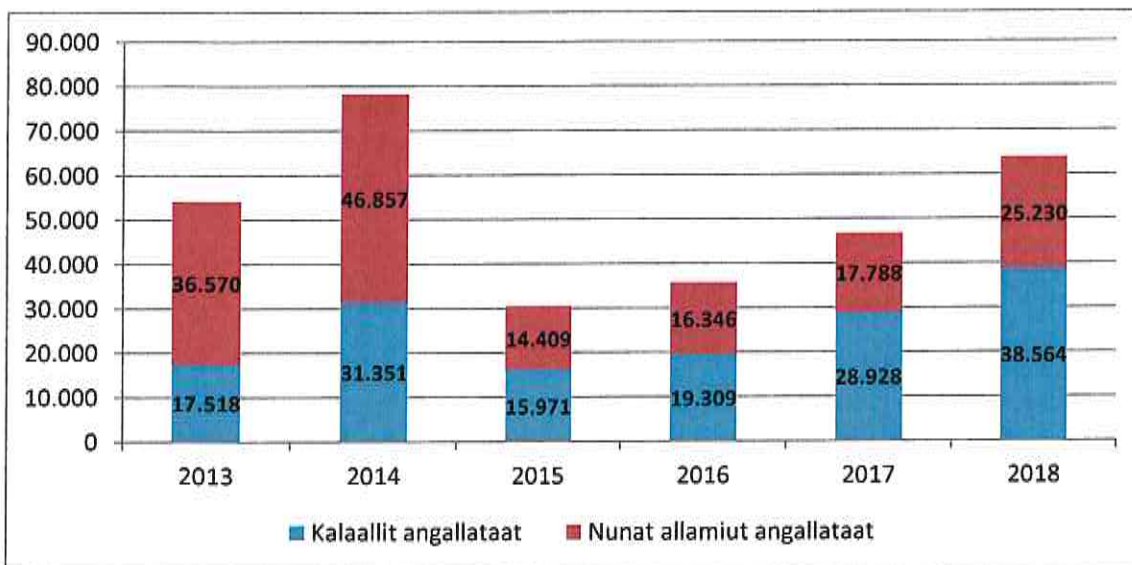
Ikerinnarsiortunik aalisarneq

Aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut suleqatigalugit aalisarfinni nutaani aalisakkanik nutaanik aalisarneqareersunillu atuisinnaanerup annerusumik sammineqarnissaa Naalakkersuisut anguniagaraat. Aalisakkatut nutaatut sammineqartut pingaarnersaraat aalisakkat ikerinnarsiortuusut - soorlu ammassassuit avaleraasartuullu. Aalisakkat taakku angalaartuupput, piffissallu ilaanni nunat assigiinngitsut nunallu tamalaat imartaaniissinnaasut.

Kalaallit Nunaat Atlantikup kangimut Avannaani avaleraasartuunut sinerialittut naalagaaffiuvoq, nunallu Savalimmiut, Norge, EU, Island aamma Rusland peqatigalugit aalisakkat aqutsiviginerannut tunngatillugu ataatsimiinnernut peqataasarluni. Massakkulli aqutsineq ingerlanerluppoq, tassami ukiuni arlaqartuni ilisimatuussutsikkut siunnersuinerit qaangerujussuarlugit aalisartoqartarsimammat. Tamatumunnga ilaatigut pissutaavoq EU, Norge aamma Savalimmiut avaleraasartuunut isumaqatigiissuteqarsimanerat, tassanilu Islandip aamma Kalaallit Nunaata isumaqatigiissummut ilaannginnissaat toqqarneqarsimammat.

Avaleraasartuunik aalisarnerup ukiuni kingulliunerusuni kalaallit ingerlatseqatigiiffiutaasa isertitaqarnerunissaat tunngavississimavaa. Ingerlatseqatigiiffiit taamaalillutik aalisakkanut ataasiakkaanut pisassiissutit akillu allanngornerannik sunnertikkuminaannerussapput. Takussutissaq 3-imi piffissami 2013-18-imut avaleraasartuunik pisat annertussusiat takutinneqarpoq, kalaallit allamiullu aalisariutaannut agguataarlugit.

Takussutissaq 3: Tunumi 2013-2018-imut avaleraasartuut pisarineqartut kalaallit allamiullu aalisariutaannut agguataarlugit.

Najoqqutarisaq: KANUAANA

Kalaallit pisassaasut aqutugalugit avaleraasartuut qallorneqartut piffissami 2015-18-imut ukiumiit ukiumut amerliartuinnavissimapput. 2015-imi 30.000 tonsiniit 2018-imi 63.000 tonsit qaangerlugit.

Avaleraasartuut qaqinneqartut amerliartornerat ilutigalugu kalaallit aalisariutaasa qallugaat 2013-imi 32 %-isumariarlutik 2017-imi 2018-imilu 60 %-it qaangersimavaat, tamannalu ajunngitsumik ineriartorneruvoq. Kalaallit aalisariutaat atorlugit qaqqitat amerlinerat inuiaqatigiinnut ajunngitsumik arlalitsigut nassataqarpoq.

2017-imit kalaallit aalisariutaat nunat tamalaat imartaanni pisassiissutaasut ilaannik aalisarsinnaatitaalerput. Tamanna aalisarnerup sivitsuiffigineranik kinguneqarpoq, taamaalillunilu kalaallit pisinnaasaat pitsaanerusumik atorluarneqarlutik. Kalaallit avaleraasartuunut pisassaasut aalajangersarneqareersut atorluarnissaannut ikerinnarsiorluni aalisarnissamut pisariaqartitat Kalaallit Nunaata 2018-imi pigisimangilai.

2018-imi avaleraasartuut kalaallit aalisariutaat atorlugit qaqinneqartut amerlanerpaaffianni 38.000 tonsit qaangersimavaat. Avaleraasartuut nuttartuummat aalisarfigissallugu nalorninartoqartarpoq. Taamaammallu kalaallit imartaanni siunissami ukiut tamakkiallugit avaleraasartuunartoqartarnissaa nalorninartoqarpoq. Tamatumunnga pisassiissutit biologit siunnersuinerat qaangerujussuarlugit aalisarneqartarnera, kiisalu avaleraasartuut nuttartarneri siumut oqaatigiuminaatsut pissutaallutik aalisapilunnerit pissutaapput.

Ikerinnarsiortunik aalisarnerup ineriartorfiuneranut atasumik Savalimmiut peqatigalugit nunat marluk isumaqatigiinniarnat aqutugalugu Kalaallit Nunaat savalimmiut imartaanni saarullernanik 13.500 tonsinik aamma ammassassuarunik 3.200 tonsinik aalisarsinnaatitaavoq.

2018-imi Naalackersuisut Tunumi Islandillu eqqaani ammassat ataatsimoorussat agguaannissaannut agguaariaasissaq nutaaq pillugu isumaqatigiinniarnat naammassivaat. Ilaatigut tunup imartaanni ammassap qanoq siaruaqqatigineranut biologit misissuinerat tunngavigalugu Kalaallit Nunaata ataatsimoorussatut pisassiissutit pisassai 11 %-imit 15 %-inut qaffariartinnissaat iluatsissimavoq.

Ammassak sivikitsuinnarmik uumasarpoq, ammassanullu TAC ukiumiit ukiumut allanngorartuulluni. Ammassanut TAC 0-imit 1 mio. tonsit angullugit annertussuseqartarsimavoq. Ukiuni kingullerni ammassanut pisassiissutit 0-imit 300.000 tonsinut allanngorartarsimapput.

Aalisarnermi pisuussutinit iluanaarutinit pissarsiat

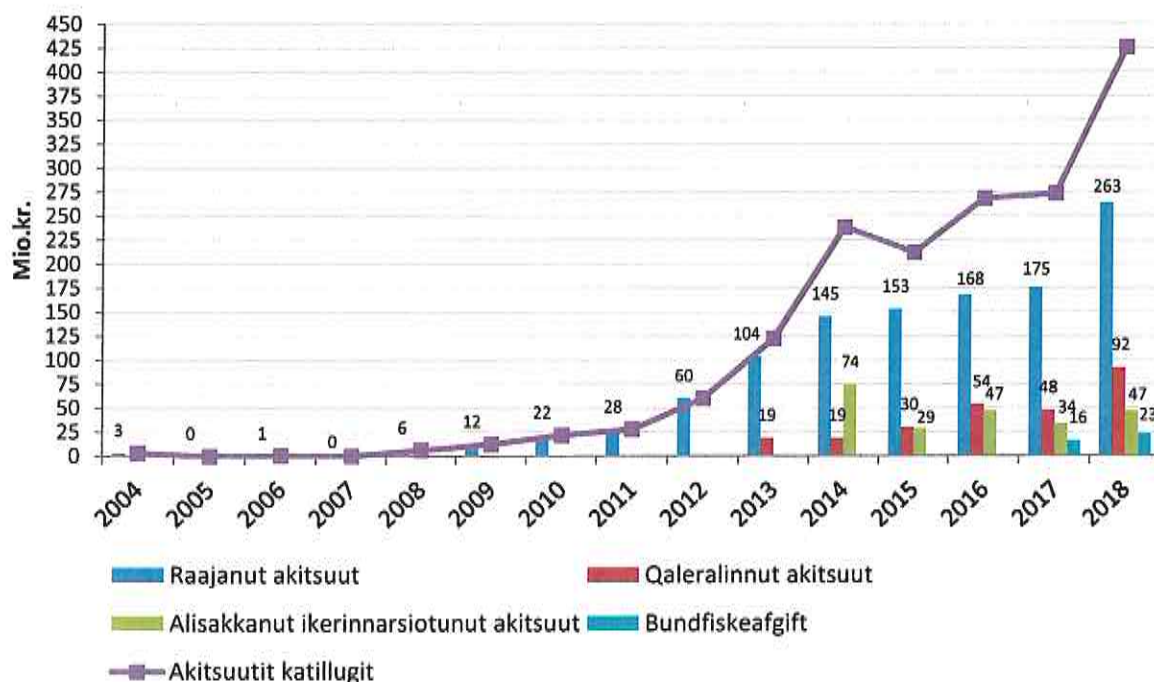
Aalisarneq aqqutigalugu aalisarnermut akitsuutit aqqutigalugit (pisuussutinit atuinermit akitsuusiineq) malunnartumik annertusiartuinnartumillu isertitsiffiulersimavoq. Tamatumunnga ilaatigut ukiuni kingulliunerusuni pingaartumik raajanut qaleralinnullu akigitinneqartut kiisalu avaleraasartoorniarnermi akitsuutit nutaanik isertitsisarnerit annertuut pissutaapput.

Ullormi 1. januar 2018 Kalaallit Nunaanni aalisarnermut tamarmut pisuussutinit atuinermit akitsuuseeriaaseq nutaaq atuutilerpoq. Pisuussutinit atuinermit akitsuuseeriaatsimi nutaami sinerissap qanittuani qaleralinniarneq raajarniarnerlu, avataasiorluni raajarniarneq, qaleralinniarneq, saarullinniarneq, kullererniarneq, sejerniarneq suluppaagarniarnerlu kiisalu ikerinnarsiortunik avaleraasartoorniarneq, ammassassuarniarneq, ammassanniarneq, saarullernarniarneq aamma kapisilinniarneq (guldlaks) pineqarput. Aalisakkat allat sulii akitsuummumut ilanngunneqarsimanngillat.

Pisuussutinit atuinermit akitsuutinit iluanaarutit qaffasissusaat 2007-illi kingorna annertuumik qaffassimavoq. Iluanaarutit taamaalillutik 2007-imi 0,4 mio. kr.-nit 2018-imi 426 mio. kr.-nngorsimapput (kisitsisaagallartut), matumani iluanaarutissat 384 mio. kr.-nut missingersuusiorneqarsimallutik.

Iluanaarutit taamaalillutik aatsaat taamak qaffasitsigaat, takuuk takussutissaq 4. Taamaattoq pisortat isertitaasa ilarpassui aalisarnermut akitsuutineersuunerat aarlerinaateqarsinnaavoq, tassa aalisarneq misillitakkat malillugit piffissap ingerlanerani allanngorarfiusarmat. 2019-imumut Aningaasanut Inatsimmi ataatsimut 392 mio. kr.-nik iluanaaruteqartoqarnissaa missingersuusiorneqarpoq.

Takussutissaq 4. 2004-2018-imumut aalisarnermi isumalluutinit atuinermit akitsuutineersunit iluanaarutit, mio. kr.-nut.

Paasissutissarsiffik: Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik. 2018-imumut kisitsisit kisitsisaagallarput, taakkunani iluarsinerit, kinguartitsinerit annaasallu immikkut isiginiarneqarsimammata.

Nassuiaat: Aalisakkanut allanut akitsuutini saarullinnut, suluppaakkanut, kullerinit, sejinut uluinnullu akitsuutit pineqarput. Uluinnullu akitsuut 1. januar 2019-imiit atorunnaarpoq.

2.1.2 EU-mik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissutit

Kalaallit Nunaat EU-mik arlalinnik suleqatigiinnissamik isumaqatigiissusiornikuuvoq marluullutik pinngitsoorsinnaanngisaannik.

Ilinniartitaanermut tunngatillugu EU-mik suleqateqarnissamik massakkut isumaqatigiissutaasoq, 2020-p naanerani atorunnaassaaq. Ukiuni 2021-mit 2027-mut suleqatigiinnissamut sinaakkutissat massakkumut EU-mit akuerineqarsimanngillat. Tassani pineqarput suleqatigiinnissamik nutaamik aalajangiinissaq, 2019-imi aalajangiiffigineqarnissaa naatsorsuutigineqartoq, kiisalu piffissami tassani EU-p missingersuutissaa 2020-mi akuerineqartussatut naatsorsuutigineqartoq. Taamaattorli ukiuni 2021-imit 2027-imut isumaqatigiissuteqarnikkut isumaqatigiissutip nanginnissaa naatsorsuutigineqarpoq, suleqatigiinnissarlu piareersarlugu tamatuma kingunerisaanik aallarniutaasumik oqaloqatigiinnerit aallartinneqareerlutik.

Ukiut siuliini ukiuni isumaqatigiissuteqarfiusarsimasuni 2007-2013 aamma 2014-2020 suleqatigiinnermi ilinniartitaanermut tunngasut salliutillugit isumaqatigiissuteqarfigineqartarsimapput. Ukiut isumaqatigiissuteqarfigineqartussat eqqarsaatigalugit suleqatigiinnerup suliassa qarfinnut amerlanerusunut siammarneqarnissaa EU-p kissatigalugu saqqummiussimavaa. Tamatuma kingunerisaanik ukiuni isumaqatigiissuteqarfissani isumaqatigiissutissat sumut tunngatinneqarnissaat 2019-ip ingerlanerani isummerfigineqartussaassaaq. Tassunga atatillugu 2019-imut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut pillugu isumaqatigiissummi ilaatigut allassimavoq isumaginninnermut peqqissutsimullu tunngasut ilanngunneqarsinnaaneri periarfissaasoq, taakkumi ilanngunnerisigut ilinniartitaanermut tunngatillugu suliniutit ikorfartorneqarsinnaammata, suliassa qarfiillu pineqartut akornanni pitsaanerusumik ataqatigiissaasoqarsinnaassalluni.

Suliassa qarfiit suleqatigiissutigneqarsinnaasut nutaat Europa-kommissionip Naalakkersuisullu akornanni ataatsimoorluni paasineqartussaapput Europa-Kommissionillu siunnersuutigisimavaa aningaasarsionermut tunngasut, avatangiisit aamma silaannaap allanngoriartornera suliassa qarfiillu allat suleqatigiissutissat annertusarnerini ilanngunneqarsinnaasut. Taamaasilluni suliassa qarfiit sorliit siunissami suleqatigiissuteqarsinnaaneri 2019-imi paasineqassapput, taamaasillutik suliassa qarfiit piukkunnaateqarsinnaasut taamatut suleqatigiissinnaanissamut piareersaleriissapput.

EU-p Kalaallillu Nunaata akornanni aalisarnikkut isumaqatigiissut

Kalaallit Nunaat 1985-imiilli EU-mik aalisarnikkut isumaqatigiissuteqarpoq, maannakkullu aalisarneq pillugu tapiliussaq 2020-p naanerani atorunnaassaaq. Ukiuni tulluittuni EU-mut aalisagartassiissutit qanoq annertutigisut Kalaallit Nunaanni periarfissaassanersut ukiut tamaasa Kalaallit Nunaata aamma EU-p isumaqatigiissutigisarpaat. Tamatuma kingorna aalisakkanut pisassiissutit taakkua EU-p nunat ilaasortaasa iluanni agguanneqartarput imaluunniit pisassiissutit suleqatigisanut allanut, soorlu Norgemut Savalimmiunullu, illuartinneqartarlutik. Tuluit Nunaat EU-mit anippat EU-p siunissami aalisagartassiissutinik agguasarneranut qanoq sunniuteqassanersoq nalunarpoq.

Naatsorsuutigineqarpoq aalisarneq pillugu isumaqatigiissummik nutaamik Kalaallit Nunaata aamma EU-p akornanni isumaqatigiinniarnert, maannakkut isumaqatigiissutip naanerani atuutilertussaq, 2019-imi aallartinneqassasut. Tuluit Nunaata EU-mit aninera nunani tamalaani aalisarneq pillugu isumaqatigiissutit arlallit isumaqatigiinniarnerrillu aqutigalugit Kalaallit Nunaannut annertuumik pingaaruteqassaaq, minnerunngitsumik Tuluit Nunaat aalisakkanut arlalissuarnut naalagaaffiulissammat sinerialik nutaaq.

Brexit – Tuluut Nunaannik niueqateqarnermut sunniutaariaannaasut

Ukiuni kingullerni marlunni Tuluut Nunaat (UK) EU qimanniarlugu isumaqatiginninniarlunilu piareersarsimavoq. Tuluut EU ullormi 29. marts 2019 qimassagaat naatsorsuutaavoq, massakkulli ulloq taanna eqqortinneqarsinnaanersoq nalorninarloqarpoq.

UK EU-mi nunatut ilaasortaajunnaarpat aamma EU-p iluani niuerfik UK-ip qimassappagu, siunissami ajornerpaassaguni Kalaallit Nunaanniit aalisakkanik UK-mut avammut niuernikkut eqqussuinermi akitsuusersorneqalersinnaavoq aamma uumasut nakorsaannit nakkutigineqalerluni. Tamanna Kalaallit Nunaata UK-mut aalisakkanik tunisassiorneranut ajortunik sunniuteqarsinnaavoq, allatut iliorluni nunat nunasiaataasimasunut tunngatillugu UK-mik EU-millu pitsaanerpaanik isumaqatigiissusiortoqanngippat. Kissaat tamanna EU-p Brexit pillugu isumaqatiginninniarloqarpoq ingerlateqqinneqarsimavoq. Tamanna iluatsissinnaassanngippat Kalaallit Nunaata periarfissat marluk ujartorsinnaavai:

- Kalaallit Nunaat siunissami UK-mik akitsuutitaqanngitsumik nunat marluk isumaqatigiissuteqarnissaat anguniarsinnaavaa, taamaaliornikkut kalaallit aalisakkanik tunisassiaat UK-p niuerfiini akitigut unammillersinnaajuassammata, imaluunniit
- UK isumaqatigiissuteqarfigineqassasoq UK inatsisiliornermini nioqqutissanik Kalaallit Nunaaneersunik eqqussuinermit akitsuusiinissaq ilanngutissanngikkaa.

Kalaallit suliffeqarfiutaanniit UK-mut avammut nioqqutigineqartut pingaarnersaraat raajat ooriikkaat qalipaajariikkallu, taakkulu avammut nioqquteqarnermi nalillit 80-90 pct.-it missaanniittutut nalilerneqarput. Kalaallit Nunaanniit avammut niuerutigineqartut tunisassiat amerlanersaat Danmarkimut assartorneqartarput toqqaannartumillu UK-mut ingerlateqqinneqartarlutik, tunisassiali ilai UK-mut ingerlateqqinnissaat sioqqullugu Danmarkimi suliareqqinneqartarlutik.

Aalisarnermik inuussutissarsiortut malillugit Kalaallit Nunaanniit UK-mut avammut niuerutigineqartut 90 pct.-ii angullugit raajaapput uutat qalipaajakkallu. Brexitip ajornerpaaffiatigut kingunerisinnaavaa Kalaallit Nunaata raajanik *akitsuuserneqanngitsunik* ataatsimut avammut nioqquteqarnerani 2017-imi 3,7 milliard kr.-usunit milliardit affaat annaaneqartussanngussammata, takuuk kisitsisit Naatsorsueqqissaartar-fimmeersut. Periarfissami tassani aallaaviuvoq Tuluut Nunaata WTO-p malittarisassai malillugit raajat ooriikkaat qalipaajariikkallu annerpaamik 20 pct.-imik akitsuuseqqussagai. Taamatut annerpaamik akitsuusiineq taamaattumik kisiat isigalugu raajat ooriikkaat qalipaajareerkallu avammut niuerutigineqartut 100 kr.t sinnerlugit akitsuuserneqassallutik, taamalu soorunami piumaneqarnerinut pitsaanngitsumik kinguneqassalluni. Raajallu akiinik qaffaasoqassappat tamanna atuisut pisiumanerannut, taamaalillunilu raajat ooriikkaat qalipaajakkallu piumaneqarnerannut qanoq sunniuteqarteqarsinnaanersoq siumut oqaatigiuminaappoq.

Maannamullu periarfissaq isumalluarnartoq tassaavoq isumaqatiginninniaqqaarani UK EU-mit isumaqatigiissuteqarani anissagaluarpat (No deal Brexit) UK-ip naalakkersuisui nioqqutissat akitsuuserneqarallartussat allattorsimaffiannik saqqummiisimanerat. Allattuiffimmi raajanit saarullinnillu tunisassiat Kalaallit Nunaaneersut ilaangillat. Tamanna nuannaajallannarpoq tassami UK isumaqatigiissuteqaaqaarani EU-mit ilaasortaajunnaassappat allattorsimaffimmilu allasimasutut tuluut naalakkersuisuinit akuerineqareerluni Brexitip ukiuani siullermi kalaallit raajanit saarullinnillu tunisassiaat akitsuuserneqarnaviangillat.

Aalisarnermik inuussutissarsiutillit tuniniaasarfippassuaqarnerat tunngavigalugu aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut isumaqarput nioqqutissiat piumaneqassappata kalaallit aalisakkanik tunisassiaat UK-mut tunineqartartut nunanut allanut saatsillugit tuniniarneqarsinnaalernissaat periarfissarsiuuttariaqartoq. Soorunami tamanna nalorninarloqarpoq, soorlu imaassinnaavoq taamatut allannortoqarnerani akit pigineqareersut anguneqanngitsoortut.

Brexitimut atatillugu Kalaallit Nunaanut aningaasarsiorfik sunniutissat maannangaaq siulittuutigineqarsinnaanngillat Brexitip isikkussavia sulii aalajangersarneqarnikuunngimmat.

2.1.3 Inuussutissarsiorfik allat

Ukiuni kingulliunerusuni Kalaallit Nunaanni Inuussutissarsiummik ingerlatalinnut atugassarititat pitsanngoriarsimapput. Siunissami ineriartortitsinissaq, inerisaanissaq atugarissaarnerlu qulakkeerniarlugit suliaasaqarfinni arlalinni nutarsaasoqalersimavoq. Aningaasaliisinnaasut nunanit allaneersut ataatsimut piimalersinniarlugit inatsisinik nutarterinerit aallartinneqarsimapput. Tassunga atatillugu Inuussutissarsiuutinut tapiissuteqartarnernut aqqissuussinerit nutarteriffigineqarsimapput, avataaniillu aningaasaliisinaanerit ammaannerullugit, tamannalu aqqutigalugu Inuussutissarsiortunut tunngaviatigut piimasaqaatit pitsanngortinniarlugit. Aamma kalaallit niuerfiini unammillersinnaaneq ammanerulersimavoq, tamatumalu kingunerulugu suliffeqarfimmik ingerlatsinissaq ajornannginnerulersimammat, peqatigitillugulu atuisut illersorneqarnerulerlutik.

Suliniutit tigussaasut pineqartillugit 2017/2018-imi immikkut aqqissuussinerik ingerlatsisoqartarsimavoq, matumani aallarnisaasut aallartinniarneranni ikuinerit siunnersuinerillu aqqutigalugit pitsaanerusunik tunngavissaqalernissaat anguniarlugu. Aqqissuussineri anguniagaqarfiusumik ilitsersuinerit, pikkorissartitsinerit aamma suliatigut attaveqaatit suliaapput, tamakku aqqutigalugit aallarnisaasut nutaat suliffeqarfimmik nutaamik aallartitsinissaminni qajannaatsumik tunngavissaqalernissaat anguniarlugu. Angusarineqartunut illoqarfinni aqqaneq-marlunni pikkorissartitsinerit pikkorissartitsinernillu arlallit ilanngunneqarput, aallarnisaasut 48-t pikkorissartinneqartullu 106-it ilaatinneqarput, arfinileriarlunilu tigussaasunik avammut nioqquteqartoqarsimalluni.

Tamatuma saniatigut Inuussutissarsiornermik ingerlatalit qiortaasarnermut aqqissuussineq, nioqqutissanik ineriartortitsinerit imaluunniit avammut nioqquteqarnissamut tapiissutit aqqutigalugit Inuussutissarsiuutinik siuarsaanissamut aqqissuussat arlallit aqqutigalugit tapiiffigineqarnissamut qinnuteqarsinnaapput, tamakku Greenland Businessimit aqutaapput.

Inuussutissarsiuutinik siuarsaanissamut aqqissuussinerup qanoq sunniuteqartiginera suliaqarfiutigineralu uuttortaaffigineqarsimapput. Aqqissuussinerit kingunerisaannik malunnartumik suliffissaqarniarnermut tamanna sunniuteqartoq takuneqarsinnaavoq. Greenland Businessip misigisimavaa ukiuni 2012-2017-imut qinnuteqartut amerliartuinnartut, tassami suliffeqarfii 253-it qinnuteqarsimammata. Sunniutaasunik uuttuineri missiliuunneqarpoq ataatsimut Inuussutissarsiuutit siuarsanissaannut aqqissuussinerit suliffissanik 400-t missaanniittunik amerlanerik pilersitseqataasimasut. Takornariartitsisarnerup tungaatigut Inuussutissarsiuutinik siuarsaanissamut aqqissuussinerit suliffissanik 300-t missaanniittunik pilersitseqataasimapput. 2017-imi takornarissat nunanit allaneersut Kalaallit Nunaannut tikeraartut kingunerisaannik suliffissat katillugit 620-t pilersinneqarsimapput.

2.1.4 Sermip erngullu avammut nioqqutigineqarsinissaat

Siunissami Inuussutissarsiuut kalaallinut inuiaqatigiinnut iluaqutaalersussatut naatsorsuussaasoq tassaavoq sermimik imermillu avammut nioqquteqarneq. Sermimut imermullu periusissiami nutartikkami 2017-2018-imeersumi imermik pisuussutinik pingaartumillu Kalaallit Nunaata sermimik imermillu pisuussutaanik immikkuullarissumik nunarsuaq tamakkerlugu piimasaqarnera nassuiarneqarpoq, periusissiamilu aamma sermimik imermillu avammut nioqquteqarnissami atuinissamut tunngavissat attorneqarput. Pilerisaarinissamut atortussat inatsisinut, aningaasaqarnermut teknikimullu tunngassuteqartut ilanngullugit suliarineqartut saniatigut atortut ataatsimoortumik pilersaarinerit 2019-imi aallartinneqartunut ilanngunneqarput. Siullermik Kitaani sumiiffinnut 5-inut atuinissamut akuersissutit neqeroortigineqassapput.

Siusinnerusukkut ingerlatseqatigiiffiit piumaffigineqartarsimapput sersersuup sortaanit imermik aniasumik nioqqutissiarineqarsinnaasumik avammullu niuerutigineqarsinnaasumik namminneerlutik nassaassasut, sumiissusersissasut pitsaassusaanillu misiliissasut.

Periusissiami nutaami siusinnerusukkut iliuuserineqartut illuatungaanut saatinneqarput. Naalackersuisut 2017-imi 2018-imilu Kalaallit Nunaata Kitaani sumiiffinnik misissuisitsisimapput. Misissuinerit tunngavigalugit sumiiffiit tallimat toqqarneqarput, taakkulu pingasunik immikkuullarissuteqarput:

- Sumiiffiit angallassineq eqqarsaatigalugu tikeriaannaapput
- Imeq annertoorsuaq ukiuni arlalinni kuuttussaavoq
- Erngup misileraaffiunerani imeq imigassaqqinnerpaatut naliligaavoq

Sumiiffiit 5-iusut taakkua maanna pilerisaarinermit atortussat annertuut atorlugit neqeroorutigineqalerput, tassanilu aamma sermeq imerlu pillugit inatsit nutaaq aqqutigalugu annikinnerusumik akileraarusiisarnissaq periarfissatut nassuiarneqarpoq aammalu Sermeq imerlu pillugit inatsimmi nutaami ullormi 1. januar 2019-imi atuutilersumi tunngavissanut piumasaqaatit pitsanngorsakkat arlallit anguniarneqarlutik.

Sermimik imermillu avammut nioqquteqarnissamut periusissiaq (2017-2018) 21-nik inassutitaqarpoq, aqqutissallu 3-t pingaarnerit tunngavigalugit sanaajulluni.

- Aqqutissami siullermi imeq kuuginnartoq tulluortoq atorneqarsinnaasorlu misissuiffigineqassaaq, misissuinerillu De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland (GEUS) suleqatigalugu suliarineqarput.
- Aqqutissat tullianni akileraarutit akitsuutillu qaffasissusissaat naleqqussarneqassapput, taakkulu nunani arlalinni akileraarutit akitsuutillu qaffasissusaannik misissueqqissaarnernik aallaaveqartinneqassapput. Misissueqqissaarnermi Kalaallit Nunaat imermik avammut nioqqutissiortut sulit pilerinarnerulersinniarlugu ingerlatseqatigiiffinnut iluanaarutinullu akileraarutip qaffasissusaa appartinneqassasoq inassutigineqarpoq.
- Aqqutissat 3-anni tunngavissanut inatsisit allat sinaakkusiinissaat pineqarput.

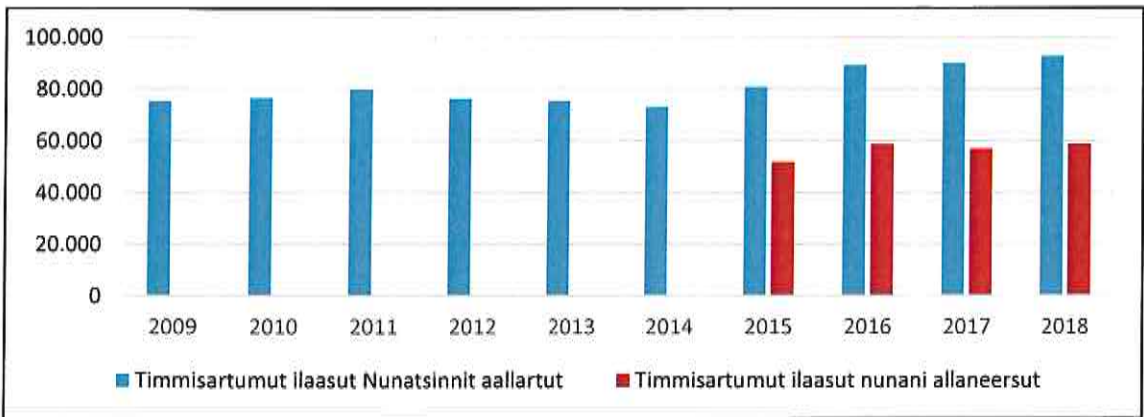
Qinnuteqartussat pilerisaarniarlugit aamma neqeroortoqarnissaa annerusumik malugeqquniarlugu 2019-ip qiteqqunnerani sersimut imermillu periusissiami inassutigineqartut tunngavigalugit ataatsimut pilerisaarinermit suliniummik aallartitsisoqarpoq. Pilerisaarinerit nioqqutissioriaannanut attaveqalersitsissasut naatsorsuutaavoq (soorlu nioqqutissiortut, avammut siammarterisut aningaasaliisussallu). Tamatuma saniatigut Inuussutissarsionermut Nukissiuuteqarnermullu Naalackersuisoqarfik saqqummersitsivinni attuumassutilinni peqataasarnissamik pilerisaaruteqarpoq kiisalu suliaqalersussat attuumassutilit peqatigalugit oqaloqateqarnermik aallartitsisimalluni.

Aammattaaq nunani immikkoortunilu immikkut toqqakkani, soorlu Kina, Indien aamma EU, naalackersuisutigoortumik siunissami inuussutissarsiutinik pilerisaarinissat sersimik imermillu avammut nioqqutissiornermut tunngassutilinnut pilerisaarisarnissaq qitiutinneqassaaq.

2.1.5 Takornariaqarneq

Soorlu takussutissaq 5-imi takuneqarsinnaasooq piffissami 2015-imiit 2018-imut timmisartunut ilaasut nunanit allaneersut ajunngitsumik ineriartorfiusutut nalunaarsorneqarput.

Takussutissaq 5. Timmisartunut ilaallutik Kalaallit Nunaanniit aallarartut amerlassusaat

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

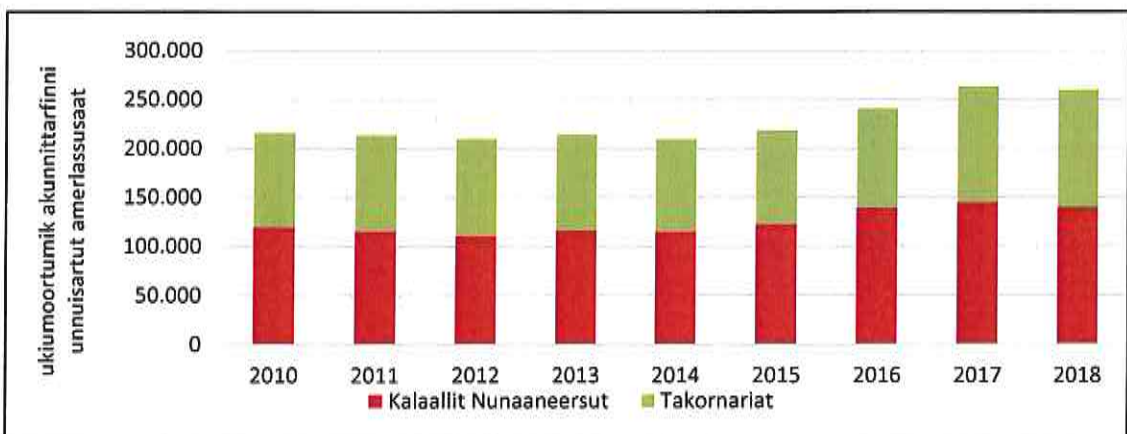
Takornariaqarneq pillugu susassaqarfimmi kisitsisitigut paasissutissat pitsanngorsaaffiginialugit sulinermut atatillugu Naatsorsueqqissaartarfik 2015-imit timmisartunut ilaasut nunanit allaneersut suminningaanneertaarnerannut naatsorsuusiortarnermik allartitsisimavoq.

2015-imit 2018-imum timmisartuni ilaasartut nunanit allaneersut 6.960-inik amerleriarsimapput. Tamannalu 13 %-imik qaffariarneruvoq. Piffissami tassani kalaallit timmisartunik ilaasartut 17%-imik amerleriarsimapput.

Umiarsuarnut takornariartaatinut akitsuut suliassaqarfimmi unammillersinnaassuseq nukittorsarniarlugu 2015-imi aqqissuuteqqinneqarpoq. Akitsuutitut tunngatillugu aqqissuusseqqittoqarneratigut Kalaallit Nunaat nunani atlantikip avannaaniittuni allani tikinneqartartunut assersuunneqarsinnaalerpoq. Umiarsuarnut takornariartaatinut ilaallutik takornariat umiarsuarnut takornariartaatinut akitsuutip appartinnerata kingorna amerlassusaat ukiuni kingullerni malunnartumik amerliartulersimapput.

Takussutissami 6-imi a amma takussutissami 7-imi unnuisimasut aammalu akunnittarfinni najugaqarsimasut Naatsorsueqqissaartarfimmit kisitsisinngorlugit nalunaarsorneqarneri saqqummersinneqarput.

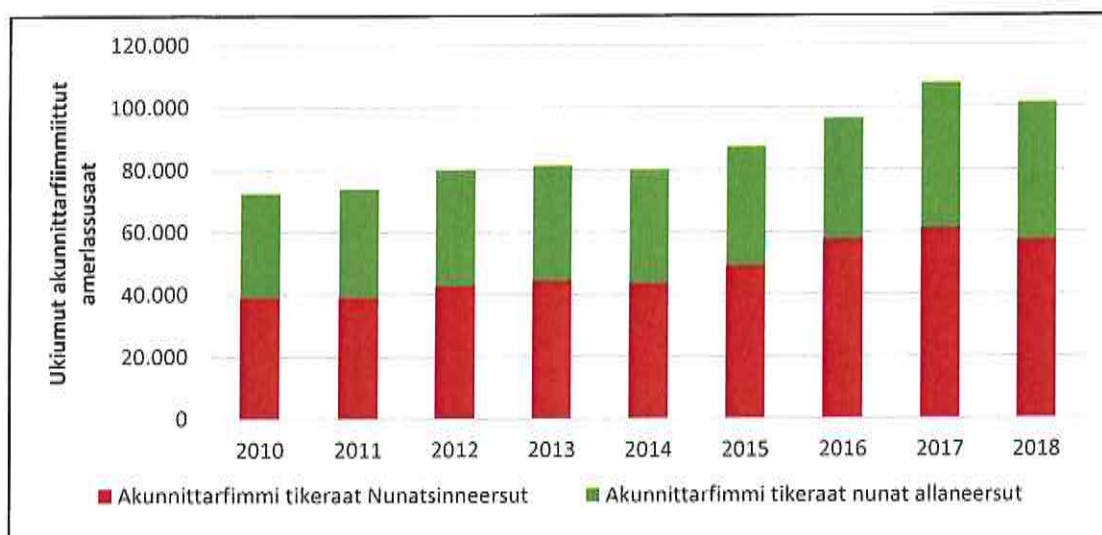
Takussutissaq 6. 2010 - 2018-imum ukiumoortumik akunnittarfinni unnuisartut amerlassusaat

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik 2019

Ukiuni 2014-2017-imi akunnittarfinni najugaqartut amerlassusaat qimerluualaaraanni takuneqarsinnaavoq najugaqartartut amerleriangaatsiarsimasut, taamaattorli 2017-imit 2018-imit ikilerialaarsimallutik. Piffissami tassanittaaq akunnittarfinni najugaqarsimasut Kalaallit Nunaanneersut aammalu akunnittarfinni najugaqarsimasut nunanit allaneersut taamatoqqissaag amerleriarsimapput.

Takussutissaq 7. Ukiumut akunnittarfimmiittut amerlassusaat 2010 - 2018

Najoqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Ilimagineqarpoq 2017-imi Kalaallit Nunaannut takornariat nunanit allaneersut inuiaqatigiinni aningaasanik 340 mio. kr.-t missaanniittunik kaaviaartitsisimassasut. Tassungalu ilaavoq suliffissaqarnikkut toqqaannartumik allatullu pisut kingunerisaannik takornariat nunanit allaneersut 2017-imi suliffissanik 620-nik pilersitsisimanerat. Takornariaqarneq taamaalilluni inuiaqatigiit tungaasigut massakut malunnartumik iluanaarfiulereerpoq. 2018-imi kisitsisini takuneqarsinnaasutut periarfissallu atorluarneqassappata suliassa qarfiup pineqartup ukkatarinissaa pisariaqarpoq, immikkoortoq 5.2.3 takuuk.

2.1.6 Ikummatissat

Det Internationale Energiagentur (IEA) missingiisimavoq uuliamik nunarsuarput tamakkerlugu piumaneq 2019-imi ullormut nappartanik 1,4 millioninik amerleriarfijumaartoq saniatigullu 2040-p tungaanut uuliap piumaneqarnerulernissaa ilimarluni.² Nunat uuliamik avammut nioqquteqartut Suleqatigiiffissuat (OPEC) nioqquteqarnermut isumaqatigiissut aqutigalugu ullormut uuliamik ataatsimut tunisassiatik nappartanik 1,2 millioninik imaluunniit nunarsuaq tamakkerlugu piumaneqartut procentiannik ataatsimik ilanngarniarlugit misilissimavaat. Taamaammatt ilimagineqarsinnaavoq nunarsuatsinni uulia tunisassiarineqarsinnaasoq qaangerlugu ukiuni aggersuni suli uuliamik annertunermik piumasoqalerumaartoq, taamaalilluni uuliamut akigitat tamatuma kingunerisaannik qaffallutik. Peqatigitillugu IEA-mi naatsorsuutaavoq uuliaqarfiit nutaat "nunani salliutissani" nassaassaasut - soorlu sumiiffinni Kalaallit Nunaattut ittuni.

² Oil Market Report 2018: <https://www.iea.org/media/omrreports/fullissues/2018-12-13.pdf>

Kalaallit Nunaat ikummatissaqarfiusinnaasunik suli misissorneqanngitsuni nunarsuarmi annersaavoq. Avataani qillerilluni ujarlernerit 15-it ingerlanneqarsimapput. Qillerinerillu taaneqartut tamarmik nassaarfiusimangillat. Assersuutigalugu Norge 1960-ikkut ingerlaneranni 33-riarluni qillerisimavoq, aatsaallu 1969-imi Nordsøenimi Ekofiskbrøndenimi ikummatissanik niuerutaasinnaasunik nassaartoqarsimalluni.

Ikummatissaqarneq Kalaallit Nunaata nammineq aningaasaqarnikkut napatissinnaanerulernissaanut iluaqutaasinnaavoq, matumani nunatut uuliamik tunisassiortuuneq Kalaallit Nunaata iluatsissinnaappagu. 1970-ikkunnili Kalaallit Nunaanni uuliamik ujarlernerq aallartissimavoq, ingerlatseqatigiiffiillu uuliasiortut annerpaartaat ilaat Kalaallit Nunaanni ujarlersimapput.

Akuersissutitut nalunaarutigineqartunut killiffik

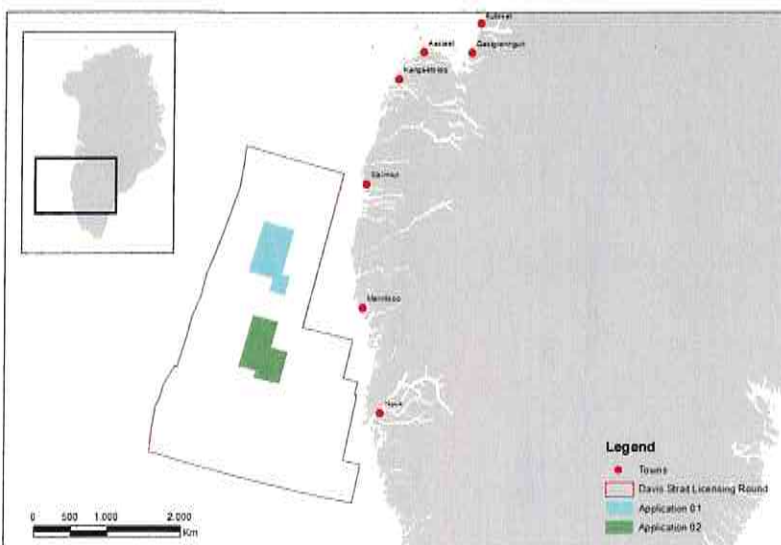
Kalaallit Nunaanni uuliasiorneq ukiuni kingullerni 4-ni annertuumik kinguariatfiusimavoq. 2018-ip naalernerani akuersissutit atorveqartut 3-upput.

Greenland Gas and OIL PLC Jameson Landimi akuersissuteqartoqarnissaa pillugu qinnuteqaqqissimavoq. Qinnuteqaat pineqartoq Naalakkersuisunit marts 2019-imi akuerineqarpoq.

Aamma ingerlatseqatigiiffik Panoceanic, Petroleum Geo-services-imit (PGS), pigineqartup nammineq ujarlerfissamik toqqakkamik ujarlersinnaaneq naapertorlugu Nuup kujataani (avataani imartami) 2018-imi augustusimi akuersissummik tunineqarnissaa akuersissutigineqarpoq.

Panoceanic Davisip lkersuani Kitaaniittumi sumiiffinni ukunani 2018-imi ujarlertoqarnissaanut neqeroortoqarneranut atatillugu qinnuteqaatinik 2-nik aamma tunniussaqaarsimavoq (takussutissaq 8).

Takussutissaq 8. 2018-imi Davis Strædemi uuliasiorneqarnissamik akuersissutit qinnuteqaatit.

Paasissutissarsiffik: Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik

Naalackersuisut taamaalillutik 2018-ip naajartulernerani uuliasiortoqarnissaanut qinnuteqaatinik nutaanik arlalinnik tigusaqarsimapput, tamatumalu ilimanarsisippaa ingerlatseqatigiiffiit tungaanniit Kalaallit Nunaannut nutaamik ajunngitsumik soqutiginnittoqarluni ineriartoqalersoq.

Naalackersuisut 2019-imi qaammatit siullit pingasut iluanni suliassaqarfimmut periusissiamik nutaamik saqummiinissaat naatsorsuutigineqarpoq, aamma takuuk immikkoortoq 5.2.5.

2.1.7 Aatsitassat

Ukiut tuusintilikkaat nikinnerisa kingorna Kinami aningaasarsiornikkut ineriartorneq aatsitassat akiinik ujarlernernillu annertuumik qaffariartoqarsimavoq, tamannali Kalaallit Nunaanni nunarsuullu sinnerani akinut aningaasaleerusunnermullu ukiuni arlaqartuni appariarnernik ukiuni 2011 aamma 2012-imi kinguneqarsimalluni. 2016-imili saviminernut aatsitassanullu akit qaffakkiartuinnarnerisa kingunerisaannik ujarlernerit 2017-imi amerleqqissimapput.

Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlernernut aningaasaliinerit amerlanerpaagamik 2011-mi 705 mio. kr.-upput, tamatumalu kingorna 2016-imi 130 mio. kr.-nut apparput, 2017-imilu 193 mio. kr.-nut qaffallutik.³

2018-imi Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlernernut aningaasaliinerit tamarmiusut pillugit naatsorsuutininik sulii peqartoqangilaq. 2017-imut sanilliullugu ujarlernerit amerleriarsimammata sulii ineriartortoqaqqissasoq Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalackersuisoqarfiup naatsorsuutigaa, ilaatigut aamma aatsitassanut akit 2017-imi qaffassimammata⁴. Tamanna ukiuni tulliuttuni aningaasaliinerit amerleriarnernannik kinguneqarsimavoq.

Nalunaarsuiffik 3 ataniittumi aatsitassarsiornernit siuariarfiunerpaat takutinneqarput, taakkulu atuisinnaanermut akuersissummik peqanngikkunik atuisinnaanermut akuersissummik peqarnatik sulipput. Malugeqquneqarpoq pilersaarutit 2-t massakkut ingerlanneqarmata (titarneq kittorartaartoq). Nalunaarsuiffimmi suliarineqartunut tapitit 2019-imi misissueqqaarnernik ujarlernernillu assigiinngitsunik ingerlatsisoqassasoq ilimanarpoq.

Nalunaarsuiffik 3. Aatsitassarsiornernit siuariarfiunerpaat

Pilersaarut	Killiffik	Suliassaqartitat
Greenland Ruby A/S Aappaluttoq (rubin aamma safir aappalorusersoq)	Ingerlatsinermi killiffik (Atuisinnaanermut akuersissut: 2014)	30-35
Hudson Greenland A/S Kangerlussuaq (anorthosit)	Ingerlatsinermi killiffik (Atuisinnaanermut akuersissut: 2015)	20-25
Ironbark A/S Citronen Fjord (Zn, Pb)	Sanaartornerup aallartisarnera (Atuisinnaanermut akuersissut: 2016)	Sanaartornerup aallartinnera: 300-t angullugit* Ingerlatsilerneq: 475-it angullugit*

³ Ujarlernernut aningaasaliinerni qaavatigut tapit 50 %-iusut ilaapput.

⁴ World Exploration Trends, March 2018, qupperneq 2 (Indexed metals prices)

London Mining Greenland A/S Isukasia (Fe)	Qinnuteqaatit akuersissutigisassat assigiinngitsut utaqqipput (Atuisinnaanermut akuersissut: 2013)	Sanaartornerup aallartisarnera: 1.500- 3.300* Ingerlatsilerneq: 680- 810*
Nalunaq A/S Napasorsuaq (Au)	Ujarlernerit nutaat (Atuisinnaanermut akuersissut: 2003)	
Greenland Minerals A/S Kuannersuit (Kvanefjeldet) (REE, U, Zn, flusspat)	Atuisinnaanermut akuersissummut qinnuteqaat 2019-imi tiguneqassasoq naatsorsuutaavoq	Sanaartornerup aallartisarnera: 1.170-it angullugit* Ingerlatsilerneq: 787*
Tanbreez Mining Greenland A/S Killavaat Alannguat (Kringlerne) (Zr, REE, Nb, Ta, Y)	Atuisinnaanermut akuersissut pillugu qinnuteqaat allanngortitaq 2016-imi nassiunneqarpoq	
Dundas Titanium A/S Avannaani (Ti)	Atuisinnaanermut akuersissummut qinnuteqaat 2019-imi tiguneqassasoq naatsorsuutaavoq	Sanaatornerup aallartisarnera: 30-100* Ingerlatsilerneq: 60-100*
North American Nickel Inc. Kitaani (Ni, Pt, Cu, Co)	Ujarlernerup aallartisarnera	

* Ilimagineqartut

Paasisutissarsiffik: Aatsitassanut Aqutsisoqarfik

Greenland Ruby A/S-ip Aappaluttumi rubininik safirinillu aappaluaartunik suliaqarnera aallarereerpoq, atuisinnaanerullu aallarereernerani rubininik safirinillu aappaluaartunik piaareerluni tuniniaaneq aallartissimavaa.

Hudson Greenland A/S-ip Kangerlussuup eqqaani anorthositimut pilersaarutaa pilersitsiniarnerup nalaanili naammassisimavoq, 2018-imi decembarimi atuneq aallartissimallugu 2019-inillu qiteqqunnerani avammut nioqqutigineqartussat siullit tuniniarneqalissasut ilimagalugu.

Ironbark A/S-ip Citronen Fjordimi zinkimut aqerlumullu pilersaarutaa 2016-imi decembarimi atuisinnaanermut akuersissummik tunineqarpoq, 2018-illu aasaanerani annikinnerusumik aallartiffiusumik sanaartorfiulerpoq.

Atuisinnaanermut akuersissummik tunineqaraanni imaanngilaq sanaartortitsinermik atuisinnaanemillu aallartitsisoqassasoq, ilaatigullu tamatumunnga aningaasaliisoqarnissaanut periarfissat aatsitassanut sulii suliarineqanngitsunut akigitinneqartut sunnertiasuunerat pissutaapput.

Aatsitassarsiorfissuit Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ujarlernissamut atuinissamullu aningaasaliinissamik sulii soqutiginninnerulersinniarlugit piumasaqaatinut tunngavigineqartut aalajaatsut qulakkeerniarlugit sulinerup ingerlaannarnissaa, paasisutissanut iseriaannaanissaq aamma Kalaallit Nunaata aatsitassatigut piukkunnassusia pilersaarutigissallugu pingaaruteqarput.

Tamatuma saniatigut sunniuteqarnerunissat anguniarlugit oqartussaasut suliarinninnerminni nalilersuiartariaqarput.

Aningaasaqarnikkut annerusumik kiffaanngissuseqarneq anguneqassappat aatsitassarsiornerit amerlinissaat ilaatigut pisariaqarpoq, matumani atuiffiusinnaasut amerlassusaat assigiinngisitaarnerilu amerlisarnissaannut tunngavissaqalernissaq anguniarlugu.

Kina nunarsuarminni savimerngit 50 %-iisa missaannik pisiaqartarpoq, nunallu taassuma annikinnerusumik aatsitassat tunngavigalugit aningaasaqarnermut nuukkiartornera siunissami aatsitassanik piumanermut annertusiartuinnartumut kigaallassaataasinnaavoq.⁵ Massakkulli Kalaallit Nunaanni aatsitassat tungaasigut ineriartorneq ajunngitsumik ingerlavoq, nukissiuuteqarnermullu avatangiisinut innarliinngitsut atornerulerlugit nunarsuaq tamakkerlugu ineriartorneq atuinerlu aatsitassanik arlalinnik piumasoqarnerulernermik kinguneqassasoq nalilerneqarpoq.⁶

Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfiup Aatsitassanut Periusissiaq nutaaq suliaralugu naammassingajalerpaa, taannalu 2019-ip affaani siullermi piareeqqasussatut naatsorsuutaavoq. Periusissiami ukiuni tulliuuttuni tallimani aatsitassarsiornerup ineriartorfiunissaanut Naalakkersuisut pilersaarutaat saqqummiunneqassapput.

Annikitsumik aatsitassarsiornermut soqutiginnittut amerliartorput

2018-ip ingerlanerani innuttaasut arlallit aatsitassarsiornerissamut annikitsumik aatsitassarsiornerissamut akuersissummik pissarsisinnaanertik atorluarsimavaat. Ukiut 2017-ip aamma 2018-ip nikinneranni taakkununga akuersissutit atornerqartut 44-upput, ukiullu 2018 aamma 2019-ip nikinneranni akuersissutit atornerqartut 55-iusimallutik, tassalu 25 %-imik amerleriarnertit.

Annikitsumik aatsitassarsiornerissamut akuersissutinik pigisaqartut arlallit aamma nassaarisatik aatsitassanik ilisimasalinnut kimulluunniit attuumassuteqanngitsunut Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi Geologiimut Immikkoortortaq aqqutigalugu nalilersissimavaat. Aatsitassanik ilisimasalimmit kimulluunniit attuumassuteqanngitsumit naliliisoqarnissaanut ilitsersuisoqarnissaanullu neqerooruteqarnikkut suliniutit arlallit aqqutigalugit annikitsumik aatsitassarsiornerup pilerinarnerulernissaa anguniarneqarpoq.

Annikitsumik aatsitassarsiornerit amerliartornerat 2019-imi ingerlaannassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

2.1.8 Suliffeqarneq suliffissaaleqinerlu

Takussutissaq 9-mi piffissami 2014-2018-imut illoqarfinni nunaqarfinnilu januaarimi septembarimilu suliffissarsiornerit nalunaarsorneqartut amerlassusaat malillugit ukiuni kingullerni arfinilinni naatsorsuinerit aasaanerani ukiuuneranilu suliffissaaruttunut tunngassutillit takutinneqarput.

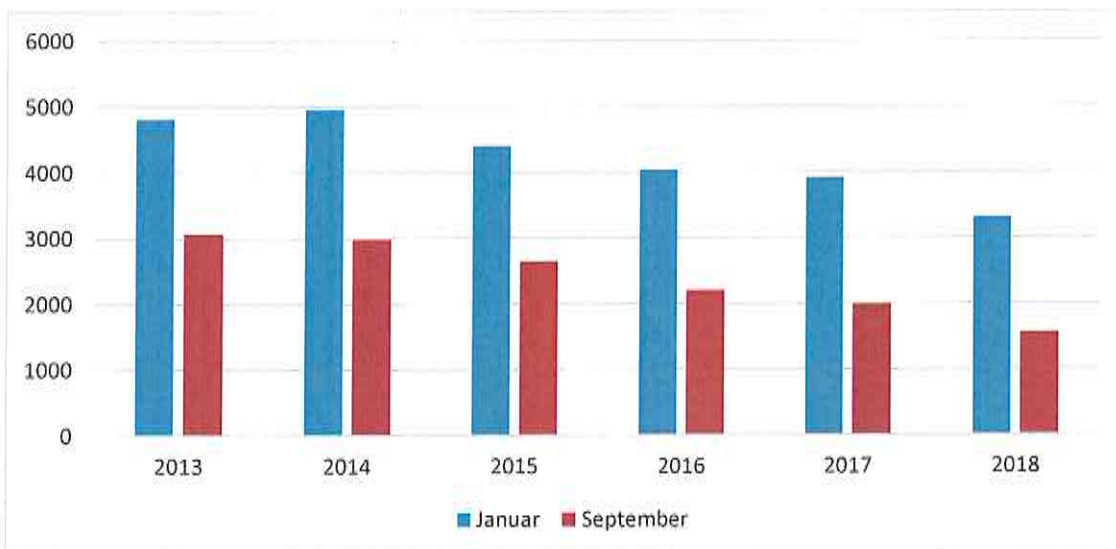
Ineriartorneq malinnaaffiguarniarlugu Naatsorsueqqissaartarfik qaammatit tamaasa suliffissarsiornerit kommunit suliffissarsiuussisarfiinut saaffiginittut amerlassusaannut nalunaarsuinerimik suliaqartarpoq. Qaammat ataaseq inuk ataaseq suliffissarsiornerit kisitsinerimut ilanngunneqartarpoq, matumani inuk

⁵ Verdensbanken, Commodity Markets Outlook, October 2018, capitel: The Changing of the Guard: Shifts in Industrial Commodity Demand

⁶ Verdensbanken, The Growing Role of Minerals and Metals for a Low Carbon Future

qaammat naallugu imaluunniit ulloq ataasiinnaq suliffissarsiortut nalunaarsorneqarsimanersoq apeqqutaanani. Maanilu suliffissaaruttut qanoq amerlatiginerinut kisitsisit assersuunneqanngillat, paarlattuanilli ilimanaatillit ineriartorfiillu takutinneqarlutik.

Takussutissaq 9. Suliffissaaleqisut ukiup ingerlanerani allanngorannerannut nalunaarsuineq (2013-2018)

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Ukiup ingerlanerani malunnartumik allanngorarfiusarneranut ilaatigut pissutaavoq aalisarneq, Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiutit pingaarnersaat piffissami aalajangersimasumiinnaq ingerlanneqartarmat aammalu aalisakkerivinni sulisorpassuit nalunaquttap akunnermusiaqarlutik sulisinneqartarnerat.

Suliffissaaleqineq ataatsimut isigalugu nunaqarfinni inuusuttullu akornanni annertunerpaajuvoq. Suliffissaaleqisut akornanni ilinniagaqanngitsut amerlanerpaajupput.

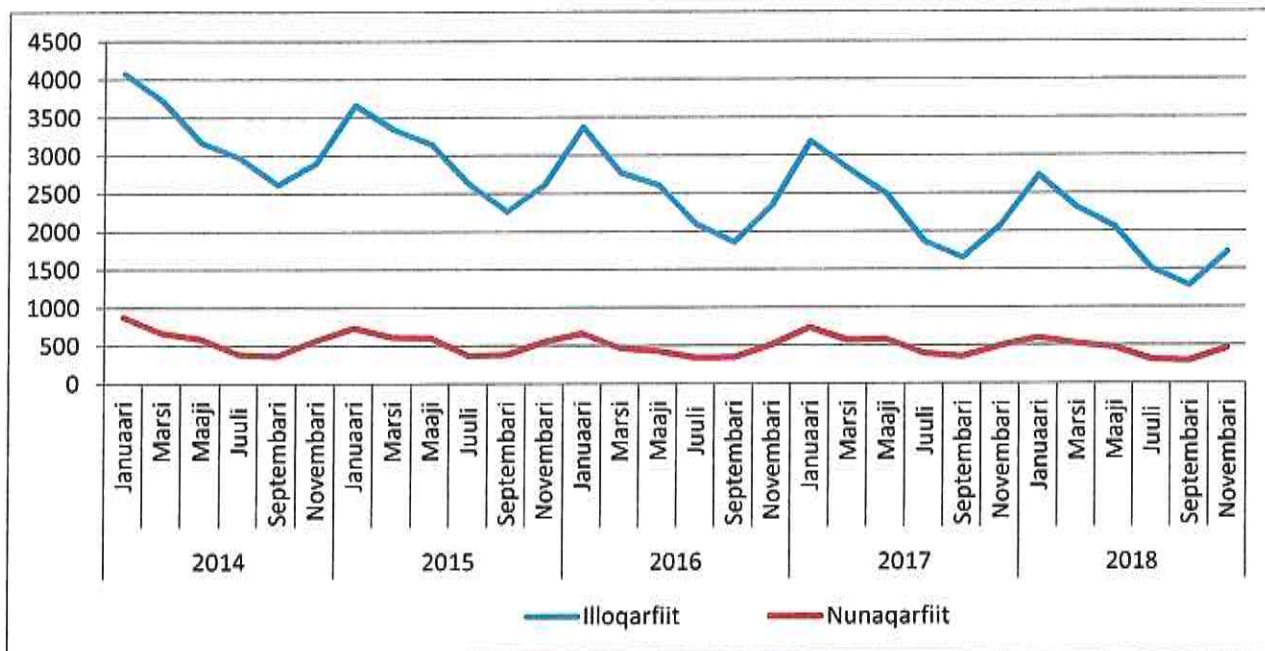
2017-imi sulisinnaasut 53 %-iutillugit suliffissaaleqisunit tamarmiusunit ilinniagaqanngitsut agguaqatigiissillugu 84 %-iupput. Inuusuttut akornanni suliffissaaleqinerup unammillernartua uaniippoq inuusuttut amerlasuut meeqqat atuarfiat naammassereerlugu ilinniarnialernej ajornerat, allallu inuusuttut ilinniarfiinut kingusinaarlutik aallartittarnerat.

Nalinginnarmik ilinniartitaanikkut appassisumik angusaqartarnerit isumaginninnikkullu ajornartorsiutit kingunerisarpaat, amerlasuut suliffeqarnermut pitsaanngitsumik attaveqarnerat immaqalu suliffinni pitsaasuni akissarsiagissaarnartunilu sulilernissaminnut piginnaasanik pisariaqartinneqartunik amigaateqarnerat. Inuuniarnikkut unammilligassat siusissukkut suliniuteqarnerit aqqutigalugit qaangerniarneqassapput, taamaaliornikkut meeqqat meeqqat atuarfianni atuarnermut peqataanissaminnut periarfissaqarnerulissammata piumanerulerlutillu, tamannalu aqqutigalugu meeqqat atuarfiannik naammassinninnerup kinguninngua inuussutissarsiutitigut piginnaasaqalerfiusumik ilinniarnissaminnut piareersimassapput.

Takussutissaq 10-mi tupaallannanngitsumik takuneqarsinnaavoq suliffissaaleqisut ukiuunerani amerlanerpaasartut. Ukiuunerani aasaanerani suliffissaaleqisut nikerartarnerat taamaaginnangajappoq, tassami agguaqatigiissillugu inuit 1.600-t missaanniittut ukiumut piffissap ilaani suliffissaaleqisarmata. Ukiuunerani suliffissaaleqisut 2014-imi 4.954-iusimariarlutik 33 %-imik ikileriarlutik 2018-imi 3.308-

nngorsimapput.⁷ Aasaanerani suliffissaaleqisut 2014-imi 3.360-iusimariarlutik 47 %-imik ikileriarlutik 2018-imi 1.797-inngorsimapput.⁸

Takussutissaq 10. Suliffissarsiortut nalunaarsorneqartut illoqarfinnut nunaqarfinnullu agguataarlugit (2014-2018)

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Suliffissani aqqissuussaanikkut ajornartorsiutit, sulisussat ilinniagaqanngitsut tikittarnerisigut aamma takuneqarsinnaavoq, naak tamatuma peqatigisaanik nunatta ilaani suliffissaaleqineq annertugaluartoq.

Aqqissugaanikkut ajornartorsiutit patsisigalugit suliffissaaleqilersarnermut patsisit pingaarutillit pingasuupput:

1. Najukkani annertuumik suliffissaaleqiffiusuni nalinginnaasumik suliffissat aammalu inuussutissarsiutillit ingerlataasa amerlagisassaanginneri.
2. Atorfiit inuttaqanngitsut ilaqutariinnit ataasiakkaanit suliffittaarnermut atatillugu najugariligassaat ungasippallaartarneri inissatigullu aporfeqartarneri.
3. Sulisitsisut sulisussarsiariniartagaasa piginnaasaat najukkanilu ataasiakkaanni piginnaasat imminnut naapertuutinninneri.

Taamaammallu nunap imikkoortuinut piginnaasallu eqqarsaatigalugit nuttarsinnaaneq pillugu apeqqut sapinngisamik amerlanerpaat suliinnarnissaannut anguniagaqarnermut ilaasumik pingaaruteqartorujussuuvoq.

Ukiuni aggersuni aningaasaqarnikkut ingerlatsinissami ilaatigut attaveqaatitigut suliniutigineqartussatut pilersaarutaasut aallartinniarnissaat apeqqutaapput, ilaatigullu aatsitassarsiornerit, takornariaqarnermik ineriartortitsinerit allatullu inuussutissarsiutitigut suliaterlissanersut, ikilissanersut imaluunniit massakkutut iinnassanersut aamma apeqqutaalluni. Ingerlatat taamatut ittut siuariarnermut nutaamut sulisullu amerlinerannut tunngaviliisinaapput. Suliassaqarfitt tamakku iluanni sulianik

⁷ Januaarip qaammataa.

⁸ Juulip qaammataa.

aallartitsisoqarniarpat najukkani sulisussat pisinnaasanik piumaneqartunik peqarnissaat aamma sulisussanik piniarnermi neqeroorutit amerlanerulernissaat anguniarlugu anguniagaqarfiusumik politikeqarnissaq pingaaruteqarpoq, taamaaliornikkullu suliffeqarfinni aporfiusinnaasut sapinngisamik pinaveersaartinneqarsinnaammata.

2.2 Nunatta Karsiata aningaasaqarnera

Pisortani aningaasaqarneq soorunami inuiaqatigiinni ineriartortoqarneranik suliffissaqartitsiniarnermullu sunnerneqartarpoq. Suliffissaqanngitsut amerlasuut aamma/imaluunniit pisortanit pilersorneqarneq Nunatta Karsianut kommuniillu aningaasaqarnerannut oqimaatsorsiortitsippot.

2.2.1 Nunatta Karsiata 2018-imi naatsorsuutai

Nunatta Karsiata naatsorsuutaasa nalunaarsuiffingorlugit takutinneqarneranni Namminersorlutik Oqartussat artskontuni atugassanngortitsisarneri tunngaveqarput, tassami 2018-imi massakkut kisitsisaasut missingiinerugallarmata. Takuuk nalunaarsuiffik 4.

Oqaatigineqassaaq takussutissami matumani kisitsisit minusimiittut tassaammata isertitat/sinneqartoorutit kisitsisillu minusertaqanngitsut tassaallutik aningaasartuutit/amigartoorutit.

Nalunaarsuiffik 4. Nunatta Karsiata naatsorsuutai 2009-2018 mio. kr.-inut (2018-imut kisitsisit kisitsisaagallarput)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1. Isertitat	-5.379	-5.716	-5.832	-5.952	-5.868	-5.947	-6.092	-6.344	-6.408	-6.698
71. Akileraarutit, akitsuutit, pisussaaffigalugu	-1.606	-1.886	-1.969	-2.030	-1.892	-1.980	-2.053	-2.319	-2.330	-2.521
73. Ikiorsiissutisiat	-3.774	-3.830	-3.864	-3.922	-3.976	-3.967	-4.039	-4.025	-4.079	-4.177
2. Ingerlatsineq tapiissutillu	5.363	5.430	5.402	5.602	5.709	5.829	5.784	5.930	6.008	6.449
10. Akissarsiat	1.451	1.499	1.533	1.541	1.610	1.635	1.685	1.744	1.819	1.868
21. Angalanerit, sulisorineqartut siunnersortillu	93	86	79	69	72	78	80	91	95	92
22. Sinnisoqarneq	3	3	3	4	3	2	3	2	2	2
23. Pikkorissarnernut aningaasartuutit il.il.	39	40	33	42	35	35	35	34	38	36
24. Kiffartuussinernik pisinerit	428	524	369	380	366	342	364	388	425	449
25. Sullitanik atuartunillu angallasserit	170	156	156	164	171	173	187	191	191	195
26. Atorfinikkiartornerit aamma soraarnerit kiisalu	72	46	28	30	32	30	30	37	37	38
27. Kiffartuussinerit sullissinermik pisinerit	211	150	117	127	116	117	117	113	131	133
31. Nioqqutissat	266	275	278	279	300	296	301	299	314	325
32. Illuutit, biilit, angallatit il.il.	199	329	329	368	415	399	382	364	380	354
33. Pisiortornerit, IT, Iluusaanerit	241	155	122	131	132	162	139	154	152	159
50. Ingerlatsinikkut isertitat	-339	-435	-411	-397	-505	-645	-693	-691	-807	-803
61. Inuusutissarsiutitut siunertanut tapiissutit	501	542	480	506	469	507	466	427	405	486
62. Kultureqarnermut, sunngiffimmut	449	447	494	470	584	598	622	679	717	679
63. Isumaginninnermi anguniakkanut tapiissutit	661	702	665	662	683	679	681	708	641	652
64. Tapiissutit allat	45	21	27	32	37	38	27	28	26	35
65. Kommunitut tapiissutit	834	789	1.044	1.131	1.127	1.281	1.295	1.327	1.327	1.519
66. Nalikkiliinerit / Isumakkeerinninnerit	12	109	20	68	65	55	70	29	87	218
69. Ukiut aningaasanut inatsiseqarfiusut arlallit	29	-7	35	-5	-2	48	-8	7	27	13
3. Sanaartornermi aningaasartuutit	215	350	563	287	190	384	375	440	486	297
81. Sanaartornermi aningaasartuutit	215	350	563	287	190	384	375	440	486	297
4. Erniat	-207	-331	-263	-342	-434	-409	-318	-374	-347	-324
75. Iluanaarutit	-60	-80	-68	-150	-238	-216	-146	-220	-190	-235
76. Aningaasaatinit iluanaarutit inissiat	-60	-55	-53	-52	-53	-54	-49	-47	-49	-48
77. Erniat, Royal Greenland	0	-13	-12	-9	-7	-2	-	-	-	-
78. Erniat, Nukissiorfiit	-65	-78	-95	-109	-117	-116	-109	-100	-93	-85
79. Erniat allat, ilanngaaseereerluni	-21	-105	-35	-22	-19	-20	-13	-7	-15	44
5. Taarsigassarsiaritit	958	265	291	470	332	298	-62	136	57	159
91. Sanaartornermut taarsigassarsiaritit,	230	163	168	301	236	107	-7	15	34	114
92. Nukissiorfiit	132	223	277	263	42	160	87	-168	63	18
93. Piginneqataassutit	285	12	-80	8	30	55	15	200	0	43
94. Kommunit, Taarsigassarsisitsinerit	53	-18	-18	1	15	8	-	-2	-37	-
96. Sikuki, Taarsigassarsisitsinerit	0	0	0	0	110	0	-	-	-	-
97. Royal Greenland, akilersuutit	0	0	-50	-50	-50	-	-	-	-	-
98. Taarsigassarsiaritit allat	258	-116	-6	-53	-50	-32	-32	-91	-3	-16
IST-mi angusat	950	7	159	67	-71	154	-188	-211	-204	-117
IS-imi angusat	515	-198	-51	-147	-78	222	-137	-51	-230	-135

Najoqutaq: Aningaasaqarnermut Sulisoqarnermullu Aqutsisoqarfik

2018-imut naatsorsuutini kisitsisaagallartut (nalunaarsuiffik 4 aamma 5). Akiligassaqarlunilu isertitassaqaarsinnaavoq angusatigut ajunngitsup ajortulluunniit tungaanut allanngortitsisinnaasunik. Kisitsisit takutippaat Namminersorlutik Oqartussat akileraarutit akitsuutillu aqqutigalugit 2018-imi isertitaat 191 mio. kr-nik amerleriarsimasut.

Namminersorlutik Oqartussat 2018-imi ingerlatsinermut aningaasartuutaat tapiissutigisartagaallu 440 mio. kr.-nik annertuseriarsimapput. Qaffariaatit 190 mio. kr-nik Kalaallit Airports A/S-imut kiisalu kommuninut ataatsimut tapiissutit 2017-imut sanilliullugit 2018-imi 192 mio. kr.-nik annertuseriarsimaneridik patsiseqarneruvoq. Soraarnerussutisiaqarnissamut pingitsoorani aaqqissuussaqaarnissaq pillugu inatsisip atuutsilersinnerata kingunerisaanik kommunit ataatsimut tapiissutinik 25 mio. kr. missaanik tunineqaqqipput. Tamatuma saniatigut katillugit 125 mio. kr.-t sanaartugassanut atugassanngortinneqarput atualersussanut meeqqallu atuarfiannik sanaartugassanut kiisalu kommunit ataani inuit ataasiakkaat namminneerlutik illuliortiternerinut tapiissutitut atugassatut.

Sanaartugassanut aningaasartuutit 2017-imut sanilliullugit 189 mio. kr.-nik appariarnerinut sanaartugassanut tunngasut oqaatigineqareersutut kommuninit isumagineqartussat akilerallarnernik patsiseqarnerupput.

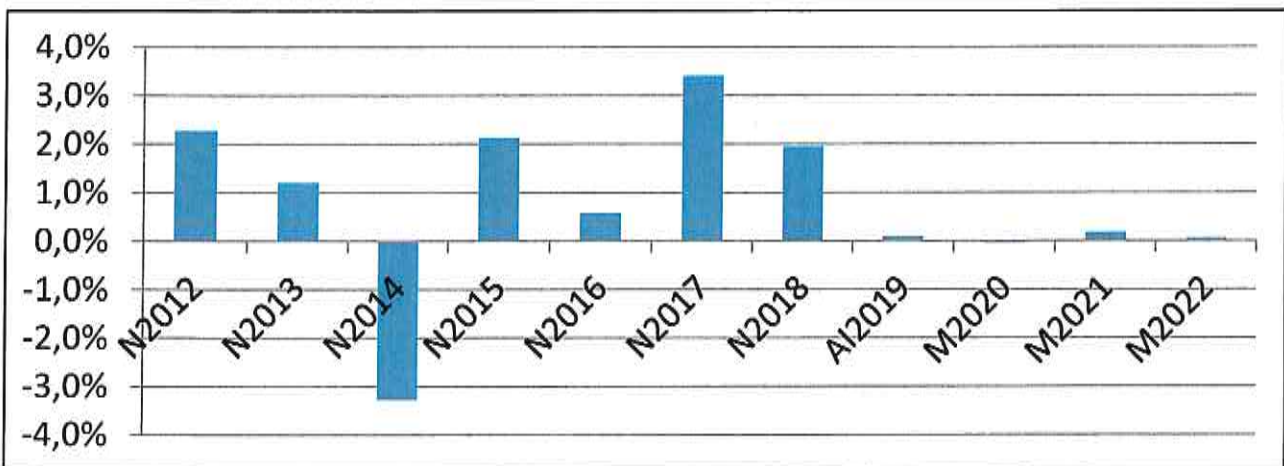
Nalunaarsuiffik 5. 2013-2022-mut naatsorsuutini missingersuutinilu kisitsisinut pingaarnernut takussutissaq. 2018-imut naatsorsuutini kisitsisit kisitsisaagallartut (mio. kr.). Kisitsisit ammut sammisut isertitaapput/sinneqartoortuapput, kisitsisillu ajunngitsut aningaasartuutaallutik/amigartoortuallutik.

	N2013	N2014	N2015	N2016	N2017	N18	AI19	UM20	UM21	UM22
Ingerlatsineq, tapiissutit & inatsisidik tunngavillit	5.854	5.888	5.820	6.286	6.030	6.568	6.510	6.508	6.556	6.557
Isertitat	-6.524	-6.630	-6.596	-6.923	-6.945	-7.266	-7.087	-7.050	-7.037	-7.029
Sanaartorneqartut	597	896	589	426	712	581	565	536	458	458
Taakkunanga sanaartorneq Nukissiorfiit taarsigassarsiaat	438	736	502	456	518	501	405	396	391	396
IST	-71	154	-188	-211	-204	-117	-12	-7	-23	-14
IS	-78	222	-137	-51	-230	-135	-7	3	-13	-4

* Kisitsisaagallartut.

Takussutissaq 11-mi tullinnguuttumi Nunatta Karsiani kingorna ukiorlu missingersuusiortifusooq kingulleq tikillugu ingerlatsineq sanaartorneerlu eqqarsaatigalugit angusarineqartut ineriartorneerat takutinneqarput.

Takussutissaq 11. 2012-2022 aningaasartuutit tamarmiusut eqqarsaatigalugit IS-imi angusat procentinngorlugit. 2018-imi naatsorsuutini kisitsisit missingersuutaagallarput.

Oqaaseqaatit 2018-imi IS-imi angusaagallartut aningaasartuutissatut missingersuutitut sanilliussaapput.

2.2.2 Kommunit aningaasaqarnikkut ineriartornerisa ataqatigiinneri

Pisortat suliaasaqarfiini aningaasaqarneq ataqatigiilluinnarpoq. Nunatta Karsiata atasinnaangitsumik ineriartornera kommunit aningaasaqarnerinut sunniuteqartarpoq, aamma killormut.

Akileraarutinit toqqaanartumik isertitat Nunatta Karsianut kisimi iluaqusilnaviannigillat, kommuninut aamma annertuumik iluaqutaasussaammata. Akileraarutinit A-t, ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat kiisalu kommunit akileraarutaat kommunillu ataatsimut akileraarutaat aqutigalugit isertinneqartartut tamarmiusut 70 %-iisa missaat kommunit pissarsiarisarpaat.

2018-imut naatsorsuutit (kisitsisaagallartut) aammalu 2019-imut missingersuutit

Nalunaarsuiffik 6-imi takutinneqarput kommunit 2018-imut naatsorsuutigigallagaat aammalu 2019-imut missingersuutaat. Erseqqissaatigineqassaaq naatsorsuutit kukkunersuisunit aammalu naalakkersuisunit sulii akuerineqarnikuunngimmata.

Nalunaarsuiffik 6 Kommunit aningaasaqarnerat, tusind kr. (kisitsisit minusitaqanngitsut tassaapput amigartoorutit)

2018-imut Natsorsuutit (kisitsisaagallartut)						
	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Katillugit
Ingerlatsineq	537.679	1.684.840	651.420	488.000	758.792	4.120.731
Sanaartorneqartut	37.603	256.663	97.003	26.800	84.899	502.968
Isertitat	-563.996	-1.940.221	-828.853	-565.000	-875.994	-4.774.064
Angusat	-11.286	1.252	-80.430	-50.200	-32.301	-172.965
2019-imut missingersuutit						
	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	Katillugit
Ingerlatsineq	539.829	1.558.351	668.336	490.760	786.336	4.043.612
Sanaartorneqartut	53.935	300.376	127.950	75.112	82.110	639.483
Isertitat	-608.133	-1.938.465	-804.453	-572.054	-887.409	-4.810.514
Angusat	-14.369	-79.738	-8.167	-6.182	-18.963	-127.419

Najoqqutaq: Kommuninit, MALUGEQQUSAQ kisitsisaagallartut, naatsorsuutit naammassippata siuliani pineqartunut sanilliullugit annertuumik nikingassuteqarsinnaapput.

2017-imi Qeqqata Kommunia kisimi naatsorsuutitigut sinneqartoorluni ukioq qaangerpaa. Kommunit sinneri pingasuullutik 2017-imi naatsorsuutitigut amigartoorfiusunik. Kommuni ataaseq minillugu kommunit ataatsimoorlutik 14,9 mio. kr.-nik amigartoorsimapput.

Ukioq 2018 kommunini ukiuusimavoq assut iluartoq, massakkullu naatsorsuutaalerpoq (19-2-2019) - naak naatsorsuutit inaarlugit suli suliarineqanngikkaluartut - kusanartumik sinneqartoortoqarumaartoq, matumani Kommuneqarfik Sermersooq minillugu, taanna amigartooruteqalaarnissamik naatsorsuuteqarmat. Soorunami tamanna pitsaasumik akit nikerarnerannut, suliffissaaleqisut ikinnerannut, aalisarnikkut tunisassiat akigissaarnerinut aamma sanaartortoqarluarnermut iluaqutaavoq. Kommunit ataatsimut 170 mio. kr.-nik sinneqartoortoqassasoq naatsorsuutigaa.

2019-imut missingersuutini 127 mio. kr.-t ataatsimut anguneqassasut kommunit naatsorsuutigaa, taakkualu isertitat tamarmiusut 2,6 %-erivaat. 2018-imut sanilliullugu pitsanngoriartoqarneranut Kommune Kujallermi isertitassatut naatsorsuutigineqartut annertunerusimanagerat aamma Kommuneqarfik Sermersuumi ingerlatsinerimut aningaasartuutit appariartornerat pissutaapput. Kommunini ingerlatsinerimut aningaasartuutit 2018-imut sanilliullugu 1,9 %-imik ataatsimut appariarfiussasut missingersuutaavoq. Missingersuutini pitsanngoriartoqarnera, naak sanaartorneranut aningaasartuutininut missingersuutit qaffakkiartoraluurtut, piviusunngortinneqassaaq, tassami sanaartortitsinerne 2017-imut sanilliullugu annertuumik 27,1 %-it angullugit qaffariaqartoqarnissaa missingersuutaammat.

Kommunit taarsigassarsineri

Kommunit attartortitsisarneranut pisussaaffii avataaneersunullu taarsigassarsianut akiitsui 2018-ip naalernerani makkuupput:

- Kommune Kujallermi kommunip taarsigassarsiaanik allanngortiterinerimut ilaasumik, kommunip Nunatta Karsianut akiitsuni 2018-imi akilersimavai. Kommuni ernialersukkanik 105 mio. kr.-nik akiitsoqarsimavoq. Kommunip taarsigassarsiai ernialersukkat 2018-ip naajartornerani 81 mio. kr.-nit missaanniipput.
- Kommuneqarfik Sermersooq 11 mio. kr. missaaniittunik akiitsoqarsimavoq, Kommuni ernialersukkanik akiitsoqarsimangilaq.
- Avannaata Kommunia 10 mio. kr.-t missaanniittunik akiitsoqarsimavoq. Kommuni ernialersukkanik akiitsoqarsimangilaq.
- Kommune Qeqertalik aamma Qeqqata Kommunia akiitsoqarsimangillat.

2.3 Akitsuutit

Toqqaannangitsumik akileraarutini pitsaasumik ineriartorneq 2016 aamma 2017-imi takuneqarsinnaasimasooq 2018-imi ingerlaannarpoq. Toqqaannangitsumik akileraarutit/akitsuutit taamaalillutik 2017-imi 1.035 mio. kr.-nik iluanaarfiusimariarlutik 2018-imi iluanaarutitigut 1.195 mio. kr.-nit missaannik isertitsiffiusimapput. Tamanna 2017-imit 160 mio. kr.-nit missaannik annerusumik iluanaaruteqarfiuvoq.

Aningaasaqarnikkut ineriartornermi pissutaasinnaasutut innersuunneqarsinnaasut ilagisaat tassaapput, naqissusiinerimut akitsuutit aqutugalugit iluanaarutigineqartut. Iluanaarutit 2017-imi 35,5 mio. kr.-usimariarlutik 2018-imi 49,3 mio. kr.-t missaannut qaffariarsimapput, tamannalu iluanaarutini 38,8 %-inik iluanaarnertut qaffariarfiuvoq.

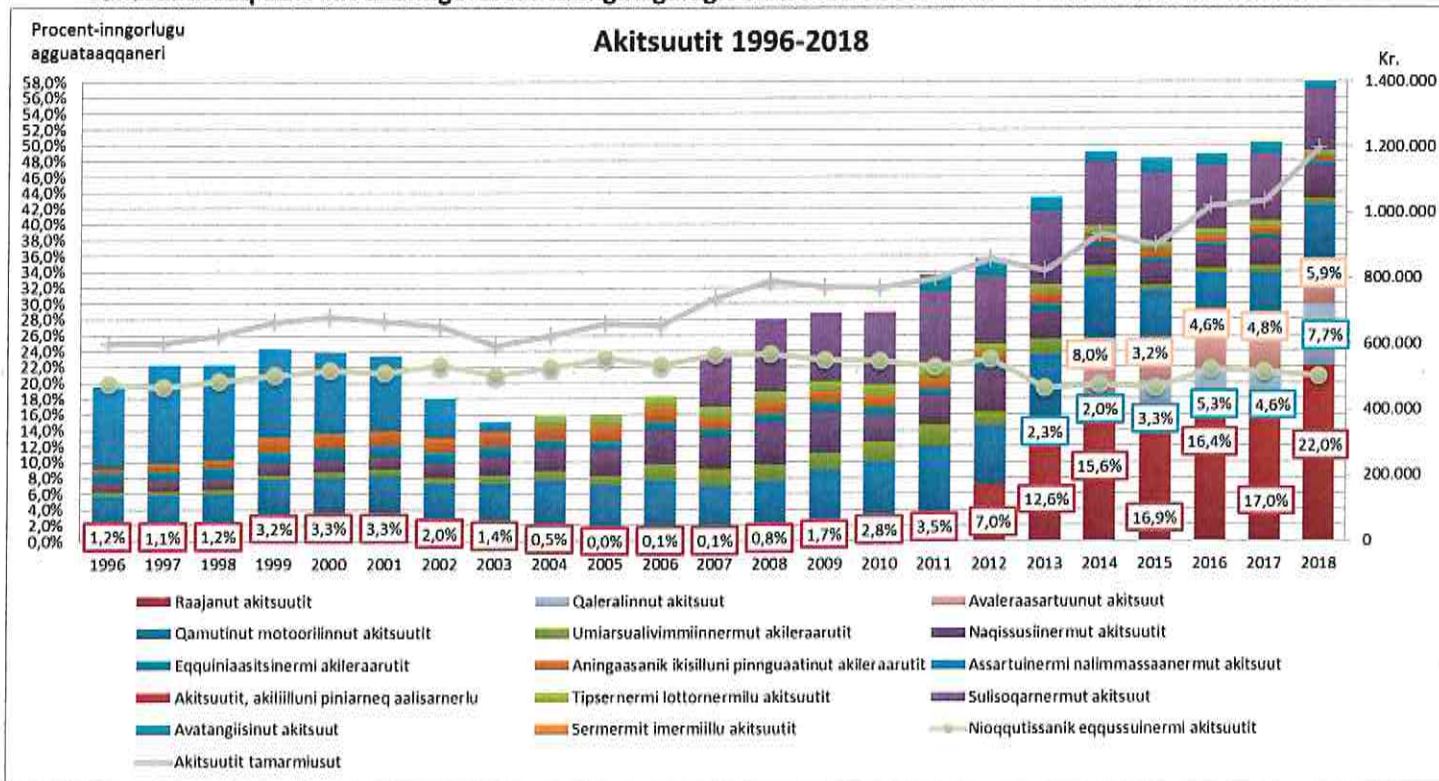
2018-imi aningaasaqarnikkut ajunngitsumik ineriartornermi pissutaasinnaasutut innersuunneqarsinnaasut ilagisaat tassaapput, qamutininut motoorilinnut eqqussuinerimut akitsuutit. Iluanaarutit 2016-imit 2017-imut 3,6 %-imik qaffariarlutik 49,8 mio. kr.-t missaanniilerput. Qaffariarneq 2018-imi ingerlaqqippooq 2018-imilu iluanaarutit tamarmiusut 53,6 mio. kr.-t missaanniilerlutik, tassalu 7,5 %-it missaannik qaffariarneq.

Ataatsimut isigalugit eqquusuinermit akitsuutinit iluanaarutit 2017-imi 515,4 mio. kr.-usimariarlutik, 2018-imi 502,9 mio. kr.-nngorsimapput. Tupanik nioqqutissianik eqquusuinermit iluanaarutit 2018-imi 6,3 mio. kr.-t missaannik appariarfiupput. Imigassanut aalakoornartortalinnut eqquusuinermit akitsuutinit iluanaarutit 2017-imit sanilliullugu 2018-imi 9,9 mio. kr.-t missaannik appariarsimapput.

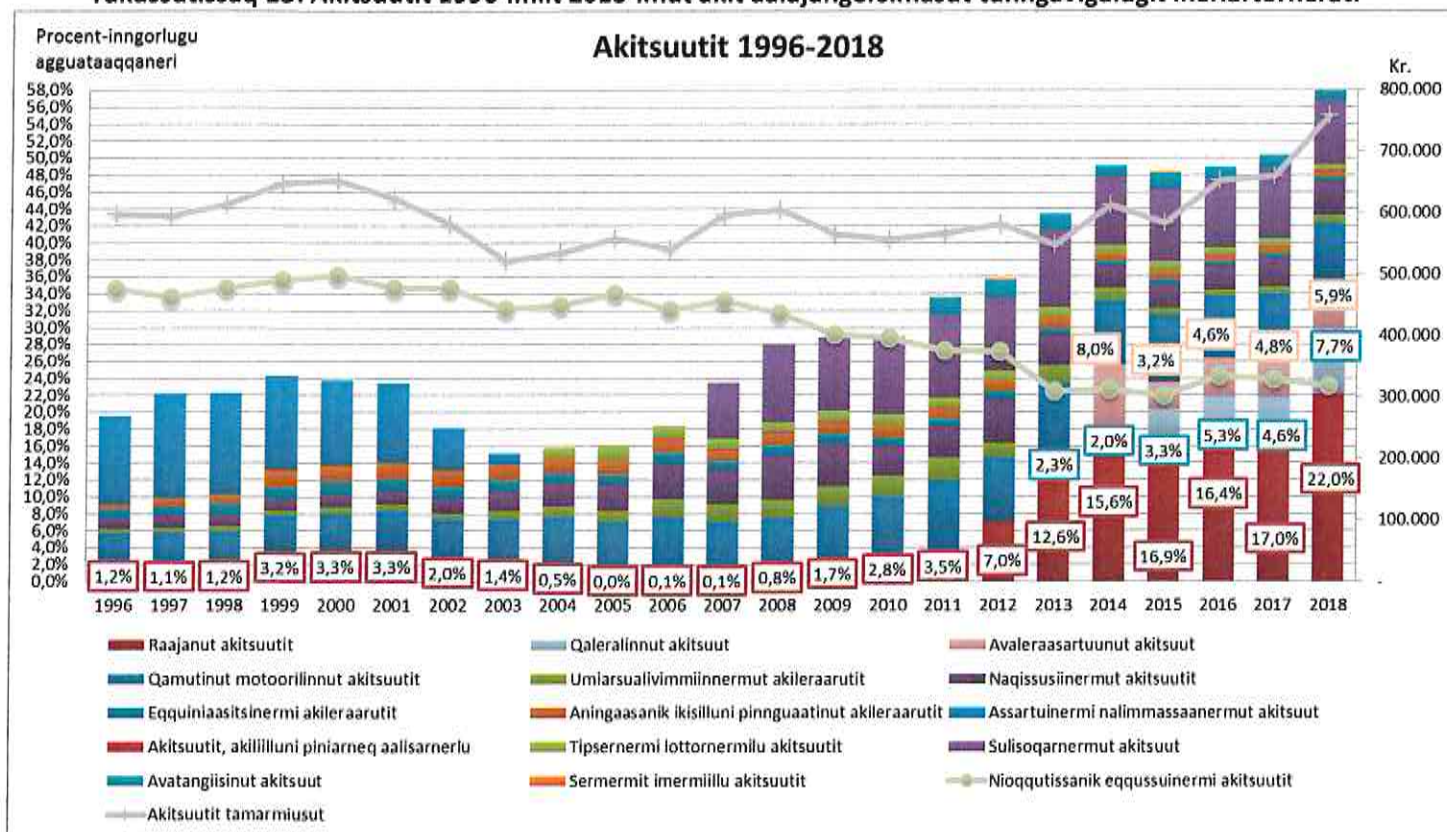
Aalisakkanut raajanullu akitsuutit 2017-imi 273,1 mio. kr.-nik pissarsiffioriarlutik 2018-imi 425,6 mio. kr.-nik pissarsiffiupput. Qaffiarneranut pingaarnertut pissutaavoq Kalaallit Nunaanni aalisarnermi pisarineqartut pisuussutinik atuinermit akitsuutaat pillugit Inatsisartut inatsisaat nutaaq 2017-imi suliarineqartoq, ullorlu 01.01.2018-imi atuutilersoq. Inatsimmi ilanngaaserinermit tunngavigineqartoq aalisakkanik amerlanernik ilaneqarpoq, peqatigitillugulu akitsuutinit akigitinneqartunut naatsorsueriaaseq allanngortinneqarluni. Aamma iluanaaruteqarnerit pisassiissutit annertussusiinik, pisassiissutinik atuinermit, tunisassiat allanngorarnernannik, avammut nioqquteqarnermi akigititanik aamma aningaasat naliinik sunnerneqarsimapput. Aalisarnermi akitsuutit 2018-imi toqqaannangitsumik akileraarutinit iluanaarutit tamarmiusut 35,6 %-erivaat, 2017-imi toqqaannangitsumik akileraarutinit iluanaarutit tamarmiusut 26,4 %-erisimallugit.

Soorlu takussutissaq 12-imi takuneqarsinnaasoq, akitsuutinit/toqqaannangitsumik akileraarutinit iluanaarutit tamarmiusut akit allanngorartut tunngavigalugit 1996-ip kingorna 594 mio. kr.-t missaannik amerlerarsimapput. Takussutissaq 13-imi naatsorsuutit taakku akinut aalajangersimasunut suliaapput.

Takussutissaq 12: Akit allanngorartut tunngavigalugit akitsuutit 1996-imiit 2018-imit ineriartornerat.

Takussutissaq 13: Akitsuutit 1996-imiit 2018-imut akit aalajangersimasut tunngavigalugit ineriartornerat.

Pissarsivik: Akileraartarnermut Aqusisoqarfik

Malugeqqusaq: Titarneq qeqqatigoortoq qummut sammisoq (talerperleq) eqquusuinermit akitsuutit tamarmiusunut aamma akitsuutit agguataariffiuvoq. Akitsuutit sinneruttut titarnermi pingaarnemi (saamerlermi) procentinngorlugu agguataariffiupput.

Takussutissami eqquusuinermit akitsuutit ukiunut siuliinut sanilliullugu, akitsuutit tamarmiusunit malunnartumik annikilleriansimerat takutinneqarpoq. Tamatumunnga pingaarnertut imigassanik aalakoornartortalinnik tupanillu tunisassianik eqquusuinermit iluanaarutit annikillinerat pissutaavoq, tamakku siusinnerusukkt eqquusuinermit akitsuutit iluanaarutaasut tamarmiusut 80 %-init 87 %-iusimmata.

Imigassamik aalakoornartortalimmik eqquusuineq 1996-ip kingorna 22 %-it missaannik appariarsimavoq, tupanillu eqquusuineq 1996-imut sanilliullugu 24 %-it missaannik appariarsimalluni. Naak akitsuutit akigitinneqartut piffissap ingerlanerani qaffaaffigineqarsimagaluartut, akitsuutit iluanaarutit tamarmiusut tunisassianut taakkununga marlunnut tunngatillugu 1996-imi 410 mio. kr.-nit missaanniit 2018-imi 318 mio. kr.-nut appariarsimapput, taakkulu akinut allanngorartunut naatsorsugaapput imaluunniit akit aalajangersimasut tunngavigalugit 201 mio. kr.-nut appariarsimallutik.

2.4 Akiitsut

Akiitsut 2017-imi 935 mio. kr.-nit missaanniit 959 mio. kr.-nut qaffariarsimapput. 2018-imi akiitsut suli qaffariaqqipput, kinguaattoorutillu taamaalillutik - akileraarutit annaasanut kinguartitsinerit ilanngullugit - 2019-ip aallartilaarnerani 988 mio. kr.-nit missaanniilersimallutik. Tamanna januaari 2018-imut sanilliullugu 3,07 %-imik qaffariarneruvoq. Qaffariarnermit pingaarnemik meeqqanut akilersuutit akitsuutit aamma akileraarutit annaasanut kinguartitsinerit pissutaapput.

Nalunaarsuiffik 7 2018-ip ingerlanerani kinguaattoorutini ineriartornermut takussutissanik imaqarpoq.

Nalunaarsuiffik 7: 2018-imi akiitsut ineriartornerat, akiitsut suunerinut agguataarlugit

Gruppi	Akiitsutigut kinguaattoorutit suunerat	Januar 2018		Januar 2019		Pct.-inngorlugit allannguutit	
		Amerlas-susaat.	Akiitsut Kr-ninngorlugit	Amerlas-susaat.	Akiitsut Kr-ninngorlugit	Amerlas-susaat.	Akiitsut
1	Meeqqanut akilersuutit	78.822	372.776.473	80.206	38.3604.969	1,76%	2,90%
2	Akileraarutitut tapiliutit	1.236	27.183.894	971	22.516.686	-21,44%	-17,17%
3	ESU	74	40.045.632	68	38.253.030	-8,11%	-4,48%
4	Akileraarutit A-t	2.860	20.869.352	2.618	18.701.730	-8,46%	-10,39%
5	Suliffeqarfiit akileraarutaat	83	306.361	79	240.443	-4,82%	-21,52%
6	Ineqarnermut akiliutit	5.669	66.988.328	4.716	55.874.814	-16,81%	-16,59%
7	Akileraarutit erniaat	1.810	2.382.538	1.217	1.707.483	-32,76%	-28,33%
8	Komm. akiits. ass.	20.562	44.015.335	19.448	42.564.737	-5,42%	-3,30%
9	Ikiorssiissutit utertinneqartussat	5.582	25.936.075	5.038	25.022.149	-9,75%	-3,52%
10	Ilinniartunut taarsigassiissuti	1.135	15.460.808	976	14.312.027	-14,01%	-7,43%
11	Meeqquerviit	25.679	15.272.510	26.879	16.142.279	4,67%	5,69%
12	Eqqaaviit	108.654	33.541.965	114.052	36.903.534	4,97%	10,02%
13	Komm. Inuuss. Taars.	85	744.037	76	675.748	-10,59%	-9,18%
14	Nam. Oq. Akiits. Ass.	12.547	25.462.361	13.092	22.569.137	4,34%	-11,36%
15	Boligstøttemut taarsigassarsiat	345	16.348.205	314	17.259.759	-8,99%	5,58%
16	Nammineerluni illuliat	307	4.334.523	281	3.831.169	-8,47%	-11,61%
17	Innaallagiat/imeq	12.510	4.652.746	7.981	3.036.467	-36,20%	-34,74%
18	Meeq. angerl. avat. iniss. ang. akil.	29.751	38.779.491	23.739	31.905.161	-20,21%	-17,73%
19	Nunanut avannarlernut akiitsut	939	11.591.657	846	11.329.288	-9,90%	-2,26%
20	Akiitsut allat	8.600	2.417.163	7.322	2.125.399	-14,86%	-12,07%
21	Akileraar. annaasanut uninngasuutit		190.000.000		240.000.000		26,32%
	Katillugit	317.250	959.109.454	309.919	988.576.009	-2,31%	3,07%

Najoqqutaq: Akilerartarnermut Aqusisoqarfik

Immikkoortumi "akileraarutitut annaasanut immikkoortitsinerit" pineqarput akileraarutitut A-nut annaasanut kinguartitsinerit, akileraarutitut sinneruttut, akileraarutitut erniat, ingerlatseqatigiiffiit akileraarutaat, pissarsianut akileraarut allallu.

Immikkoortitsinerit Namminersorlutik Oqartussat kukkunersuisuat avataaneersoq isumaqatigiissuteqarfigereerlugu aalajangiiffineqarput. Akiligassap pisoqaliartornera malillugu akilersinniarnera ajornarsiarportarpoq, immikkoortitsinerillu annertusiarportillugit naatsorsuutigisatut annaasanut nuunneqartarlutik. Taamaalilluni matumani annaasaviit pineqanngillat, akerlianilli Namminersorlutik Oqartussat pisassaattut naatsorsuutigisatut annaasassat pineqarlutik.

Akiitsut akileraarutitut annaasanut immikkoortitsinerit ilanngunnagit naatsorsorneqarpat, akiitsut tamarmiusut januaari 2018-imi 769 mio. kr.-nit januaari 2019-imut 748 mio. kr.-nut apparisimapput,

tassalu 21 mio. kr.-nik apparierneq (2,7 %). Akiitsunut suliat amerlassusaat piffissami tassani sulianit 317.000-usunit sulianut 310.000-t missaanniittunut ikileriarsimapput, tassalu 2,3 %-imik apparierneq.

Januaari 2019 aallarnerfigalugu akiitsunit tamarmiusunit 988 mio.kr.-t missaanniittunit 275 mio. kr.-t akilersinniarnert iluatsissimavoq, suliallu taakku akiitsunut tunngasut 66.000-t missaannut agguataarneqarput. Akiitsuni annertunerpaamik nikingassutillit nalunaarsuiffik 8-mi takuneqarsinnaapput. Pisortanut akiitsut pinngitsoortinnissaannut annikillisinnaannullu annertuumik suliniuteqarnissaq sulii pisariaqartinneqangaatsiarpoq. Tamanna assigiinngitsutigut ataani nassuiarneqartut pingaartilluinnarneqarpoq.

Nalunaarsuiffik 8. 2018-imiit 2019-imut akiitsut ineriartornerat procentinut koruuninullu

Akiitsut suuneri	Pct.-inngorlugit	Allannguutit 1.000 kr.-
Meeqqanut akilersuutit	2,9 %	10.828
Ineqarnermut akiliutit	-16,5 %	-11.113
Innaallagiaq/imeq	-34,7 %	-1.616
Eqqagassat	10,0 %	3.361
Akilerarutinut annaasanut kinguartitsinerit	26,3 %	50.000

Najoqqutaq: Akileraartarnermut Aqusisoqarfik

Meeqqanut akilersuutininik akiitsoqarneq Kalaallit Nunaanni kisimi atugaanngilaq; Danmarkimi aamma taama ineriartortoqarpoq. Suliassaqarfiup suliariniarnera assut ajornarsinnaavoq, inatsisillu allanngortinneqanngippata taamatut ineriartorneq ingerlaannartussaavoq. Kommunit meeqqanut akilersuutininik tunniussinissamut pisussaaffeqarput, akilersuisussaataasooq akiligassaqaqareeraluarpalluunniit. Nuannaarutigisassaavorli ineqarnermut akiliutinut ineriartorneq 2016-ip kingornagut mumissimammat.

Innaallagissamut imermullu akiitsut tamarmiusut apparierfiunerannut ilaatigut akit apparierasimasut pisuunerpaajupput, tamakku kingunerisimavaat akiliisinnassuseq pitsanngoriarsimammat kiisalu ineqarnermut akiliutinut aamma innaallagissamut imermullu akiitsulinnut siunnersuisarnermut misiligutigalugu suliniummil sulilluortoqarsimanera. Ineqarnerup tungaatigut akiitsut ilarpasuinut akiitsullit tassaapput, inuit/ilaqutariit aningaasarsiamikkut akiliisinnassuseqaraluartut, taamaattorli akiliiumassuseqanngitsut.

Ukiuni kingullerni aningaasarsiornikkut pitsaasumik ineriartortoqarnera pingaarnertigut aalisarnikkut isertitaqarniarneq aamma inuussutissarsiutit sanaartortitsinerillu ajunngitsumik sunniuteqarfigisimassagai nalilerneqarpoq. Ilimagisariaqanngilarli allat isertitaat, taamaalillutillu akiliisinnassusiat 2017 aamma 2018-ip ingerlaneranni assinganik pitsanngortitseriasimassasut.

Eqqagassalerinermut tunngasuni akiitsut, akiitsunut tamarmiusunut sanilliullugit annikikkaluartut suliat amerlassusii suliat akiitsunut tunngasut tamarmiusut pingajorarterutigaat. Akiitsut ataasiakkaat annertussusaat qanorluunniit isikkoqaralarpata malittarisassat periutsillu arlallit malinneqartussaapput. Taamaammat akiliisitsiniartarfik tamakkerluni "ipisooriaannaavoq" akiitsoqarfinnut allanut kingunerlutsitsisumik. Sulianut taakkununga nukissat piffissallu kisimik atorineqanngillat, kisiannili sulianit immaqqa annertunernit pingaaruteqarnerusuniillu piffissamik tigooraasuullutik.

Naatsorsuutini januaari 2019-imi suliarineqartuni, akiitsut akigassalinnut ataasiakkaanut najugaqarfinnut agguataarneranni takuneqarsinnaavoq, eqqagassalerinernut suliat 39 %-iisa missaat Avannaata Kommunianut tunngassuteqartut, eqqagassalerinermullu suliat 28 %-ii Kommune Qeqertalimmi najugalinnut tunngassuteqartut.

Suliassaqarfik taanna taamaattumik siunissami ataasiakkaanut toqqaannartumik akiligassanik nassitsinikkut imaluunniit toqqaannangitsumik akileraarutitigut aningaasalersorneqassanersoq isumaliutigeqqissallugu pissusissamisoorpoq.

2018-ip ingerlanerani suliat nutaat 55.600-t missaanniittut ataatsimut 66 mio. kr.-t missaannik akiitsoqarfiusut takkupput. Taakkunungalu ilaapput naatsorsuutitigut kinguartitsinerit.

Naalackersuisut kommunit aamma soqutigisallit allat peqatigalugit akiitsunut annertoqisunut tunngatillugu ajornartorsiutit suunersut misissuiffigalugit aallartitsiffigisimavaat, suliniut anguniagaqarfiusut aqutigalugit akiitsut apparsaaffiginiarlugit.

2017-imi akiitsulinnut siunnersuisarnermut tunngatillugu suliniummik misiliiffiusumik ukiuni marlunni ingerlanneqartussamik Kommune Kujallermi pilersitsisoqarpoq. Pilersaarutip kinguneraa, INI A/S ilaatigut kommunit allat suleqatigalugit siunnersuisartoqatigiinnik pilersitsimmata, tamannalu aqutigalugu inunnut/ilaqutariinnut ineqarnermut akiliutinut akiitsulinnut toqqaannarnerusumik ujartuiffiunerusumillu attaveqarnermik pilersitsisoqarluni. Siunnersuinermi eqqugaasuni ineqarnermut akiliutit kisimik suliarineqanngillat, kisiannili akiitsut taakkununga tunngatillugu annerusumik sullissisinnaaneq anguneqarluni. Kommunit suleqatigalugit aaqqiissutissarsiorneq siunertaasimavoq, tamannalu aqutigalugu inuit ataasiakkaat inigisaminnik qimatsinnginnissaat, kommunillu allallu akulerunnerisigut naammagineqarsinnaasumik akiitsunik qaangiiniarnissaat aqutissiuullugu. Akiliisinnaassuseq pigineqarsimappat, ineqarnermut akiliutit akilersinniarnissaannut kajumissusermik pilersitsiniartoqartussaavoq, taamaaliornikkut inigisamiit anisitaanissaq ajornanngippat pinngitsoortinniarlugu.

Suliniuummi angusarineqartut pitsaasut tunngavigalugit, aaqqiissuussineq 2019-imit kommunini tamani atorineqalernissaa anguniarlugu aningaasanik immikkoortitsisoqarsimavoq. Aningaasat 3.686 mio. kr.-usut aningaasanut inatsimmi konto pingaaneq 30.14.32 aqutigalugu immikkoortinneqartut, INI A/S aamma Iserit A/S kiisalu kommunit isumaqatigiissusiorfiginissaannut atorineqassasut naatsorsuutaavoq, matumani innuttaasut akiitsunut ajornartorsiutaasa appartinniarnissaannut akiitsunut siunnersuisarnerup tigussaasumik annertusarnissaanut iluaqutaasussamik.

ERP-systemimut nutaamut ikaarsaartoqarnerani akiligassat nalunaarsorneqartunik misissueqqissaarnermik annertuumik sulineq aallartinneqarsimavoq. Tassunga atatillugu Akiliisitsiniartarfimmi akiligassanut suliat immikkut ittumik amerlassusillit naammassineqarnissaat naatsorsuutigineqassaaq, akiitsullu pisoqalisooresimappata akiitsullit naatsorsuutiminni suliarisariaqartussaallugit.

Aamma llanngaassivik pillugu immikkoortoq 5.3.2 innersuussutigineqassaaq, tassanilu akiitsut amerlavallaalernissaat pinaveersaartinnissaat siunertaavoq.

2.5 Akiitsut allanngoriartornerat

Ukiuni aggersuni ingerlatseqatigiiffiit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut arlalinnik aningaasaliisussaapput. RAL-ip containerinik angallassitutit nunaqarfiliartaatillu nutartertussaavai, Royal Greenlandimilu kilisaatit nutaat pisiarineqartussaallutik. Nuummi, Ilulissani Qaqortumilu suluusalinnut mittarfinnik nutaanik sanasoqarnissaa pillugu Inatsisartut aalajangiinerisigut, sanaartortitsisuni sulisoqarniarnikkut ukiuni aggersuni sulisoqarniarnikkut unammilligassaqaalersussaavoq.

December 2018-imi Namminersorlutik Oqartussat Nordisk Investeringsbankimi taarsigassarsiamik ilaat akilerpaat akiitsut 252 mio. kr.-nngortillugit. Tamanna aqutigalugu akiitsoqarsinnaanernut qummut killigitinneqartoq Namminersorlutik Oqartussat qaangersinnaanngorpaat, tamannalu aqutigalugu Namminersorlutik Oqartussani akiitsut sinneruttut ernialersukkat aamma aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit tamakkiisumik (100%) Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut ataqatigiilersinneqarput.

Illoqarfiup allineqarnissaanut suliniummut Nuuk City Developmentimut tunngatillugu Kommuneqarfik Sermersuumut 1.245 mio. kr.-nik 2023-p tungaanut akilersugassanik taarsigassiinissaq naatsorsuutigineqarpoq. Aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffinnut kommuninit pigineqartunut annertunerusumik taarsigassarsiisoqarnissaanik kommunit maannakkut allanik pilersaaruteqanngillat.

Illunut sanaqataaffiusunut taarsigassarsiat pillugit Inatsisartut inatsisaata nr. 28, 28. november 2018-imeersup akuersissutigineratigut, ingerlatseqatigiiffinnik pilersitsinissamut atatillugu kommunit pisussaaffiunut tunngavissat aalajangersarneqarput. Inatsit aqqutigalugu kommunit ingerlatseqatigiiffiutaasa taarsigassarsisarnerrannut tunngatillugu Namminersorlutik Oqartussat tungaanniit annerusumik nakkutilliisoqarnissaa pisariaqalerpoq.

Nalunaarsuiffik 9 piffissami 2016- 18-imut akiitsut ineriartornerannut aamma piffissami 2019-22-mut missingiinernut takussutissamik imaqarpoq, tassaniippullu aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffiit kommuninit, Namminersorlutik Oqartussanit pisortaanillu pigineqartut, tassanilu kommunit ilanngullugit naatsorsuiffigineqarput.

Nalunaarsuiffik 9. Namminersorlutik Oqartussani, kommunini aamma aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffinni pisortanit pigineqartuni, oqaluttuarisaanikkut naatsorsuutigisatullu akiitsut ineriartornerat.

Akiitsut ernialersukkat	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Namminersorlutik Oqartussat	521	496	166	141	116	91	66
Namminersorlutik Oqartussat	3.763	3.659	3.443	3.959	4.110	3.575	3.988
Aktiaateqarluni	3	3	-	165	553	890	1.163
Kommunit	166	147	143	83	71	59	49
Katillugit	4.453	4.305	3.752	4.347	4.851	4.616	5.266
Ilanngaaseereerluni akiitsut							
Namminersorlutik Oqartussat	-837	-1.319	-1.124	-1.079	-1.053	-1.046	-1.240
Namminersorlutik Oqartussat	2.511	2.697	2.476	3.013	3.360	2.555	3.434
Aktiaateqarluni	-7	-4	-	125	513	850	1.123
Kommunit	-202	-168	-349	-206	-211	-179	-274
Katillugit	1.465	1.206	1.004	1.854	2.610	2.180	3.044

Najoqutaq: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

Siorna aningaasaqarnermut nalunaarutip suliarineqarnerata kingorna, Kalaallit Airports A/S-imi (KAIR) taarsigassarsiat 1,5 mia. kr.-init 0,9 mia. kr.-nut ikilisinneqarput. Sanaartornerup nalaani KAIR aqqutigalugu taarsigassarsinissanut isumaqatigiissusiortoqaqqinnissaa ilimanarpallaanngilaq. Tamatumunnga ingerlatseqatigiiffissuarmut ingerlaavartumik aningaasaliisoqartarnera pissutaavoq. Tassungalu ilaavoq Royal Arctic Line aamma Royal Greenland umiarsuaatiminnik nutarterinissaat pisariaqartinneqarmat. Anguniakkanut taakkununga atugassanik taarsigassarsiniartarput. Illuut, ukiuni aggersuni ilinniartut ineqarfiinik aamma Inatsisartuni ilaasortat inissaannik sanaartornissamut aamma taarsigassarsiniartussaassaaq, aningaasanut inatsimmi tamanna pillugu oqaasertaliussaq takuuk. Tassunga atatillugu Illuut Namminersorlutik Oqartussanut aningaasaliiffittut atorneqassaaq. Tamatumuuna qularnaveeqqusiissutitalinnik taarsigassarsinermut aningaasalersuinissamik periarfissaalerpoq.

Nunatta Karsiani akiliisinnaassuseqarneq, ukiuni kingulliunerusuni aalisarnikkut pisaqarluarnerit akigissaartitsinerillu aamma sanaartortoqarluarnera aallaavigalugit aningaasarsionnikkut ingerlalluortoqarneratigut ikiorluarneqarpoq. 2018-imut Nunatta Karsianut naatsorsuutit suli naammassineqanngillat, IST-milu qanoq angusaqartoqartiginissaa suli takussutissaqarnani. Suluusalinnut mittarfinnut aningaasaliinissamut massakut pilersaarutaasut ilaatigut tunngavigalugit, maanna Namminersorlutik Oqartussat siunissami akiitsunik akiliisinnaassutsimillu aqutsinerat

isummersorfigineqalerpoq. Namminersorlutik Oqartussat akiitsui ernialersukkat 2018-ip naalernerani 166,4 mio. kr.-upput, Nunattalu Karsiata akiliisinnaassuseqarnera piffissami tassani 2,1 mia. kr.-ulluni.

Akiitsoqassuseq taarsigassarsiniarsinnaanerlu eqqarsaatigalugit, aallaaviusussaq taamaammat annertuumik aningaasaliisoqarsinnaaneranut isikkorippoq, tamakkumi pilersaarutiniipput tassungalu atatillugu aningaasaliinissanut pisussaaffinneeriaannaallutik. Qitiusumik Naatsorsuuseriffimmi naatsorsuigallarnertigut takuneqarsinnaavoq, Nunatta Karsiata akiliisinnaassuseqarnera piffissami 2019 - 2022-mi, ukiut naalerneranni 1 mia. kr.-nit qaangeqqassagaa.

Taamatut naliliinermi pissutsit pingasut pingaartumik pissutaapput, taakkulu ukiuni aggersuni akiliisinnaassuseqarnerup ineriartorfiuneranut katillugit 700-800 mio. kr.-nik ammukartitsissapput.

1. Nunatta Karsiata 2017-imi 2018-imilu naatsorsuutaani sinneqartoorutit 2018-imut aningaasanut inatsimmi oqaasertaliussani katillugit 415 mio. kr.-t missaanniittut aammalu aningaasaliinernut taakkununga aningaasaliinissamut tunngaviliisut Kalaallit Airports A/S-imi aningaasaliissutitut atorneqassasut tunngavissaatitaavoq.

2. Namminersorlutik Oqartussat piffissamut sivisuumut taarsigassarsiaat pioreersut, ukiuni aggersuni ukiumut 25 mio. kr.-t angullugit sulii akilersorneqassapput.

3. Atualeqqaartussanut atuartunullu suliaasaqarfimmi sanaartorneqartussat kommuninut tunniunneqarnissaasa akuersissutigineqareersup kingunerisaanik, Sanaartugassanut lluarsagassanullu Aningaasaateqarfimmi tigummiat ikilisinniarneqarput. Tamanna aamma pisussatut naatsorsuutaavoq Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa attartortittakkat kommuninut piffissami aggersumi tunniunnerannut atatillugu.

3 Annerusumik nammineq aalajangiisinnaaneq aningaasaqarnikkullu imminut napatissinnaaneq

Naalackersuisut aningaasarsiornikkut politikianni makku tunngavigineqarput, takuuk naalackersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiissut: *"Naalackersuisooqatigiit anguniagaraat Kalaallit Nunaat aningaasarsiornikkut imminut napatissasoq. Nunatsinni Inatsisartut aningaasaqarnikkut oqimaqatigiissumik isumatuumillu siunnerfeqarlutik politikkeqarnissaat naalackersuisooqatigiit pingaartitaraat."*

3.1 Naalackersuisut aningaasarsiornikkut ingerlatsineranni anguniagassat tunngavigineqartullu

2019-imut aningaasanut inatsisip akuerineqarneranut atatillugu Naalackersuisut aningaasaqarnikkut politikkiannut sinaakkusiussat aalajangersarneqarput. Aningaasaqarnikkut ingerlatsinermi sinaakkusiisumik aningaasaqarnissaq pingaarnertigut anguniagaavoq. Tassunga atatillugu pingaarpoq arlalinnik tunngavilimmik aningaasaqarnermut allanngortitsinissap tapersersornissaa, tassa assersuutigalugu aalisarnermiit tunisassiat akiisa allanngorannerinut sunnertianeq tamatuma annikillissammagu.

Pingaarnertigut anguniakkat anguniakkallu ilai taamaalillutik makkuupput:

Aningaasaqarnikkut anguniakkatigut pingaarnertut siunniussat

- Aningaasaqarnikkut imminut napatinneq
- Danmarkimit ataatsimoortumik tapiissutinik isumalluuteqarunnaarneq

- Siunissami qaninnermi anguniakkat ilaat
 - Qularnaveeqqutit akiligassallu isumaginissaannut periarfissaqarnissaq qulakkeerniarlugu aningaasanik tigoriaannarnik piareersimasuuteqarnissaq
 - Aningaasaqarnermut inatsit ukiut sisamat ingerlanerani oqimaqatigiittumik iluanaaruteqartumilluunniit ingerlassavoq

- Siunissami ungasinnermi anguniakkat ilaat
 - Aningaasaqarnikkut politiki piffissami sivisuumi attanneqarsinnaasoq
 - Inuiaqatigiinni aningaasaqarnermik inerikkiartortitsineq
 - Arlalinnik tunngaveqartumik aningaasaqarnermut allanngortitsineq

Annertunerusumik aningaasarsiornikkut politikikkullu namminersulernissamut tunngavissanik pilersitsinissamut maannakkut periarfissani aningaasaqarnikkut attassiinnarnissamik ingerlatsineq qulakkiiginnassanngilarput, peqatigisaanilli naalagaaffimmiit suliassat amerlanerusut tigusinnaannut aningaasaqarnikkut piumasamik iliorsinnaaneq pisariaqartoq pilersinneqarluni. Piviusumik tamatuma kingunerissavaa aningaasanut inatsimmi sinneqartoornernik pilersitsissasugut aamma siunissami ungasinnerusumi siuariartortitsisunik siumukarnermillu pilersitsisunik pisariaqartunik aningaasaliissasugut. Taamaattorli pisortat aningaasartuutaasa qaffasissusaat ima annertutigissapput aningaasaqarnikkut imminut napatissinnaaneq qulakkeerneqarsinnaassalluni, tassunga ilanngullugu siunissaq qaninnerusooq ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugit akit ineriartornerisa nakkutigineqarneri. Nalunaarsuiffik 10 tassaavoq oqaluttuarisaanermi ineriartorneq piffissanut assigiinngitsunut ilusilersugaq.

Nalunaarsuiffik 10. Nunatta Karsiata isertitaasa aningaasartuutaasa ukiumut agguaqatigiissillugu qaffakkiartornerat akinullu naleqqersuut piffissami 1994- 2017-imi aamma piffissami 2009 – 2017-imi.

Ukioq	Isertitat	Aningaasartuutit	Akinut naleqqersuut
Ukiumut agguaqatigiissillugu qaffakkiartornera 1994 – 2017	2,9%	3,0%	2,1%
Ukiumut agguaqatigiissillugu qaffakkiartornera 2009 – 2017	3,0%	2,1%	1,8%

Najoqqutaq: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

Aningaasartuutit qaffakkiartornerisa aningaasallu naleerukkiartornerisa annikinnerusimanagerisigut piffissami kingullermi pitsanngoriaateqarsimaneq takuneqarsinnaavoq. Matumunnga avataani pissutsit soorlu uuliap akii pissutaasinnaapput aammalu aningaasaqarnikkut politikkiliornermit, tassunga ilanngullugu aningaasaqarnikkut politikkimik sukannernerusumik ingerlatsinermi pissuteqarsinnaavoq. Kingullertut taaneqartoq soorunami taamaallaat iliuuseqarfigineqarsinnaavoq, naak piffissap ingerlanerani allanngortiterinikkut aningaasaliinikkullu inuiaqatigiit aningaasaqarneranut tunngatillugu avataaniit aarlerinartut pimoorussinikkut annikillisarneqarsinnaagaluartut.

Tamanna tunuliaqutaralugu pingaaruteqaqaaq anguniakkat tunngaviillu erseqqissut aallaavigalugit aningaasaqarnikkut aqutsisoqarnissaa. Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq ataqtigiissoq, tatiginartoq innuttaasunut suliffeqarfinnullu siunissamut ungasinnerusumut toqqissisimanermik pilersitsissaaq, tamannalu avataaniit suleqatigisinnaasat aningaasaliisinnaasullu pilersitsilernissaannut naleqqiullugu pingaaruteqarluni, tamannalu pingaarnertigut anguniakkat naammassineqarnissaannut iluaqutaasinnaalluni.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummut matumunnga atatillugu pingaarnersiuiinissami tunngavissatut Naalakkersuisut ilaatigut makku pingaarnersiuiinermi tunngavigisimavaat:

- Pisortat aningaasaqarnerat IS-imi angusatut naatsorsorneqartoq ukiut sisamat ingerlaneranni sinneqartoofiussaaq.
- Naalakkersuisut suliniutissatut siunnersuutaat aningaasartornartut sulili aningaasaliiffigineqarsimanngitsut aningaasanut inatsisip suliarinerani pingaarnertigut assigiinngitsutigullu salliutitassanut ilaatinneqassapput.
- Aningaasaliissutinut aningaasaqarnikkut killiliussani innuttaasut agguataarnermikkut ineriartornerisa kingunerisassaata ilanngunneqassapput.
- Suliniutit nutaat ukiunut missingersuusiorfusunut siunissamullu ungasinnerusumut aningaasaqarnikkut ingerlatsinermut attassiinnarnissamut naleqqiullugit nassuiarneqassallutik.
- Aningaasartuutissatut kissaatit nutaat sapinngisamik aallaaviatigut aningaasaliissutaareersut iluanni aningaasalersorneqassapput.

Pisortat ingerlataqarfiisa pingaarnertut suliassaannik kinguneqarluartumik aqqiinissamut naleqqiullugit piomasaaqatiniq annertusiartuinnartunik pisortat ingerlataqarfii misigisaqarput. Pisortat isumalluutaannut kinguneqarluartumik iluaquteqarneq politikikkut pingaarnersiuiinernut piomasamik iliorsinnaanermik aamma naalagaaffimmit suliassanik tigunissamut periarfissanik pilersitsinissamut iluaqutaassapput.

Aningaasaqarnikkut ingerlatsinermi anguniakkat tunngavigisallu qulaani allaaserineqartut Naalakkersuisut aningaasanut inatsisissamik suliaqarnerisigut, naalakkersuisoqatigiinnermi isumaqatigiisummik piviusunngortitsinermut atatillugu nalinginnaasumik politikikkut ineriartortitsinikkut, kiisalu suliniutit makkunanna atulersinneqassapput:

- Missingersuusionermut naatsorsuusionermullu inatsisinut nalunaarutit malinnaasussat taakkulu iluarsaanneqarsinnaaneri kommunini aamma namminersorlutik oqartussani missingersuutitigut inissisimanermik suliat naatsorsornerisa oqaasertalersornissai siunertaralugu.
- Akiitsunut aningaasanullu tigeriaannarnut politikki.
- Attassiinnarnissamut ilusiliamik nutarterineq, taamaalilluni pissutsini aqqissugaanerni allanngornerit, tassunga ilanngullugit ilinniagaqassutsip qaffasiffiata annertusinerata aamma suliffeqarfinni qaffasinnerusumik peqataanerup sunniutai annertunerusumik naatsorsuinernut naapertuullutik. Sulineq taanna Aningaasaqarnikkut Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit ingerlanneqassaaq naatsorsuutigineqarlunilu 2019-imi aamma 2020-mi ingerlassasoq.
- Uiggiullugu aningaasaqarnermi attassiinnarnissamut inerikkiartortitsinissamullu nutarterneqarsimasoq.

3.2 Suliassanik naalagaaffimmiit siunissami tigusinissat pillugit eqqarsaasersuutit

UKA2018-imi nassuiaat taaguuteqartoq "Suliassaqarfinnik tigusineq pillugu nassuiaat" agguanneqarpoq. Nassuiaat Danmarkimi Aningaasaqarnermut ministeriaqarfinnit atortut katersorneqarsimasut tunuliaqutaralugit Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfianit suliarineqarsimavoq.

2019-imi aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiisummut naleqqiullugu naalagaaffimmiit akisussaaffinni nutaanut tulluurtunik tigusinissap piareersarneranik qulaajaalluni sulinerup ingerlaqqinnera nutaamut ikaarsaarpoq, aningaasanut inatsisissanut tullinnguuttunut naatsorsuutigineqassalluni inuiaqatigiinnut annerpaamik naleqarnerulersitsisunik aalajangersimasunik tigusinissamut isummernissamut tunngavissaliortoqarluni.

Suliassaqarfinnik tigusassanik qulaajaanermut atasumik suliassaqarfinnut naalagaaffimmit tigusineqarsinnaasunut naleqqiullugu naalakkersuisoqarfiit pineqartut nassuiaatinik, nalunaarusianik assigisaanillu sunik pigisaqarnerisut Naalakkersuisut allaffeqarfiat suliffeqarfiup iluni tusarniaasimavoq, Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat pillugit inatsimmut ilanngussamut naleqqiullugu. Tamanna tunuliaqutaralugu akisussaaffiit suut inuiaqatigiinnut annerpaamik naleqarnerulersitsisussatut naatsorsuutigineqarsinnaanersut misissornissaannut periusissiaq saqqummiunneqarpoq.

Takussutissaq 14 tassaavoq tunngaviusumik najoqqutassaq tunngavigalugu aamma piumasaqaatit paasiuminartut malillugit tullerriiarineq aallaavigalugu naalagaaffimmiit suliassani siunissami tigusinissap piareersarneranik naammassineqarneranillu sulinerup ingerlaqqinnissaanut najoqqutassiaq.

Takussutissaq 14. Naalagaaffimmiit suliassanik tigusineq pillugu sulinerup ingerlanissaanut tunngaviusumik najoqqutassaq

Najoqqutaq: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

Naalagaaffimmiit tigusineqarsinnaasunik suliassanik tullerriarinissamut periusissiaq uuttuutunik marlunnik tunngaveqarpoq, tassaasut imminut napatissinnaaneq aamma akornutaasut tamarmik immikkut tamarmik allanik pingasunik uuttuuteqartut:

- Imminut napatissinnaaneq tassaavoq aningaasarsiornikkut iluaqutinik, namminersortuunermut iluaqutaasunik aamma assersuutinik nalilersuinerit katinneqarneri. Periusissiami aningaasaqarnikkut iluaqutit annerpaamik naleqartinneqarput (60%), namminersortuuneq 30 %-mik pingaartinneqarluni assersuutillu 10 %-imik pingaartinneqarlutik.
 - Aningaasaqarnikkut iluaqutaasinnaasuni pineqarput inuiaqatigiit aningaasaqarnerisigut iluaqutaasinnaasut.
 - Namminersortuunermi pineqarpoq Kalaallit Nunaata aalajangiisinnaanikkut piginnaatitaanerit pingaartinneqarneri. Taassuma iluani killiliinerit assersuutigalugu tassaasinnaapput nunani tamalaani kattuffinni ilaasortaanikkut pituttuisut, nunat akornanni isumaqatigiissutinut assigisaanullu politikikkut kiffaanngissuseqarluni iliuuseqarsinnaanermut killiliisunut ilaaneq.
 - Assersuutit tassaapput tigusinerup aalajangersimasumut assersuutitut pingaaruteqarneranik naliliineq.
- Akornutaasut tassaapput pisortat aningaasaqarnerinik nalilersuinerit pingaartinneqarneri (50%-imik pingaartinneqartoq), aarlerinartut (30%-imik pingaartinneqartoq) aamma paasiuminaassinnaaneri (20%-imik pingaartinneqartoq).
 - Pisortat aningaasartuutaanni pineqarput suliassa qarfiup tiguneqarnerani qanoq akisutigisinnaanera.
 - Aarlerinartut assersuutigalugit tassaasinnaapput: aningaasat annaaneqarsinnaaneri, eqqartuutitinniarneqarsinnaaneq, avatangiisitigut ajunaarnersuup isumaginissaanut kisimiilluni akisussaasinnaaneq.
 - Paasiuminaatsuusinnaaneranik pineqarput suliassa qarfiup aalajangersimasup paasiuminaatsuusinnaanera, assersuutigalugu inatsisinik, ingerlatsivimmik assigisaanillu suliqaarnerup annertusinnaanera.

Periuseq politikikkut isummernissamut pingaarnersiuinissamut atugassanngorlugu taamaallaat naleqqatut atorineqassaaq. Tamanna pissutsinik arlalinnik peqquteqarpoq:

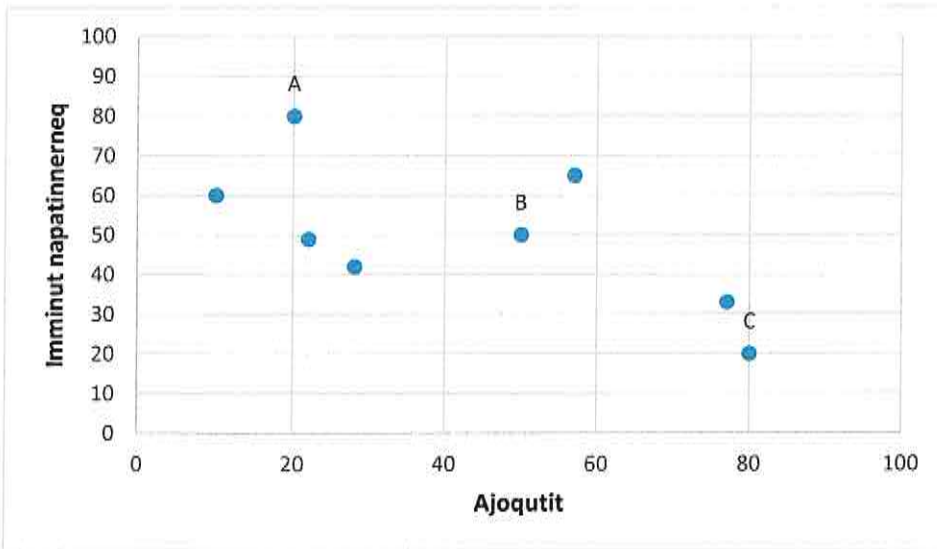
- Suliassa qarfinnik tiguneqarsinnaasunik misissueqqissaarnernik annikitsuinnarnik peqarpoq, tassunga ilanngullugit suliassa qarfiit amerlanersaat eqqarsaatigalugit atorineqarsinnaasunik aningaasaqarnikkut naatsorsuinerit imaluunniit allaffissornikkut kingunissanik nassuiaanerit ikitsuarsuit.
- Aningaasartuutit ullumikkut suliassami aalajangersimasumik naammassisaqarnermut Danmarkip aningaasartuutai suliassap tiguneqarnerata qanoq akeqarnissaanik aningaasanut inatsimmi pilersitsinermut ukiukkaartumillu ingerlatsinermi aningaasartuutinut missingersuusiornivimmut atorineqarsinnaanngillat.
- Uuttuutinut ilaasut atorineqartut ilai kinaassusersiorfiupput taamaattumillu arlaatigut nalorninartuqarlutik, tassa pissusiviani suut pingaartinneqassaneranik paasinninnerit assigiinngitsuusinnaammata.

Periuserli taamatut killilersuigaluartoq sulineq paasinartoq aallaavigalugu kingornalu politikikkut pingaarnersiuisinnaanermut suliassa qarfinnik tiguneqarsinnaasunik toqqaanissamut nassuiaanissamullu aallarniutaasumik atorineqarsinnaasutut nalilerneqarpoq.

Uuttuutit taakku marluk (imminut napatinneq akornutillu) katillutik tunngaviit maanna pigineqartut aallaavigalugit suliassa qarfiit sorliit naalagaaffimmiit tiguneqarsinnaasut nalilerneqarsinnaasutut takussutissiisapput. Taakku katinneri titartakkamut ikkunneqarsinnaapput. Tamanna titartakkami 15-imi

immersorneqartumi takutinneqarpoq, suliassaqarfiit tiguneqarsinnaasut arlallit ikkunneqarsimallutik. Tassunga ilanngullugit suliassaqarfiit pingasut (A, B aamma C) titartakkap qanoq paasineqarnissaata nassuiarneratigut erseqqissarneqarput.

Takussutissaq 15. Naalagaaffimmiit suliassanik tigusinermi iluaqutinik akornutinillu missilliuussineq.

Najoqqutaq: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

- Toorneq A isumaqarpoq suliassaqarfik ataaseq ikitsunik akornuteqarluni Imminut napatinnermut annertuumik iluaqutaasinnaasoq, taamaalilluni tiguisinnaaneq siunertaralugu suliassaqarfik taanna pillugu imikkut nassuiaasiornissaq tulluassalluni.
- Toorneq B akornanniilaarpoq. Paasissutissat amerlanerusut pisariaqarsinnaapput tigusinermi Imminut napatinnermut aamma Akornutinut naleqqiullugu pitsaanagerusumik angusaqarnissamut periarfissat> pitsaanagerusinnaallutik.
- Toorneq C akornutinut naleqqiullugu ungasippoq, isumaqarsinnaalluni tiguisinissaq annertoorejussuarmik aningaasartuuteqarfiussasoq, paasiuminaalluni aamma annikitsumik iluanaaruteqarfiulluni.

Suliassaqarfiilli taakku paasissutissiisinnaassutsikkut aamma nalilernerqarsinnaapput imatut immikkoortinneqarlutik: Appassisumik, Akunnattumik Qaffasissumilluunniit paasissutissiinnaasoq.

Maannakkut suliassaqarfiit amerlanerit appassisumik paasissutissiisinnaapput. Taamaattumik suliap ingerlanneqarnerani Naalakkersuisut suliassaqarfiit sorliit siunissami aggersumi erseqqinnerusumik nassuiarneqassanersut erseqqinnerusumik isummerfigissavaat.

Paasissutissiilluartumik tunngaveqartumik suliassaqarfiup naalagaaffimmiit tiguneqarsinnaanera pillugu Inatsisartunut aalajangiiffigisassatut siunnersuusiornissaq tamatuma kingorna pisariaqarsinnaavoq, aamma takuuk takussutissaq 14.

4 Anguniakkut uuttuutillu

4.1 Missingersuusionermut naatsorsuusionermullu inatsit aningaasaqarnikkullu aqutsineq

Namminersorlutik oqartussanut kommuninullu missingersuusionermut naatsorsuusionermullu inatsimmi 2016-imeersumi pisortat aningaasaqarnerannik aqutsinissamut tunggavimmik patajaatsumik pilersitsisoqarsimavoq, aamma Nunatta Karsiani immikkut ittumik isertitat aqqutigalugit aningaasalersorneqartunut siunissamut ungasinnerusumik aningaasaliinerit pillugit aningaasaateqarfik aqqutigalugu pilersaarusiornikkut aningaasaliinissanut annertunerusunut aningaasanik katersuinissamut peqataasoq. Tassani anguniagaq tassaavoq isertitat taamatut ittut sapinngisamik annertunerpaamik iluanaaruteqarfiusunut aamma aningaasaateqarfiup aningaasaanik inuiaqatigiit aningaasaqarnerisigut ajunngitsumik sunniuteqartunik aningaasaliinernut atorneqarnissaasa qulakkeerneqarnissaa.

Missingersuusionermut naatsorsuusionermullu inatsit annertusiartuaartumik atulersikkiartuaarneqassaaq. Tassunga ilanngullugu ukiumi matumani akuerineqarnissaa siunertaralugu nalunaarutit malinnaatinneqartut maannakkut tusarniutigineqarput. Tamanna ilaatigut kommunit ilanngutitinnerisigut pivoq.

Politikkikkut anguniakkanik eqqortitsineq amerlasuutigut pisortat ataatsimoorlutik ataqatigiissumillu aaqqiinernik tungaveqartarpoq, ilaatigut pisortat missingersuutaanni atasinnaasumik aningaasaqarnikkut ineriartornissaq anguneqarsinnaalersillugu aamma isumaginninnikkut, ilinniartitaanikkut suliffeqarnermullu tunuliaqutaasut aqqissugaanikkut ajornartorsiutit isumagisinnaalerlugit.

Iluarsartuusseqqinnikkut siunnerfeqartumillu suliniuteqarnikkut innuttaasut katitigaanerisigut illuartoqarneranik malinnittumik aningaasartuutitigut annertuumik tatisimannilernermik isumaginnittoqarsinnaavoq. Tassunga ilanngullugu pingaaruteqarpoq amerlanerusut inuussutissarsiutinut tunggasunik ilinniarsimalernissaat kingornalu suliffeqarfinnut isersinnaalerlutik, aamma takuuk immikkoortoq 5.4.1 annertunerusumik imminut pilersorsinnaaneq pillugu.

Ukiuni kingullerni ilaatigut utoqqalinersiuteqarnermi, ilaatigut akileraartarnermut akitsuutinullu tunggasuni iluarsaasseqqinnerit arlallit naammassineqarsimapput, tassunga ilanngullugu aalisarnerup iluani pisuussutinit iluanaarutit qaffasinnerusumik akileraarusersorneri. Taakku pisortat aningaasaqarneranni aningaasartuutit isertitallu akornanni oqimaaqatigiissitsinissamut unamminartut ilaannakuusumik illuatungilernissaannut tapertaasimapput. Taamatulli pitsaasumik ineriartorneq aamma pingaartumik aalisarnerup iluani aningaasarsiornikkut pissutsit iluaqutaasumik allanngorarnerannut atassuteqarpoq.

Missingersuusionermut naatsorsuusionermullu inatsisip atulersikkiartornera siumut sammisumik aningaasartuutinik aqutsinermut erseqqinnerusumik sinaakkusiissaaq, pisariaqartumik oqimaaqatigiissitsinerup qulakkeerneqarnissaanut iluaqutaasusaaq. Tamanna piviusumik isumaqarpoq pisortat aningaasartuutaasa aamma pisortani ingerlataqarfimmik pisariillisaanernik sakkortuumik pingaarnersiuiinikkut pisinnaassaaq. Tassunga ilanngullugu sakkussanik pissarsinissaq pingaarpoq suliassaqarfinni assigiinngitsuni pisariaqartitsinernik ataatsimoortumik naliliineq aallaavigalugu politikkikkut pingaarnersiuiineq qulakkeerneqarsinnaalluni, politikkikkut anguniakkat angunissaannut assigiinngitsutigullu ataqatigiinnerit pisariaqartut qulakkeerneqarnissaannut naleqqiullugu suliniutit suut sunniuteqarnersut paasisaqarfigalugit.

Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2019-imeersaq taamaalilluni killiffimmik nutarsaaneq aamma pingaarnertigut uuttuiffiusunik tassungalugu atasunik uuttuutinik annikitsumik tulluarsaaneq, taakku

2018-imi Aningaasaqarneq pillugu nassuiaammi saqqummiunneqarlutik inuiaqatigiinni ineriartorneq malinnaaffigisinnaallugu.

4.2 Anguniakkat aamma uuttuutini atuneq

Ilaatigut Attassiinnarnissamut Inerikkiartortitsinissamullu pilersaarummut tunngatillugu pingaarnertigut politikkikkut anguniakkat anguneqarnissaannut atatillugu siuariartorneq malinnaaffiginiarlugu Aningaasaqarnikkut Nassuiaat 2018-imi saqqummiunneqarpoq. Taamaaliortoqarpoq anguniakkat taakku angunissaannik suli aallussinissaq aamma tunuaniittut inuiaqatigiinni aqqissugaanikkut ajornartorsiutit aaqqiiffiginissaat qulakkeerniarlugit. Uuttuutit taakkua uuttuutini 2-nik ilallugit ingerlateqqinneqassasut naatsorsuutigineqarpoq, tassa takussutissami nr. 14 aamma nr. 16, takuuk takussutissaq, anguniakkanik takussutissiisut.

Uuttuutit ataani allassimasut ilaatigut tassaapput assigiinngitsunut attuisut, ilaatigut Attassiinnarnissamut Inerikkiartortitsinissamullu pilersaarummi 2016-imeersumit iluarsaasseqqiffiusut sisamat luanni pingaarnertigut uuttuutit (nalunaarsuiffik 11). Uuttuutit uku siunertarlugit toqqarneqarput:

- Piffissami siviuserusumi uuttuinissamut tulluummata.
- Ajornangitsumik paasissutissat pisariaqartinneqartut pissarsiarineqarsinnaallutik, annerusumik Naatsorsueqqissaartarfik aqutugalugu.
- Ajornangippat NP-t nungusaataannngitsumik tunngaveqarluni anguniakkanut (SDG-anguniakkat) ataqatigiittoqarluni.
- Ajornangippat nunani allani aamma nunarsuarmilu immikkoortunik assersuussinernut atorineqarsinnaallutik.
- Politikkikkut, allaffissornikkut aamma inunnillu tamanik atassuteqarluni.

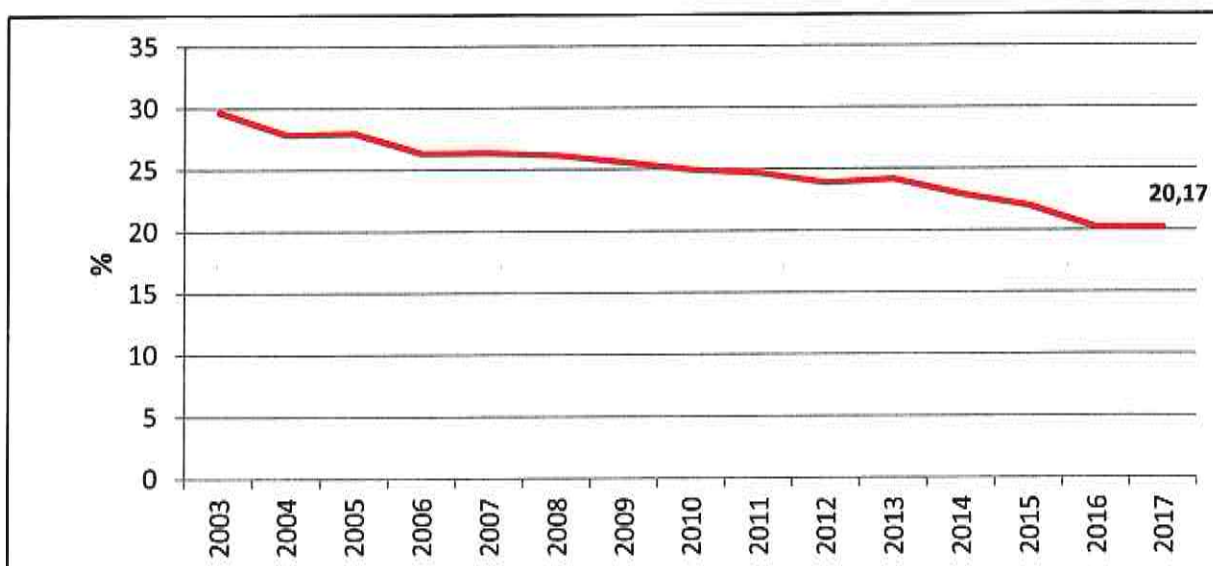
Nalunaarsuiffik 11. Pingaarnertigut anguniakkanut naleqqiullugu siuariartornerup nassuiaarneranut uuttuutit

Uuttuut	Iluarsaasseqqinneq	Taaguut	Paasissutissat
1	Tamanut sammisoq	Aningaasaqarneq imminut napatittoq	BNP-mut naleqqiullugu ataatsimoortumik tapiissutit annertussusaat
2	Tamanut sammisoq	Annertunerusumik tunisassiorneq inerikkiartortitsinerlu	BNP-p ineriartornera
3	Tamanut sammisoq	Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusaat	Pisortat ingerlataqarfiisa BNP-mut naleqqiullugu annertussusaat
4	Tamanut sammisoq	Akiitsoqalernerneq aningaasaqarnikkullu qanoq iliornissamut kiffaannngissuseqarneq	BNP-mut naleqqiullugu ilanngaateqareerluni akiitsut
5	Tamanut sammisoq	Amerlanerusut akissarsiaqarluartuni sulinerat	SIK-mi akissarsiat minnerpaaffianni akissarsiaqartut
6	1 - Ilinniartitaaneq	Amerlanerusut inuussutissarsiutinut tunngasunik piginnaasaqalersitsisumik ilinniagaqalernerneq	30-34-nik ukiullit inuussutissarsiutinut tunngasunik piginnaasaqalersitsisumik ilinniagaqartut amerlassusaat.
7	1 - Ilinniartitaaneq	Atuartut naggataamik soraarummeertut amerlanerusut toqqaannartumik ilinniagaqalernerat	Tunngaviusumik atuarfiusumiit ukiup ataatsip kingorna atuartut naggataamik soraarummeersimasut amerlassusaat
8	2 - Inerikkiartortitsineq	Avammut niuernerme aningaasaqarneq patajaannerusooq	Ingerlataqarfikkaartumik avammut niuernerup katiternerneq

9	2 - Inerikkiartortitsineq	Amerlanerusut suliffeqartut	Suliffissaaleqisutut nalunaarsorneqarsimasut ineriartorneri procentinngorlugu
10	3 - Pisortat ingerlataqarfii	Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusaat	Pisortat ingerlataqarfiisa akissarsianut aningaasartuutaat
11	3 - Pisortat ingerlataqarfii	Kikkut tamarmik peqqissueneri - sivilunerusumik uumasarneq	Agguaqatigiissillugu ukiut inuuffiusut ineriartorneri
12	4 - Imminut pilersorneq	Annertunerusumik naligiinneq inuuniarnikkullu annikinnerusumik assigiinngitsoqarnera	GINI-koefficientip ineriartornera
13	4 - Imminut pilersorneq	Sulisinnaasut ilai amerlanerusut	Innuttaasuniit sulisinnaasut amerlassusaat
14	4 - Imminut pilersorneq	Inuusuttut amerlanerusut ilinniagaqartut imaluunniit suliffillit (nutaaq)	Inuusuttut 15 – aamma 25-nik ukiullit, ilinniagaqanngitsut suliffeqanngitsullu
15	Attaveqaatit	Ataavartitsisumik nukissiorneq	Nukissiorfinni nukissiuutit ataavartut annertussusai
16	Pinerluttarneq	Inummut ulorianartumik pinerluttarneri annikillineri (nutaaq)	Nalunaarutigineqartartut ineriartorneri

4.2.1. Suliassa qarfiit akimorlugit anguniakkat aamma uuttuutit

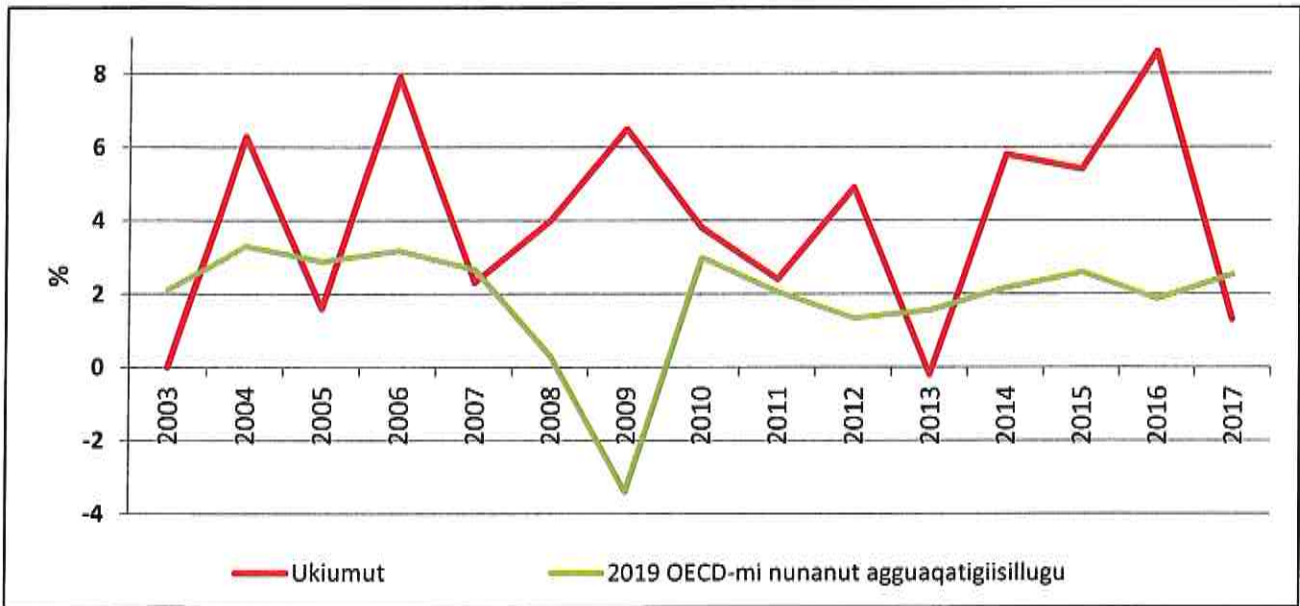
Anguniagaq 1. Aningaasaqarneq imminut napatittoq. Nioqqutissanik sullissinernillu pilersuinerit tamarmiusut nalinginut (BNP-mut) naleqqiullugu ataatsimoortumik tapiissutit annikillisinneqarnissaat

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Ataatsimoortumik tapiissutit BNP-mut naleqqiullugu annertussusaat arriitsumik appariartorsimapput taamaallunilu pingaarnertigut isigalugu naalagaaffimmiit ataatsimoortumik tapiissutiniit isumalluuteqarnerup annikillisinneqarnissaa pillugu politikikkut anguniakkamut naapertuulluni.

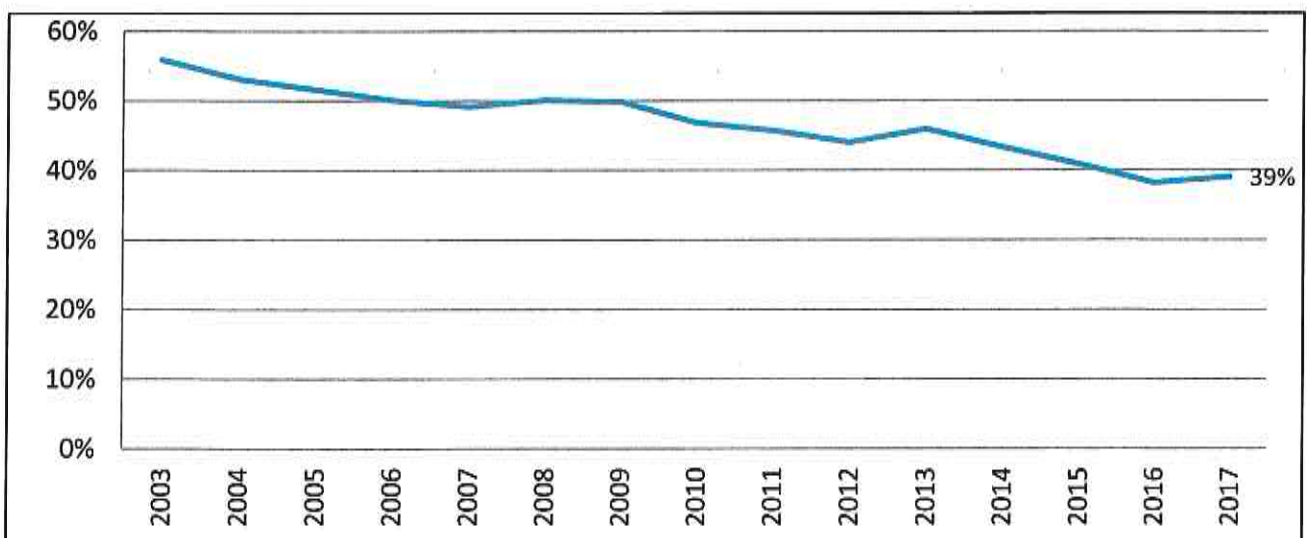
Anguniagaq 2. Tunisassiorneq annertunerusoq OECD-mut atatillugu piffissami 2003-mit 2017-imut BNP siuariatorneq.

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik aamma KANUAANA.

BNP-mi ukiumut siuariatorneq agguaqatigiisillugu qaffasissimavoq, aamma OECD-mi nunani agguaqatigiisitsinermut assersuukkaanni. Nunami maani BNP-mi ineriatornermi annertuumik nikerartoqarpoq, tamatumunnga ilaatigut pissutaalluni aalisarnermik ingerlataqarfiup aningaasaqarneranik annertuumik pinngitsuugaqarsinnaannginneq.

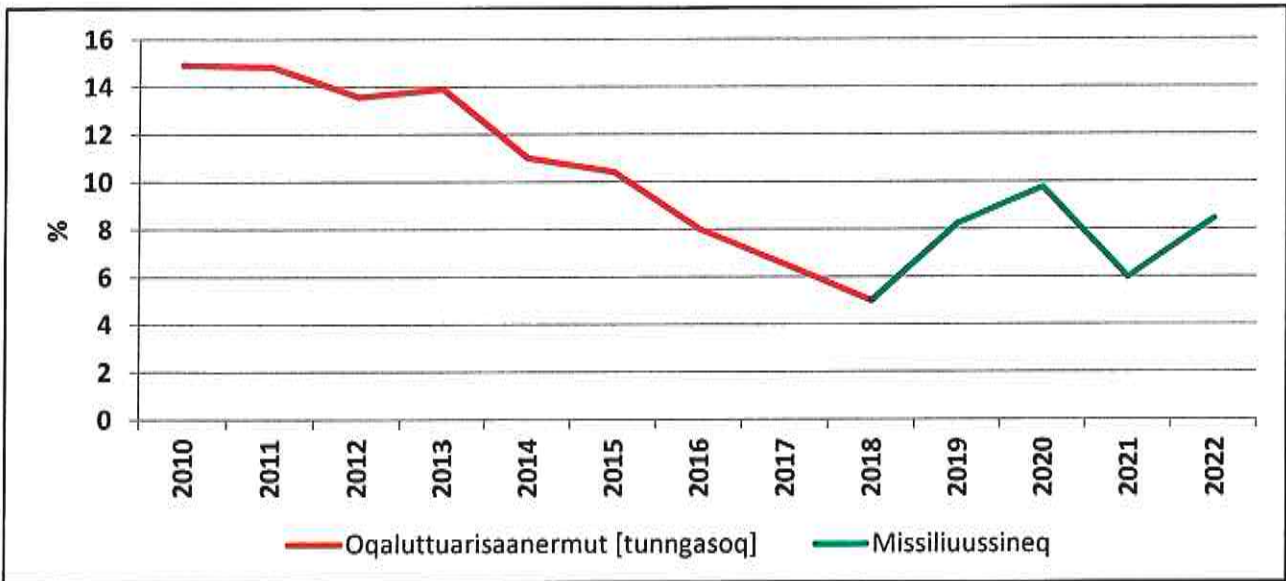
Anguniagaq 3. Pisortat ingerlataqarfiisa annertussusaa Pisortat atuinerisa BNP-mut naleqqiullugu annertussusaa.

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Pisortat atuinerisa BNP-mut naleqqiullugu annertussusaa 2003-mili appariatorsimavoq, taamaattorli 2016-imiit 2017-imut annikitsumik qaffariarsimalluni. Pisortat atuinerat suli nunanit tamalaanit isigalugu qaffasippoq. Tamatumunnga ilaatigut pissutaavoq nunap innuttatigullu angissutsit.

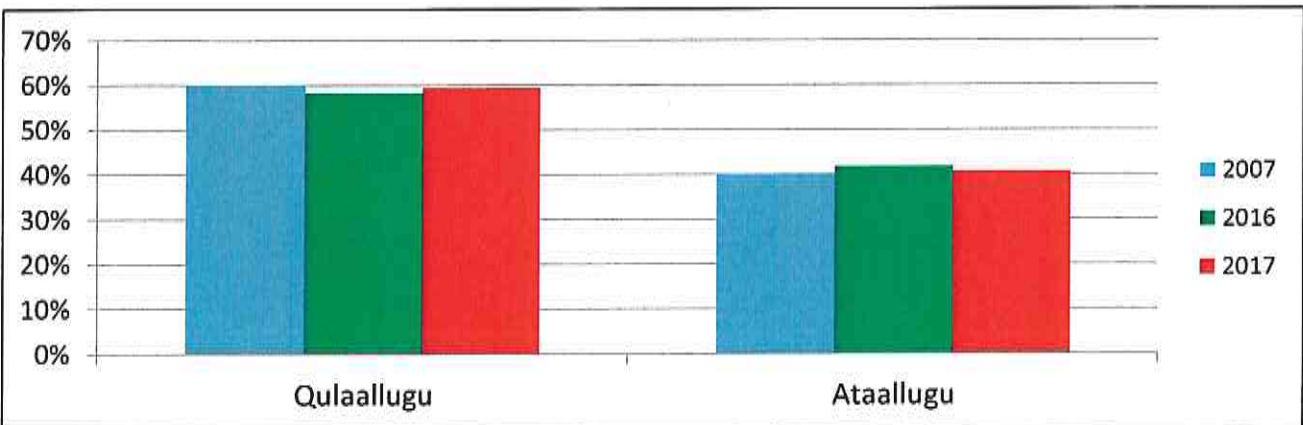
Anguniagaq 4. Akiitsoqalerneq aningaasaqarnikkullu qanoq iliornissamut kiffaanngissuseqarneq Akiitsut erniaqartut tamarmiusut kiisalu taarsigassarsinissamut ilimagisat 2010-2022

Najoqqutaq: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

Pisortat ilanngaateqareerluni akiitsui tamarmiusut annikitsuaraapput. Kisitsit namminersorlutik oqartussanit pigineqartut aktieselskabit akiitsuinut taarsigassarsiasaatullu ilimagisanut ilaavoq, kommunilli aktieselskabit akiitsuit taarsigassarsiasaatullu ilimagisat titartakkamut ilaanatik. Titartakkami ilaatigut attaveqaatinut aningaasaliissutissanut atatillugu taarsigassarsiasaatut ilimagineqartut sillimaffigineqarput. Ilangaateqareerluni akiitsut annertussusaannik nallinermi annaasaqariataarfiusinnaasuni nunap peqataanerani pisussaaffiliisut sillimaffigineqassapput. Maannakkut aalisarnermi aningaasaqarnermik annertuumik illuinnaasiortumik isumalluuteqarnermi nunap akiitsutigut pisinnaassusia appasinneruvoq inuussutissarsiutit napatitsisuusut amerlanerusinnaanerinit naleqqiullugu. Taarsigassarsinnaanerup annertusineqarsinnaanera taamaattumik taakkununga atasut aningaasaliinerit inuussutissarsiutit aqqissugaanerinit assigiinngisitaarnerusunut pilersitsinersut aningaasaqarnerisalu peqqissuunerinit atatillugu isigineqartariaqarpoq, takuuk missingersuusiornermut naatsorsuusiornermullu inatsimmi tamanna pillugu piumasaqaatit. Nunanit tamalaanit isigalugu akiitsut sulii appasipput.

Anguniagaq 5. Akissarsiaqissaartut sulisut amerlanerusut. 2006-imi, 2016-imi aamma 2017-imi SIK-mi akissarsiat minnerpaaffiannit annertunerusunik appasinnerusunillu akissarsiallit amerlassusaat

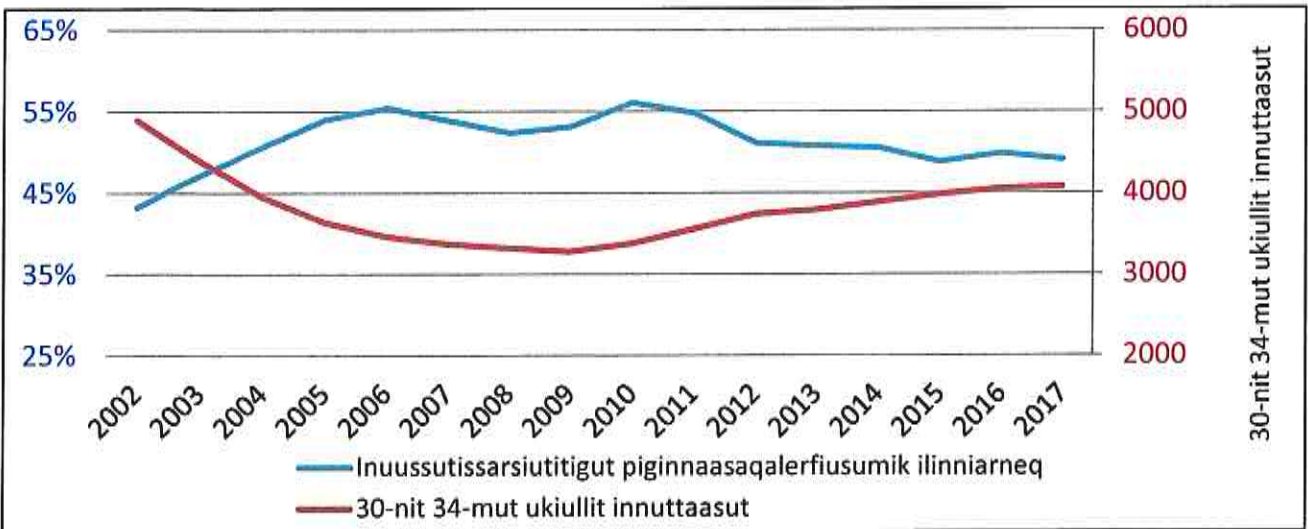

Najoqqutaq: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

Sulisinnaasuni (18-64-inik ukiullit) innuttaasut amerlasoorujussuit allanut naleqqiullugit appassisumik akissarsiaqarput. 2007-imit 2017-imut ataatsimut isigalugu annertuumik allanngortoqarsimangilaq, taamaattorli 2016-imiit 2017-imut pitsaasumik annikitsumik allanngortoqarsimalluni, akit aningaasarsiornikkullu pissutsit pitsaasut qularnanngitsumik malitsigisaanik.

4.2.2. Ilinniartitaanermut anguniakkat uuttuutilu

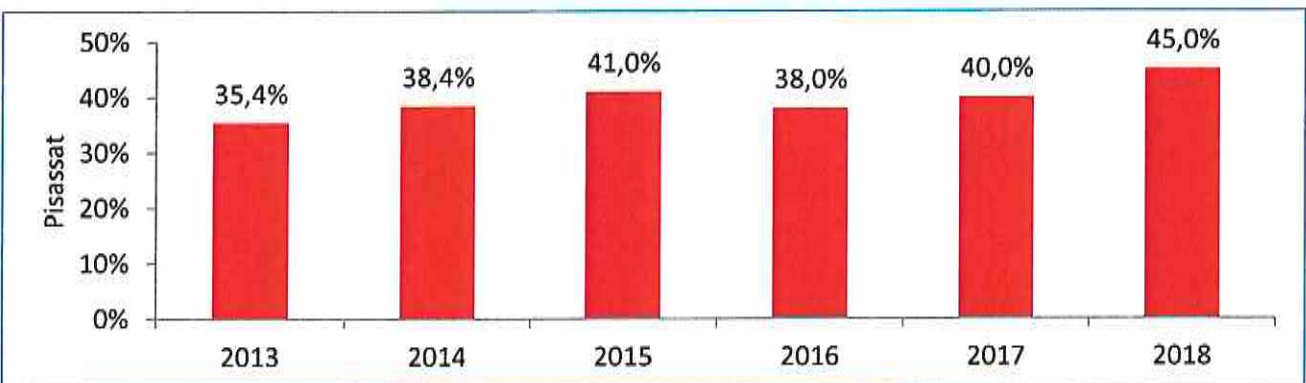
Anguniagaq 6. Inuussutissarsiutinut tunngasunik piginnaasaqalersitsisumik ilinniagaqartut amerlanerusut. Inuit 30-34-nik ukiullit amerlassusiinut naleqqiullugu inuussutissarsiuteqalersitsisumik ilinniagaqartut inuit amerlassusaat

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Innuttaasut 30-34-nik ukiullit amerlassusaat piffissami 2002-mit 2010-mut malunnartumik apparsimapput, kingornali 2010-milli annikitsumik amerleriarsimallutik. Inuussutissarsiutinut tunngasunik piginnaasaqalersitsisumik ilinniagaqartut amerlassusaat piffissami tassani 2002-mit 2017-imut 6 %-it missaannik qaffassimapput. Amerlassusaat 2010-mili amerlanerpaasimapput 2017-imili annikitsumik apparsimapput.

Anguniagaq 7. Tunngaviusumik atuarfiup kingorna toqqaannartumik ilinniagaqalersut atuartut naggataarutaasumik soraarummeertut amerlanerusut. Tunngaviusumik atuarfiup naammassineqarneraniit ukiup ataatsip kingorna atuartut naggataarutaasumik soraarummeersimasut ilinnialersimasut amerlassusaat

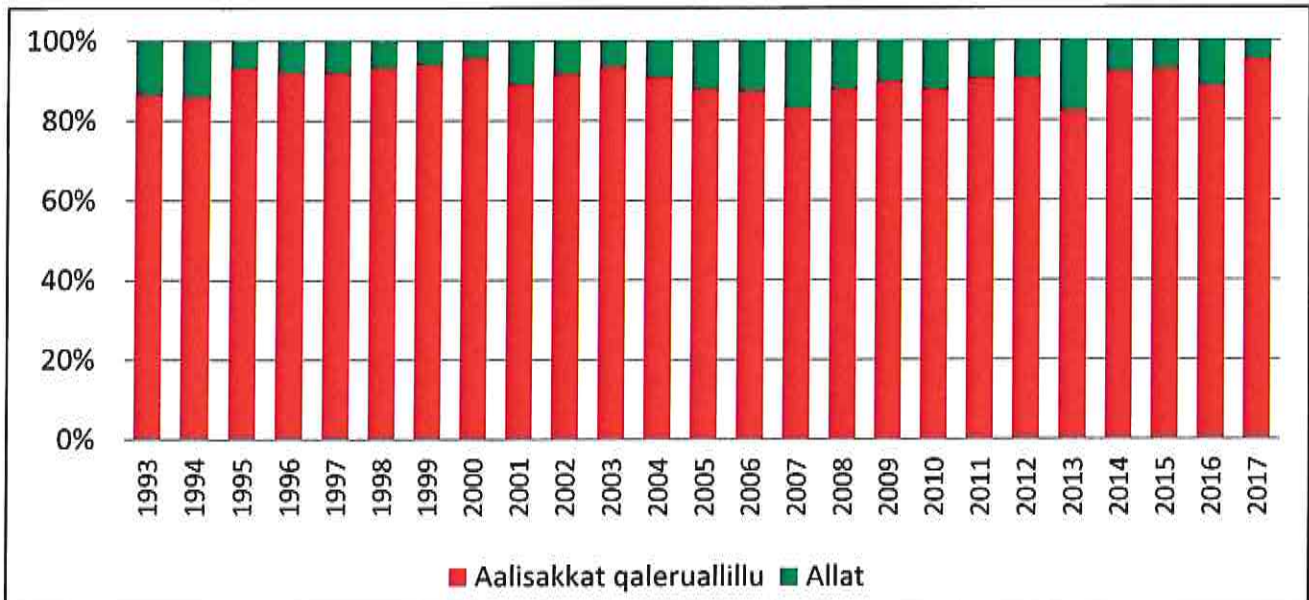

Najoqqutaq: Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfik

Tunnngaviumik atuarfimmi atuartut naggataarutaasumik soraarummeersimasut ingerlaannarlu ingerlaqqissimasut 2013-imi 35 %-imit 2015-imi 45 %-imut amerlisimapput. Kisitsisini inuusuttunut ilinniarfiit efterskolellu ilaapput.

4.2.3. Siuariartornermut suliffeqarnermullu anguniakkat uuttuutillu

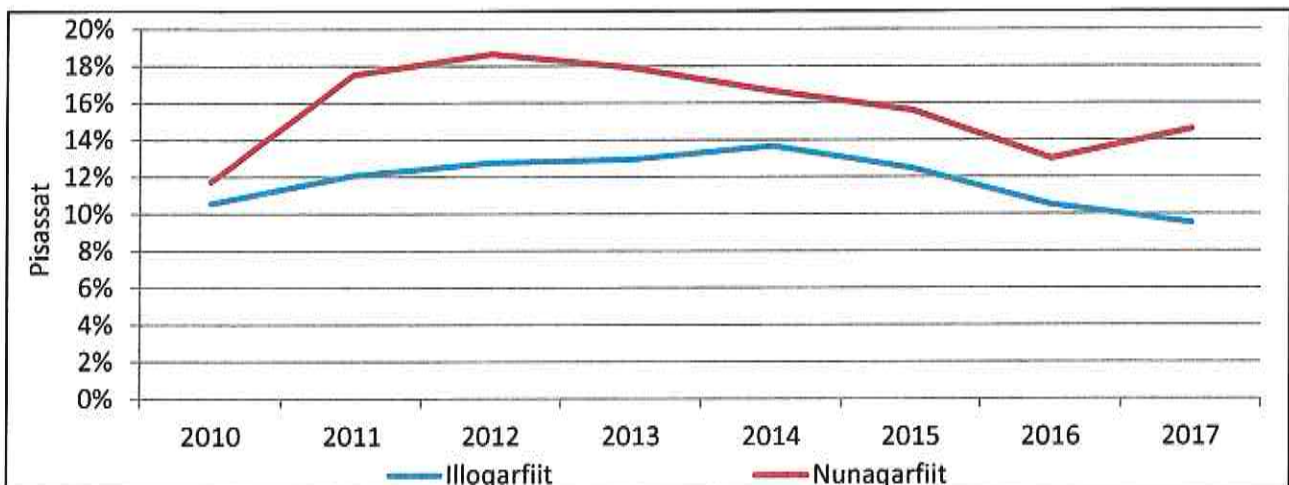
Anguniagaq 8. Avammut niuernermi aningaasaqarneq patajaannerusoq. Nioqqutissanik avammut niuernerup katitigaanera.

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Aalisakkanik qaleruallinnillu avammut niuernerup suli nioqqutissanik avammut niuernerup tamarmiusup ilagaa annertoorujussuaq. Tamatuma aningaasaqarneq aalisarnermik ingerlataqarfiup iluani ineriartornerup allanngoranneranut annertuumik sunnertiasunngortittarpaa ilaatigut akit pisassiissutillu annertussusaat eqqarsaatigalugit.

Anguniagaq 9. Suliffeqartut amerlanerusut. Illoqarfinni nunaqarfinnilu suliffissarsiortut nalunaarsorneqarsimasut 2010-2017

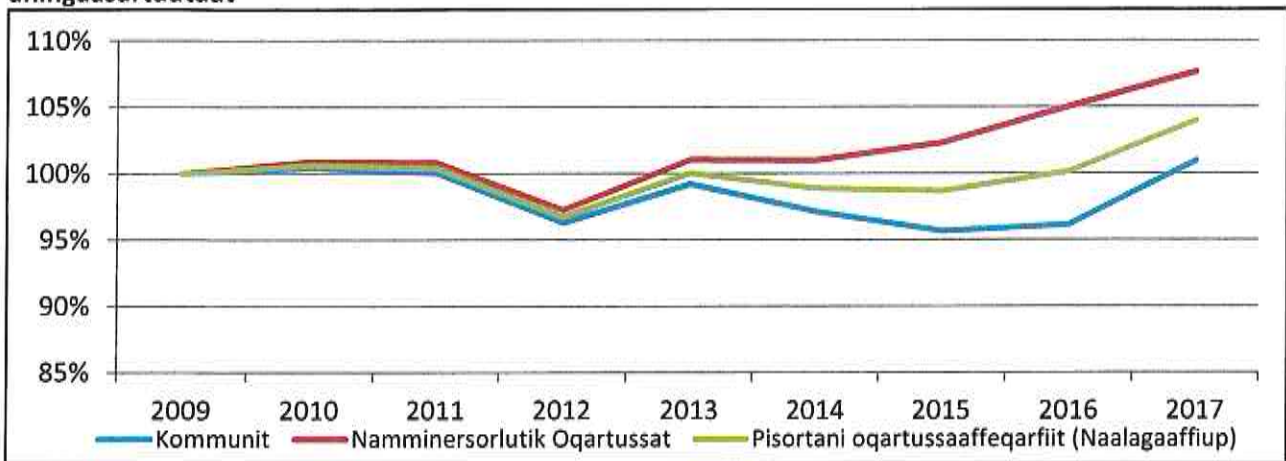

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Suliffissarsiortut nalunaarsugaasimasut amerlassusaat illoqarfiit eqqarsaatigalugit 2012-imili apparitorsimapput, nunaqarfiilli eqqarsaatigalugit nikerarsimalluni. Suliffissaaleqisut nalunaarsugaasimasut amerlassusaat illoqarfinnut naleqqiullugu nunaqarfinni qaffasinneruvoq. Kisitsisit taamaallaat 2017 tikillugu pigineqarput, sulisinnaasut amerlassusaanni nutaanik kisitsiseqanngimmat.

4.2.4. Anguniakkat uuttuutillu pisortanit ingerlataqarfimmu

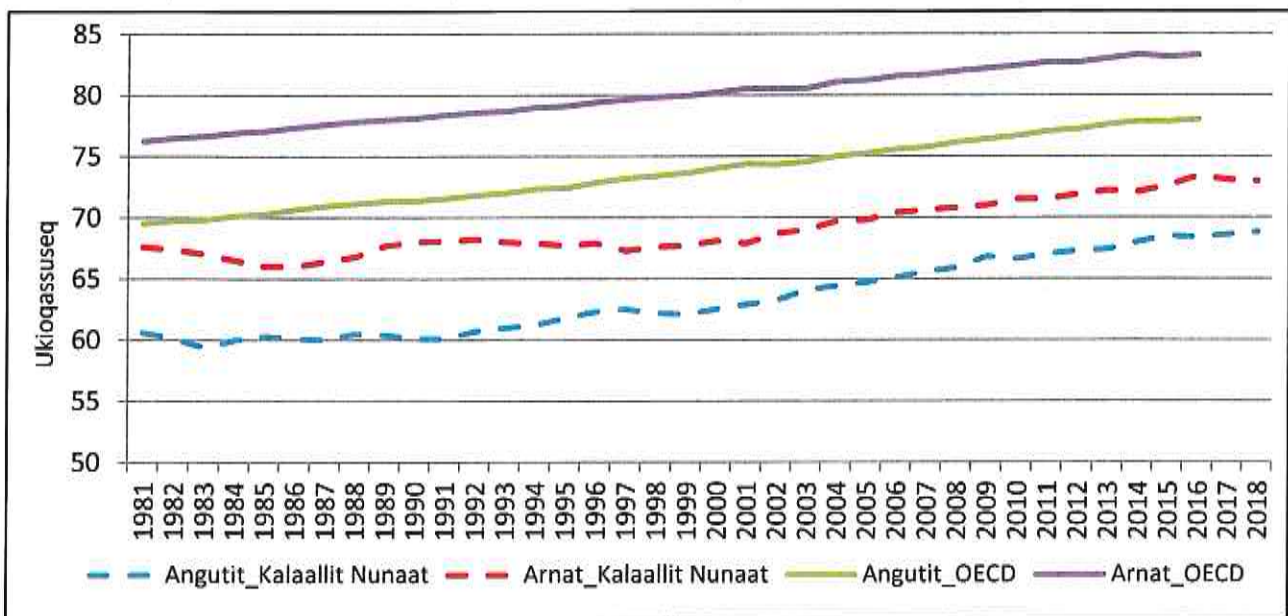
Anguniagaq 10. Pisortani ingerlataqarfik (naalagaaffik). Pisortat ingerlataqarfiisa akissarsianut aningaasartuutaat

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu akissarsiat tamarmiusut 2016-imisulli 2009-mi qaffasissuseqarput (iluarsaasseqqinnerup ukiua), tamanna najoqqutaasoq 2009 100-mut inissillugu akini aalajangersimasuni naatsorsorneqarpat. Namminersorlutik oqartussat akissarsianut aningaasartuutaat tamarmiusut 2013-mili amerliartorsimapput, kommuninili akissarsiat piffissami 2010-miit 2016-imut apparsimariarlutik 2016-imut 2017-imut annertuumik qaffassimallutik.

Anguniagaq: 11 Kikkut tamarmik pitsaannerusumik peqqinnerat - sivisunerusumik uumasarnerat. Aggvaqatigiissillugu ukiut inuuffiusut ineriartorneri

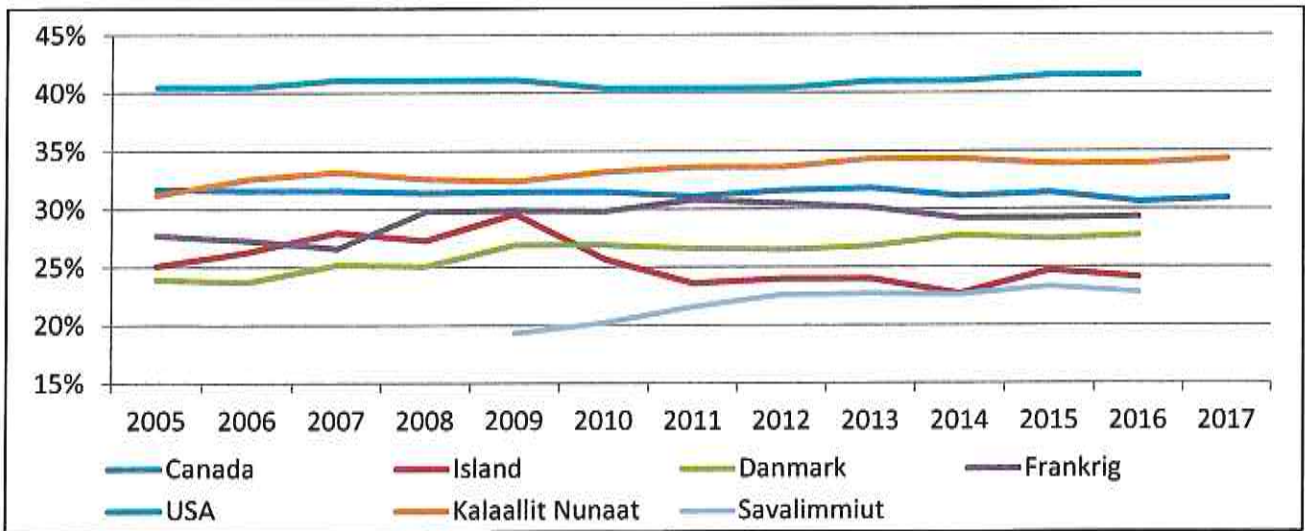

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Aggvaqatigiissillugu ukiut sul i nuuffiusussat ataatsimut isigalugit qaffakkiartorsimapput. Tamanna pingaartumik 1999-imili angutinu arnanullu erseqqissimavoq. Kingullertut taaneqartut aggvaqatigiissillugu ukiut sul i nuuffigisassa at angutinu sanilliullugu nalinginnaasumik qaffasinneruvoq. Kalaallit Nunaat sul i OECD-mut naleqqiullugu kinguleruteqqavoq.

4.2.5. Anguniakkat uuttuutillu imminut pilersornermut

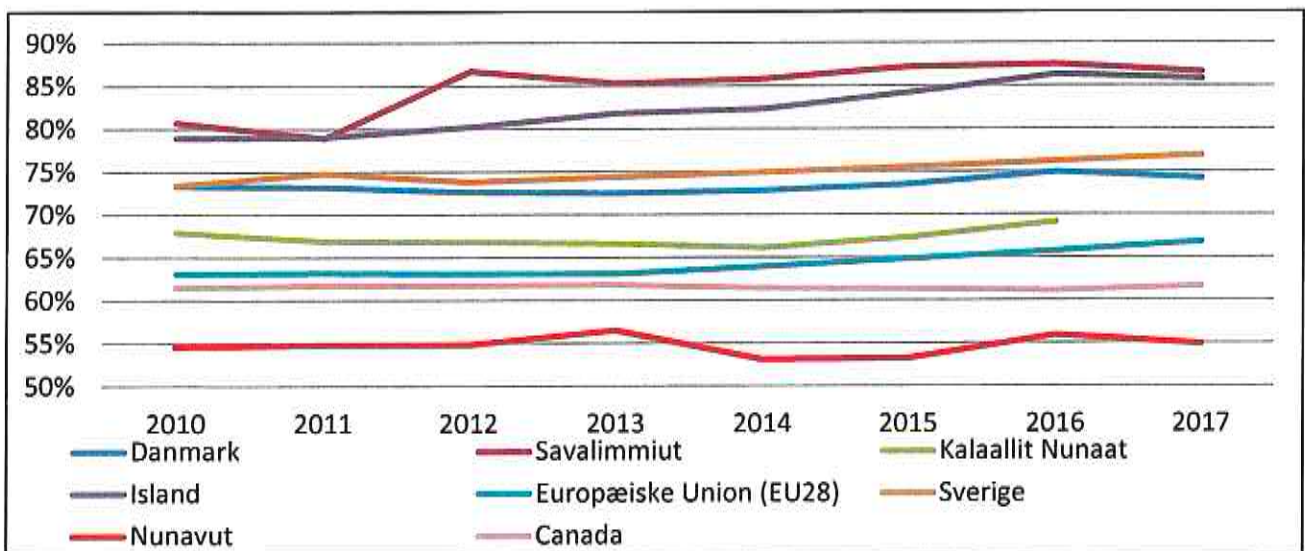
Anguniagaq 12. Annertunerusumik naligiinneq inuuniarnikkullu nikingasoqannginneruneq. Gini-koefficientip nunani arlalinni piffissami 2005-2017-imi ineriartornera.

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Gini-koefficienti, tassaasoq naligiinnginnermut uuttuut nunani tamalaani ator neqartartoq, Kalaallit Nunaanni qaffasissumiippoq, pingaartumik nunani avannarlerni nunanut assersuukkaanni. Aamma piitsuussutsip uuttorneqarnera pillugu immikkoortoq 4.3-mut innersuussisoqarpoq.

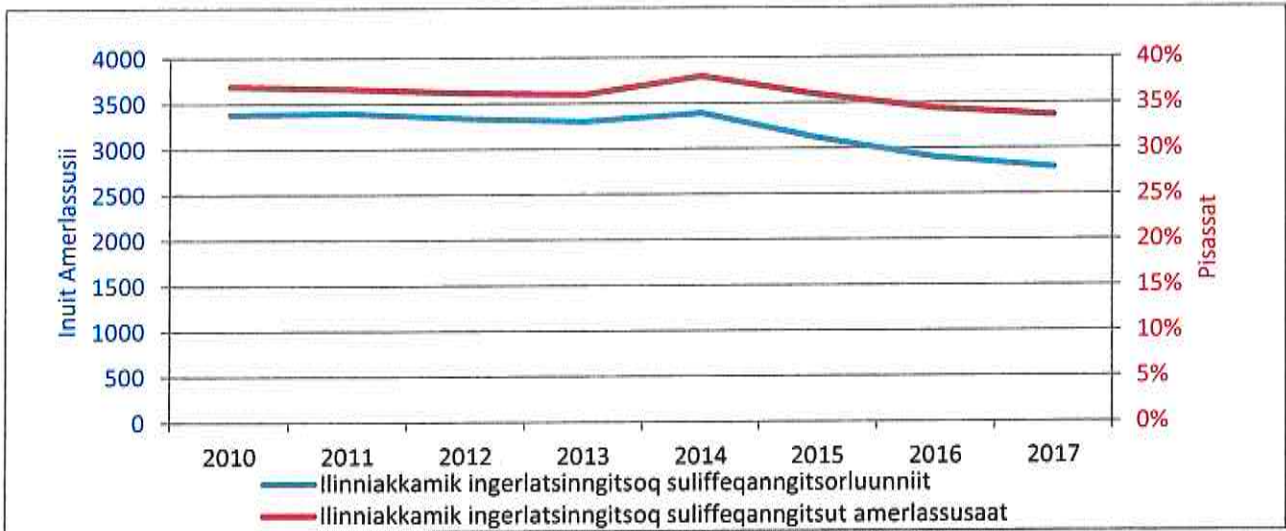
Anguniagaq 13. Amerlanerusut sul sinnaasunut ilaalernerat. Nunani assigiinngitsuni sul sinnaassutsip annertussusia 2010-17.

Najoqqutaq: Nordisk Statistikbank (15-64-inik ukiullit), Canada Statistics (15+ ukiullit) aamma EuroStat (15-64-inik ukiullit)

Nunavummut aamma Canadamut assersuukkaanni Kalaallit Nunaat qaffasissumik sulisinnaassuseqarpoq aamma EU-tut qaffasitsigaluni. Pingaartumik Savalimmiunut Islandimullu assersuussinermi taamaattoq sulisinnaassuseq appassisumiippoq. Kalaallit Nunaanni sulisinnaassutsip annertussusaa 2014-imili annikitsumik qaffakkiartorsimavoq. Sulisinnaassutsip annertussusaa isertitatigut aningaasartuutitigullu pisortat aningaasaqarnerannut annertuumik pingaaruteqarpoq.

Anguniagaq 14. Inuusuttut suli amerlanerusut ilinniagaqarnissaat imaluunniit suliffeqarnissaat. Inuusuttut 15 – aamma 25-nik ukiullit ilinniakkamik ingerlataqanngitsut suliffeqanngitsulluunniit 2010-2017-imi amerlassusaa.

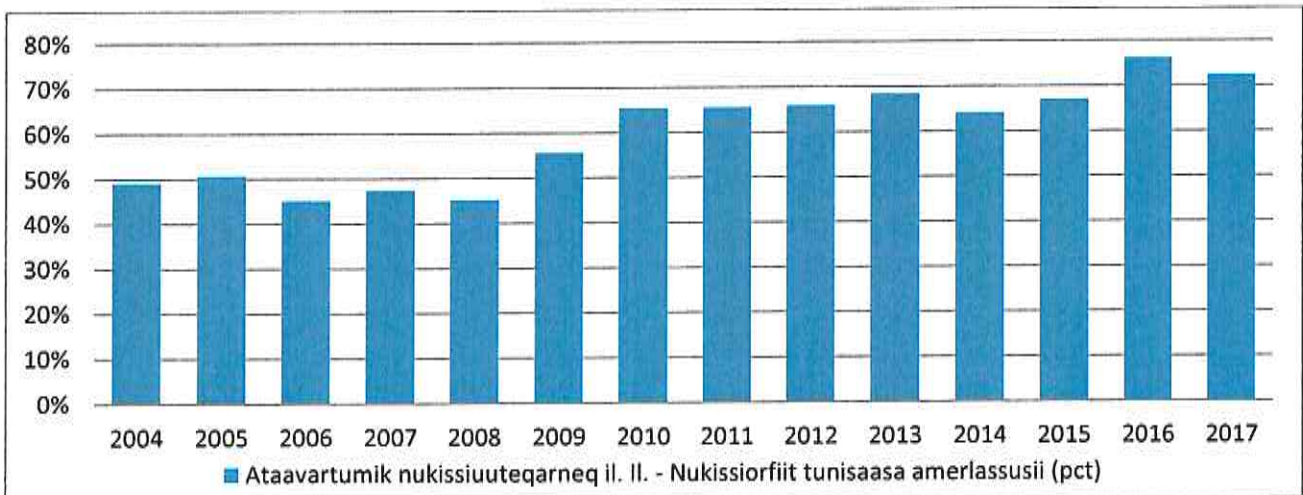

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Inuusuttut 15 – 25-nik ukiullit ilinniakkamik ingerlatsinngitsut suliffeqanngitsullu amerlassusaa ataatsimut isigalugit piffissami 2010 – 2017-imi, 2014 eqqaassanngikkaanni, appariarsimapput. 2014-imit 2017-imut appariangaatsiarnera inuusuttut suliffillit amerleriarujussuarsimaneranik pissuteqarpoq.

4.2.6. Attaveqaatinut anguniakkat uuttuutillu

Anguniagaq 15. Nukissiorfiit tunisaanni nukissiuutit ataavartut annertussusaa [pct.] 2014 – 2017

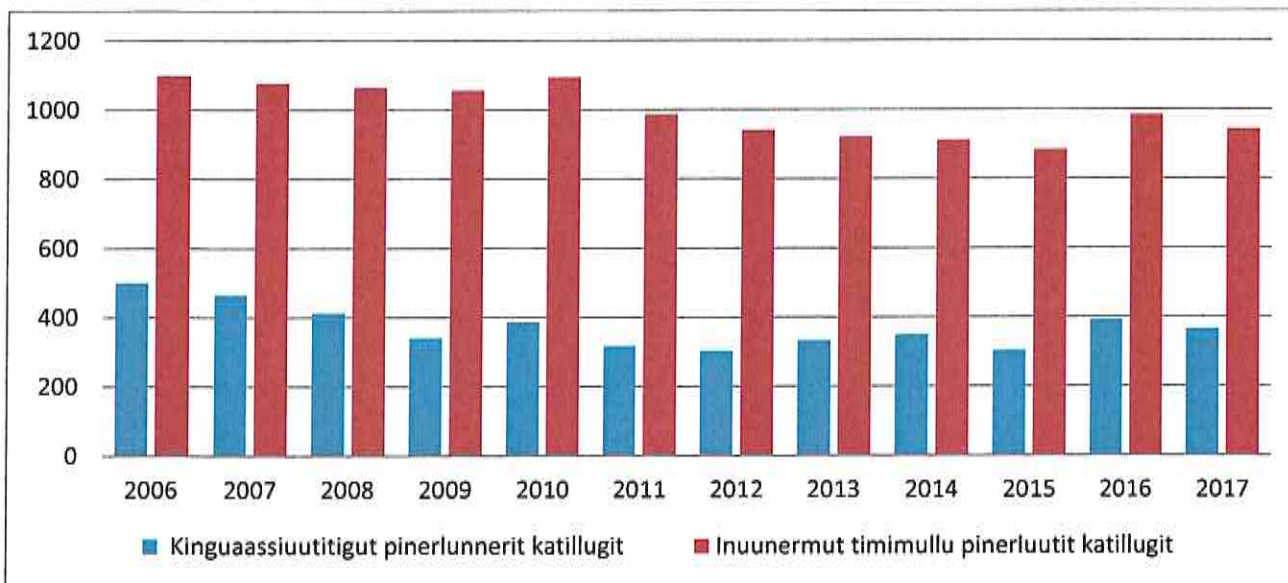

Najoqqutaq: Naatsorsueqqissaartarfik aamma Nukissiorfiit

Pisortat nukissiuuteqarnermik pilersuinerannit nukissiuuteqarnerup ataavartup annertussusaa nalinginnaasumik 2008-mit qaffakkiartorsimavoq, taamaattoq ukiuni ataasiakkaani, matumani 2016-imit 2017-imut annikinnerusumik nikerarsimavoq. Ataatsimut isigalugu qaffakkiartorneq taanna pingaartumik erngup nukinganik nukissiorfinni aningaasaliinernut atassuteqarpoq.

4.2.7. Pinerluttarnerup appartinnissaanut anguniakkat uuttuutillu

Anguniagaq 16. Inummut ulorianartumik pinerluttarnerit appartinneri. Nalunaarutigineqartartut amerlassusiisa ineriartornerat 2006 - 2017.

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Kinguaassiuutitigut pinerluutit aamma inuunermut timimullu pinerluutit nalunaarutigineqartut amerlassusaat 2006-imiit 2017-imut apparsimapput, taamaattoorli piffissap ilaani nikittoqartarsimalluni.

4.3 Piitsuussutsimik uuttuineq

Inatsisartut 2018-imi ukiakkut ataatsimiinneranni Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu 2019-imut nassuiaammi siumullu sammisumik, anguniakkat uuttuutillu pingaarutillit pillugit immikkoortortami piitsuussutsip annertussusiani immikkut anguniakkanik uuttuutinillu Naalakkersuisut suliaqarnissannik peqquneqarput. *Uttuutit taakku ineriartorneri Naatsorsueqqissaartarfiup saqqummersittaga:* "Aningaasarsiornikkut atugarliortut" aallaavigalugu ukiukkaartumik uuttorneqartassapput.

Piitsuussutsip annertussusaata uuttorneqarnissaanik pisariaqartitsineq aamma innuttaasut inuunermi atugaasa pitsaaningortinnissaanik naalakkersuisoqatigiit anguniagaani qaffasitsinneqarneranut atatillugu isigineqassaaq.

Periaaseq

Aningaasarsiornikkut atugarliortut Naatsorsueqqissaartarfimmit nassuiarneqarpoq inuk atorsinnaasaminik isertitaqarsimasoq, ukiuni tulleriinni 3-ni isertitanut killiliussap ataani isertitaqarsimasoq. Naatsorsueqqissaartarfik tamatuminnga naatsorsuinermini inernerit allattorpai aningaasarsiornikkut atugarliortuunissamut isertitanut killiliussaq agguaqatigiissillugu isertitat 50 pct.-imut aamma 60 pct.-imut inissinneqarluni.

Isertitat nalilersornerini ilaqutariit isertitaat atorineqarsinnaasut aallaavigineqarput (tassa imaappoq akileraarutit kingorna isumaginninnermi nuunneqartartut ilanngullugit), ilaqutariillu amerlassusaat katitigaanerallu sillimaffigineqarluni (isertitat nalillit). Taamaaliortoqarpoq ilaatigut ilaqutariit ataatsit

ataatsimoorussamik aningaasaqarmata, ilaatigullu inoqutigiinni atuinermi annertuunik ingerlatsinermi iluaquteqartarneq pissutigalugu.

Isertitat atorpeqarsinnaasut atuinissamut periarfissaqarnermut tamakkiisumik taaguutaanngilaq. Pingaartumik nunaqqatigiinni ikittuni nammineq atugassanik aalisarnikkut piniarnikkullu annikigisassaannngitsumik aningaasaqartoqarnera nalilerneqarmat. Kalaallit Nunaanni piitsuussutsip nassuiarnissaanut pissutsit taakkua ajornakusoortitsippot, piviusumillu imminut pilersorsinnaaneq pingaartumik najugaqarfanni minnerusuni Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfimmi naatsorsuutinit inernerit takutinneqartuniit annertunerusinnaavoq.

Aammattaaq pisortat tapiissuteqartarnikkut aaqqissuussinernik arlalinnik neqerooruteqarput, atuinissamut periarfissanut pingaaruteqartut, kisianni isertitanut atorsinnaasanut ilanngunneqanngitsut. Assersuutigalugu pineqarput ulluunerani paaqqinnittarfinni akeqanngitsumik inissaqartitsinerit aamma inuinnaat inissiaannut tapiissutit, inissianut attartortittakkanut ineqarnermut tapiissutitut akerliisumik isertitanik atorpeqarsinnaasunik naatsorsuinermi ilanngunneqarneq ajortut. Pisortani assersuutigalugu akilersuutitut aqutseriaatsit nalunaarsueriaatsillu assigiinngisitaartuunerat aamma inernernut sunniuteqarsinnaapput.

Aningaasarsiornikkut atugarliortunik misissueqqissaarnermi kisimik pineqarput inuit ukiuni pingasuni piffissami misissueqqissaarfiusumi Kalaallit Nunaanni najugaqarsimasut. Tamatuma saniatigut inuit ilai allat arlallit ilaatinneqanngillat annerusumik meeqqat atuarfiannit qaffasinnerusumik ilinniartarfinni ilinniagaqartut imaluunniit ilaqtariit inersimasumik ilinniartoqartut, meeqqat inuillu angerlarsimaffimmini najugaqanngitsut utoqqaat illuini, sapertut najugaqarfiit imaluunniit innarluutillit paaqqinnittarfianni najugaqartut.

Aningaasarsiornikkut atugarliortut pillugit kisitsisitigut paasissutissat Danmarkimi taamaaqataanik naatsorsuinerneq annertuutigut aallaaveqarput. Ilaqtariit assigiinngitsut angissutsillu akornanni atuinissamut periarfissanik assersuussisinnaasunik nalilinnik naatsorsuinerneq pitsaanerulersitsisinnaasunik immikkut kalaallit nunaanni naatsorsuinerneq suliaqartoqarsinnaanersoq siumut sammisumik nalilerneqarumaarpoq.

Aammattaaq isertitanut killiliussat ullumikkut agguaqatigiissillugu isertitat 50 %-imik aamma 60 %-imik naatsorsorneqartartut ilaneqartariaqarnerisut imaluunniit isertitatigut killigititat allanik taarserneqassanersut Naalakkersuisut nalilissavaat.

Inernerit

Isertitanut killigititaq agguaqatigiissillugu isertitat 50 %-imut inissinneqarpat takuneqarsinnaavoq nunaqarfanni aningaasarsiornikkut atugarliortut amerlanersaasut. Sumiiffiit aningaasarsiornikkut atugarliornerpaaffiusut tassaapput Nanortalik, Kangaatsiaq, Upernavik, Qaanaaq aamma Tasiilaq, takuuk nalunaarsuiffik 12.

Nalunaarsuiffik 12. Aggvaqatigiissillugit isertitat 50 pct.-ii inorlugit isertitaqartut inuit aningaasarsiornikkut atugarliortut amerlassusii sumiiffinnut agguarlugit, 2013-2017.

Nunap	2013	2014	2015	2016	2017	2017
	Annertussuseq (%)					Amerlass
Nanortalik	5	6	5	4	6	84
Qaqortoq	3	3	3	3	3	81
Narsaq	4	4	4	3	4	57
Paamiut	1	2	2	2	3	33
Nuuk	2	2	2	3	3	403
Maniitsoq	2	3	3	3	3	77
Sisimiut	3	2	2	2	2	94
Kangaatsiaq	8	5	7	6	7	77
Aasiaat	4	3	4	3	4	88
Qasigiannugit	3	2	2	1	2	23
Ilulissat	2	2	2	2	2	92
Qeqertarsuaq	1	1	1	2	2	16
Uummannaq	1	2	1	2	2	46
Upernavik	7	8	9	9	10	243
Qaanaaq	9	10	10	9	13	88
Tasiilaq	10	11	11	11	11	277
Ittoqqortoormiit	6	3	5	4	4	13
Katillugit	3	3	4	4	4	1.792

Nassuiaat: Ivittuut Nuup ataani naatsorsorneqarput

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik, <http://bank.stat.gl/SODOU02>

Inersimasutut inuulernerup aallartinnerani ukioqatigiiat aningaasarsiornikkut atugarliortutut taaneqarsinnaasut inuit amerlanerpaapput.

Aningaasarsiornikkut atugarliortut amerlassusaat kisermaat meeraqanngitsut aamma ilaqutariinni kisermaamit pilersorneqartut akornanni aggvaqatigiissitsinermiit amerlanerupput, takuuk nalunaarsuiffik 13.

Nalunaarsuiffik 13. Inersimasut aningaasarsiornikkut atugarliortut amerlassusaat ilaqtariit qanoq ittuuneri aamma meeqqat inuusuttullu angerlarsimaffimmi najugaqartut amerlassusii malillugit agguarlugit, 2013-2017

	2013	2014	2015	2016	2017
Amerlassusaat					
Kisimiiitoq meeraqanngitsoq	739	752	822	849	938
Kisimiiitoq ataatsimik meeralik	121	115	113	125	136
Kisimiiitoq meeraq ataaseq	75	62	79	64	75
Aapparit meeraqanngitsut	59	61	53	31	42
Aappariit ataatsimik meerallit	25	33	28	20	37
Aappariit ataatsimit	70	64	59	61	63
Katillugit	1.089	1.087	1.154	1.150	1.291
Amerlassusaat					
Kisimiiitoq meeraqanngitsoq	7	7	7	7	8
Kisimiiitoq ataatsimik meeralik	8	8	8	9	9
Kisimiiitoq meeraq ataaseq	8	6	8	7	8
Aapparit meeraqanngitsut	1	1	1	0	1
Aappariit ataatsimik meerallit	1	1	1	1	1
Aappariit ataatsimit	1	1	1	1	1
Katillugit	3	3	4	4	4

Najoqqutarisaaq: Naatsorsueqqissaartarfik, <http://bank.stat.gl/SODOU04>

Aningaasaqarnikkut agguassinermi anguniakkat allat

Naatsorsueqqissaartarfiup isertitat pillugit kisitsisitigut paasissutissaatai nunanit tamalaanit akuerineqartunik isertitatigut naligiinnginneq pillugu uuttuutunik pingasunik imaqqarpoq. Agguaanermi uuttuutit pingasut taakku isertitat agguaanermi immikkoortuminnik tamanik allaaserinnipput:

- Gini-koefficienti tassaavoq isertitat tamarmik agguaanermerinut uuttuut⁹
- Piitsuunermut uuttuummi (at-risk-of-poverty rate, taaneqartoq ROP¹⁰) isertitat appasinnerpaat isiginiarpai.
- Ratio-80/20¹¹ isertitat qaffasinnerpaat aamma appasinnerpaat akornanni pissutsinik allaaserinnippoq.

Uuttuutitut taakkununga paasissutissat Naatsorsueqqissaartarfiup ukiumut isertitat pillugit kisitsisitigut paasissutissanik saqqummiuttagaani nassaassaapput.

Aningaasarsiornikkut atugarliortut pillugit kisitsisitigut paasissutissat paarlattuanik ataasiakkaat ukiumut isertitaat tunuliaqutigalugit taakkuninnga agguaanermi uuttuutit naatsorsorneqartarput aamma ilaqtariit isertitaat pinnagit inoqtigiit isertitaat aallaavigineqartarluni. Inoqtigiinniissinnaapput ilaqtariit arlallit.

Immikkoortoq 4.2.5-imi titartagaq 12-imi nunami maani gini-koefficienti nunani allanut assersuunneqarpoq.

⁹ Gini-koefficient 0-imiikkuni isertitat tamarmik naligiilluinnassapput, 100-imiikkunili isertitat nikingalluinnassartuussapput.

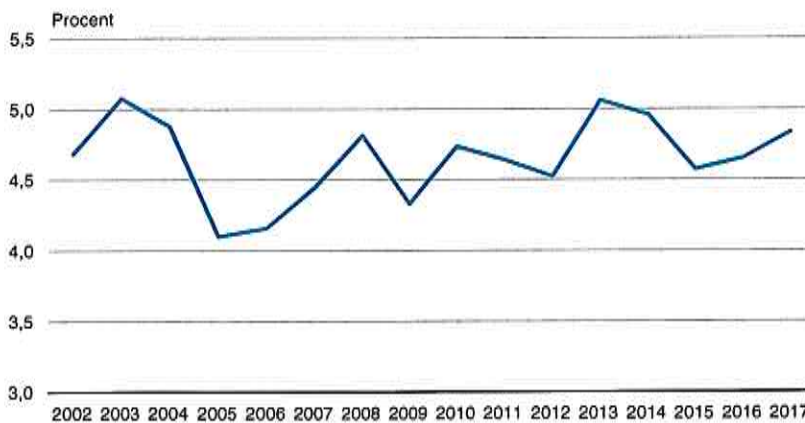
¹⁰ ROP50-ip aamma ROP60-ip takutippaat innuttaasut inoqtigiit akornanni isertitat agguaqatigiissillugu isertitaanit 50 pct.-imik aamma 60 pct.-imik annikinnerusunik isertitalinnit najugalit

¹¹ Ratio-80/20 qaffasinnerpaamik isertitaqartut 20 pct.-iinut isertitat tamarmiusut aamma appasinnerpaamik isertitaqartut 20 pct.-iisa isertitat tamarmiusut akornanni pissutsinik uuttuutaavoq. Ratio-80/20-ip nalinga qaffasinnerusoq annertunerusunik naligiittoqannginneranik oqariartuuteqarpoq, appasinnerusunillu nali annertunerusunik naligiittoqarneranik oqariartuuteqarluni.

EU-mi agguaqatigiissitsinermut assersuussisoqarpat Kalaallit Nunaanni isertitat nalinginnaasumik EU-mi nunanit naligiinnginnerusumik agguarsimapput. Piitsuussuserli EU-mi agguaqatigiissitsinermiit annikitsuaqqamik appasinnerulaarpoq, agguaqatigiissillugu killiliussat 50 pct.-ii imaluunniit 60 pct.-ii atornerqarneri apeqqutaatinnagit, takuuk Naatsorsueqqissaartarfimmit 2017-imi isertitat kisitsisitigut nalunaarsornerini.

Agguaanermi uuttuutit pingajuat, ratio-80/20 inoqutigiinnik meerartalinnik naatsorsuisoq piffissaq 2002-2017 tamaat 4,2 %-ip aamma 5,1 %-ip akornanniippoq, takuuk titartagaq 16.

Takussutissaq 16. Inoqutigiinni meerartalinni qaffasinnerpaamik appasinnerpaamillu isertitalinnut uuttuut 2002-2017

Nass.: Titartakkami ratio-80/20-mi takutinneqarpoq qaffasinnerpaamik isertitaqartut 20 pct.-linu isertitat tamamiusut aamma appasinnerpaamik isertitaqartut 20 pct.-ilisa isertitat tamamiusut akomanni uuttuut. Ratio-80/20-ip nalla qaffasinnerusooq annertunerusumik naligiittoqarneranik oqariartuuteqarpoq, appasinnerusumillu nali annertunerusumik naligiittoqarneranik oqariartuuteqarluni.

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni naatsorsueqqissaartarfik

Kisitsit 2005-imi appasinnerisaasimavoq, qularnanngitsumik akileraartarnermi inatsimmi allannguinerup kingunerisaanik, 2005-imit sunniuteqalersinneqartoq. Inummut akileraarutissanut ilanngaait 40.000 kr.-iusimagaluartut 48.000 kr.-nngortinneqarput saniatigullu nalinginnaasumik akileraarutissanut ilanngaait 8.000 kr.-usimagaluartuq 10.000 kr.-nngortinneqarluni, taamaaliornerup saniatigut akileraarut 2 procentimik qaffanneqarpoq. Allannguinerit malitsigaat isertitakinnerit akileraanikinnerisalernerat akerlianillu isertitaqarnerit akileraarnerisalernerat, taamaakkaluartorli akileraarutitigut isertitat nikippallaanngillat.

4.4 Piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornermut anguniagaq aamma SDG 2030-suliniut

2015-imi NP-mi nunat ilaasortaasut tamarmik aalajangiippot 2030-p tungaanut pingaarnertigut piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornissamut nunarsuarmit anguniakkat 17-it nutaat pillugit isumaqatigiissut atsiorneqassasoq. SDG 2030-mi suliniut siusinnerusukkat piujuartitsinermik tunngaveqartumik anguniakkanit allaanerussutigaa nunarsuaq tamakkerlugu piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornermi pilersitsinissamut nunarsuarmit nunat tamarmik pimoorussisumik inissimasariaqarnerisa akuerineqarneratigut.

FN-ip nunarsuaq tamakkerlugu piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornissaq pillugu anguniagaq pissutsimikkut annertooujussuuppot pingaarnernullu tunngasuullutik, kisianni nunarsuarmioqatigiit maannakkut nunarsuarmit oqallisigisassatut inississimasaanni suliniutinut pingaarnersiuiernullu erseqqissumik naleraallutik. Tassani ilaatigut pineqarput piitsuussutsimik akiuineq, naligiissitaaneq, meeqqat pisinnaatitaaffii, kikkut tamarmik ilinniagaqarnissaat, inuiaqatigiit eqqissimasut aamma

inatsisitigut isumannaatsuuneq, imeq, nukissiuuteqarnek, avatangiisit silallu pissusaa, akiitsut ineriartornerat, nungusaataannngitsumik ineriartortitsineq, siunissami nungusaataannngitsumik isumalluutitik iluaquteqarnek - tamarmik ullutsinni Kalaallit Nunaannut annertuumik attuumassuteqartut.

Siunissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu piujuartitsinermik eqqarsarnek nunami maani nutaajunngilaq, assersuutigalugu kinguaariinnut tullinnguuttunut iluaqutaasussatut uumasut piniakkat amerlassusaannik piujuartitsinermik pisariaqartitsinerup isiginiarneratigut qangaaniilli piniarneq naleqqussarneqartarsimavoq.

Taamatuttaaq piffissami ungasinngitsumi nukissiuuteqarnermik pilersuinerup annerusumik ikummatissanut tunngaveqarani erngup nukinganik tunngaveqalernissaanut annertuumik aningaasaliinissaq naalackersuinikkut annertuumik isumaqataaffigineqarsimavoq.

Suliassaqarfinni tamani assigiinngitsunilu naalackersuinikkut ineriartornermi tunngaviulluinnartumik piujuartitsinermik eqqarsalernerik nutaajuvoq. Nunarsuarmit anguniagaasa nunatsinni politikkinut periusissianullu ilanngunneqarpata arlalissuarnik iluaquteqassaaq, NP nunatut ilaasortaaneq ilaasortaanninnerluunniit apeqqutaatinnagu. Nunat, oqartussaasut, immikkoortut suliassaqarfiillu assigiinngitsut akornanni ataqatigiinnermik attassiinnarnissanillu qulakkeerinneqataasunik, ingerlataqarfinni assigiinngitsuni ataatsimut isiginninnissamut piujuartitsinissamullu sulissuteqarnermut killiliussat SDG 2030-imi suliniummi saqqummiunneqarput.

NP nunarsuaq tamakkerlugu anguniakkat 17-iusut ilisaritinnerisa malitsigisaanik Nunani Avannarlerni Ministerit Siunnersuisooqatigiivini aalajangiisoqarpoq pingaarnertigut piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornermik sulineq annertunerusumik misissuiffigineqassasoq. Kalaallit Nunaanni sulinermi tassani pimoorussilluni peqataavoq aamma piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq pillugu Immikkut ilisimasalinni, isumasioqatigiinnermi il.il. peqataanikkut SDG 2030-mi suliniummi nunat avannarliit peqatigiillutik malitseqartitsinerannut peqataalluni.

Nuna tamakkerlugu qulaajaaneq

2017-imi Ukiakkut ataatsimiinnermi apeqquteqaat tunngavigalugu oqallinnerup malitsigisaanik Naalackersuisut SDG 2030-mi suliniummut tunngatillugu Kalaallit Nunaanni suliniutinik qulaajaallutik aallartissimapput. Matuminnga sulineq Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfimmi maanna isumagineqartussannngortinneqarsimavoq.

Qulaajaalluni sulinermi nalilerneqassaaq piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornermut nunarsuarmit anguniagaannut naleqqiulluni Kalaallit Nunaat sumi maannakkut inissisimanersooq, tamannalu naalackersuisoqarfiit, aqutsisoqarfiit, kattuffiit pisortallu suliffiutaasa akornanni nunatsinni nunanilu allani paasisimasaqarnermik ataqatigiissaarinnermillu pisariaqartitsivoq. Taamatut qulaajaanermi Kalaallit Nunaanni piujuartitsinermik tunngaveqartumik suliniutaasinnaasut tamaasa ilanngunneqarnaviangillat. Tamanna politikikkut ingerlatsineq piujuartitsinermik tunngaveqartuuneranik paasineqarnissaanut iluaqutaasinnaavoq tamannalu aqutigalugu piujuartitsinermik tunngaveqartumik suliffiunngitsut ingerlataqarfiit sammineqalernerinut iluaqutaassalluni.

Nuna tamakkerlugu qulaajaanermi maannakkut suliniutit ingerlasut annerusumik allaaserineqarput, kisianni aamma ingerlataqarfimmi suliniutit immaqqa iluaqutaasumik sukateriffiusinnaasut tikkuarneqarsinnaallutik.

Tamatumunnga assersuut tassaavoq nunarsuarmit anguniagaat 13 silap pissusaanut suliniutit, tulluarsarnermik suliaqartoq, tassunga ilanngullugu pinngortitaq nunasiffigineqarsimasullu sunnertiasut silap pissusaanut attuumassuteqartumik ajunaarnersuarnut aarlerinartunullu illersornissaat. Silap pissusaatigut suliniutit, annikitsumik aniatitsinerup iluani ilisimatusarnermut anguniagaqarnermullu tunngasut aamma nunarsuarmit anguniagaannut ilaapput.

Kommunit, inuussutissarsiuqartut kattuffiillu peqataatinneri

Piujartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornermi suliaqarneq Naalakkersuisunit taamaallaat naammassineqarsinnaanngilaq, kisiannili oqartussat, inuussutissarsiortut kattuffiillu akornanni suleqatigiittoqarneratigut pisinnaalluni. Nunarsuarmit anguniagaasa 17-it ilaat ataaseq tassaavoq siunissami suleqatigiinnernik peqateqarnernillu nutaanik maani Kalaallit Nunaanni pilersitsineq peqateqarnerlu, kisianni aamma Atlantikoq ikaarlugu Kalaallit Nunaata, Nunat Avannarliit, EU-p nunallu allat, suliffeqarfiit kattuffiillu akornanni suleqatigiillernerit nutaat.

Inuussutissarsiortut, kattuffiit, kommunit innuttaasullu inuiaqatigiitta ineriartorneranut sutigut tapertaasinnaaneranannut sinaakkusiussanik Naalakkersuisut Inatsisartullu saqqummiussissapput, siunissami qanittumi ungasinnerusumilu nunamut tamarmut iluaqutaasinnaasumik. Maligassaqqissuuvoq katuffiit assersuutigalugu CSR imaluunniit kommunit ilaatigut Kommuneqarfik Sermersooq nunarsuarmit anguniagaat iliuuserisatigut aalajangersimasutigut siaruartinniarlugit ersersinniarlugillu suliniuteqarnerat. Nuna tamakkerlugu politikimi taamaattumik qulakkiissavarput inuinaat akornanni piujartitsinermik tunngaveqartumik aaqiinnernik pilersitsinissamut atukkanik pitsaanerpaamik pilersitsisoqarnissaa.

Aningaasanut inatsimmi aningaasanik immikkoortitsisoqarpoq piujartitsinermik tunngaveqarnerusumik pilersitsisoqarnissaa pillugu suleqatigiinnernik siuarsaasinnaasumik, assersuutigalugu silap pissusaanut tunngasumi. Tassani aningaasaliissutinik immikkoortitsisoqarpoq, silap pissusaatigut allanngornerit nunatsinnut sunniuteqarsinnaasunik suliaqartut ineriartortitsinermi pilersaarutinut tapersersuisinnaasut.

Anguniakkat uuttuutillu ineriartortinneri

Nunarsuarmioqatigiit anguniagaanni 17-ini pingaarnertut anguniakkat suliarineqarsinnaasunngorlugit anguniakkat ilai 169-it kiisalu uuttuutit 244-t ilisaritinneqarput aamma ingerlaavartumik malinnaanissamik siuariartornissamillu qulakkeerinnittussat. Aallaqqaataaniilli NP-mit erseqqissarneqarpoq nunat ataasiakkaat nunani ineriartornermut atasumik nunarsuarmit uuttuutit nunamut ataatsimut tulluartaunersut misissortariaqaraat pisariaqassappallu nunami uuttuutinik nutaanik ineriartortitsillutik.

Sulineq taannarpiaq ingerlataqarfinni pilersaarusionermut atatillugu misissorneqartariaqarpoq, tassani ingerlataqarfimmi aalajangersimasumi ineriartornermi anguniakkanik nalilersuisoqarlunilu pilersitsisoqarluni, tassanilu uuttuutit tulluartaat saqqummiunneqartariaqarlutik. Taamaalilluni ingerlataqarfimmi pilersaarusionermut killiliussat iluanni anguniakkat uuttuutillu pisariaqartut saqqummiunneqassapput, tassanilu nalilernerqarluni SDG 2030-mut anguniakkat uuttuutinullu naleqquttunut sapinngisamik atassuserneqassanersut. Taamaalilluni pingaarnertigut piujartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq pillugu anguniagaq nunami politikkinut pilersaarutinut tunngavilerneqarsinnaalluni, ingerlataqarfinni ataasiakkaani uuttuutinik suliaqarnissamut annertuumik piginnittuulersitsisoq.

Danskit Naalakkersuisut 2019-imut Danmarkimi aningaasanut inatsisitigut 2019-imiit 2022-mut ukiukkaartumik 1,0 mio. kr.-nik Danmarks Statistikip aamma Naatsorsueqqissaartarfiup akornanni suleqatigiinnerannut immikkoortitsisimapput (aamma taamatuttaaq Savalimmiut aamma Danmarkip akornanni suleqatigiinnerannut) NP nunarsuarmit anguniagaasa ineriartornerisa nakkutiginnissaat siunertaralugu. Tamatuma atulersinnissaanik Naalakkersuisut suliaqarput.

Nuna tamakkerlugu ingerlataqarfinni pilersaarutit SDG 2030-milu suliniut

Piujartitsinissamik tunngaveqarluni ineriartortitsinermi qulakkeerinninniarnermi ineriartortitsinermi periusissianut nalinginnaasunut ilaatinnaasaa pissusissamisoorpoq. SDG 2030-mi suliniummit suliaqarneq taamaattumik nuna tamakkerlugu ingerlataqarfinni pilersaarutit ineriartortinnerinut ataqatigiissarneqassaaq. Piujartitsinermik tunngaveqartumik ineriartornermut suliniuteqarneq immikkut soqutigisaqartunut asuli suliassatut isigineqartariaqanngilaq, piujartitsinermik tunngaveqarneq pillugu politikikkut anguniakkat iliuuserisanut aalajangersimasunut nuutinneqassappata. Namminersorlutik

Oqartussani suliaqarfinni naalackersuisoqarfiit ataasiakkaat taamaattumik piujuartitsinermik tunngaveqartumik ineriartorneq suliaasaqarfimmini periusissiat ingerlataqarfinnilu pilersaarutinut ilaatinnissaa qulakkiissavaat.

Aningaasaqarnermut Nalaackersuisoqarfiup maanna illutigut atortutigullu aamma aningaasaqarnikkut pilersaarusionermut akisussaaffeqartoq matumunnga tunngatillugu ataqatigiissakkamik suliaasaqarpoq. SDG 2030-mi suliniummik sulineq pillugu ataqatigiissaarineq paasissutissiinerlu siunissami pisortat ataatsimoorlutik ingerlataqarfinnik pilersaarusionerannut ataqatigiissinniarneqarpoq aamma NunaGIS nunap assingisigut paasissutissanut nittartagaq nutaaq aqutugalugu ingerlateqqinneqarluni, ilaatigut kisitsisitigut paasissutissanik kisitsisinik pingaarutilinnik kiisalu silap pissusaa pillugu paasissutissanik nutaanik imaqqassalluni.

NunaGIS taamaalilluni aningaasaqarnikkut tigussaasutigullu pilersaarusionerup akornanni pitsaanerusumik ataqatigiissaarineramik, ataatsimootitsinermik atassuteqarnermillu pilersitseqataalluni taamaaliornikkullu pitsaanerusumik aalajangiinissanut tunngavissanik aningaasaliinernullu patajaannerusunik sinaakkusiussatigut atukkanik qulakkeerinnilluni. NunaGIS aamma innuttaasut inuiaqatigiinni ineriartorneq peqataanissamut periarfissaqarnissaannik naalackersuisoqatigiit isumaqatigiissutaannik anguniakkamik tapersersuivoq.

4.5 Ingerlataqarfimmi pilersaarusionerq

Kommuninut aamma Namminersorlutik Oqartussanut missingersuusioneremut naatsorsuusionermullu inatsit nutaaq aqutugalugu Naalackersuisut ingerlataqarfinnut pilersaarusioneremut malittarisassanik erseqqinnerusunik aalajangersaanissaat naatsorsuutigineqarpoq. Taamatut nalunaaruteqarneq aamma pilersaarusionerq pillugu inatsimmut sanilliunneqarsinnaassaaq, ingerlataqarfinni pilersaarutit piareersarnerinut aamma sammisoq.

Missingersuusioneremut naatsorsuuserinermullu inatsimmi § 13-imut nassuiaatini ilaatigut ima allassimasoqarpoq:

"...Immikkoortunut pilersaarutitigut immikkoortup pineqartup iluani periusissiaq sukkulluunniit atuuttut nassuiarneqartarput. Tassa immikkoortunut pilersaarut aqutugalugu immikkoortup iluani naalackersuinikkut toqqarneqarsinnaasut mininneqarsinnaasullu takutinneqarput aamma immikkoortunut pilersaarutitigut suliniutissat nutaat naalackersuinikkut akuerineqareersut nassuiarneqarput. Immikkoortunut pilersaarutit ingerlaavartuupput, tassa piffissamut ungasissumut atuuttuupput ukiullu tamaasa nutarterneqartarlutik."

Pilersaarusioneremut nunaminertanillu atuineq pillugit Inatsisartut inatsisaanni erserpoq Naalackersuisut:

- *"nuna tamakkerlugu pilersaarusionerq kommunimi pilersaarusioneremut ataqatigiinnissaa qulakkiissagaat,*
- *nuna tamakkerlugu pilersaarusioneremut siunertai qanorpiarlu imaqarnera pillugit tamanut ammasumik oqallittoqalernissaa siunertaralugu paasititsiniaanermik suliaqarneq aallartissagaat,*
- *nuna tamakkerlugu digitaliusumik nunap assingitigut paasissutissiisarfirmik pilersaarusioneremut isaavilimmik innuttaasunik pilersaarusioneremut alakkarneqarsinnaasumik pilersitsissallutik pissusaaffeqarput (NunaGIS).*

Aaqqissuussamik immikkoortunut pilersaarutinik atuisinnaanerup Naalackersuisut makkunatigut pitsaanerusumik atortussaqaalernissaat kingunerissavaa:

- *illuutitigut aningaasaqarnikkullu pilersaarusioneremut ataqatigiissaarnissaanut,*
- *immikkoortut akornanni pilersaarusioneremut ataqatigiissarlugit - tamannalu aqutugalugu imminuinnaq eqqarsaatigineq pinngitsoortillugu.*

- *nuna tamakkerlugu pilersaaruserneq kommunit pilersaarusernerannut ataqtigiissarlugu, soorlu aamma peqataasut akornanni suliasat nuunneqarnerannut atatillugu,*
- *inuaqtigiit aqqissuussaanerisigut unaminartut iluarsiiffiginarlugit ataqtigiissumik, ingerlajuartumik siunissamullu ungasinnerusumut pilersaaruserinnaanissaq, tamannalu aqqutigalugu isumannaatsumik ineriartornissaq pilersillugu, aamma*
- *tamat oqartussaaqataanerisa tungaasigut isigalugu aamma suliffeqarfiit inuussutissarsiutitigut ineriartorfiunissaasa tungaatigut isigalugu innuttaasunut iluaqutaasussamik pilersaarusernerup kikkunni tamanit takuneqarsinnaanerunissaa."*

Ingerlataqarfinni pilersaarusernermi suliap killiffia

Nalunaarsuiffik 14-imi nuna tamakkerlugu ingerlataqarfinni pilersaarutunik sulinermi killiffik pillugu takussutissamik suliaqartoqarpoq. Nalunaarsuiffimmi isumaqarpoq:

- Qorsumik nalunaaqutsigaq, politikikkut akuerineqartumik ingerlataqarfimmi pilersaarummik imaluunniit ingerlataqarfimmi periusissiamik peqartoq.
- Sungaartumik nalunaaqutsigaq, tamatuminnaga sulineq siumut ingerlanerani killiffeqartoq.
- Aappaluttumik nalunaaqutsigaq, sulinivik sulii aallartinneqarsimanngitsoq imaluunniit sulineq sulii aallarnerneqarluni inissisimanngitsoq.

Nalunaarsuiffik 14. Nuna tamakkerlugu ingerlataqarfinni pilersaarusernermi 2019-ip aallartinnerani killiffik

Ingerlataqarfik	Sanaartorneqartut	Ingerlataqarfinni pilersaarut siumukarneralu 2019-ip aallartinnerani
Takornariaqarneq	Takornariat ornittagaat	Takornariaqarnermi periusissiaq nutartigaq nutaaq takornariaqarnermi periusissiamut atuuttumut naleqqiullugu suliarineqarpoq. Ilulissanit takornariat ornittagaat pillugu sullariumannittussarsiuussineq naammassineqarsimavoq. Qaqortumi takornariat ornittagaat pilersinneqarpoq. Illoqarfinni allani ornittagassat pilersaaruserneqarput. Takornariat ornittagaat pillugit ingerlataqarfimmi pilersaarummit missingiut pigineqarpoq.
Aatsitassat		Ingerlataqarfimmi pilersaarutit nutaat aatsitassanut ikummatissanullu tunngasut 2019-miit atuutilersussat maannakkut piareersarneqarput aatsitassarsiornermi ingerlataqarfimmi periusissiamut tamarmiusumut atuuttumut taartaasussa.
Aalisarneq		Aalisarnermut lsumalioqtigiissitap sulinissaata nanginneratut aallartinneqassaaq. Ingerlataqarfimmi pilersaarummik sulineq aallartinneqanngilaq.
Piniarneq		Piniarneq pillugu inatsit nutaaq piareersarneqarpoq. Ingerlataqarfimmi pilersaarummik sulineq aallartinneqanngilaq.
Nunalerineq		Siunnersortiniit missingiummik peqarpoq. Tamatuma kingorna allaffissornikkut politikikkullu suliarineqarnissaa utaqqineqarpoq. Sulinermi pitsaasumut siumut ingerlasoqarpoq.
Silaannakkut angallanneq	Mittarfiit Qulimiguulinnut/mittarfiit'	Naatsorsuutigineqarpoq 2019-imi akuerineqassasooq mittarfiliorneq pillugu inatsisip akuerineqarnera aallaavigalugu (ILU, NUU aamma QAA). Taamaattorli utaqqineqarluni

		Nunap immikkoortuini mittarfinnut pilersaarutit pillugit aalajangiinissaq.
Umiarsualiviit	Umiarsualiviit talittarfillu	2017-imi akuersissutigineqarpoq - Inatsisartunut agguanneqarpoq.
Tele	Telemi atortut & immap naqqatigut kabeli	Naatsorsuutigineqarpoq TELE suleqatigalugu 2019-imi naammassineqassasoq.
Inissaqarneq	Inissiat	Namminersorlutik Oqartussat illoqarfikkuutaartumik ingerlataqarfimmi pilersaarutaat, pissutsinik naliliinerusooq, 2017-imi akuerineqarput. Taakku maannakkut nutarterneqarput. 2019-imi kommunini inissiaqarnikkut ingerlataqarfimmi pilersaarutininut atatillugu ataqatigiisarisooqarpoq. Namminersorlutik Oqartussat inissiaataat attartortittakkat kommuninut nuunneqarnissaat pilersaarutigineqarpoq.
Eqqaaveqarneq	Eqqaavissuit Ikuallaaviit Tigooraaaviit Anartarfinnut kuitsisarfiit	Anguniakkanut atatillugu kommunini ingerlataqarfimmi pilersaarutini saqqummiunneqartunut nutarterneqassapput kiisalu nuna tamakkerlugu eqqakkatigut aqqilissummut nutaami katersorneqarlutik 2019-imi ataqatigiisarneqarlutik.
Nukissiuuteqarneq	Nukissiorfinnik nutarsaanerit	Nukissiuuteqarnermut Imermullu Immikkoortumi Pilersaarut nov. 2017-imeersoq naapertorlugu ataavartumik piviusunngortinniarneqartuarpoq. Aningaasaliinissamut pilersaarutit piareersarneqarput.
Imissaq	Imerkik pilersuffiit	Nukissiuuteqarnermut Imermullu Immikkoortumut Pilersaarut nov. 2017-imeersoq naapertorlugu ataavartumik piviusunngortinniarneqartuarpoq.
Atualernej sioqqullugu ingerlatsineq	Ulluunerani paaqqinniffiit	Kommunini ingerlatsineq sanaartornerlu
Meeqqat atuarfiat	Meeqqat atuarfii Atuartut angerlarsimaffii Efterskolit Sunngiffimmi ornittakkat	Kommunitit ingerlataq, sanaartorneqartorli Namminersorlutik Oqartussanit aningaasaliiffigisaq. Ilinniartitaanermut Pilersaarut II, kommunilli tigusinissaat pillugu kommuninik isumaqatigiissusiornissap naammassinissaa sulii amigaataavoq. Ilaatigut ilinniartitaanerit nutaamik aqqissugaanerisigut iluarsaasseqqinneq ilanngunneqassaaq.
Inuusuttunut ilinniarsiutit, inuussutissarsiutinik ilinniakkat, ingerlaqqiffiusumik ilinniakkat ilinniaqqinnerlu	Inuussutissarsiutinut ilinniartitaanerit Ilinniarnertuunngorniarfiit aamma Ingerlaqqiffiusumik ilinniarsiutit	Ilinniartitaanermut Pilersaarut II, pissutsinilli nalunaarusiat tassungalu atasut sanaartornermut ingerlataqarfimmi pilersaarut sulii amigaatigineqarput. Ilinniartitaanerit nutaamik aqqissugaanerisigut iluarsaasseqqinneq ilanngunneqassaaq. Ilinniartut ineqarfiini ingerlataqarfimmi pilersaarutit (immikkoortoq 1) 2019-ip ukiup affaani siullermi naalakkarsuinnikkut suliarineqarnissaanut piareernissaa naatsorsuutigineqarpoq.
Timersorneq	Timersortarfiit	Timersortarfiit qanoq innerinut naliliineq piareeqqavoq. Timersortarfiit kommunit susassaqarfigaat. Ingerlataqarfimmut pilersaarusiorneq aallartinneqarpoq. Sanaartornissaq annertussusilerneqarsimanngilaq.
Kulturi, tusagassiorfiit il.il.	Suliffeqarfiit kulturimik suliaqartut.	
Ilageeqarnermut tunngasut	Oqaluffiit toqusullu inaat	Oqaluffiit qanoq issusii nalilersorneqarsimapput.
Peqqissuseq	Napparsimmavik Peqqissaaveqarfiit	Naatsorsuutigineqarpoq 2019-imi tusarniutigineqassasoq.

	Napparsimasunut akunnittarfiit	Piareersarneq aallartinneqarpoq.
Utoqqaat	Utoqqaat illuat	Qanoq issusiinik nalunaarsuineq naammassineqareerpoq, pitsaassutsimik qulakkeerinninniarnaq nalunaarusiornerlu aallartinneqarput.
Isumaginninnikkut atugarliortunut ulloq unnuarlu najugaqarfiit	Meeqqanik inuusuttunillu najugaqarfiit	Pisariaqartitsinermi misissueqqissaarneq 2019-imi upernaami naammassineqassaaq
Innarluutillit	Innarluutilinnut angerlarsimaffiit	2019-imi upernaakkut pisariaqartitanik misissueqqissaarneq aallartinneqassaaq

Najoqqaat: Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik

Pilersaarutit tamakku aqqutigalugit attaveqaasersuutit inissiallu, tassa Namminersorlutik Oqartussat sanaartornermut aningaasaliissutaasa annertunerpaartaat, akilerneqariissapput. Ingerlataqarfinnut pilersaarutit illuatungaani qanoq issutsimut nalunaarusiat killiffiillu kommuninut tunniussisoqarnissaani imaluunniit susassaqarfiit kommuninut tunniunneqartut pillugit kommuninik oqaloqateqarnissani tunngavissaapput pingaarutillit.

5 Attassiinnarnissamut Inerikkiartortitsinissamullu pilersaarutip ingerlateqqinneqarnera

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarut 2016 siunissaq ungasinnerusooq isigalugu siornatigut Naalakkersuisut Attassiinnarnissamut Inerikkiartortitsinissamullu pilersaarut Naalakkersuisut siunniussimasaanik imaqarpoq, taannalu aqutigalugu Danmarkimit ataatsimut tapiissutinik isumalluuteqarneq annikillisarniarlugu aningaasaqarnikkut tamakkiisumik anguniakkat aammalu pisortat attanneqarsinnaasumik aningaasanik ingerlatsinissaanik, kiisalu namminersortut aqutigalugit siuariartortitsinissamik suliffinnillu pilersitsinissamik anguniakkat ikorfartorneqartussaapput. Pilersaarut inatsisartut 2016-imi upernaakkut ataatsimiinneranni saqqummiunneqarmat annertuumik taparserneqarpoq.

Pilersaarummi aqqissuusseqqinnissani aqutissat sisamat aallaavigineqarput, taakkulu aningaasanut inatsit pillugu 2017-2019 isumaqatigiisummi sammineqaqqipput. Aqqissuusseqqinnermi suliniutit pingaarutillit ingerlasimaneri pilersaarutillu kiisalu aqutissani sisamaasuni suliniutit immikkoortuni tullerni ingerlasimaneri sammineqassapput.

1. Ilinniarsimassutsip qaffasissusiata annertusinera
2. Annertusaanermut aningaasatigullu arlalinnik isumalluuteqalernermut ikaarsaarnermut iluaqutissat
3. Pisortat ingerlataqarfiinik nutarterineq
4. Atugarissaarnikkut sullississutinik, akileraarusersueriaatsimik ineqarnermullu tunngasunik aqqissuusseqqinnikkut imminut pilersorsinnaanerup annertusarnera.

5.1 Ilinniarsimassutsip qaffasissusiata annertusinera

Inuiaqatigiit imminut napatinnerusut piujuartitsinissamik tunngavillit pilersinniarnani pingaaruteqarluinnarpoq meeqqat atuarfianni soraarummeernerup kingorna amerlanerujussuit inuussutissarsiutinut tunngasunik piginnaasaqalersitsisumik ilinniartitaanermik sukkasuumik aallartittarnissaat naammassisaqartarnissaallu. 2019-imut aningaasanut inatsimmi ilinniartitaaneq eqqarsaatigalugu aporfiulersartut aqqinnissaat pingaartinneqarpoq, tassunga ilanngullugit:

- atualinginnermi meeqqallu atuarfiata, inuusuttut ilinniarfiinut ingerlaqqillunilu ilinniarfiit akornanni ikaarsaarnarit pitsaanerulersillugit,
- ilinniartunut suliffinnilu sungiusartunut inissat amigaataaneri inuusuttut inuussutissarsiutinut ilinniartitaanermik aallartinnissaannut akornusiinnginnissaat, aamma
- suliassaqarfimmi ataatsimoortumik pilersaarusionerq qulakkeerlugu, ataqatigiissitsisumik pilersitsisoq, suliaraqfennik nukittuunik pilersitsinermut iluaqutaasoq aamma pitsaasumik aningaasartuutinillu ilisimaarinnilluni isumalluutinik iluaquteqarnermik tunngaveqartoq.

Anguniakkat tamakku ineriartortitsinissamut suliniutit assigiinngitsut piviusunngortitassallu allat aqutigalugit anguniarneqarput, tassunga ilaatillugit:

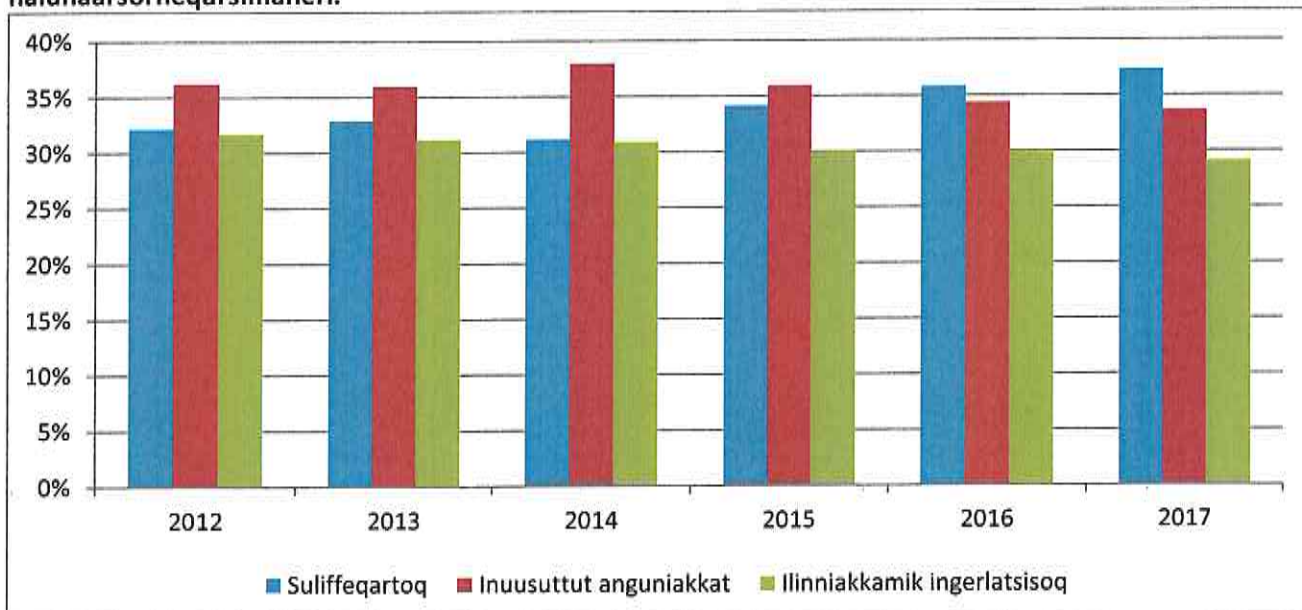
1. Ilinniartitaanermut tunngatillugu misissueqqissaarnerit annertuut ineriartortitsinissamullu pilersaarutit ilinniartitaanermut tunngatillugu ataqatigiinnerusumik eqaannerusumillu ingerlatsilernissamut aqutissiuisussat.
2. Siunnersuisarneq eqqarsaatigalugu suliat pitsaanerulernissaat ilinniartunut suliffinnilu sungiusartunut inissanik qulakkeerininnissat.
3. Ilinniartunut inissiat ilinniarfiusinnaasullu amerlinissaat kiisalu ilinniartitaanermut tunngatillugu aningaasaqarniarnerup tunisassiarineqartartullu qularnaakkamik ataqatigiissineqarnissaat.

Ilinniartitaanermi misissueqqissaarneq ineriartortitsinermilu suliniut

Naalackersuisuusimasut aalajangiussaata tunngavigalugu 2017-ip naanerani ilinniartitaanermi misissueqqissaarneq ineriartortitsinerlu ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut Ilageeqarnermullu Naalackersuisoqarfimmi suliarineqartussanngorlugu aallartinneqarpoq. Suliniutip siunertaa tassaavoq ilinniartitaanerup ataqatigiinnerusup eqaannerusullu aallartinnissaanut periarfissanik misissuinissaq. Aqutsissut aqutsissummi atuuttumi unammilligassanut 3-nut uppersarluarneqarsimasunut aaqqiissuteqarsinnaassaaq: Meeqqat atuariiisa pitsaassusaat, meeqqat atuariiannit inuusuttunut ilinniarfinni aallartitsisartut ikippallaarnerat kiisalu inuusuttut amerlasuut inuusuttunut ilinniarfinnik taamaatitsiinnartarnerat.

Takussutissami 17-imi piffissami 2012-2017 ineriartorsimaneq saqqummersinneqarpoq. Piffissami 2014-2017 inuusuttut sullinniakkat ikileriarsimapput. Tamanna inuusuttut amerlanerusut suliffeqalersimanerisa kinguneraa, taamaakkaluortoq piffissami tassani ilinniartunngortartut annikitsumik ikiliartorsimapput.

Takussutissaq 17. Inuusuttut 16-it 25-llu akornanni ukiullit (inuusuttut suliniuteqarfigniaakkat) suliffeqartut, ilinniagartuutut taakkuluunniit arlaannaannik ingerlatsinngitsut nalunaarsorneqarsimaneri.

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

Anguniagaq tassaavoq Atuariup tunngaviusup (1.-8. klassit) nukittorsarnissaa Angajullit (9.-12. klassit) siunissami inuusuttunut ilinnialersussanut periarfissat amerlanerunissaat. Ilinniarnertuunngorniarnissap inuusutissarsiutinullu ilinniarnissap saniisigut modulikkaartumik ilinniarsinnaanissaq periarfissaqassaartaaq - taanna taaneqassaag "Inuusuttunut ilinniarfiit allaanerusut". Inuusuttoq ingerlariaqqiffiusumik ilinniarnissani kissaatiginnippagu, ilinniarnertuunngorniarnissap inuusutissarsiutinullu ilinniarfinni atuartsissutigineqartartut sammineqartartullu akulerunnerisigut, ilinniarsimangitsunut suliffeqarfinnut tulluurtumik, piginnaanngorsartoqarsinnaassaaq.

Anguniarneqarportaaq atuartut 1. klassiniit 8. klassinut tamarmik najukkaminni atuartinneqarsinnaalernissaat (nunaqarfiit tamaasa ilanngullugit), 9. klassit 10. klassillu illoqarfanni tamani atuartinneqarsinnaanissaat, kiisalu 11. klassit 12. klassillu illoqarfanni campusseqarfiusuni (illoqarfiit inuusuttunut ilinniarfeqarfiusut) Neqeroorutigineqarnissaat.

Ukiut 2-t misissueqqissaarnissamut ineriartortitsinissamullu atortussanngortinneqarput, ukiorlu ataaseq qaangiutereerpoq. Siullermik ilinniartitaanerup aqunneqarneranut allannguissamut siunnersuuteqarnissamut ulluinnarni misilittakkat tunngavigineqassammata, Suleqatigiissitap 2018-ip aallartinnerani eqimattat suliaqartussat arfineq pingasut pilersippai. Eqimattat suliaqartussat atuartunik, angajoqqaanik, ilinniartitsisunik aqutsisunillu meeqqat atuarfianneersunik, ilinniarnertuunngorniarninneersunik inuussutissarsiutinillu ilinniarninneersunik, Majoriameersunik, ilinniartitsinermik ilisimatusarfimmeersunik, suliffeqarfiit suliffimmik misiliiffiusunik ilinniartitaanermillu suliaqartunik inuttalersorneqarput. Massumunnga suliarnut atatillugu isumasioqatigisartagassamik siunnersuisartut pilersinneqarput, tassanilu sulineramik inuussutissarsiutillit kattuffii, inuussutissarsiuteqartut, soqutigisaqartut kattuffii peqatigiiffiilu kiisalu Namminersorlutik Oqartussani Naalakkersuisoqarfiit allat inuttaqartinneqarlutik.

Isumasioqatigiinnerit 2-t ataatsimiinnerpassuillu pereersut eqimattat suliaqartussat siuliani taaneqartut siunissami ilinniartitaanerup ataqatigiittumik eqaatsumillu ingerlanneqarnissaanut ilusilersukkanut imarisassanullu isumassarsianik siunnersuutinillu tunniussaqaqarput. Taakku isumassarsiat siunnersuutillu, Nuummi misiligutitut suliniummi misilittakkat, nalilersuinerit, nalunaarusiat allallu misissueqqissaarnissamut ineriartortitsinissamullu atorneqassapput.

Ammasuunissaq piginneqataanissarlu annertunerpaamiitsinniarlugit 2019-imi sulinermi eqimattami suliaqartussani, siunnersuisartuni, kommunini atuarfinnik ingerlatsivinni sinniisut, ilinniarnertuunngorniarninni pisortat, inuussutissarsiutinut ilinniarninni pisortat, Majoriaq, inuussutissarsiuteqartut, kattuffiit/soqutigisaqartut attuumassuteqartut allat kiisalu Naalakkersuisoqarfiit allat peqataatinneqassapput. Ukiarnissaata tungaanut taakku eqimattat iliuuseqartussat siunissami ilinniartitaanerup ingerlannissaanut unammilligassat periarfissallu pillugit oqallissinnaassapput. Februarip/martsip ingerlanerani Suleqatigiissitap peqataasut massumunnga atatillugu suliassaannut pilersaarummik agguassaap.

Inaarutaasumik misissueqqissaarnerup inerniliussamillu sulereernerup kingorna siunnersuutinut quppersagaq tamarmiisoq naalakkersuineramik suliaqartunut tunniunneqassaaq.

Tassunga atatillugu siunnersuutit allattorsimaffianni kaammattuutigineqartut missingersuutinut inuiaqatigiillu aningaasaqarniarneranut sunniutissaat ilaatigut erseqqinnersumik nassuaateqarfigineqassapput, tassungalu ilanngullugit ilinniartut inissaanik ilinniarniillu illutassaanik pisariaqartitsinerit annertuseriarsimani allaaserineqassallutik. Missingersuutit ataqatigiissaarneqartarnissaannut aammalu aningaasaqarnikkut sanaartugassallu nalinginnaasumik pilersaarusiornissaanut pineqartut ingerlanneqarnissaat pisariaqarmat.

Siunnersuisarnerit pitsaanerusut kiisalu ilinniartunut suliffimmillu sungiusartut inissaannik qulakkeerinninniartarnerit

Inuusuttut sapinngisamik amerlanerpaat inuussutissarsiutinut tunngasunik piginnaasaqalersitsisumik ilinniagaqalernissaannut naammassisarnissaannullu tunngatillugu meeqqanut inuusuttunullu pitsaasumik ataqatigiissakkamillu siunnersuisarnissat pingaaruteqarlunnartuusut nalilerneqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik aamma anguniagaq pineqartoq angusinnaajumallugu ukiut ingerlanerini siunnersuisarnermut tunngatillugu suliniutit assigiinngitsut aallartinneqarsimapput.

2011-mi siunnersuilluni suliarnut tamakkiisumik misissorneqarsimapput. Misissuinerit kingunerisaanik pineqartumut tunngatillugu inatsisissaq nutaaq ilanngullugu nassiunneqartoq 2013-imi atuutilersinneqarpoq. Taasuma aammalu pineqartup pilersinneqarnerata malitseqartinneqarnissaa pisariaqarpoq.

Naalakkersuisut 2018-imi ukiakkut TA-mut aningaasaliissutitut taaneqartunit (Technical Assistance- EU-mik suleqatigiinnissamik isumaqatigiisummi immikkut aningaasaliissutit) siunnersuisarnermik suliat nalilersorneqarnissaannut atugassatut aningaasanik qinnuteqarput. Qinnuteqaat akuerineqarsimalerpoq tamatumalu kingunerisaanik siunnersuisarnerit tamakkiisut 2019-ip ukiuata affaani siullermi annertuumik misissuiffiqineqarnissaat ingerlanneqartussanngorpoq.

Misissuinissani siunertaq pingaarneq tassaavoq siunnersuisarnerit tamarmiusut pitsaassusaasa nalilersorneqarnissaat allaaserineqarnissaallu pitsanngoriaataasinnaasunillu kaammattuuteqarnissaq. Tassunga makkua ilaapput:

- Inatsisit atuuttut nalilersorneri siunnersuisarnermillu suliat aqqissuunneqarneri. Kisitsisitigut paasissutissat ingerlaavartumik katersorneqartartut ataqatigiissarneqartarpat ingerlaavartumillu malitseqartinneqartarpat?
- Siunnersuisarnerit annertussusaanik misissuinerit. Siunnersuisarnermik suliani assigiinngitsuni akuullutik atuisuiit / peqataasut amerlassusaasa allaaserineri.
- Siunnersuisarnermik suliniutit pitsaassusaasa misissorneri, tassunga ilanngullugu siunnersuisarnermik sulianut tunngatillugu atuisuiit / peqataasut tunngavissaat.
- Inatsisit atuuttut malitsinniarnernerit tunngatillugu unammilligassaajunnartut misissorneqarneri aammalu pineqartut naammassineqarnissaanut tunngatillugu kaammattuutit.

Inuussutissarsiutinut ilinniartitaanernut tunngatillugu ilinniarfissaqarnissamik suliffimmillu misiliiffissaqarnissamik amigategartarnerit inuussuttorpassuarnut ilinniarnissamik aallartitsiniartunut ajorluartumik ajornartorsiutaasarput. Ukiuni kingullerni aningaasarsiornikkut pissutsit pitsaasuugaluartut piffissami tassani ilinniarfissat suliffiillu misiliiffiusinnaasut amerleriarsimanngillat. Tunngaviumik inuussutissarsiutinullu ilinniarsiit massakkut misigisarpaat qinnuteqartut malunnartumik amerlasuut piukkunnaatillit ilinniarnermillu aallartitsissusut ilinniarnermik aallartitsisinnaaneq ajortut ilinniarfissaqannginneq suliffimmillu misiliiffissaqannginneq pissutaalluni.

Naalakkersuisut ajornartorsiutaasut ukiuni aggersuni tunngaviumik ilinniarsiit suleqatigalugit iliuuseqarfiginiarpat.

Suliffeqarfiit oqartussallu ilinniartunik sungiusartussanillu atorfinitsitsisarnermikkut inuiaqatigiinnut akisussaaqataanerit pillugu inatsisartut inatsisissaatut siunnersuummik UKA 2019-imi saqqummiinissartik Naalakkersuisut naatsorsuutigaat. Siunnersuummi siunertaavoq ilinniartut suliffimmillu misiliisut nunaqavissut atorfinitsinneranni suliffeqarfiit pisortanilu oqartussaasut inuiaqatigiinnut akisussaa-suunerisa siuarsaaffiginissaat. Siunnersuummi siunertaavortaaq Kalaallit Nunaanni nunaqavissunik ilinniartoqartarnerit suliffimmillu misiliisarnerit atulernerisigut suliffissat amerlinissaat piginnaasallu qaffassarneqarnissaat.

Inatsisissatut siunnersuutigineqartussap akuerineqarneratigut ilinniartut ineqarfiinik ilinniarfissanillu sanaartornissamut pisariaqartinneqalersinnaasut susassaqarfinnut pilersaarutini ingerlaavartumik ilanngunneqartarumaarput.

Siunnersuummut tunngatillugu suliaq nammineq pilersornerulernissamik aqqissuusseqqinnissanut sulianut suliniutinullu allanut ataqatigiissarneqassaaq, takuuk immikkoortoq 5.4.

Ilinniartut ineqarfiinut ilinniarfiillu illutaanut tunngatillugu imikkoortumi pilersaarutit

Pisariaqartitat nutartikkamik allaaserineqarneri ilinniartunullu ineqarfiliortiternissanut suliassaqarfimmi pilersaarut 2019-ip ukiuata affaani siullermi naalakkersuinikkut akuerineqartussanngorlugi piariissaaq. Tassuunaarlugu ilinniartut ineqarfiinut tunngatillugu massakkut pisariaqartitat tamatumalu kingorna

aallaartikkasuarneqarsinnaasut allaaserineqassapput. Ukiuni aggersuni ilinniartut ineqarfissaanik annertuumik sanaartornissat aningaasaliiffiginissaat taamaasilluni aningaasanut inatsit aqutugalugu inatsisitigut tunngavissaqalernikuupput. Sanaartornerit ilaatigut Illuut A/S-imit isumagineqassapput, taakkulu Namminersorlutik Oqartussat ilinniartunut inissialortiternermi nalinginnaasumik periuersartagaannut sinaakkutit aallaavigalugit sanaartorneqassapput, tamatumalu kingorna piffissami sivisuumi attartornissamut isumaqatigiissuteqarnikkut Namminersorlutik Oqartussanut atukkiunneqassallutik.

Susassaqarfinnut pilersaarutit annertuut ilinniartitaanermi misissueqqissaarnermit ineriartortitsinermillu kaammaattuutigineqartussanut peqatigitillugit nalilersorneqassapput.

Ilinniartitaanermut tunngatillugu sanaartugassat pisariaqartitanut naapertuuttumik sanaartorneqartarnissaat pingaaruteqarlunnarpoq aammalu piginnaasat atorluarnerisigut aningaasartuutaasartut naleqquttumik atorneqartarnissaat pingaaruteqarluni. Ilinnialersartullu naammassartut amerlisarnissaanik suliniuteqarnikkut allilerinissamik pisariaqartitsineq annikillisarneqarsinnaalluni. Tamatuma kingunerisaanik naammassartut amerlanerulernissaanik suliniutinik iluatsilluarsinnaasunik Naalakkersuisut aallartitsinissamik sulissuteqarput.

5.2 Annertusaanermut aningaasatigullu arlalinnik isumalluuteqalernermut ikaarsaarnermut iluaqutissat

Akit aningaasarsiornikkullu pissutsit allanngorneri ajunngitsumik inissisimanerisa siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu inuussutissarsiutinik siuarsaanissami sinaakkusiussassat ingerlaavartumik pisariaqartumillu suliarineqartarnissaanik pinngitsoortitsinnaasarpog. Tamatuma kingunerisaanik nunatta unammillersinnaassusiata nalinginnaasumik ukkatarinninnikkut suliasaqarfinnullu ataasiakkaanut tunngatillugu suliniuteqarnikkut ukkataruarnissaa Naalakkersuisut kissaatigaat.

5.2.1 Inuussutissarsiornermut akileraarusiisarneq

Inuussutissarsiornermut akileraarusersuinerup qaffasissusianik Kalaallit Nunaat allanngortitsisimangilaq nunanilu niueqatiginerpaatsinni ingerlatseqatigiiffiit appasinnerusumik akileraaruteqartarnerinut nikinnerusimallutik. Naalagaaffimmit ataatsimut tapiissutinik pisariaqartitsinerput annikillisinneqassappat ilaatigut namminersortutut inuussutissarsiuteqartuni inerisaaneq suliffissanillu pilersitsiornerit annertusarneqarnissaat pisariaqarpoq. Taamatut ineriartortitsinissat ilaatigut nunanit allanit aningaasaliissutit aqutugalugit ingerlanneqartariaqartarnissaat naatsorsuutigisariaqarpoq. Aningaasaliisartut nunanit allaneersut aatsitassarsiornermut tunngasunik aningaasaleerusussuseqarnerunerat malunnarpoq. Inuussutissarsiutit allat soorlu takornariaqarnerup nunanit allanit aningaasaliiffigineqarsinnaanera aamma eqqarsaatigineqarsinnaavoq.

Akilerartarnermi atugassarititat pitsaasut, nunanut allanut nalinginnaasumik unammillertigisatsinnut niuerfigisartakkatsinnullu tunngatillugu unammillersinnaasut, nunami namminermi nunanillu allanit Kalaallit Nunaanni aningaasaliisinnaasut amerlisarniarnerinut taamaasillunilu inuiaqatigiinni ineriartortitsinerup annertunerulernissaanut sakkussat ilagaat.

PricewaterhouseCoopers-ip (PwC) Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoqarfik sinnerlugu ingerlatseqatigiiffiit iluanaarutisiallu akileraaruteqartinneri pillugit assersuussilluni misissueqqissaarsimanini naammasseqqammerpaa. Assersuussilluni misissuineri inuussutissarsiutini pingasuni akileraarusiisarnerit sammineqarput (niuertarfiit, suliffissuit aammalu sanaartorneq) nunallu assersuuneqartut tassaallutik Newfoundlandi, Danmark, Islandi, Tuluit Nunaat (UK), Savalimmiut aamma Kalaallit Nunaat.

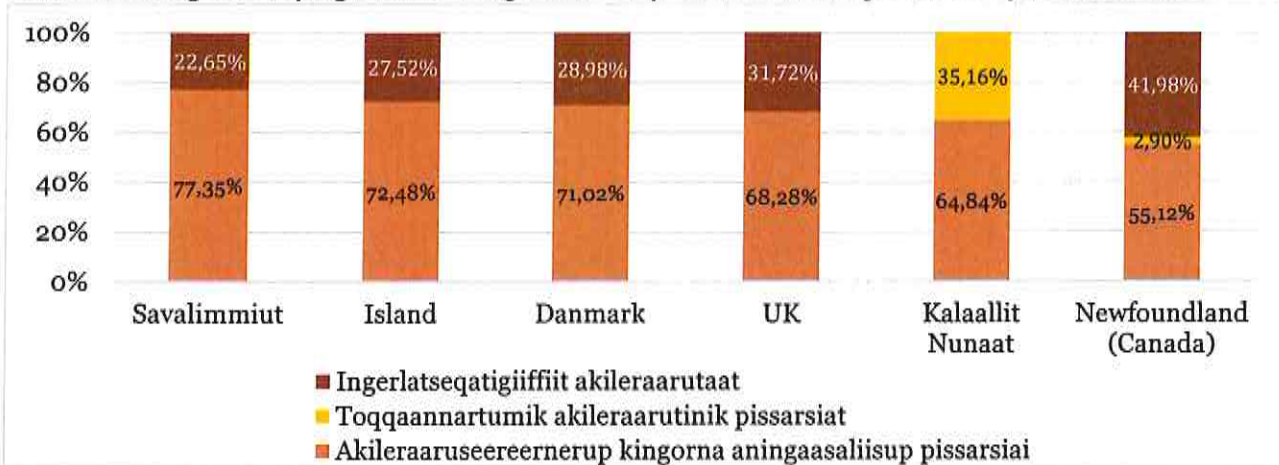
Misissuinerup takutippaa nunanut allanut sanilliullugu Kalaallit Nunaanni ingerlatseqatigiiffinnut akileraarutit qaffasinnerpaat ilagigaat. Taamaattoq Kalaallit Nunaat Newfoundlandimit appasinnerulaartumik inissisimavoq.

Kalaallit Nunaanni pissarsianit akileraarusersueriaaseq nunanit allanit allaaneruvoq Kalaallit Nunaanni ingerlatseqatigiiffiit isertitaminnik akileraaruserneqartussanik naatsorsuinerminni pissarsiat tunniunneqarsimasut ilanngaatisinnaasarmassuk. Pissutsit taamaannerisa nunanik allani pissutsinik toqqaanartumik sanilliussisinaanissaq ajornarnerulersippaa. Tamatuma kingunerisaanik misissuinermi ingerlatseqatigiiffinnut pissarsiallu akileraaruserneqartarneri ataasimoortillugit misissorneqarsimapput. Sanilliussinermi paasineqarpoq Kalaallit Nunaanni ingerlatseqatigiiffiit akileraarutigisartagaat Newfoundlandimit appasinnerusut, nunanilli allanut sanilliullugu qaffasinnerulluni.

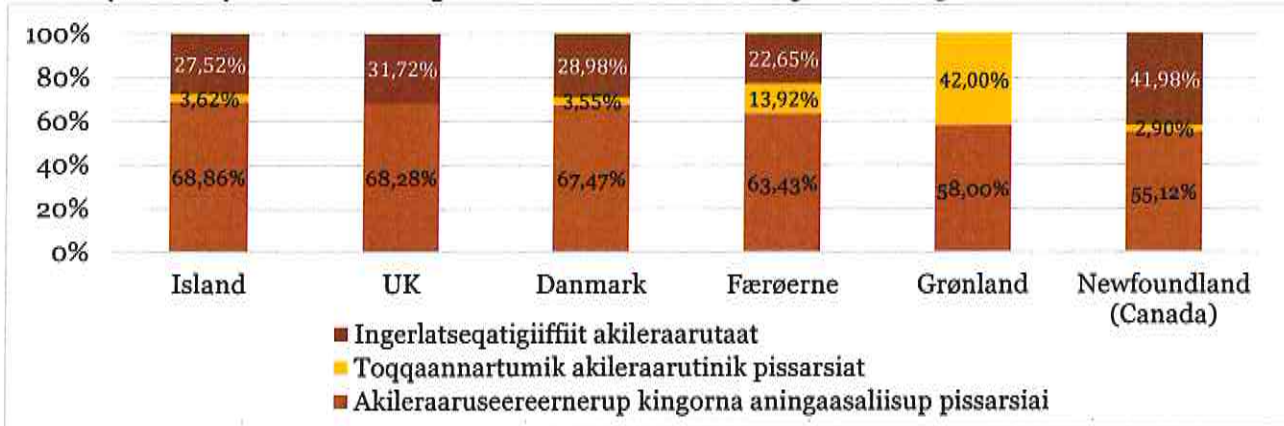
Takussutissami 18-imi tullinnguuttumi nunani assigiinngitsuni aningaasaliisartut ingerlatseqatigiiffinnut pissarsianillu akileraarutigisartagaat sanilliunneqarneri saqqummersinneqarput. Takussutissami saqqummiunneqarput ingerlatseqatigiiffinnut iluanaarutinillu akileraarutit annertussusaat kiisalu aningaasaliisartuq nunanit allaneersoq ingerlatseqatigiiffittut ingerlatsitillugu qanoq annertutigisumik pissarsisarnersoq. Pisiniarfittut ingerlatseqatigiiffik aningaasaliisartumit ingerlatseqatigiiffittut ingerlanneqartumit nunanit allaneersumit tassalu Danmarkimeersumit, Texasimeersumit (USA) imaluunniit Tuluit Nunaaneersumit aningaasaliiffiginarneqartoq aallaavigineqarpoq.

Takussutissaq 18. Nunani assigiinngitsuni aningaasaliisartut ingerlatseqatigiiffinnut pissarsianillu akileraarutigisartagaasa sanilliunneqarneri.

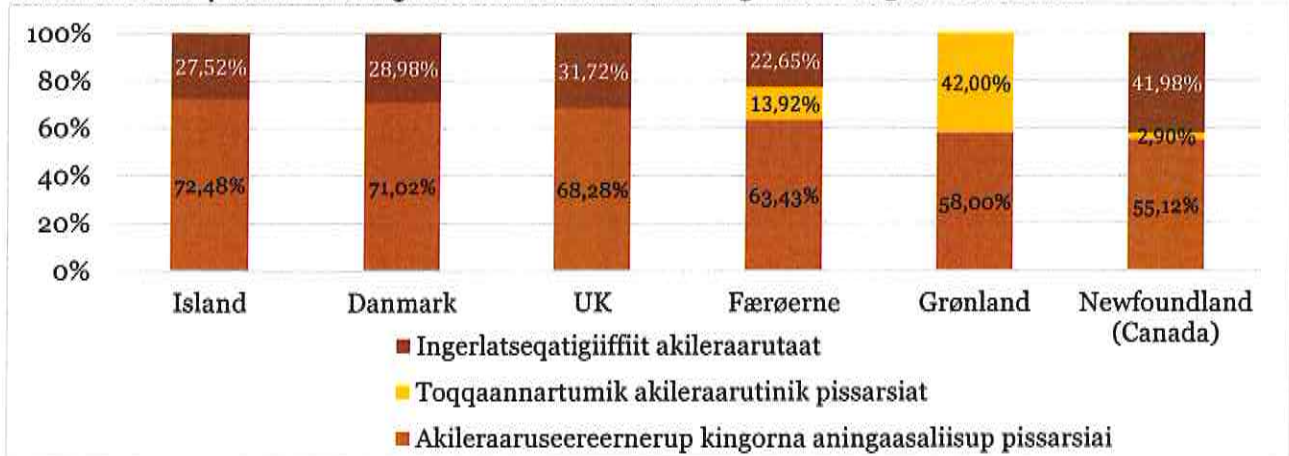
Danmarkimi ingerlatseqatigiiffinnut aningasaliisartuq. Akileraarusiinnginnermi angusat uuttuutaat

USA-mi (Texasimi) niuertarfiit aningaasaliisullit. Akileraarusiinnginnermi angusat uuttuutaat

Tuluit nunaanni pisiniarfiit aningaasaliisullit. Akileraarusiinnginnermi angusat uuttuutaat

Paasissutissarsiffik: PwC

Takussutissami ilaatigut saqqummersinneqarpoq ingerlatseqatigiiffik nunanit allaneersoq Kalaallit Nunaani nunaniluunniit allani assersuussinnaasatsinni aningaasaliissatillugu, akileraartarneq eqqarsaatigalugu soorlu Islandimi aningaasaliinissaat pissusissamisoornerpaajussasoq.

Aammattaq oqaatigineqarsinnaavoq aningaasaliisoq aningaasaliissutimit akileraareerluni assinganik pissarsissutigissagunigit Kalaallit Nunaanni aningaasaliissutit pissarsissutigineqartarnissaanik piumasaqaatit Islandimi aningaasaliinermut sanilliullugit sukannerunerungaatsiarmata.

Sanilliussilluni misissuisimanerit aammalu Kalaallit Nunaata unammillersinnaassusaata pitsanngorsaaffigineqarnissaanik kissaatit aallaavigalugit ingerlatseqatigiiffiit tamakkiisumik akileraarutigisartagaasa appartinnissaat Naalakkersuisut sulissutiginiarpaat. Pineqartoq AIS 2020-p ukiunilu aggersuni aningaasanut inatsisissatut siunnersuutit ilaatigut aqutugalugit suliniutigineqassaaq. Ingerlatseqatigiiffiit akileraarutigisartagaasa appartinneqarnissaanik anguniakkat 2019-imut aningasanut inatsisissaq pillugu isumaqatigiisummi allassimapput.

Nammineq illersornissamut maleruagassat

Inuussutissarsionermut akileraarusisarnermut tunngasut assignngitsunik unammilligassaqarfiupput tunitsiviusartut nunallu tamalaat akornanni niueqatigiittarnerit akulerusimanagerulerisa kingunerisaanik. Ilaatigut tamanna tunngavigalugu isertitanut akileraarutit pillugit inatsisip allanngortinneqarnissaanik siunnersuut inatsisartut UKA 2018-imi akuersissutigivaat, tassani ilaatigut pineqarlutik nammineq illersornissamut maleruagassat nutaat Kalaallit Nunaani isertitat Kalaallit Nunaani akileraarusersorneqartarnissaanik periuseqalernissamut siuarsaataasussat.

Aammattaq akileraartarnermut tunngasut aammalu akileraartarnikkut iluanaarniarnerit annikillisarneqarnissaata nunani tamalaani annertuumik aallunneqarnerannut atasutut malittarisassat isigineqassapput. Taamaattumillu nakkutigisaasumik nussuinerlut atavillugu uppernarsaatitut piumasaqaatinik sakkortunerit malittarisassat imaqarput. Assersuutigalugu tamatumani pineqarput suliffeqarfiit ataatsimut piginnittoqartut akornanni nussuinerit. Uppernarsaasiinissamut malittarisassanik erseqqinnerusunik aalajangersaanissamut Naalakkersuisut siunnersuummi piginnaatinneqarput. Suliffeqarfissuarni piginnittut aalajangersimasumillu ingerlatsiviusut akornanni nakkutigisaasumik nussuisarnerit akiinik aalajangersaasarnerit (transfer pricing) pillugit uppernarsaasarnissamut OECD-p kaammattuutaanut naapertuuttumik inatsisitigut tunngavissaq tamanna malittarisassani timitalerneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq

5.2.2 Aalisarnerup ineriartortinnera

2017-imi aalisarnermi nunanut allanut tunisat katillugit 3,5 mia.kr-nik naleqarput imaluunniit nunanut allanut tunisassiat tamarmiusut 95 procentii. Taamaammat Kalaallit Nunaanni aalisarneq nungusaataangitsumik ingerlanneqarnissaa, siunissamilu suliffissaqartitsiunissaa kiisalu inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut tapiissuteqartuunissaa pingaaruteqarpoq. Taamaammat Naalakkersuisut piffissami aggersumi aalisarnermut tunngasuni suliniutit assignngitsut pingaartinniartugit aalajangerput:

- Pinngortitaleriffimmut umiarsuaq misissuissut nutaaq
- Aalisarnermut inuussutissarsionerup naleqassusaanik misissueqqissaarneq
- Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuarmik pilersitsineq

Pinngortitaleriffimmut angallat misissuissut nutaaq

Imaani ilisimatusarnikkut misissuinissamut angallammut nutaamut piffissamut 2018-2021-mut Aningaasanut Inatsimmi aningaasat katillugit 220 mio. kr.-t immikkoortinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq, taamaaliornikkut Pinngortitaleriffik ilisimatusarnikkut ilinniartitaanermullu maanna siunissamilu suliassanut suliarinnissinnaalissaaq.

Naatsorsuutigineqarpoq Pinngortitaleriffimmut ilisimatusarnermi umiarsuaq nutaaq siunissamut aaqqiissutissaassasooq, aalisakkat amerlassusaannik naliliinerit aammalu paasissutissanik katersinerup pitsaanerulernissaanut iluaqutaasusaaq. Naliliinerit pitsaanerulerneranni aammalu paasissutissanik tulleriissaartunik aalisakkat amerlassusaat pillugit paasissutissartaqartunik inerisaanermi, biologit siunnersuisarnerat annertuumik pitsaassuseqarnerulertussaavoq, taamaalillunilu piujuartitsinissamik tunngaveqarluni aalisarnermut qularnaannerusunik tunngavissiissalluni. Ilisimatusarnermut umiarsuaq, siunissami aalisarnerup naleqarnerata qulakkeernissaanut aammalu pisuussutunik pitsaanerpaamik atorluanerup aammalu MSC-mi akuersissummik allagartaliisarnermut, iluaqutaasasooq naatsorsuutigineqarpoq.

Aalisarnermut inuussutissarsiornerup naleqassusaanik misissueqqissaarneq

Naalackersuisut aalisarnermi aningaasaqarnerup ineriartorneranut tamakkiisumik takunnissinnaanissartik aalisakkallu atorluarnissaannut assigiinngitsutigut siuarsaanissaq pingaartippaat. Tamanna amerlanerusut isumaqatiissutigaat, pissutigalugu 2019-imut aningaasanut inatsimmut isumaqatigiissutip makku imarisaasa ilagimmagit:

"Tamatumaa saniatigut Naalackersuisut aalisarnermik inuussutissarsiuutit naliinik kimulluunniit attuumassuteqanngitsumut misissuitsiniarput, tassanilu ilaatigut paasissutissanut tunngavissanik Kalaallit Nunaata aalisakkanik qalerualinnillu tunisassianik avammut nioqquteqarnermi naligitinneqarpiartunut pissarsinissaa siunertarinqarpoq, tamakkulu tunngaviusumik piumasaqaatit allangortinnissaannut qanoq pisariaqartitsigisoqarneranut atugassanik, tamannalu aqutigalugu pisuussutunik aalisakkaneersunik atuinikkut inuiaqatigiit annerusumik isertitaqarnissaannut siuarsaaqataasussanik. Tamakkununnga nalunaarusiortoqarniarpat avataaniit kimulluunniit attuumassuteqanngitsumik ikiorteqarnissaq pisariaqassaaq, nalunaarusiarlu 2019-imi kvartalit pingajuanni pigineqalerluni."

Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfiup tamanna aallartereerpaa periutsimillu toqqaanissamut OECD mik oqaloqateqarneq aallartereerlugu.

Aalisarneq pillugu Ataatsimiititaliarsuaq

Aalisakkat aalisarneqartartut inuiaqatigiinnut iluanaarutigineqarnerulernissaat Naalackersuisut pingaartippaat. Aalisarneq pillugu inatsisartut inatsisissaat nutaaq ukiuni arlalinni suliarineqarnikuuvoq. Siumut, Atassutip aamma Nunatta Qitornaata akornanni naalackersuisooqatigiinnissamik isumaqatigiissutaat 2. oktobari 2018-imeersoq naapertorlugu aalisarneq pillugu inatsisip naammassineqarnissaa partiit sukumiisumik sulissutiginiarpat.

Aalisarneq Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiuutit pingaarnersaraat. Aalisarnerup ineriartortittuarnissaa naleqqussartuarnissaalu pingaaruteqarput. Aalisarneq pillugu inatsisissaq inuussutissarsiummut piffissami sivisuumi atorneqarsinnaassaaq, naalackersuisooqatigiillu taamaammat – immikkoortumi soqutigisaqartut suleqatigalugit – nunami namminerimi naapiffiusinnaasoq inuiaqatigiinni tamani annertunerpaamik iluaquteqarnissamik qulakkeerinniffiususaaq, suliarissavaat. Tamassumunnga atatillugu aalisartut inuusuttut periarfissaat tamassumunngalu sinaakkutaasumik atugassarititat pisariaqartut pitsaasuussapput.

Naalackersuisooqatigiit siunertaraat aalisakkanik pisassiissutitut aalajangerneqartut tamarmik pisarineqartassasut annertunerpaamillu atorneqartassasut, naalackersuisooqatigiit tassunga atatillugu anguniakkap taassuma anguneqarnissaa qulakkeerniarlugu allaffissornermi aporfiiit pisariaqanngitsut tamarmik peerneqassasut siunertaraat.

2019-imut aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiissutikkut, naalackersuisooqatigiit Demokraatit Inuit Ataqqatigiillu isumaqatigiissuteqarfiginerisigut, aalisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmik 2019-imi

pilersitsinissaq politikikkut siamasissumik isumaqatigiissutigineqarpoq. Aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiissutip oqaasertaa Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuup sulinissaanut sammiviliivoq.

Ataatsimiititaliarsuup sulinerani siunertaq pingaarnerpaaq tassaavoq Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuup aalisarnej pillugu inatsisissamut oqaaseqaatit ilanngullugit suliniutissanullu tassunga atasunut allanut aalisarnerup ineriartornissamut periarfissaanut pitsaasumik tapersiisinnaasunik inuiaqatigiillu aalisarnermik inuussutissarsioqateqarnermik pisuussutinillu nungusaataanngitsumik annertunerpaamik iluaqateqarnissaannut qulakkeerinneqataasinnaasunik inassuteqarnissaq.

Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuup suliasai angusallu

Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuup:

- aalisarnej pillugu Inatsisartut inatsisaata oqaaseqaatit ilanngullugit nutarternissaanut inatsisitigut sinaakkusiisnaasunik siunnersuusiussasoq. Aalisarnej pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 18, 31. oktober 1996-imeersoq atuutilersinneqarnerata kingorna 13-eriarluni allanngortinneqarnikuuvoq, taamaammatt paasiuminartumik, nalitsinnut naleqquttumik atuisussanut piuinarsakkamik aalisarnej pillugu inatsisiliornissaq pisariaqartinneqarpoq.
- aalisarnermik inuussutissarsiummut immikkoortumut pilersaarummut anguniakkamut qulaaniittumut tapersiisussamik inassuteqaatinik siunnersuusiussaaq.

Ataatsimiititaliarsuup sulinermini ilaatigut suliniutaasinnaasoq ataaseq arlallilluunniit ataaniittut anguniakkap qulaaniittup angunissaanut tapersiisnaasut naleqqussusiat misissoqqissaassavai nalilersorlugillu:

- Inuiaqatigiinnut pisuussutip annertunerusumik pissarsiarinera
- Pisuussutinik atuinermit sinaakkutinik aqutsineq
- Piginnittuunermi pisassiisutillu pillugit pissutsit kiisalu aningaasaliissuteqartitsisinnaaneq
- Unammilleqatigiinnissamik qulakkeerinnineq aalisarnermilu piginnittuunermik annertunerusumik siammaasinnaaneq
- Aalisakkanik pisuussutinik atuinermit annertunerusumik naleqalersitsineruneq
- Siunnersuutit ataatsimiititaliarsuarmit suliarineqartut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissaat

Ataatsimiititaliarsuarli suliniutaasinnaasut taakku kisiisa misissornissaannut killilerneqanngilaq, nammineerlunili suliniutissanik naleqquttunik allanik saqqummiisnaalluni.

Ataatsimiititaliarsuup aalisarnej pillugu inatsisip nutarternissaanut siunnersuummik suliaqarnermini qulakkiissavaa, aalisarnerup imminnut suli akilersinnaanera qulakkeerniarlugu taamaalilluni pisuussutinit akitsuutinit siunissami isertitassat tamarmiusut ikilinnginniassammata, suliaqarnej inatsisit aamma aalisarnermi pisuussutinit akitsuutit pillugit inatsimmik aqutsineq mianeralugit pissasoq.

Aalisarnej pillugu Ataatsimiititaliarsuup sulinini isumaliutissiissuteqarnermik naggasissavaa, tassanilu aalisarnermik imikkoortup ineriartortinneqarnissaanut anguniakkat tunngaviillu qulaani allaaserineqartut mianeralugit ataatsimiititaliarsuup inassuteqaataasa missingersuutinut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut, suliffissaqartitsinermut, inuit atugaannut kiisalu inatsisilerinermut tunngasut kingunissaalu qulaajarneqassapput.

5.2.3 Takornariaqarnermut periusissiaq nutaaq

Massakkut takornariaqarnermut periusissiami *"Takornariartitsinermik Kalaallit Nunaanni ineriartortitsineq - Suut iliuusaasariaqarpat?"* nunatsinni takornariaqarnerup ineriartortinniarnanunat kaammattuutit inuussutissarsiutillu taassuma ikorfartorneqarnissaanut suliniutissatut siunnersuutinik imaqarpoq.

Takornariaqarneq ukiuni kingullerni annertuumik ineriartortitsiviusimavoq periusissiami kaammattuutigineqartut ilaat piviusunngortinneqareerlutik ilaallu piviusunngortinniarneqaleruttorlutik. Ineriartortitassani pingaarutilinni ineriartorsimanerup titartaganngorlugu takussutissiarinera 5.-7. innersuussutigineqarpoq.

Ineriartornerup kingunerisaanik periusissiamik nutaamik inuussutissarsiummi tassani ineriartortitseqqinnissamut tapertassallu atorneqartussamik suliaqarnissaq pisariaqalersimavoq. Tamatuma kingunerisaanik takornariaqarnermi periusissiap nutaap najukkani pissutsinut naleqqussakkap 2019-ip qiteqqunnerani saqqummersinnissaa neriututigineqarpoq.

Takornariaqarnermut tunngatillugu suliat annertunerit ilagaat takornariartitsinermik ingerlatsinissamik akuersissuteqarluni nalunaaruteqartarnerit. Akuersissuteqartarnermi takornariaqarnermi pitsaasunik atortorissaarusersuinissani namminersortut aningaasaleerusussuseqarnerulernissaat taamaasiornikkullu takornariaqarnerup ineriartorteqqinnissaa siunertaavoq. Maannamut tammajuitsussarsiorluni piniartitsisarnissanut akuersissutit 7-it akiliisitsillunilu aalisartitsisarnissanut akuersissutit 10-t tunniunneqarsimalerput, tamarmik Qeqqata Kommunianiittut.

Suliassaq pingaarutilik alla tassaavoq nunap immikkoortuini tamani takornariaqarnermi qitiusumik ingerlatsivinnik pilersitsiortornissat. Takornariaqarnermi qitiusumik ingerlatsiviit avataaniit aningaasaliissutit, aningaasanut inatsit kommunillu aningaasaleeqataassutaat aqputigalugit aningaasalersorneqassapput. Nunap immikkoortuini takornariaqarnermi qitiusumik ingerlatsivinnut aningaasanut inatsit aqputigalugu aningaasaliissutigineqartut ingerlaavartumik atugassanngortinneqartassapput. Tamatuma kingunerisaanik takornariaqarnermi qitiusumik ingerlatsivinnik pilersitsiortornerit aningaasaliissutigineqartartut naapertorlugit ingerlanneqassapput, taamaattumillu tulleriiaarinikkut ingerlanneqartussaassallutik. Ilulissat Kangiani Qitiusumik ingerlatsivimmik pilersitsinissaq suliniutini salleryaalluni ingerlanneqarpoq. Pineqartup 2021-mi atulersinnaanissaa neriututigineqarpoq.

Takornariaqarnermut periusissiami nutaatut ilaatinneqartoq tassaavoq Nuna Tamakkerlugu Takornariagassanik pilersitsinissaq. Nunap immikkoortui tamarluinnarmik tamarmik immikkut takornarianut orniginartunik takornariagassaqqissunillu peqarput. Nunap immikkoortuini takornarianut orniginartut takornariagassaqqissullu takornarianit amerliartuinnartunit tikinneqartalernerisigut tamakku nungullariartulersinnaanissaat eqqarsaatigalugit illersuusersorneqartariaqarnissaat pisariaqaleriartussaaq.

Taamatut nungullariartulersinnaaneri eqqortunik atortulersuinikkut soorlu pisuinnarnut ikaartarfilersuinikkut illersuusersuinikkullu pinngitsoortinneqarsinnaapput. Suliniutit aqputigalugit tamatuma saniatigut najugaqarfinni ataasiakkaani najugaqartut takornarianik tikeraartoqarnerminni aningaasarsiorsinnaanerat pitsanngorsarneqartariaqarput soorlu pisussanik akiliisitsisalernerimikkut aammalu takornarianut nassuiaajutigalutik angallassisartutut il.il. sullissisalernikkut. Nuna Tamakkerlugu Takornariagassanik pilersitsinikkut neriututigineqarpoq takornariagassat takuniagassallu siunissami piujuaannarsinnaassasut ilutigisaanik inuiaqatigiinnit aningaasarsiutigineqarneri annertusineqarlutik.

Takornariaqarnermi periusissiami taamaasilluni sammineqassapput suliniutaareersut nanginneqarnissaat aammalu suliniutissat nutaat takornariaqarnerup ajunngitsumik ineriartornerani ikorfartuutaassasat.

5.2.4 Paasissutissaasivinnut pilerinarsaanissaq

Nunarsuarmi erngup imigassatut pisariaqartinneqartup 10 %-ingajaa Kalaallit Nunaanni pissarsiassaavoq. Innaallagissamik imermillu pilersuinissamut anguniagassatut pilersaarummi takuneqarsinnaasutut imermik pisuussutit maannamut atorluarneqanngitsut atorneqarnissaat Naalakkersuisut kissaatigaat, tassungalu atatillugu nittarsaassinissamut atortussanik annertuumik suliaqarsimallutik. Tamanna, erngup nukinganik nukissiuuteqarnermut periusissiamut suliffeqarfissuarnut, soorlu paasissutissaasivinnut

atorneqarsinnaasumut peqatigitillugu, nunat tamalaat akornanni niueqateqarsinnaanerunissaq siunertaralugu atorluarneqassaaq.

Allaaserisat sammisanut arlaqartunut agguarsimapput ilaatigut inatsisinut pineqartunut, imeq pillugu paasissutissanut, sanilliussilluni naliliineq uuttukkanut – akileraarutinut akitsuutinullu, innaallagissap akiinut paasissutissanillu nuussuinnermut, kiisalu inuussutissarsiornermut tamarmiusumut Doing Business in Greenlandimut tunngallutik.

Erngup nukinga atorlugu nukissiuuteqarnerit ingerlatseqatigiiffinnut nittarsaaneqarnissaat Naalakkersuisut 2019-imi upernaakkut aallartinniarpaat, aallaqqaammut ingerlatseqatigiiffiit soqutiginarsinnaasut toqqaanartumik nittarsaassiffiginerisigut.

Nunatsinni paasissutissaasivimmik pilersitserusussinnaasunik isumaqatigiissuteqarnermi nunani allani pisartut assigalugit assigiinngitsunik piumasaqaateqartoqassaaq atugassatut killiliunneqarsimasut isumannaatsumik ingerlanissaat qulakkeerniarlugu. Taamaaliortoqanngippat kissaatit tamakku nalingi naatsorsorneqartariaqarnissaat pisariaqassaaq, naatsorsuinnernilu angusat missingersuusiortarneq naatsorsuuserisarnermullu inatsimmi piumasaqaataasut naapertorlugit inuiaqatigiit aningaasaqarnerat pillugu misissueqqissaarnissanut ilanngunneqartussanngorlugu.

5.2.5 Ikummatissanut tunngatillugu periusissiaq nutaaq (2019-2023)

Periusissiami atuutilertussami siunertaq pingaarnerpaaq tassaavoq uulia gassilu pillugit misissuinerit siuarsarnissaat, ikummatissanut tunngatillugu periarfissat siunissami inuiaqatigiinni isertitassanut sunniuteqangaatsiartussaammata. Inuiaqatigiit ikummatissanit isertitaat tamarmiusut tassaapput suliffeqarfiit ikummatissarsiortut akileraarutaannit akitsuutaannillu isertitat kiisalu ikummatissarsiulernerup kingunerisaanik suliffeqarfiit allat suliassaqarnerulerneru aqutugalugit akileraarutitigut isertitat.

Siunissaq qaninnerusoq ungasinnerulaartorlu eqqarsaatigalugit periusissiami nunami misissuinerit sammineqarnerussapput, nalilersuinnermi taakku uuliasiornerup pilerigineqaqqilernissaanut mumiseqqinnissaanullu periarfissagissaarnerusorineqarmata. Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu imaani ikummatissarsiorsinnaanissaq suli aallunneqassaaq.

Taamatut aallussinnermi akuersisarnermut politikki uummaarissoq, ujaqquerinnermi siuarsaanissamut suliniutillu allat aallunneqassapputtaaq.

Uuliap akia aningaasartuutillu suliniuteqarnermi aningaasaqarnermut sunniuteqartillugit, ikummatissalerinnermi akileraartitsinnermut piumasaqaatit aningaasaliisussarsiornermut sunniuteqangaatsiartarput. Aallartinnissami aningaasaliisussarsiornermi aammalu misissuisussanik kajumilersitsiniarnermi ilaatigut akileraarnermi atugassarititat aammalu aningaasartuutaasartut annertussusaat eqqarsaatigalugit unammillerluarsinnaasumik inissisimanissaq pisariaqassaaq. Tassunga tunngatilluguttaaq oqaatigineqanngitsoorsinnaanngilaq Kalaallit Nunaat ikummatissarsiorluni suliffissuarnit nunatut mianerisassatut isigineqarmat, ilaatigut issittarnera, attaveqaasersorneqarsimanera aammalu isorartunersua pissutigalugit minnerunngitsumillu uuliamik aningaasarsutigineqarsinnaasunik suli nassaartoqarsimannnginnera patsisigalugu.

Periusissiami akileraarutit akitsuutillu annertussusaasa allanngortinneqarsinnaanerinit siunnersuutaajunnartut ilanngullugit allaaserineqassapput.

Kiisalu erseqqissaatigineqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni uuliasiorsinnaaneq pilersaarutigineqangaatsiassasoq.

Siunissami pilerisaarinerit ingerlatseqatigiiffinnut aalajangersimasunut toqqaanartumik pilerisaarinertut ingerlanneqartalersinnaapput. Taassuma saniatigut nunani aalajangersimasuni, Kalaallit Nunaanni misissuinissamut pilerisaarinnermi periarfissagissaarnerusuni, toqqaanartumik pilerisaarisooqarlunilu

siamarterisoqassaaq. Kiisalu pilerisaarinerup peqatigisaatut nunat tamalaat ataatsimeersuaqatigiinneri aalajangersimasut ataatsimiinnertalerlugit peqataaffigineqartassapput. Naalackersuisut peqataanerat ilaannikkut Kalaallit Nunaata sammineqarneranut annertusaaqataasinnaasarpoq.

5.3 Pisortat ingerlataqarfiinik nutarterineq

Pisortat ingerlataasa annertussusaat aqqissorneqarsimanerilu ukiuni aggersuni aallunneqassapput. Suliassat assigiinngitsut pisortanit isumagineqartartut ataatsimoorluni aqqinneqarsinnaasutut isigineqarput innuttaasut assigiinnerusumik sullinneqartarnissaat aammalu isumagininnikkut assigiinnerusumik atugassaqartitsinissaq eqqarsaatigalugit.

Tamatuma saniatigut ukiuni aggersuni suliassaqarfinnut allanut aningaasassaqaarnissaq qulakkeerniarlugu naleqqussaanerit annertuut ingerlanneqartariaqaarnissaat naatsorsuutigisariaqarpoq.

- Innuttaasut agguataarnerisa allangornerata utoqqaat angerlarsimaffinni peqqinnissakkullu sullittariaqartut amerlinerinik kinguneqartup kingunerisaanik ukiuni aggersuni nukinnik aningaasanillu atuiffiunerulerneranik kinguneqassangatinneqartup pisortat ingerlataanik allangortiterisariaqaarnissamik pisariaqartitsisussaavoq.
- Namminersortut ingerlataasa ineriartortinneqarnissaanik pisariaqartitsinerup kingunerisaanik sulisussanik amerlanerusunik pisariaqartitsilernermik kinguneqartussaavoq.

Pisortat ingerlataasa nutarteriffigineqarnissaanut suliniutit assigiinngitsut tullinnguuttuni allaaserineqarput, taamaasiornikkut pineqartut naammassineqartarnissaat aqqissorneqartarnissaallu aningaasaqaarnikkut pisinnaasagut naapertorlugit, innuttaasunut qanilaarnerusumik aammalu suliassat qitiusumik inissisimasut naammaginantumik naammassillugit ingerlanneqartarsinnaaqqullugit.

5.3.1 Pisortani pisiortorneq pitsaannerusoq

Namminersorlutik Oqartussani nioqqutissanik sullississutinillu pisisarneq Namminersorlutik Oqartussat qitiusumik allaffissuanni taassanilu immikkoortortaqaarfinni nioqqutissanik sullississutinillu pisisarneq pillugu kaajallaatitamit 24. september 2010-meersumit malittarisassaqaartinneqarpoq.

UPA 2015-imi Naalackersuisut pisortat pisiortorneranni neqeroortitsinermi atorineqartartussamik inatsisissatut siunnersuummik saqqummiussinissamut pisussaaffilerneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiussassaattut siunnersuut, UPA2015/118, saqqummiunneqarpoq. Siunnersuut Inatsisartunit akuersissutigineqartoq ima taaguuteqarpoq:

"Naalackersuisut pisortat pisiortorneranni inatsisitigut, teknikikkut aammalu niuernerpalaarneq eqqarsaatigalugu neqeroortitsinermi atorineqartartussamik inatsisissatut siunnersuummik saqqummiussinissamut pisussaaffilerneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiussassaattut siunnersuut. Inatsisissatut siunnersuutip qulakkiissavaa pisiffigisat assigiimmik pineqarnissaat, tuniniaanermi pisiffissat toqqarneqarneranni sinaakutissat ersarissuunissaat aammalu neqerooruteqartoqartillugu maalaaruteqarfiusinnaasumik pilersitsisoqarnissaa. Inatsisissatut siunnersuummi aamma pisiffissat toqqarneqarneranni inuiaqatigiit aningaasaqarnerat tamakkiinerusumik qanoq isiginiarneqartassanersoq pillugu maleruagassiorneqarnissaa ilaatinneqassaaq."

Pisortat oqartussaaffigisaanni suliffeqarfiinilu nioqqutissanik kiffartuussinernillu pisiarnermut tunngatillugu neqerooruteqartitsisarneq pillugu Inatsisartut inatsisissaatut siunnersuut UKA 2018-imi inatsisartunit suliarineqarpoq. Siunnersuutip UPA 2019-imi naammassillugu suliarineqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Inatsisissatut siunnersuut marloriarluni tusarniutigineqarsimavoq, ilaatigut kommuninut.

Ataatsimut ilisimasanik paarlaaqatigiittarnissat suliassaqarfiillu akimorlugit suleqatigiittarnissat qulakkeerniarlugit pisortat ataatsimut pisiortortalernissaanut suliat pillugit ataatsimut suliarinnittarfimmik pilersitsisoqarportaaq.

Ersarissumik ingerlatsineq annertusarumallugu aammalu unammilleqatigiittarnerit kinguarsarneqannginnissaat qulakkeerniarlugi 2019-ip ingerlanerani pisortat neqerooruteqartarnerat pillugu kommunit peqatigalugit ataatsimut nittartagassamik pilersitsisoqassaaq. Pisortat pisiortornerannut tunngatillugu neqeroorutit ataatsimut nittartagassaq aqutigalugu tamanut saqqummiunneqartarnerini i neqeroortitsisarneq pillugu inatsisip nutaap malinneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Inatsisissaq akuerineqarsimaleriarpat pisiortortarnermut kaajallaasitap atuuttup nutarterneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Kaajallaasitap atuuttup nutarnerani siunertaq pingarneq tassaavoq Namminersorlutik Oqartussani pisiortortarnermut neqerooruteqartarnermilu suleqatigiinnerup annertusarneqarnissaa aammalu pitsaannerusumik isumannaatsumillu ingerlalernissaa.

5.3.2 Pisortanut akiitsoqalersarnerit pitsaaliorneri akiitsullu appartinniarneri

Akiitsut pillugit immikkoortumi 2.4-mi takuneqarsinnaasut pisortanut akiitsoqalersinnaanerup pitsaaliornissaa pisortanullu akiitsut appartinneqarnissaat pillugit ukkatarinninnerit annertusineqarnissaat pisariaqarpoq.

Ilanngaassiviup pisortanut akiitsoqalersarnerup pinaveersaartinneqarnissaanik aalajangersimasumik suliaqartussap pilersinneqarnissaa Naalakkersuisut tapersorsorpaat. Ilutigisaanik kommunini tamani akiitsunut tunngatillugu siunnersuisarnerit atulernerisigut akiitsut annikillisinniarnerinut tapertaassaaq. Suliassat taakku marluusut immikkoortut tulliini sammineqassapput.

Ilanngaassivimmuut tunngatillugu suliniut

Partiit aningaasanut inatsimmut tunngatillugu isumaqatigiissuteqarsimasut isumaqatigiissutigaaq Ilanngaassivimmuut tunngatillugu suliniut ingerlanneqartariaqartoq. Ilanngaassiviup siunertaraa akiligassanut tunngatillugu akiliuteqartarnerit pitsaannerusumik isumannaannerusumillu ingerlanneqartalernissaat. Akiligassanik akiliuteqartarnerit taamaasilluni isumannaannerusumik ingerlalissapput, taamaaliornikkullu akiitsoqalersarnerit pinngitsoortinneqarsinnaaneri ikorfartorneqarsinnaassallutik.

Akiligassat piffissaliussaq eqqorlugi akilerneqarsimatinnagit akiitsoqartoqalersarpoq. Akiligassat akilerneqarsimanngitsut piffissap ingerlanerani amerlisinnaasarput, taamaalisoqartillugulu innuttaasut annertuumik akiitsoqalersarput. Akiitsut amerliartulersarnerinut innuttaasut isertitakinneri ilaatigut tunngaviusinnaasarput. Inuit akileerusussuseqartannginneri imalluunniit inuit ataasiakkaat eqqunngitsumik pingaarnersiuisarneri pissutaasut ilagisinnaasarpaat. Akiitsut akiitsunillu akilersuisarneq pillugu nalunaarussiaq 2017-imeersoq naapertorlugi:

- Akiitsoqartut 15 procentiisa missaat inunnit ukiumut 200.000 kr.-t sinnerlugit isertitaqartartuneersuupput.
- Akiitsoqartut 25 procentiisa missaat inunnit ukiumut 100.000 –200.000 kr.-llu akornanni isertitaqartartuneersuupput.

Inuit akiitsuminnik akiliisinnaassuseqartut akiligassaminnik ingerlaavartumik piffissarlu eqqorlugi akiliisalersinnerisigut akiitsut tamarmiusut appartinneqarsinnaapput. Taamaasiornikkut inuit ikinnerusut anigugassaannngitsunik akiitsoqalersarnerat anguneqarsinnaavoq. Taamaasiornikkuttaaq pisortat suliassaqarfimmuut tassunga piffissamik nukinnillu atuisarnerat annikillisinneqarsinnaavoq, piffissarlu nukiillu inunnut aningaasaqarnermikkut ajornartorsiuteqavissunut atorneqarsinnaalissallutik".

Kommunini tamani akiitsut pillugit siunnersuisarneq

2017-imi "Akiitsut akiitsunullu akilersuineq pillugit Nassuiaat"-mut malitsitut aningaasaqarniarnermut siunnersuisarneq pillugu misiligutitut suliniut Kommune Kujallermit aallartinneqassasoq aalajangiunneqarpoq, pingaartumik ilaqutariit angerlarsimaffimmini meerartallit aningaasaqarniarnikkut ajornartorsiutillit matumani pineqarput, soorlu ineqarnermut akiliutinut kinguaattooqqasut, inigisaminniit anisitaariaannaasut anisitaareersulluunniit. Akiitsulinnut siunnersuisarneq misiligutitut suliniuteqarnermi inissiaatileqatigiiffimmit Ini A/S-imit pingaarnermik isumagineqarpoq, tassami akiitsunut siunnersuisarneq oqartussaasut suliassaattut isigineqassanngimmat, taamaakkaluartoq suliassat kommuninik qanimut suleqateqarluni suliarineqarsimapput.

Pilersaarut iluatsilluarsimavoq, suliniullu 2018-imi amerlanernik sammisassaqarfiutillugu amerlanernillu suleqatilerlugu annertusaaffigineqarpoq. Taakku Ini A/S nalunaarsuiffik 15-imi kisitsisaataani september 2018-imeersumi takuneqarsinnaapput.

Nalunaarsuiffik 15. Kommuni Kujallermit 2017-2018-imi akiitsut pillugit misiligutitut suliniutitut siunnersuisarnerinit angusat.

	Nanortalik	Qaqortoq	Narsaq	Katillugit	%
Oqaloqatiginninnerit ingerlanneqarsimasut					
amerlassusaat	13	189	78	280	100
Akiitsut ingerlaannartumik akilerneqartut	0	91	8	99	35
Akiitsut kingusinnerusukkat akiligassanngortitat	2	21	21	44	16
Akiitsut akilersugassanngorlugit isumaqatigiissutigineqartut	2	36	14	52	19
Attartortut akiliinissaminnut periarfissaqanngitsut	0	8	10	18	6
Akiitsut Kommune Kujallermit akilerneqartussanngortut	6	33	25	64	23
Oqaloqatiginninnerit angusaqarfiunngitsut	3	0	0	3	1

Paasissutissarsiffik INI A/S

Naalackersuisut kommuninik isumaqatigiissuteqarlutik pilersaarut ingerlateqqinnarsimavaat 2019-imilu kommunit tamaasa ilaaterlugit annertusiniarlugu. 2019-imut Aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiissummi peqataasut kissaatigaat taanna nuna tamakkerlugu suliniummik malitseqartinneqassasoq, nalinginnaasumik iluaqutaasunik attartugassalinni illoqarfinni eqiteruffiusoq, taakkunanani aalajangersimasumik atorfinitsinneqartumik siunnersuisoqarluni.

Kommune Kujallermitut iliorluni illoqarfiit mikinerusut sullissivimmiit qaninnerpaamiit sullinneqarsinnaassapput, taamaaliornikkut illoqarfinnut najukkaminni aningaasaqarniarnermut siunnersortimik peqarfiunngitsunut angalakulaarnernut aningaasalersuisoqarsinnaaniassammat. Inissianut akiligassaqarneq pillugu siunnersuisarneq kisimi qitiutinneqassanngilaq, kikkulli tamarmik sullinniarneqassapput.

Ini A/S kommunit sisamaasut akornanni pingasuni akiitsut pillugit siunnersuisartussanik atorfinitsitsinissamut piareersarnissamut tamassuminngalu malitseqartitsinissaq sulissutigaa, taamaammallu Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik suleqatigalugu akiitsut pillugit siunnersuisoqalernissaq siunertaralugu kommunit oqaloqatigineqarnissaat piaarnerpaamik sulissutigissavaa, soorlu Kommune Kujallermit taamatut pisoqareersoq. Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfiup naatsorsuutigaa Kommuneqarfik Sermersooq, Iserit A/S kiisalu Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik suleqatigalugit piffissami qanittumi Kommuneqarfik Sermeersuumi taamatut pisoqassasoq.

5.3.3 Qarasaasianik atuinerulerneq

Digitaliseeriinermut Periusissiaq 2018-2021 "Inuiaqatigiit digitalimik atuisut"

Naalackersuisut digitaliseeriinermut periusissiaat nutaaq siusinnerusukku Digitaliseeriinermut Periusissiaq 2014-2017 assigalugu pisortani digitaliseeriisoqarnissaani OECD-mi tunngavigineqartut 12-it malillugit pilersinneqarpoq. Tunngavigineqartut 12-iusut taakku malinnerisigut Kalaallit Nunaata Europami niueqatigisatsinni digitaliseeriinermut tunngavigineqartut assingi malissavai.

Digitaliseeriinermut Periusissiap ilarujussuani pisortani susassaqtut assigiinngitsut suleqatigiinnissaannut piunasaqartoqarpoq - tassalu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni - taamaaliornikkullu aaqqiissutissat pisortani susassaqtut assigiinngitsut peqataatinneqarnerisigut qulakkeerneqassapput. Tamanna sulisussanik sipaarfiussaaq, tamanullu iluaqutaasumik ineriartortitsinissaq ajornannginnerulerluni.

Periusissiami namminersortut pisortanilu sulisut ilaatinneqarnissaannik tunngaveqarpoq, taakkulu sammisanut 6-inut agguagaapput:

Sammisaq 1 - Innuttaasoq digitaliusoq

Sammisami digitalikkut aaqqiissutissat atornerqarnerulernissaat qiutinneqarpoq, taamaaliornikkut digitaliusumik sullissinneqarneq ajornannginnerulersillugu. Digitalikkut sullinneqarneq kikkut tamarmik kissaatigigunikku atorsinnaasariaqarpaat. Digitalikkut sullinneqarneq kikkut tamarmik kissaatigigunikku atorsinnaasariaqarpaat.

Sammisaq 2 - Isumannaatsuuneq nammineertuunerli

Innuttaasut suliffeqarfiillu digitaliseeriinerup atornerqarnerulernerani toqqissisimanissaat anguniarlugu kiisalu cyberspace aqqutigalugu saassussisoqarsinnaanera pinngitsoortinniarlugu inummut paasissutissat pillugit aqqissuussinermi isumannaatsuunissaq digitalimullu inatsiseqartitsineq qitiutillugit pingaartinneqalersimapput.

Sammisaq 3 - Digitalikkut ileqqorissuunissaq

Inuusuttut inersimasullu teknikip tungaatigut ineriartornermut malinnaatinnissaat qiutinneqassaaq. IT-p atuartitsinermut ilanngunneqarnissaa qitiutinneqarpoq, tamannalu aqqutigalugu innuttaasut digitalimik eqqarsarlutik atuisinnaanissaat aamma internetimi toqqissillutik atuisinnaanissaminni teknikikkut ilisimasaqarnissaat angullugit.

Sammisaq 4 - Digitalikkut nutaaliorneq, aallarnisaaneq inuussutissarsiornerlu

IT-mik piginnaasallit najukkani sulisinnissaasa qulakkeerneratigut digitalikkut aallarnisaasunut periarfissanik tunngavissanillu pilersitsineq.

Sammisaq 5 - Digitalimik aqqissugaanermi pisortat ataatsimoornerat

Pisortat sullissinerat pisariitsuullunilu isumannaatsuussappat tunngaviit pisortat ataatsimoorlutik digitalimik attaveqaatit atorlugit digitalikkut iserfiusinnaasunut aqutsinissaq pilersaarusiornissarlu pisariaqassapput.

Sammisaq 6 - Peqqinnissaqarfik digitalimik atugaqarnerusoq

Napparsimasunut allattuiffiit elektroniskiusut (EPJ) atornerullugit pitsaaneruseqarnerisigut sullissineq peqqinnissaqarfimmi napparsimasut paarilluarnissaannut attaveqaqatigiinnermullu eqqortitsiniarnissamut iluaqutaasussaapput - aamma nunani allaniikkaluaaraanniluunniit. Tassungalu ilaavoq digitalimik atuinerunerup peqqinnissaqarfimmi sulilluarnerunissamut iluaqutaasinnaanera, soorlu pigaartuusussanut digitalikkut pilersaarusiortarnikkut.

Periusissiaq allaffissornikkut pisortat ataatsimoorlutik aqutsisoqatigiiviniippoq (FOIS). Sammineqartuni 6- isuni tamani periusissiaq atuuffia tamakkerlugu pilersaarutininik aallartitsisoqarsimavoq.

Naammassisassat pillugit suliniutit kiisalu digitaliseeriinissamut periusissiami killiffiit

Digitaliseeriinissamut periusissiaq Digitaliseeriinissamut periusissiami suliniutissanik inatsisinullu suliniutissanik arlalinnik peqarpoq, tamakkulu periusissiaq sinnerani aamma digitaliseeriinermi suliniutissat sinnerini pinngitsoorneqarsinnaanngillat. Tamatumani immikkut pineqartut tullinnguuttuniippot siuariartorfiinut killiffilerneqarsimasut:

- Tunngaviusumik paasissutissanut programmi
- Nem-konto
- Allagarsiat digitaliusut
- ERP aamma ESDH
- Pitu
- Qarasaasiakkut isumannaatsuutitsineq (Cyber-security)

Tunngaviusumik paasissutissanut programmi

Tunngaviusumik paasissutissat paasissutissanut oqartussaasuni ingerlatsivinnilu atoqqinneqartuutunut ilisarnaataallutik ataatsimut taaguutaapput. Tunngaviusumik paasissutissanut programmi inunnt paasissutissanut (CPR), suliffeqarfinnut (CVR), najukkanut imaluunniit nunaminertanut pinsinnaatitaaffinnut aamma illuutitut kiisalu tamakkuninnga siammarterinissamut atortumut paasissutissanik imaqarpoq.

Tunngaviusumik paasissutissanut programmi nalunaarsuiffiit ataqatigiissut ilaanni tunngaviusumik paasissutissat pitsaassusaasa pigiinnarnissaannut ikiuutaavoq, tamakkulu akeqanngitsumik atornerqarsinnaallutik aammalu paasissutissat sorliit atuuttuunersut (atorsinnaassutsimikkut) nalornisigineqassanngitsoq, kikkullu paasissutissanik nutarterinissamut akisussaasuunersut il.il.

Tamatumani inerniliinermut ilaavoq maanna paasissutissaatit ataqatigiissaarinernut allanut ilanngunnissat periarfissaaleramat, tamannalu aqqutigalugu suliffeqarfiit suleqatigiiffiillu nalunaarsuiffinnut nutarneqanngitsunut piffissamik atuinatik niuerfiminnut pingaarnernut ukkataqarnerulersinnaammata. Programmi aqqutigalugu programmini malitassat tullinnguuttut maanna naammassineqarsimapput, atortullu tassunga ilaasut aallartinneqarsimallutik:

- CPR--inut nalunaarsuiffik
- CVR--inut nalunaarsuiffik
- Paasissutissanik agguaaffik

Tamanna programmit ilaasa tunngaviusumik paasissutissanut programmimut ilaajunnaarnerannik isumaqarpoq, kisiannili suli ingerlanneqarlutik. CPR-imut nalunaarsuiffik paasissutissanullu agguaaffik Digitaliseeriinermut Aqutsisoqarfiup akisussaaffigai.

Tunngaviusumik paasissutissanut programmini nalunaarsuiffiit allat tamakkerlutik sumiiffinnut aalajangersimasunut attaveqaateqarput, nunallu assinginut paasissutissat suliarinissaannut teknologii atornerqarnerpaaq, ArcGIS, tunngavigalugu tamakku ataatsimoorinneqalersimallutik. Paasissutissanik avitseqatigiitarnaq ingerlatsinermullu aningaasartuutaasut eqqarsaatigalugit tamanna annertuumik pitsaaquteqarpoq. Sumi najugaqarnermut inatsit nutaaq Inatsisartut 2018-imi ukiakkut ataatsimiinneranni akuersissutigineqarpoq, siulliullunilu nunap assinganut nalunaarsuiffik - sumi najugaqarnermut nalunaarsuiffik - qarasaasiakkut isaavimmi ingerlanneqalereerluni.

Nalunaarsuiffiit sinneruttut tulleriarlugit atornerqalissapput, taakkunungalu ilaallutik 1) sumiiffiit, 2) illuutit aalaakkaasut aamma 3) nunap assinga kiisalu nunap sannaq pillugit nalunaarsuiffiit. Tunngaviusumik

paasissutissanut nalunaarsuiffiit tamarmik inatsisinut attuumassutilli ukiup 2022-ip nikinnerani kingusinnerpaamik qarasaasiakkut isaavimmiilernissaat naatsorsuutaavoq. Ukiut arlallit qaangiunnerisigut oqartussaaffinni assigiinngitsuni paasissutissaatit salinneqassapput, pingaartumik kommunini.

Tungaviumik paasissutissanut programmip suliareqqinnerani Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu oqartussaasuni attorneqartuni paasissutissanik annertuumik saliisoqarnissaa pisariaqartinneqartussaavoq.

Pisortatigoortumik Bankkonto (NemKonto)

Suliniutigineqartoq Pisortatigoortumik Bankkonto aqutugalugu pisortani oqartussaasut aningaasanik bankkontumut inuit suliffeqarfiilluunniit innersuussutigisimasaannut nuussisinaanissat periarfissinneqassaaq. Massakkut inatsisit atorineqartut malillugit pisortat akiliuteqartarnerat pillugu danskit inatsisaanni peqqussummik Kalaallit Nunaat massakkut atuinissamik periarfissaqanngilaq. Taamaammallu danskit inatsisaanni allanngortitsisoqartariaqassaaq imaluunniit danskit Nemkonto pillugu periusaasa atornissaanut tunngatillugu isumaqatigiissiorqartariaqassalluni.

Suliniuummi inaarutaasumik aqqiissuussisoqarnissaanut aqqiissutissarsiortoqarnissaanullu suli aalajangersaasoqanngilaq. Tamatumunnga tunngaviliisinaaneeq anguniarlugu aalajangiiffisassatut siunnersuummik Digitaliseeriinermut Aqutsisoqarfik suliaqarluni aallartissimavoq. Massakkorpiaq ilimagineqarpoq pisortatigoortumik bankkonto pillugu inatsisissatut siunnersuut 2020-mi upernaakkut ataatsimiinnermi sularineqarumaartoq. Suliami matumani siuariartortoqartuarnissaa pingaaruteqarpoq, tassami ilanngaassivik pillugu suliniutigineqartoq aamma sulisoqarnermut akitsuutip aqunneqarnera pisortatigoortumik bankkonto pillugu inatsisip akuersissutigineratigut iluaquserneqartussaammata.

Allagarsiat digitaliusut

Suliniut Allagarsiat Digitaliusut aqutugalugu pisortani oqartussaasut inunnut suliffeqarfinnuunniit Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffeqartunut imaluunniit Kalaallit Nunaannut immikkut attuumassutilinnut allakkanik nassiussisinaaneeq periarfissaalissaaq.

Naalakkersuisut E-boksimik isumaqatigiissusiortoqarsinnaanissaa ilimagaat, taannaavormi digitaliusumik allakkanik nassiussisarfik Danmarkimi atorineqartoq. Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni innuttaasut suliffeqarfiillu taamaalillutik digitaliusumik allakkeriveqarneq siulleq takusussanngussavaat.

2019-imi aggustip naalernerani teknikikkut atortussat piareeqqalissapput. Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik inunnut E-boksimut ilaasunut digitalikkut allagarsiasanik siullersaalluni nassiussisussanngorpoq. Pisortani sulisut allat piffissap ingerlanerani ilanngunneqartassapput. Pisortani sulisut tamakkerlutik 2020-ip naalernerani ilanngussimanissaat ilimagineqarpoq.

Inunnut 15-it sinnerlugit ukiulinnut suliffeqarfinnuullu digitaliusumik allakkanik pisortaneersunik pisussaaffigalugu tiguisalernissaaq nalunaarut aqutigalugu 2020-mi kvartalip siullup naalernerani pisussaaffinngussasoq naatsorsuutaavoq.

Digitaliusunik allagarsinerit 2020-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik suleriaqqinnissami ilanngunneqassapput, matumani ilaatigut iluanaarutaasinnaasut ersarinnerulersinniarlugit, ilaatigullu digitalikkut allagarsisarnermut aqqiissuussap immi ingerlannissaata aningaasalersornissaa qulakkeerniarlugu.

Pitu

Pitu paasissutissanik avitseqatigiinnermi attaveqarfiuvoq, tamannalu atorsinnaasunik pisinnaatitaaffilinnut tamanut ajornaatsumik isumannaatsumillu inuiaqatigiinni paasissutissanut pissarsiffiusinnaasoq. Attaviup taanna atorlugu immikkoortortat avataaneersut paasissutissanik avitseqatigiissinnaanerit periarfissaqalerpoq. Paasissutissat tamarmik pissarsiarineqarsinnaasut "oqarasuaatikkut paasiniaasarfik"

atorlugu ersersinneqarsinnaalissapput, tamannalu aqutigalugu paasisutissat pissarsiarineqarsinnaasut sukkasuumik takuneqarsinnaalissallutik.

Attavik pilersinneqareerpoq. Attaviup atorsinnaanissaanut isumaqatigiissutissat aalajangersimasumik ilusillit suliaralugit aallartinneqarput, neqeroortoqareernikkullu najukkami ingerlatsisussamik suleqatigiinnermik aallartitsisoqarumaarluni.

ESDH

Namminersorlutik Oqartussat massakut ESDH-systemimik ataatsimoorfiusumik atugaqarput, atortorlu immikkoortortani amerlanerpaani atorineqalereerpoq. Kommunit ataatsimoorlutik ESDH-systemimik pissarsiarlutik toqqarsimavaat, maannalu atorineqartussatut pilersaarusiorneqarluni. ESDH systemimik ataatsimoorfiusumik ataasiinnarmik kommunit tamarmik atugassaannik toqqaaneq pisortani ataatsimoorfiusumik digitalimik ingerlatsiffiusumik suliaqarnissamut ajunngitsumik kinguneqartussaavoq.

Cyberimut tunngatillugu isumannaallisaaneq

Cyberimut tunngatillugu qaffasissumik isumannaallisaasoqarniarpat annertuumik suliniuteqarnissaq pisariaqartinneqarpoq. Taamatut qaffasissumik isumannaallisaaneq anguneqassappat suleqatissamik tatiginartumik piginnaasalimmillu pilersitsinissaq pisariaqartinneqarpoq. Taamaammallu Kalaallit Nunaanni cyberikkut isumannaallisaanermut inatsisitigut pitsaanerpaamik tunngavissaqalernissaq anguniarlugu oqartussaasunut attuumassutilinnut attaveqartoqarsimavoq.

Digitaliseeriinnermut suliniutinut takussutissaq

Nalunaarsuiffik 16-imi suliniutit 2018-imi siusinnerusukkulluunniit aallartinneqartut takutinneqarput. Kvartalip suliamik naammassinniffiusussatut pilersaarutaasup nalaani nalunaaqutsiisoqarpoq. Ukioq suliniutip aallartiffigisimasaa 2018 sioqqullugu pisimappat tamanna ungalusalergu allanneqarpoq.

Nalunaarsuiffik 16. Suliniutinut aallartitanut 2018-imi siusinnerusukkulluunniit aallartinneqartunut takussutissaq

Taaguutaa Piffissaq	2018			
	Q1	Q2	Q3	Q4
Pisortat ataatsimoorlutik suliniutinut aqutsinissamut aamma aningaasaliissutinut aqutsinissamut atortuat (Asana)				X
Sumut attuumassuteqarnermut nalunaarsuiffik		X	X	X
Namminersorlutik Oqartussat paasisutissaateqarfiinut atortuinullu takussutissat	X	X	X	X
Atuarfik Digitaliusoq	X	X	X	X
Piniarneq digitalimik aqutaq (2017)	X	X	X	X
F2-p aqunneqarneranut/F2-p pigineqarneranut/F2-mut tunngasut suliniutit suliaassallu: Atuuttunngorteqqinnissaa/Uummarsaaqqinneq, pitsanngorsakkap nutaap atulernera	X	X	X	X
Tunngaviusumik paasisutissanut Programmi (2013)	X	X	X	X
Pitu – Misiligutitut (2017)		X	X	X
Pitu				X
Nuna tamakkerlugu qarasaasiakkut ilinniarnermi attavik (2016)				X
Pisortani digitaliusumik allagarsisarneq	X	X	X	X
Digitaliusumik nuussisarneq	X	X	X	X
Pisortat ataatsimoorlutik Suliniuteqarfiat (soorlu Suliniuteqarnissamut piareersimanerup misissuiffigineria)			X	X

5.3.4 Assiliorneq nunallu pissusaa pillugu paasissutissat

Nunap assingi pitsaasut inuiaqatigiinnut nutaaliaasunut pingaaruteqarput aamma inuiaqatigiinni ingerlatat arlalippassuit iluanni siuariartornermut ineriartornermullu nutaamik toqqammavittut piumasagaataasut, tassaasinnaallutik illoqarfimmik ineriartortitsinermi pilersaarusiorneq, aatsitassanik misissuineq imaluunniit piiaaneq, upalungaarsimaneq, attaveqarfinnik, pilersuinermi imaluunniit nukissiorfinnik nutaanik ineriartortitsineq, silap pissusaanut naleqqussarneq, pinngortitamik aqutsineq, silaannarmi inuuneq, takornariaqarneq il.il.

Misiliutigalugu suliniummut "*Kalaallit Nunaanni nutaamik nunap assiliorneq*" 2014-2017-imut ingerlatitseqqinneq ukiuni tullinnguuttuni suliniut pingaarneq aallartinneqassaaq, tassanilu siunertarineqarpoq Kalaallit Nunaanni sikuneq ajortut *tamakkerlugit* tamakkiisumillu nutaaliaalluinnartumik assiliorneqassaaq pivirusunngortinnissaat.

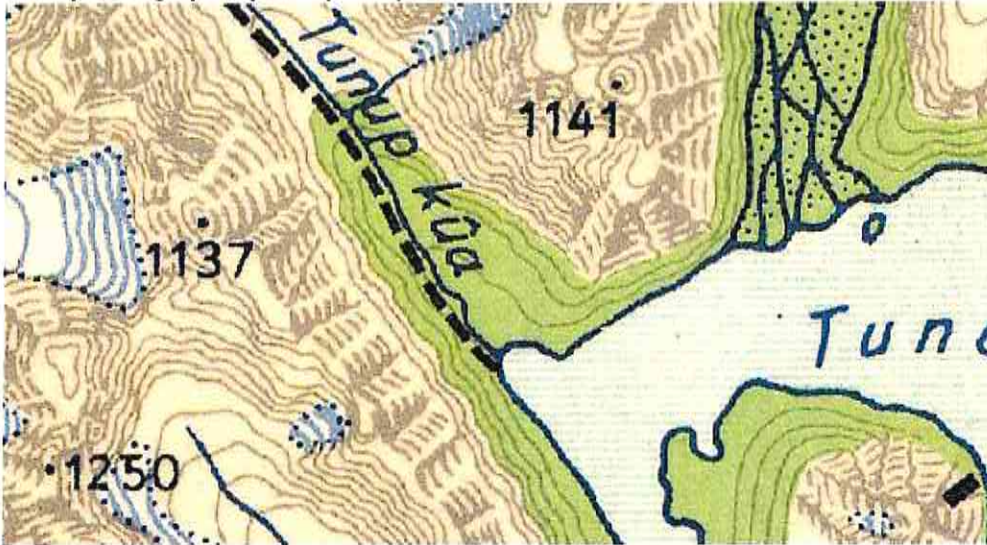
Misiliutigalugu suliniuteqarnermi paasinarsivoq qaammataasamik teknologii atorlugu assiliornerit nunap assiliorneqassanut angisuunut nunatsinni pisariaqartinneqartunut periarfissaasoq. Naalagaaffik, ilaatigut Mærk Mckinney Møllers & hustru Chastines fond til almene formålimerit taperneqarluni, nunaannat nutaamik assiliorfiginissaasa aningaasalersornissaanut 60 millioner kr.-nik pissarsimavoq, assiliornermilu katillugit 450.000 km²-erit qaammataasaq atorlugu assiliorneqassapput. Nunap assingi digitaliusut nutaat kikkut tamarmik atorsinnaassavaat. Assiliorneq 2022-mi naammassisussatut naatsorsuuneqarpoq. Namminersorlutik Oqartussat 2019-imut aningaasanut inatsit aqqutigalugu tassunga siunertamut 2 mio. kr.-nik immikkoortitsillutik tapiissuteqarput.

Nunap assingi nutaat paasissutissallu Namminersorlutik Oqartussat, Asiaq, Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse aamma A.P. og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal (A. P. Møller Fonden) suleqatigalugit Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering i Danmarkimit suliarineqassapput.

Nunap assingi pitsaasut ilaatigut Namminersorlutik Oqartussat aatsitassanut ingerlatsivimminik ineriartortitsinnaanissaannut aamma akuersissuteqarfiit pisinnaatitaaffillu eqqoqqissaartumik nalunaarsortarnissaannut pisariaqarput, soorlu suliffeqarfiit annerusumik isumannaannissaannut pisortallu pisinnaatitaaffiinut pisussaaffiinullu tunngatillugu. Takussutissami 19-imi tullinnguuttumi nunap assiliorneqassanut tunngavissat pisoqqat nutaallu takutinneqarput.

Takussutissaq 19. Nunap assinginut nutaanut pisoqqanullu immikkuualuttortat takutinneqarnerat.

Nunap assinga pisoqaaneq. Assip takussutissartaa 1:250.000

Nunap assinga nutaaq. Assip takussutissartaa 1:50.000

Nunap assingi nutaat danskit nunap assinginut pilersuiffia NunaGIS - Kalaallit Nunaat tamakkerlugu nunap sannaanut paasissutissiinermut attavik - aqutigalugu paasissutissiissutigineqassapput. Nunap assingi nutaat pingaarnertut suliniutigineqartoq aqutigalugu pigilerneqartussat Kalaallit Nunaata unammillersinnaaneranut iluaqtaasinnaapput. Aatsitassanik uuliamillu ujarlernermi iluaqteqarniarnermilu nunat allamiut aningaasaliisussat pilersaarneqarneranni nunanik allanik Kalaallit Nunaat annertuumik unammilligassaqarpoq. Tassunga atatillugu nunat assingi nutaat sukumiisullu unammillersinnaassusermut uuttuutaapput pingaaruteqartut. Nunap assingi aningaasaliisut aningaasartuutissat naatsorsornerannut, ingerlatassat pilersaarusiornerrannut najukkamilu, soorlu aatsitassarsiornerrup ingerlalluarsiinnaanissaanut, attaveqaqatigiinnerup amerlasuutigut annertusinnaasup pilersinneranut tunngaviussapput.

NunaGIS

Naalakkersuisut Nunap Sannaa pillugu paasissutissanut Nuna tamakkerlugu Periusissiaq 2018-2021 qanoq iliortluni paasissutissat piffinnut aalajangersimasunut tunngasut aamma nunap sannaanut paasissutissat inuiaqatigiit isumannaannerusumik ineriartorfiunissaannut iluaqutaasinnaanerannik imaqarpoq. Periusissiaq atuisut pisariaqartitaasa aamma nunap sannaanut paasissutissanik kissaateqarnerisa misissuiffiginerannik ilaatigut imaqarpoq, tassanilu nunap sannaanut paasissutissat ineriartorfiusinnaanermikkut piukkunnaateqarluarnerisa piviusunngortinnissaat siunertaavoq. Nuna sannaanut paasissutissat atornerisigut piukkunnaatillit piviusunngortinnissaannut alloriarneq siulleq tiguneqarpoq.

Naalakkersuisut Nunap Sannaa pillugu paasissutissanut Nuna tamakkerlugu Periusissiaq 2018-2021 nutaaq taamaalilluni nunap assiliornikkut attaveqaasiornissamut (NSDI) qulakkeerinniffiuvoq. Tamannalu ataqatigiisumik periuseq atorlugu nunap sannaanut paasissutissanik ataqatigiisumik avitseqatigiinnikkut pisussaassaaq, nunanilu killeqarfii, suliffeqarfiit oqartussaasullu suuneri apeqqutaatinnagit ingerlasussaassalluni. Nunap sannaanut paasissutissanut Nuna tamakkerlugu Periusissiaq ilaatigut makkuninnga imaqarpoq:

- Nuna sannaannut paasissutissanut tunngasoq
- Periusissiat aqutigalugit anguniagassat pingaarnerit 5-it
- Suliniutit anguniagassallu tigussaasut 25-t
- Nunap sannaanut paasissutissat pitsaasut inuiaqatigiinnut iluaqutaasinnaanerannut assersuutissat

Periusissiami ineriartortitsisoqarnissaani pingaarnertut anguniakkat tulleriiaarneqarput, tamannalu aqutigalugu aamma qanoq iliornikkut nunap sannaanut tunngatillugu teknologiip tungaatigut allanngupiloornerit pitsaanerpaamik atorluarsinnaanerannut ineriartortitsinissat arlallit paasinissaannut tunngaviliunneqartussat arlallit paasissallugit - tamannalu taamaallaat pisinnaavoq nunap sannaanut paasissutissat *ataqatigiisut* qulakkeernerisigut, nunap sannaanut paasissutissat *ammanerunerisigut* aamma *atuisut qitiutinnerisigut* piukkunnaatit piviusunngortinnerisigut.

NunaGIS Hubitut pingaarnertut ingerlanneqassaaq imaluunniit nunap sannaanut paasissutissanik iserfiusinnaassalluni. Tassanilu nunap assingi pisariaqarsinnaasut nunallu sannaanut paasissutissat nunap assingitut isaaffik nutaaq aqutigalugu nassaarineqarlutillu anisinneqarsinnaapput aammalu illutassatigut pilersaarusernerit pillugit paasissutissarsisoqarsinnaassaaq, pisariaqarpallu nunaminertamik atuinissamut killilersuinerit pilersaarutitut isaaffimmi nutaami nassaarineqarsinnaassallutik, immikkoortunut pilersaarutitut isaaffik nutaaq aqutigalugu nuna tamakkerlugu immikkoortunut pilersaarutit pillugit paasissutissat nassaarineqarsinnaassapput kiisalu silap pissusaa pillugu paasissutissanut isaaffik aqutigalugu ukioq 2100 tikillugu silap pissusaata ilimagisatut allanngorumaarneranut silap pissusaanut paasissutissat piffissanullu tunngassuteqartut takuneqarsinnaassallutik. Tamakku saniatigut ilinniarnermut isaaffik nutaaq aqutigalugu nunap sannaanut paasissutissat nutaat atornissaannut assersuutissaqqissut isumassarsiorfigineqarsinnaassapput, nunaminertanullu isaaffimmi pisariinngitsumik nunaminertamik tunineqarnissaq pillugu qinnuteqartoqarsinnaassalluni.

NunaGIS-ip kisitsisitigut paasissutissanut aamma inuttaasut amerlassusaannut, katitigaanerannut agguataarnerannullu paasissutissanut kisitsisit pingaarnerit takusussarissavai, taamaaliornikkullu oqartussaasut suleqatigiiffiillu apeqqutaatinnagit ineriartornermut ataatsimoortumik takussutissiissalluni. Sumi najugaqartuunermut ilisarnaammut atortoq Naalakkersuisut nuna tamakkerlugu pilersaarummut nassuiaataanni ilisaritinneqartoq najugaqarfiit immikkut aallaavigalugit inuussutissarsiornermi nukinnut, inuiaqatigiinni nukinnut aamma inuit nukiinut paasissutissanik imaqassaaq.

NunaGIS pisortani susassaqtut tamaasa aqqusaarlugit kalaallinut innuttaasunut, inuussutissarsiortunut kalaallinullu oqartussaasunut illuutitigut pilersaarusiornermut takujuminarsaaniarpoq. NunaGIS-imi isaaffimmi nutaami immikkoortunut pilersaarut ilaatigut aqquutigalugu pisortanit soqutigineqangaatsiartussaassaaq, tamannalu aqquutigalugu naalackersuinikkut aalajangiunneqartartunut tunngatillugu ammanerusoqarneranik pilersitsisoqassalluni. Aningaasaqarnikkut illuutitigullu pilersaarusiornissat - suliati/immikkoortut apeqqutaatinnagit - akornanni pitsaannerusumik ataqatigiissaarinissap, tamakkiisuunissap ataqatigiinnissallu pilersinnissaanut tunngavissaqarpoq - tamannalu aqquutigalugu politikimi ingerlanneqartumi ataqatigiinnerusoqarnissaa kiisalu aningaasaliinissanut aalajaatsunik tunngavissaqarnissaa qulakkeerlugit.

NunaGIS ukiuni aggersuni inuiaqatigiinni nutarterisoqarnissaanut isumannaannerusumillu ineriartortoqarnissaanut pingaarutilimmik digitalikkut tunngavissiisoqarnissaanut periarfissiivoq. Suliniummi ilaatigut innuttaasut inuiaqatigiit ineriartornerannut peqataanerulernissaasa anguniarneranut tapersiisoqarpoq.

NunaGIS-ip nutaap atulerneratigut isaaffissamut nutaamut (ArcGIS) nuunnissaq pisariaqarsimavoq. Sulinerup taassuma NunaGIS Hub nutaaq kinguarsarsimavaa. Tamanna BETA nutaaq aqquutigalugu 2019-imi upernaakkut atorneqalissaaq.

5.3.5 Siusissuklut pinaveersaartitsiffiusumik suliniuteqarneq pingaarnertut tunngavigalugu
Ajornartorsiutit kingorna annertusereersimaneranni aaqqiiviginissaasalu ajornarsineranni aaqqiiviginiarsarinagit paarlattuanilli pinaveersaartitsilluni siusissuklut suliniuteqartarnerit inuiaqatigiinnut iluanaarutitaqartarput.

Naalackersuisoqatigiinnissamut isumaqatigiissut 2019-imullu Aningaasanut Inatsit naapertorlugit 2019 aallartiffigalugu pinaveersaartitsilluni suliniutit nukittorsarniarlugit timersornermut timigissarnermullu aningaasaliissutit immikkoortinneqartartut amerlineqarput.

Taamatuttaaqq aqqqissugaanikkut ajornartorsiutit, assersuutigalugu ilinniartitaanermut, sulisoqarnermut, isumaginninnermut peqqinnissamullu tunngasuni aaqqiiniernermi, innuttaasunut ataasiakkaanut aallaaveqartumik, pisortani immikkoortortaqaarfimmi isiginnittariaatsimik suliassaqaarfinnut assigiinngitsunut tamanullu isiginnittumik pilersitsinissamik pisariaqartitsisoqarpoq. Taamatuttaaqq avatangiisinut eqqagassanullu tunngasuni pitsanngorsaanermi immikkoortortat assigiinngitsut eqqarsaatigineqarnissaat pisariaqarpoq, imm. 5.3.7 takuuk.

Pinaveersaartitsilluni siusissuklut suliniutit pitsaannerusumik sunniivigeqatigiinnerat ataqatigiissarnerallu

Inooriaaseq pissutigalugu nappaatinut suliniutit pitsanngorsarneri

Naalackersuisut Novo Nordisk Fonden peqatigalugu suleqatigiinnissamik nunami tamarmi innuttaasunut sukkortunut assigisaanillu nappaatilinnut iluaqutaasussamik isumaqatigiissuteqarsimapput. Suleqatigiinnikkut pinaveersaartitsilluni suliniutigineqartoq annertusaaffigineqassaaq, taamaalilluni inooriaaseq pissutigalugu nappaatini amerliartuinnarnerit appartinneqassallutik.

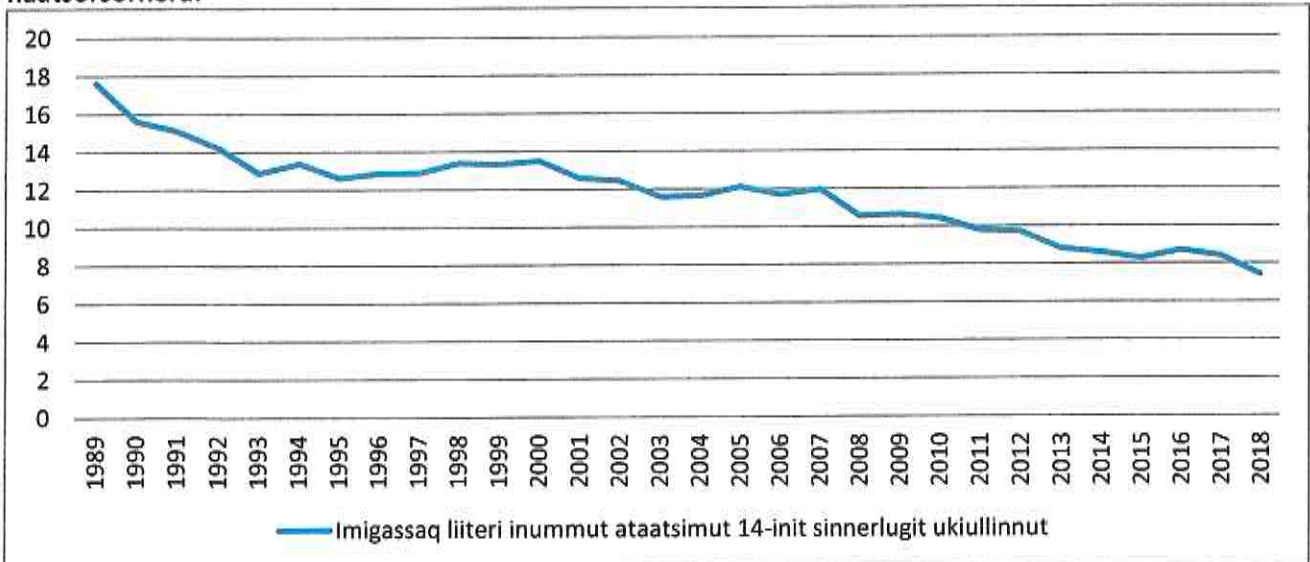
Steno Diabetes Centerimik pilersitsinissamut takorluukkamut maanna isummernissamut tunngavissiorqarsimalerpoq aammalu katsorsaavimmik taassuminnga piviusunngortitsinermi akisussaaffiit agguarsimaneranut pingaarnertut killiliussat pillugit oqaasertaliussanik aningaasanut inatsimmut ilanngussisoqarsimalluni.

Siunissami suleqatigiinnissamik kissaateqarneq ilaatigut Kalaallit Nunaanni sukkortut assigisaanilluunniit nappaatillit sukkasuumik amerliartuinnarnerinut tunngaveqarpoq.

Pinaveersaartitsineq

Naak pissutsit amerlasuut suli suliassaagaluartut siuariarnerit, assersuutigalugu imigassamik pilersuinermut tunngatillugu ineriartorneq maluginiarneqarsinnaapput, takussutissaq 20 takuuk.

Takussutissaq 20. Imigassamik pilersuinerup ineriartornera inummut ataatsimut 14-ileereersimasumut naatsorsornera.

Najoqqutaq: Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik

2018-imi imigassap aalakoornartortaa eqqussuunneqartoq tunisassiarineqartorlu 327.000 literiusimavoq. Ukiumut siulianut sanilliullugu imigassaq aalakoornartortalik 43.000 literinik imaluunniit 11,6 pct.-imik appariarfiuvoq.

1989-imi Imigassamik kimittuumik eqqussuinermit sanilliullugu 395.000 literinik appariarsimavoq. Taamaalilluni ukiut 30-t ingerlaneranni imigassamik eqqussuineq tunisassiornerlu 54,7 pct.-imik appariarsimavoq. 2018-imi imeruersaatini imigassaq kimittoq eqqussuunneqartoq tunisassiarineqartorlu 327000 literiusimavoq. Tamatumunnga pissutaasoq nassuiaruminaappoq taamaattorli ukiuni arlalinni pinaveersaartitsilluni suliniutinut atassuteqarnera ilaatigut ilimagineqarsinnaavoq.

Inuit peqqissuunissaannut suliniut Inuuneritta II ukioq manna naammassissaq. Inuuneritta III suliarineqarpoq. Suliniummi kommunit suliassaqarfiillu assigiinngitsut suleqatigineri qitiutinneqassapput.

Innuttaasut peqqinnerulernissaannut sunniuteqarsinnaasumik aqqissuussaasumik pinaveersaartitsinermik suliniutit tamatuma saniatigut suliarineqassapput.

Inuit peqqissuunissaat suliassaqarfiuvoq ataatsimoorussa, peqqissutsimuinnarlu tunngasuunngitsoq. Inuit peqqissuunissaanni ineqarnikkut atugarisat, sulinikkut atugarisat, suliffeqarfinnut attuumassuteqarnerit, ilinniarnarit, inuuniarnikkut atugarisat aamma peqqissutsikkut atugarisat pineqarput.

Innuttaasut peqqissuullutik inuussappata meeqqat 1. klassemi aallartinnissaminnut piareersimasarnissaat, inuusuttut amerlanerit meeqqat atuarfianniit anigaangamik ilinniarnissaminnut piareersimasarnissaat, utoqqaat amerlanerit utoqqalinertik pissutigalugu nappaateqarnatik sivilisunerusumik inuusalerinissaat, peqqinnissaqarfimmi aningaasartuuteqarnerujussuup annikillissarnissaa amerlanerillu sulilernissaminnut piareersimasarnissaat allallu pisariaqarput.

Pinaveersaartitsiffiusumik sunniuteqarluartumillu sulineq ingerlalluartoq qulakkeerneqassappat suliassa qarfiit assigiinngitsut peqatigalugit patajaatsumik aaqqissuussinissaq pisariaqarluinnarpoq. Pinaveersaartitsinermik suliat ullumikkut naalakkersuisoqarfinni, aqutsisoqarfimmi immikkoortunilu arlalinni agguarsimapput, tamatumalu kingunerisaanik suliniutit ataqatigiissarneqarnissamik amigaateqarput suliniutinilu periarfissat tamakkiisumik atornerqarneq ajorlutik.

Sunniuteqarnerunissaa, sunniivigeqatigiittarnerit pitsaanerunissaat ataqatigiinnerunissaa il.il. qulakkeernissaat siunertaralugu pinaveersaartitsinermut suliap ingerlanneqarnissaanut tassungalu periusissioarnissamik akisussaaffiup, Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmi, Peqqinnissaqarfimmi Allorfimmilu inissimasimasup ataatsimut Isumaginninnermut Aqutsisoqarfimmut ilineqarnissaa pilersaarusionerqarpoq.

Pinaveersaartitsinermut immikkoortortap ataatsimoorfiusup pigineratigut allattoqarfik taanna aqutigalugu pinaveersaartitsiffiusut tamakkerlugit sullinneqartussaassapput. Massakkut Isumaginninnermut Aqutsisoqarfik kommuninik ilaqutariinnullu sullissivinnik qanimut suleqateqareerpoq, Ilinniartitaanermut susassa qarfimiit, Peqqissutsimut susassa qarfimiit aamma Isumaginninnermut susassa qarfimiit peqataaffigineqartumik naalakkersuisoqarfiit assigiinngitsut suleqatigiiffigisaannut Meeqqat 0-18-imut allattoqarfiulluni.

5.3.6 Peqqinnissaqarfik - sulilersitsisarneq sulisullu suliinnarnissaat

Ilaatigut utoqqaat amerlanerulernerisigut inooriaaserlu pissutigalugu nappaatillit amerlinerisigut peqqissutsitigut sullissinernik atorfissaqartitsinerup ataatsimut isigalugu annertusiartuinnarnerata kingunerisaanik, peqqinnissaqarfik ukiuni kingullerni missingersuutitigut tatisimaneqarnermigut annertuunik unamminiagassa qarfimavoq. Taassuma saniatigut peqqinnissaqarfimmi sulilersitsiniartarnikkut pissutsit ajorseriarsimapput. Peqqinnissaqarfimmi 2018-imi taartaasartunut aningaasartuutit annertuseriarujussuarsimapput. Danmarkimi nunanilu avannarlerni allani nakorsat peqqissaasullu aamma atorfissaqartinneqarnerulersimapput.

Nunat avannarliit avataanniit peqqinnissaqarfimmi sulisunik sulilersitsiniarnissamut periarfissat ingerlaavartumik isumaliutersuutigineqartarput. Tassunga atatillugu sulilersitsiniarnermi isiginiarneqartariaqartunik arlalinnik unamminiagassa qarpoq, matumani assersuutigalugit oqaatsitigut kulturikkullu akimmiffiit.

Suliassa qarfinni immikkut ilisimatusarluni ineriartorneq peqqinnissaqarfimmi sulisunik Kalaallit Nunaanni pisariaqartinneqartunut naleqquttunik Kalaallit Nunaata pissarsisinnaannginneranik kinguneqarpoq. Nunarsuup sinnerani ineriartornermi peqqinnissaqarfimmi sulisut amerliartuinnartut immikkut ilisimasaqarneruleriartorput. Taamaammat nunat avannarliit avataanni nunanit allaniit peqqinnissaqarfimmi sulisunik pissarsiornissaq pisariaqartinneqarsinnaavoq.

Sulilersitsiniartarnermi attassiinnartarnermullu suliniutit nutaat ingerlaavartumik sulissutigineqartarput, tassunga ilanngullugit tusagassiorfinni nuumanerunissaq, danskit napparsimavii anginerit suleqatigalugit nikittaattarnermik/atortarnermik aaqqissuussinerit, sulisunut nutaanut ilisaritsinerit pitsaanerisut kiisalu sulilersitsinermi periaatsinik pitsanngorsaanerit.

Nalunaarsuiffik 17. 2015-imit 2018-mut taartaasartunut aningaasartuutit allanngoriartorneri

	2015	2016	2017	2018
Taartaasartunut aningaasartuutit tamarmiusut mio. kr.-nngorlugit	32,0	33,9	33,4	58,1

Pissarsiffik: Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik

Inissatigut amigaateqarneq

Dronning Ingridip Napparsimavissuani inissaqarneq kiisalu napparsimasunut akunnittarfinni inissat pissutaallutik napparsimasut amerlanerusut katsorsarnissaat killilersimaarneqarpoq. Napparsimasut akunnittarfianni uninngasunullu immikkoortortani inissat pissutaallutik napparsimasunik amerlanerusunik katsorsaasoqarsinnaanngilaq, naak katsorsagassat amerliartuinnaraluartut. Tamatuma ilutigisaanik atortorissaarutit immikkullu ilisimasallit taamaallaat Nuummiinneri pissutigalugit Nuummi katsorsaasarnerit allamut nuunneqarsinnaanngillat. Ineriartornermi katsorsaanerit annertuut tamarmik Nuummi qitiusumik ingerlattalernissaat anguniagaavoq.

Nuummi napparsimasunut akunnittarfimmi uninngasut ukiuni kingullerni amerlasimaqaat, tamatumalu nassatarisaanik piffissat ilaanni napparsimaviup avataani akunnittarfiit napparsimasunut atornerqartariaqarsimapput. Siunissami napparsimasunit tatisimaneqarneq eqqarsaatigalugu Nuummi napparsimasunut akunnittarfimmik nutaamik pilersitsineq aningaasaqarneq eqqarsaatigalugu silatusaarnerusinnaavoq.

Napparsimasut Danmarkimut katsorsartikkiartortut aamma amerlinerannik peqqinnissaqarfik nalaataqarsimavoq - tamatuma utoqqaat amerliartuinnarnerinit innuttaasut agguataarnermikkut ineriartornerisa kingunerisaanik ukiuni aggersuni ingerlaannarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Kalaallit Nunaanni napparsimasut akunnittarfianni uninngasut amerlaneri pissutigalugit Napparsimasut akunnittarfianni isumalluutit tatisimaneqarnerulerput.

Aningaasartuutininik misissueqqissaarnerit immikkoortortamullu pilersaarutit

Aningaasanut inatsimmi isumaqatigiissut malillugu peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutininik misissueqqissaarnerit 2019-imi naammassineqassapput. Misissueqqissaarnermi ilaatigut sulilersitsiniartarnerit attassiinnartarnerillu, napparsimasumik katsorsaasarnerup ingerlasarnera, angallannermut tapiissutit, pinaveersaartitsinerit inooriaatsit kiisalu telemedicinik IT-millu atuinerit qitiutinneqassapput. Siunissaq qaninnerusoq ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugu pisariillisaanerit aningaasartuutinillu ikilisaanerit anguniagaapput. Misissueqqissaarnermi immikkoortunut pilersaarutini ataqatigiissoqarnissaa qulakkeerneqassaaq.

Dronning Ingridip Napparsimavissuani atugassarititanik pitsaanagerusunik pilersitsinikkut Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfiup isumannaarneqarnissaa assut pingaaruteqartoq immikkoortumut pilersaarutip takutissavaa.

Dronning Ingridip Napparsimavissuani "nutaamik" suliniut allalinnut avinneqarsimavoq, siullerlu aallartinneqareersimavoq. Tassaavoq tarnikkut nappaatilinnut illumik sanaartorneq. Tamanna ilaatigut uninngasarfimmi nutaanik pilersitsissaaq, ilaatigullu tarnikkut nappaatilinnut atugassarititaasunik pitsaanagerusunik qularnaarissaaq. Tarnikkut nappaatilinnut illup nutaap 2022-mi atornerqarsinnaalissasoq naatsorsuutigineqarpoq. Tamatuma kingorna pilersaarummi tulliuuttoq aallartinneqarsinnaassaaq.

Taamatuttaaq immikkoortortamut pilersaarut inuit peqqissusaannut tunngatillugu siunissami ineriartornermut aammalu peqqissutsitigut sullissinnermut anguniagassanik imaqassaaq. Anguniakkat ilaatigut suliassaqarfimmi naalackersuisoqarfimmi kommuninillu allanik assigiinngitsunik suleqateqarnerup pitsaanagerulersinneratigut anguneqarsinnaapput.

5.3.7 Avatangiisinut eqqagassanullu tunngasut

Eqqagassanut tunngasut nunalu tamakkerlugu eqqagassanut tunngatillugu ataatsimut aqqiinerit Eqqagassalerineq kommunip suliassaqarfimmi – katersortarneri ikuallanneqartarnerilu. Peqqinnissaq Avatangiisinut eqqarsaatigalugit najukkani eqqaaveqarnermi atortorissaarutit mikinnerusut amerlanerit atorunnaarlugit taarsiullugulu ikuallaavinnik anginnerusunik, ikinnerusunik naammattunillu inissalinnik

pilersitsisoqartariaqarpoq, taamaalilluni nunami eqqagassat tamarmiusut ikuallaavinni ikinnerusuni, ullutsinnut naleqquttuni pitsaannerusunillu suliarineqartalerlutik.

Naalackersuisut borgmesterillu 2018-imi septembarimi aalajangiuppaat nuna tamakkerlugu eqqagassatigut aaqqiissuteqarnissaq sulissutigissallugu. Taamatut aaqqiisoqassappat ikuallaavimmiit uuliakunillu ikuallaavimmiit kiammik atorluanaanissamut tunngatillugu nukissiuuteqarnermut suliasaqarfik isumasioqatigineqartariaqarpoq. Kommunit ataatsimut ingerlatseqatigiiffiannik 2019-ip aallartinnerani pilersitsisoqarpoq.

Niuernikkut suliasanik aallartitsisoqarsimavoq, taassuma ikuallaaviit aningaasalersornissaannut nunalu tamakkerlugu eqqagassanut tunngatillugu ataatsimut aaqqiissummik ingerlatsinissamut siunissami aningaasat pisariaqartinneqartut ersississavai. Eqqagassat annertussusaat, assartuinnermi akigitat nukissatigut akigitat aallaavigalugit naatsorsuisoqarpoq. Nuna tamakkerlugu ataatsimut eqqagassanut tunngatillugu aaqqiissuteqarneq eqqagassanut tunngasunut avatangiisitigut peqqissutsikkullu kinguneqarluartussamik annertuumik iluaqutaassaaq. Ikuallaaviit pioreersut aserfallatsaalinissaannut nutarternissaannullu aningaasaliisoqarnissaanik pisariaqartitsisoqarpoq, taamatuttaaq nuna tamakkerlugu eqqagassanut tunngatillugu aaqqiissutissamik pilersitsinissamut taassumalu ingerlannissaanut aningaasaliisoqarnissaanik pisariaqartitsinissaq naatsorsuutigineqarluni.

Naalackersuisut eqqakkat pillugit nalunaarut nutaaq, eqqakkat amerlassusaannik annikillisaqataasussaq eqqakkanillu pitsaannerusumik passussisarnermik qulakkeerinnittussaq maannakkut piareersarpaat. Matumani eqqakkat sapinngisamik pinaveersaartinneqarnissaat, atoqqinneqarnissaat, atoqqinneqarsinnaasunnngornissaat, nukissiuuteqarnermut atorneqarnissaat naggataatigullu annikinnerpaaginnaat inissittussanngorniarlugit eqqakkat qanoq ittuuneri malillugit pingaarneruisoqartassaaq.

Tamanna ilutigalugu eqqagassatigut aaqqiissutit nutaat nunaqarfinni illoqarfinnilu minnerusuni nutaanik suliffissaqartitsissapput, matumani sulisut eqqagassanik katersisartutut, naqittaasussatut, poortuisussatut, inissitsiterisutut naggataatigullu umiarsuarmut assartuisutut sulissallutik. Sumiiffimmi tigusiffiusussami taamatuttaaq sulisunik eqqakkanik umiarsualivimmiit ikuallaavimmut assartuisartussanik pisariaqartitsisoqassaaq.

Eqqakkanut iliuusissatut pilersaarut aamma eqqagassaleriffiit pillugit pilersaarut

Pinngortitamut, Avatangiisinut Ilisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfiup eqqakkanut iliuusissatut pilersaarut aamma eqqagassaleriffiit pillugit pilersaarut nutartileruttorpai. Eqqakkanut iliuusissatut pilersaarut aamma eqqagassaleriffiit pillugit pilersaarut oqartussaasut eqqagassanut tunngasunik suliaqarneranni tunngaviupput kommunillu najukkani eqqakkanik passussisarnerannut killissarititaasunik tunngavissiissalluni. Pilersaarutip piviusunnngortinnissaanut aningaasalersuinissaq sulii inissinngilaq.

Naalackersuisut tamanna pillugu kommuninik isumaqatiginninniarsarissapput. Isumaqatiginninniarnerni aggersuni Namminersorlutik Oqartussat eqqagassanut tunngasunut aningaasaliinermut qanoq annertutigisumik tapersiiuamannerannik naatsorsuutigisatut apeqqutilliisoqassaaq. Taamaattumik eqqagassanut tunngasunut qanoq aningaasaliisoqassanersoq apeqqutaavoq pingaarutilik.

Avatangiisinut Aningaasaateqarfik pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 9, 27. november 2018-imeersaq UKA2018-imi akuerineqarpoq. Avatangiisinut Aningaasaateqarfiup siunertaraa, inuiaqatigiit iluanni piujuartitsisumik ineriartorneq nukittorsarneqassasoq, inuup inuunerani atugassarititaasut ataqqillugit, uumasut naasoqarnerlu piujuaanarsinnaaqqullugit, suliasaqarfiit aalajangersimasut eqqarsaatigalugit. Kommunit ataatsimoorlutik eqqagassalerinermi ingerlatseqatigiiffiata ikuallaavinnik nutaanik pilersaarusionerat Avatangiisinut Aningaasaateqarfimmiit 6 mio. kr.-t tikillugit 2019-imi Naalackersuisunit

tapiiffigineqassaaq. Tamatuma saniatigut pilersaarusiornermut aningaasartuutaasinnaasut kommuninit akilerneqassapput.

5.3.8 Ilanngaaserinermi periusissiaq - Inussuk 2018-2023

Ilanngaaserinermi nakkutilliinermi allaffissornikkut suliassat Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmit isumagineqartarput.

Killeqarfinni nakkutilliinermit ilaavoq nioqqutinik nakkutilliisarneq. Killeqarfimmi nakkutilliineq ingerlalluassappat suliassaqarfiit assigiinngitsut qanimut suleqatigiittariaqarput aamma ilanngaaserinermi periusissiaq nutaaq Inussuk 2018-2023 suliarineqarsimavoq.

Nunap isorartunerata, nunamut aqqutit isaaffiit aniaffiillu siaruarsimanerisa aamma imaatigut silaannakkullu assartuineq tunngavigalugu attaveqaatit kiisalu kilisaatit aalisariutit takornariaqarnikkullu umiarsuit angallannerujussuisa Kalaallit Nunaanni ilanngaaserinermi nakkutilliinermilu suliassat suliarinissaat ajornakusoortippaat. Tassunga ilanngullugu aalisarnerup takornariaqarnerullu iluanni nakkutilliinermi suliassat annertupput.

Pissutsit tamakku tassanngaannaq najuunnissamut, nakkutilliinermit suliassat tassanngaannartumik takkuttarnerinut aammalu suliap naammassinissaanut pilersaarusiornermut aamma suliassap naammassiniarnissaanut piffissakilliornermut sunniuteqartarnerat, nakkutilliilluni sulinissaq ajornarnerulersippaat.

Ilanngaaserinermit periusissiami Inussuk-mi siunertaavoq qanoq iliorluni ilanngaaserisuunerup piareersarnissaanut ingerlannissaanullu sammivissanik tunngavissanillu aallartitsinissat. Periusissiap atulernissaa angusaqarfiuniartussaavoq, tassanilu ilaatigut pingaarnertut siunertaaniipput kiffartuussinerit, ineriartortitsinerit aamma paasisanik katersinissaq atuinnissarluni, suliniutinik ersarissaanissaq angusallu ersarissut. Ilanngaaserinermi periusissiami sulianik suliarinninnermi isumalluutinik atuisarnermi pingaarnersiuisarneq tunngavigineqarpoq.

5.4 Atugarissaarnikkut sullississutinik, akileraarusersueriaatsimik ineqarnermullu tunngasunik aaqqissuusseqqinnikkut imminut pilersorsinnaanerup annertusarnera.

Inuiaqatigiinni sutigut tamatigut imminut pilersorsinnaanerup qaffassarnissaa pingaaruteqarluinnarpoq:

- Inuiaqatigiit agguarsimanerisa annertuumik allanngornera sulisinnaassusilittut ukiullit ikinnerusut amerlanerusunik pilersuisinnaasariaqarnerannik nassataqarpoq, taamaattumik sulisinnaassusilittut ukiullit sapinngisamik amerlanerpaat suliffeqarfeqarfimmut ilaalernissaat sulisartullu amerlinerisigut atugarissaarnermik aningaasalersueqataanissaat pisariaqartinneqarpoq.
- Suliassanik nutaanik isumagisaqalernissamik ilaatigullu naalagaaffimmiit ataatsimoortumik tapiissutit annikillinissaannut anguniakkat inuiaqatigiinni annertunerusumik imminut pilersorsinnaanermik piumasaqaatitaqarput tassuunakkullu isertitatigut tunngavissat annertunerusut pilersinnissaat.
- Pingaartumik sulisut avataaneersut aallaavigalugit siuariartornissaq pinaveersaarniarlugu inuiaqatigiit imminut napatittumik ineriartornissaat inuiaqatigiinnilu amerlanerpaat ukiuni aggersuni naatsorsuutigisatut inuussutissarsiornerup tungaatigut ineriartornermut isiginnaaginnarnissaasa pinngitsoortinnissaa anguniarlugit amerlanerpaat inuiaqatigiinnut tapertaanissaat pingaaruteqarpoq.
- Pisortat ikiorsiissutitut tapiissutaasa allanngortiternerisigut siunnerfilernerisigullu ilaatigut qulaani siunertat aningaasassaqaartinneqalissapput.

Aaqqissuusseqqinnerit suliniutillu ukiuni aggersuni imminut pilersorsinnaanerup annertunerulernissaanut tapertaasussat ataani nassuiarneqarput.

5.4.1 Imminut pilersornerulerneq

Nunami maani sulisinnaasut amerlassusaat nunani avannarlerni killerni sulisinnaasut amerlassusaannit ikinnerupput. Ikinnerusut amerlanerusunut pilersuissappata ikinnerusullu inuiaqatigiit atugarissaarnissaannut aningaasalersueqataassappata siunissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu atugarissaarnissamut ilusilersuinissaq unamminiarnartoqassaaq.

Taamaattumik naalakkersuinikkut kissaatigineqarput,

- suliffeqarnermi tunniusimanissaannut kajumissaarinerit periarfissallu annertusinissaat,
- innuttaasut suliffeqarnikkut toqqammavimminnik annaasaqarsimasut sulileqqinnissaannut ikiornissaat,
- ilinniartitaanikkut suliniutit pitsanngorsarnissaat, amerlanerusullu pitsaanerusumik piginnaasaqarnerulersillugit taamaalilluni ajornannginnerusumik imminut pilersornerulerneq il.il. qulakkeernissaat anguniarlugit.

Siumup, Atassutip, Nunatta Qitornaasa, Demokraatit aamma Inuit Ataqatigiit akornanni 2019-imut aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiisummi eqqaaneqarput imaattut:

”Annertunerusumik imminut pilersorneq
2019-imut aningaasanut inatsimmi anguniagaq:

Amerlanerusut suliffeqarfanni peqataassapput

- Sulinermi ilanngaasut ikiorsiissutinillu allanngineq
- Kingusinnerusukkat tunuartarnissamut kajumissaaneq

Pisortanut akiitsut pitsaaliorneri appartinnerilu

- Kommuni tamani akiitsut pillugit siunnersuisarneq
- Ilanngaassiviup piareersarnera

Sammissaq 4.1. Amerlanerusut suliffeqarfanni peqataassapput

Sulisinnaassusillit amerlinissaat piumasarineqarpoq, taakkumi assersuutigalugu Islandimut Savalimmiunullu sanilliullugit malunnartumik Kalaallit Nunaanni ikinnerummata. Namminersortuni malunnartumik amerlanerit sulisorinerisigut isertitat amerlineqassapput aningaasartuutillu appartinneqarlutik, taamaalillunilu aningaasanut periarfissaqarnerulerneq, taamaalillunilu ineriartortitsinissanut periarfissat qulakkeernissaannut malunnartumik tapeeqataasoqarsinnaalerluni.”

Taamaamat massakut nalilersuisoqarpoq aamma immikkoortoqarfiit akimorlugit imminut pilersornerulerneq annertusineqarnissaanut suliniutinik attuumassuteqartunik piareersaateqarnissaq aamma ataatsimut aaqqissuussinissaq angusassatut siunertarlugit misissueqqissaarinerit piareersarneqassapput. Matumani suliniutit ilinniartitaanermut, akileraartarnermut, suliffeqarnermut inunnillu isumaginninnermut suliassaqarfanniittut pingaarnermik pineqarput.

Tungaviusooq

Taamaasillutik naalakkersuisoqarfiit attuumassutillit anguniagassanut aamma suliniutissanut kiisalu taakkununga pilersaarutini siunnersuisorsimapput. Anguniarneqartoq tassaavoq immikkoortumi tassani aningaasanut inatsimmik isumaqatigiissutip piviusunngortinneqarnissaa, akisussaaffeqarfiit agguataarsimanerat ataqqillugu tamatuminnga tungaveqalernissap qulakkeerneqarnissaa ilutigillugulu

suliaqarfiit assigiinngitsut akornanni suliniutinik aamma aningaasanik ataqatigiissaarinissap pisariaqartinneqartup qulakkeerneqarnissaa. Tamanna ataani erseqqinnerusumik allaaserineqarpoq:

Pingaarnertut anguniagaq (anguniagassat anguneqarsinnaasutut oqaasertalerneqassapput aamma takussutissartai ilanngullugit – KPI-t)

- Imminut napatinnerusinnaasumik aningaasaqalernissaq pillugu anguniakkamik aamma ataatsimoortumik tapiissutinik isumalluuteqarunnaariartornissamik ikorfartuineq.
 - Inuusuttut 26-t ataallugit ukiullit aallaaviatigut ilinniagaqalersimassapput imaluunniit suliffeqarlutik.
 - Sulisinnaasut amerlassusaannik annertusaaneq.
 - Innuttaasunut killilimmik sulisinnaassusilinnut suliffeqarnissamut periarfissanik annertusaaneq.
 - Utoqqaat amerlanerusut sivilisunerusumik suliffeqarfimmiittarnissaat.
 - Pisortani nuussinerit ikinnerusut.
 - Aaqqissuusaaanermi suliffissaaleqinerup appartinneqarnera.
 - Ukioq kaajallallugu suliffillit amerlanerusut.
 - Innuttaasut ingammik isertitakitsut akunnattumillu isertitaqartut akornanni aningaasaqarniarnermikkut namminneq atorsinnaasaqalernerunerat.

Taamaammat pilersaarutit aamma suliniutit makku ingerlanneqassapput:

1. Innuttaasut, siusinaartumik soraarnerussutisiallit imaluunniit siusinaartumik soraarnerussutisiaqalernissamik qinnuteqarsimasut
 - a. Siusinaartumik soraarnerussutisiaqartitsinerup nalilersorneqarnera – suliniummut 3a-mut atavoq.
2. Inuttut/ inooqataanermut atukkanik ajornartorsiuteqarneq pissutigalugu innuttaasut killilimmik sulisinnaassusillit
 - a. Pisortanit ikiorsiissutinik misissueqqissaarneq (suliarineqareerpoq).
 - b. Pisortanit ikiorsiissutinik aaqqissuusseqqinneq – suliniummut 5b-mut aamma 5c-mut atavoq.
 - c. Aalajangersimasumik siunnerfilimmik neqerooruteqarneq (suliniut 2a-mit inassuteqaatit aamma nalilersuinissat).
 - d. Majoriap suliffissarsiuussisarnermut tunngatillugu suliniutaannik nalilersuineq, tassunga ilanngullugu piginnaanngorsaaqqinneq aammalu tulluursakkanik suliffeqarsinnaaneq – suliniut 1a-mut, 5b-mut, 5c-mut atavoq.
3. Innuttaasut suliffeqarfinnut piviusumik sulileriaannaasut, kisianni assigiinngisitaartumik suliffeqartut, sivilisuumik suliffissaaleqisimasut imaluunniit pensionisiaqalersinnaasutut ukioqalersimasut, kisiannili sulisinnaassusillit aamma piumassusillit.
 - a. Majoriap suliffissarsiuussisarnermut tunngatillugu suliniutaannik nalilersuineq, tassunga ilanngullugu piginnaanngorsaaqqinneq aammalu tulluursakkanik suliffeqarsinnaaneq – suliniut 1a-mut, 2d-mut, 5b-mut, 5c-mut atavoq.
 - b. Soraarnerussutisiallit suliffeqaannarnissaannut kajumissaarinerit pitsaanerusut.
4. Inuusuttut meeqqat atuarfiata kingorna ilinnialersimanngitsut imaluunniit suliffeqalersimanngitsut
 - a. Majoriap piginnaanngorsaaqqinnermik aamma siunnersuisarnermik suliaqarneranik nalilersuineq.
 - b. Siunnersuariaatsinik tamarmiusunik nalilersuineq.
 - c. Suliffimmik misiliinermit aamma ilinniartuunermit inatsit.
 - d. Ilinniartitaanermit tunngasutigut misissueqqissaarneq aamma ineriartortitsinikkut suliniut
5. Innuttaasut sulileriaannaasut, kisianni aaqqissuusaaanikkut pissutsit pissutigalugit sivilisunerusumik suliffeqarsinnaanngitsut

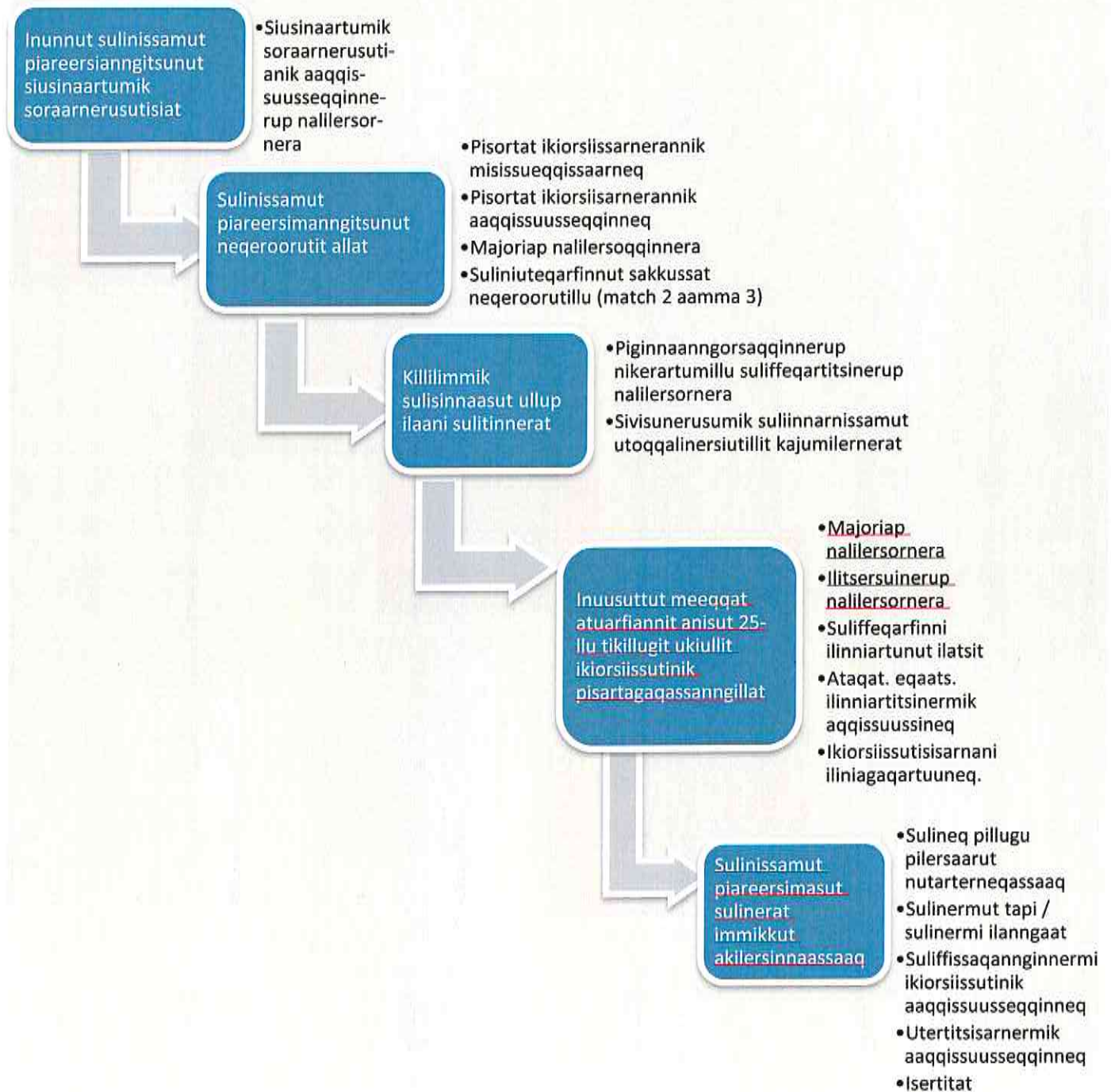
- a. Sulisoqarnej pillugu pilersaarutip nutarterneqarnera
- b. Sulisoqarnermut tapiissuteqartarnej / -ilanngaat.
- c. Suliffeqanngikkallarnermi ikiorsiissuteqartitsisarnermik aqqissuusseqqinneq / suliffissarsiornermi ikiorsiissutit – suliniummut 2b-mut aamma 5b-mut atavoq.
- d. Utertitsisarnermik aqqissuussinerup aqqissuusseqqinneq - suliniut 2a-mit inassuteqaatit.
- e. Maannakkut isertitanik pitsanngorsaaneq.

Susasaqartut akimorlugit misissueqqissaarnerit ilaatigut immikkoortoqarfiit akimorlugit aalajangernissamut tunngavissaqarnissamut aamma suliniutinut ataatsimut toqqammavissaqarnissaq qulakkeerniarlugu:

- Ukioqatigiit meeqqat atuarfiannik qimatsisut ingerlatsisimanerannik aamma ataatsimoorfiannik – imaluunniit allanik ingerlatsisimanerannik misissueqqissaarnerit.
- Sulisinnaasunik ingerlaavartumik misissuinerit aamma suliffeqarfinnik oqimaaqatigiissaarinernut uuttuisarnerit.
- Nuna tamakkerlugu aamma nunap immikkoortuini piginnaasalinnik amigaateqarnej.
- IT-mut atortut qanoq issusiinik misissuineq – uppersaasiineq aamma aqqissuussinerit ataatsimoorussamik tapertaqarnissaq.

Suliassaq – sullinniakkat aamma imminut pilersorsinnaanissamut suliniutit tamarmiut iluanni suliniutit attuumassutillit takussutissiaq 21):

Takussutissaq 21. Sullinniakkat annertunerusumillu imminut pilersorsinnaanissamut suliniummut taasungalu atatillugu iliuusissat takussutissartaa

Soqutigisaqaqatigiit suleqatigineri – kommunit suliffissarsiuussisarfinnilu illuatungiusut

Nuna tamakkerlugu sulisoqarnermut siunnersuisoqatigiit peqataatinneqassapput piginnittuuneq, pitsaassutsimik qulakkeerinnineq kiisalu pitsaasunik misissueqqissaarnermi kommunit paasisutissaataannut sulisuinullu atuisinnaanermik aqqtissiuissusamik. Suleqatit avataaneersut arlaatigut ilanngunneqassapput, tamannalu pisarialimmik siuariartornissamut naleqquttusoq nalilerneqarpoq.

Pisortanit ikiorsiissutit aqqissuuteqqinneqarnissaanut tunngasut immikkut ittut

Pilersuinermit ikiorsiissutit pillugit malittarisassat nutarterneqarnissaat iluarsateqqinnissaallu, matumani pingaartumik pisortanit ikiorsiisarnerup iluarsartuunnissaa pisariaqarpoq.

Pisortanit ikiorsiisarnermi kisitsisit takutippaat, inuusuttut sulisariaqaraluartut ilinniartariaqaraluartulluunniit amerlavallaartut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqartut. Taakkua saniatigut amerlasoorujussuit sulilernissamik ajornartorsiuteqarput taamaattumillu ukiorpassuarni pisortanit ikiorsiissutinik pilersorneqarsimallutik, naak pisortanit ikiorsiissutit pissaaleqinermit utaqqiisaasumik ikiorsiissutaasussatut eqqarsaataagaluartut.

Tassunga atatillugu 2018-imi VIVE, Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd pisortanit ikiorsiisarnermik aqqissuussinerup misissoqqissaarnissaanik piumaffiqineqarsimavoq. Misissueqqissaarneq 2018-imi naammassineqarpoq aqqissuusseqqinnissamullu tunngatillugu nalilersuinermit innersuussutinillu arlalippassuarnik imaqarluni. Pisortanit ikiorsiissutit aqqissuuteqqinneqarnerata nanginnerani najoqqutassat atorneqassapput.

Pilersuinermit pisortanit ikiorsiissutit aalajangersimasuusariaqartut, assigiittariaqartut akileraaruserneqartariaqartullu nalunaarusiami ilaatigut allassimapput. Taamaaliornikkut sunniivigeqatigiittarnikkut ajornartorsiutit aqqiivigineqassapput aammalu paasiuminartuunissaat suliffeerunnermilu ikiorsiissutinut aammalu sulinermit isertitanut nalinginnaasunut sanilliunneqarsinnaassusaa qulakkeerneqassapput. Ikiorsiissutit qaammatit tamaasa kiseqqaartariaqartussaanginneri pissutigalugu aalajangersimasunik assigiinnillu ikiorsiissuteqartalernikkut allaffissornikkut annertuunik sipaaruteqartoqartassaaq. Allaffissornikkut isumalluutit sipaarutaasut iluaqutaasumik innuttaasut suliffeqaleqqinnissaannik ikiornissaannut atorneqarsinnaapput.

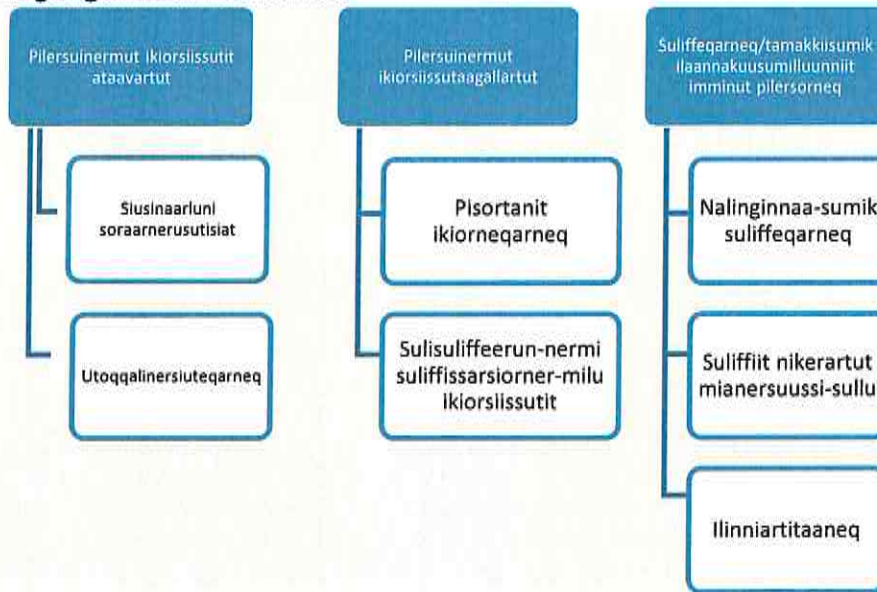
Taakkua saniatigut nalunaarusiami taakkartorneqarput, ilinniartitaanermut tunngatillugu ilitsersuisarneq, suliffissarsiornermi ikiuuttarneq, atornerluisuunermut tunngatillugu ikiuisarneq il.il. eqqarsaatigalugit inuusuttunut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagalinnut pitsaanagerusumik siunnerfilimmillu suliniuteqartoqartariaqartoq. Tassunga atatillugu inuusuttut ilinniarnersa nalaani pisortanit pilersorneqarnermut sanilliullugu pitsaanagerusumik inissinneqartalernissaat anguniarlugu inuusuttunut immikkut ikiorsiissuteqartalernissaq ilanngullugu isumaliutigineqassaaq.

Taamatutaaq inuuniarnikkut assigiinngitsunik ilungersuuteqarneq aamma/imaluunniit peqqissutsitigut unammilligassaqarneq taakkualu nassatarisaannik suliffimmik paarsinnaanginneq pissutigalugu amerlasoorpassuit ullumikkut sulisinnaangikkallarput. Inuit taakkua sulisinnaassuseqalerseqqinniarlugit inuunermilu pitsaanagerusumik atugassaqalersinniarlugit kommunit pimoorussinerullutik isumaginninnikkut peqqissutsitigullu siunnerfilinnik neqeroorteqarnikkut ikiorsiisariaqarput. Pisortanit ikiorsiissutit ataavartumik pilersuutit ikiorsiissutaassangillat, inuunermilu ingerlariaqqinnissaannut ikiorsiinermit tapertaallutik utaqqiisaasumik ikiorsiissutaassapput.

Taamaattumik pisortanit ikiorsiissutit aqqissuuteqqinneqarneranni pingaarnertut sammisat ilagissavaat, innuttaasut pisortanit ikiorsiissutinik pisartagaqarunnaarnissaat, illuatungaartigullu suliffeqalersinnissaat

imaluunniit ilinnialersinnissaat anguniarlugit suliniutit pimoorussat qitiusunngortinneqarnissaat, takussutissaq 22 takuuk.

Takussutissaq 22. Pisortanit ikiorsiissutit aaqqissuuteqqinnissaat pillugit eqqarsaatersuutitut tunngatillugu tunngavigisamik ersersitsiniut.

Taakku saniatigut innuttaasut suliffeqarnermiit pisortanit ikiorsiiffigineqartalernissaat pinngitsoortinniarlugu ilaqutariinni pinaveersaartitsilluni suliniutinik aallartitsinissamut periarfissaq sammineqarnerusariaqarpoq.

Siusinaartumik soraarnerussutisianik aaqqissuusseqqinnerup malitseqartinnera
Inatsisartut 2015-imi ukiakkut ataatsimiinneranni siusinaartumik soraarnerussutisiat pillugit inatsit nutaaq akuerineqarpoq. Inatsit ulloq 1. juuli 2016 atuutilerpoq.

Kalaallit Nunaanni innuttaasut tamarmik inuiaqatigiinni suleqataanissaannut periarfissaqarnissaasa naalackersuinikkut kissaatigineqarnera tunuliaqutaralugu siusinaartumik pensionisiat aaqqissuuteqqinneqarnera isigineqassaaq. Ineriartornerup tamassuma unitsinneqarnissaa kissaatigineqarpoq, tassami innuttaasut amerlasuut sulisinnaasutut ukiullit pilersorneqarput, matumani siusinaartumik pensionisianik, taamaalillutillu naak suleqataasinnaagaluartut suleqataarusukkaluartulluunniit inuiaqatigiinnit ajattorneqarlutik.

Siusinaartumik soraarnerussutisiaqartitsisarnej ukiuni marlunni ingerlareersimavoq 2021-milu inaarutaasumik atuutilersinneqassalluni. Aaqqissuusseqqinneq ingerlaavartumik malinnaavigineqarsimavoq paasissutissallu piusut takutippaat siusinaartumik soraarnerussutisiallit, annikitsunnguamik sulisinnaassutsikkut sinnillit suli qaffasinnerpaanik siusinaartumik soraarnerussutisiaqartut, suliffinnik sulisinnaassusikillimasanut siusinaartumillu soraarnerussutisialinnut naleqqussakkanik aammalu ikiorsiissutinik pisartagalinnut suliffinnik neqeroorfigitissimanginnerat pissutigalugu amerlavallaartut. Taamaattumik tamatuma takutippaa, kommunit siusinaartumik pensionisialinnut, sulisinnaassusilinnut sulerusuttunullu suliffinnik qulakkeerinninniarnermut tunngatillugu unammilligassaqartut.

Taamaammatt qanoq iliornikkut aaqqissuusseqqinneq piviusunngortinneqarsinnaanersoq misissuiffiginiarlugu kommuninik suleqateqarluni nalilersuineq aallartinneqarpoq aamma piviusunngortitsinermut atatillugu kommunit sunik unammisassaqaassanersut misissuiffigalugu, soorlu

siusinaartumik soraarnerussutisiallit piffissaq ilaannaani sulisinnaanerannut ilinniarsinnaanerannullu periarfissat siuarsaaffiginarlugit immikkut suliniuteqartoqarnissaanik pisariaqartitsisoqarnerseq.

Utoqqaat amerlanerusut sulilersillugit

Maleruagassat maanna atuuttut pilerinarnerutitsilerualarpata utoqqaat 66-it sinnerlugit ukiullit amerlasuut suli sulerusukkaluarput. Ullumikkut tunngaviumik pensionisiat nammineq aningaasarsiat qaffakkiartornerat malillugu ikilisarneqartarput. Taamaattumik suliinnarnissamut iluanaarutit annikippallaartut amerlasuut isumaqarput. Utoqqaat isumalluutaapput naleqarluartut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut iluaqutaasinnaasut. Taamaattumik utoqqaat suliinnartarnerat imminut akilersinnaasariaqarpoq.

Namminersorlutik suliffiuteqartuni aningaasarsiornikkut inerisaaneruneq, tamannalu aqutigalugu suliffissanik amerlanernik pilersitsineq ilaatigut aningaasarsiornerpaani aningaasarsiat annertusarnissaannut, ilaatigullu nunatta ataatsimoortumik tapiissutinik isumalluuteqarnerata annikillisarinnissaanut anguniagaqarnerup siuarsaaffiginissaanut pitsaanerpaajusussaavoq aningaasaqarnikkullu isumannaannerpaajussalluni. Taamaammatt pingaaruteqarpoq namminersorlutik suliffiuteqartuni inerisaanerup annertusarnissaanut aningaasaliisinnaaneq periarfissaqartittariaqarpoq, taamaaliornermilu tunngavissat suliffissanik nutaanik pilersitsinnaasut amerlanernillu suliffissaqartitsisinnaasut, tamatumalu kinguneranik siunissami pisortat karsianni isertitaqarnerunissamut tunngaviliisinnaasut pisariaqartinneqarlutik. Matumani sulisinnaasut utoqqaanerusut suliniutinut sulinnissamut annertusaasinnaasunut peqataatinneqalernissaat iluaqutaasinnaavoq.

2019-imut Aningaasanut Inatsit pillugu Isumaqatigiissummut ilaasumik annikilliarortitsinissamut malittarisassat naleqqussarneqarnissaannut aningaasanik immikkoortitsisoqarsimavoq. Naalakkersuisut tamanna pillugu siunnersuummik aalajangersimasumik piareersaapput.

Suliffeqarnermi ilanngaatip piareersarneqarnera

Suliffeqarnermi ilanngaateqartitsinerup atulernissaa pillugu naalakkersuinikkut isumaqatigiilluartoqarpoq, kingullermillu tamanna pivoq 2019-imut Aningaasanut Inatsit pillugu Siumut, Atassut, Nunatta Qitornai, Inuit Ataqtigiit Demokraatillu akornanni isumaqatigiissummit atsiortoqarneratigut. Suliffeqarnermilu ilanngaammut tunngatillugu imannak oqartoqarpoq:

“Aningaasanut inatsissamut siunnersuummut tunngatillugu peqataasut isumaqatigiissutigaa siunissami sulinermi ilanngaattissap taamaasillunilu taassuma aningaasalersornissaata ilusissaa qulaajarniarlugu politikkikkut oqaloqatigiinniviit piaartumik aallartinneqartariaqartut. Tamatuma saniatigut pisariaqassaaq suliffeqarnermi ilanngaatip suliarinerata ilaattut isumaginnermi pisartakkat aqqqissuuteqqinnissaat. Ilaatigut amerlanerusut sulilersissinnaanissaanik suliart ikorfartorniarlugit.

Tassungu tunngatillugu makku tunngavilersuutigineqarput. Aningaasat annertussusaat inuit ataasiakkaat sulinerikkut isertitarisartagaat il.il. aammalu namminersortutut inuusutissarsiuuteqartutut isertitagaat naapertorlugit naatsorsorneqartarput. Aningaasat ukiup aningaasarsiorfiusup tulliani akileraarutissallu naatsorsorneqareernerisigut tunniunneqartarput. Ukiumi 2020-mi isertitat 2021-mi tunniunnissaat naatsorsuutigineqartarpoq. Aningaasat ukiup ingerlanerani, tamanna teknikkikkut allaffissornikkullu periarfissaqassappat tunniunneqartarnissaat suliniutigineqarpoq.”

Suliffeqarnermi ilanngaat sulisussanik amerlanerulersitsissaaq, suleqatigiinniarnermilu ajornartorsiutinngorsinnaasut qaangerniarnissaannut iluaqutaassalluni. Sulisoqarnermi ilanngaat taamaalilluni pisortanit ikiorsiissutit aamma suliffeqannginnermi ikiorsiissutit aqqqissuusseqqiffiginissaannut atasutut isigineqassaaq. Suliffeqarnermi ilanngaat

aningaasalersorneqartussaammat suliffeqarnermi ilanngaatiq qanoq annertutiginnissaa, qanorlu amerlatigisut ilaalernissaat uuttortarneqarput.

Amerlanerit ilanngaammik tunineqarnerat naapertorlugu ataasiakkaat pissaat ikiliortulissapput. Ataatsimut isigissagaanni aningaasarsiakinnerpaanut tamanna sammitinneqarniarpaat suliffeqarnermi ilanngaammut sunniuteqarnerpaajussaaq. Tamatumunnga pissutaavoq inuit sulillutik aningaasarsiaqarnerpaanngorsimasut aningaasaqarnikkut malunnartumik taamaaliussallutik tunngavissaqareermata.

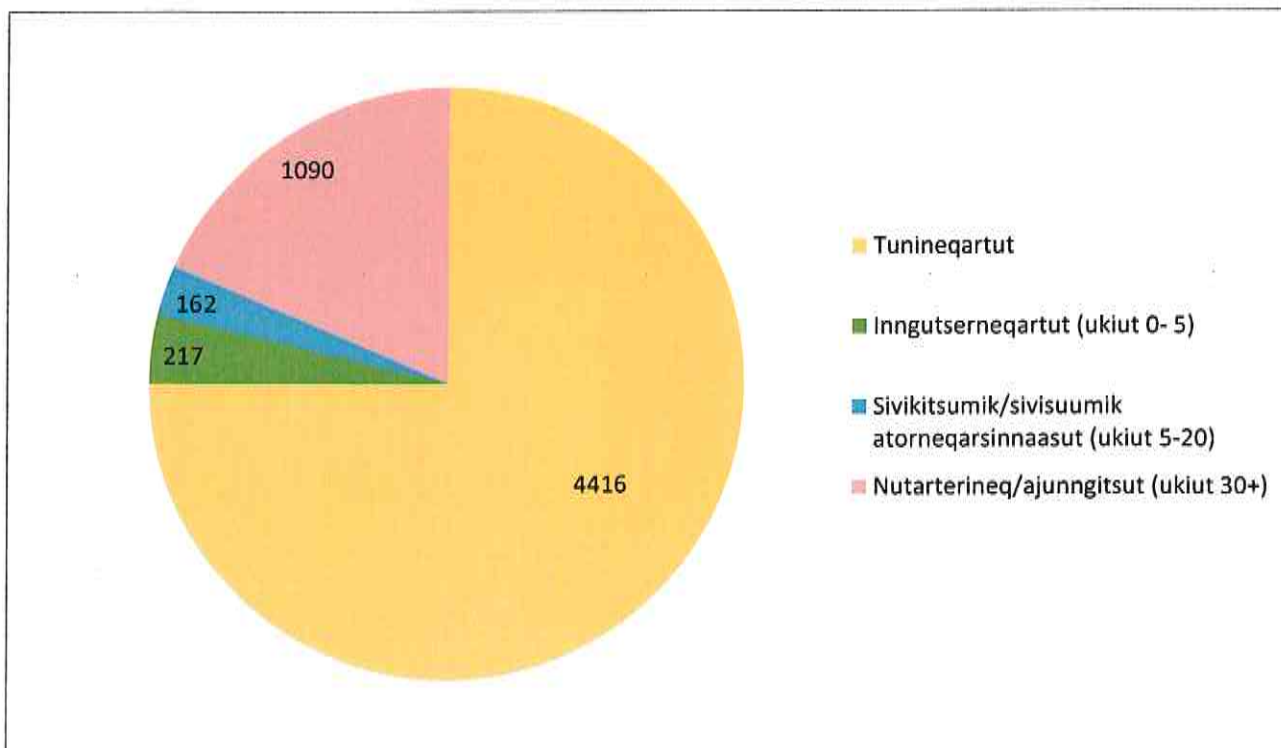
Nalaakkersuisut 2019-imut Aningaasanut Inatsit pillugu Isumaqaatigiisummi pingaarnertut tunngaviliunneqartut tunngavigalugit inatsisissatut siunnersuummik piareersaallutik aallartissimapput.

5.4.2 Ineqarnerup iluarsartuussiffiginissaanut ineqarnermut politikkimik aningaasaqarnermullu nalerarineqartussat

Namminersorlutik Oqartussat inissiat 6.000-it inulaarlugit pigaat taakkulu Namminersorlutik Oqartussat inissiat immikkoortortaqaarfiini ingerlanneqarput. Inissiat taakkua ilarpassui aserfallannikuupput ilaallu inissiaateqarfinit aningaasaqarnikkut ingerlanerluttunit aqunneqarlutik. Tassa inissiat naammaginnartumik aserfallatsaaliorneqarnissaannut aningaasat amerlagisassaangillat.

Takussutissaq 23 diagrammimik inissiat qanoq innerannik 2016-17-imi nalilersuisimaneq tunngavigalugu ajornartorsiutit annertussusaannik takutitsisumik imaqaarpoq. Inissiat qanoq innerannik nalilersukkat nutarterlugit maanna suliarineqarput.

Takussutissaq 23. Inissiat attartortittakkat qanoq issusii pillugu diagram. Inissiat qanoq innerannik nalilersuisimaneq tunngavigalugit inissiaqarfinni tamani inissiat amerlassusaat.

Paasissutissarsiffik: Inissiat qanoq innerannik nalilersukkat Naalakkersuisut 2016-imi 2017-imilu immikkoortunut pilersaarussiaanneersut.

Takussutissami takutinneqarpoq inissiat tallimaagaangata ataaseq ima aserfallatsigisimasartoq allaat ukiut tallimat ingerlaneranni najugaqarfigineqarnissamut naleqqukkunnaarnissaa naatsorsuutigineqarluni. Inissianit quliusunit arfineq marlunnik amerlanerusut ukiut 5-imit 20-llu akornanni piusinnaassuseqarput.

Tassa inissianik nutarterinissamut aningaasanik immikkoortitsisoqaraluarpalluunniit inissiat piusinnaassusaat malunnaatilimmik sivitsornavianngilaq aamma piffissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu tamanna aaqqiissutissaanngilaq. Tamatuma saniatigut inissiat arlallit isaterneqartussaapput (diagrammimi aappaluttumik ilisarnaasikkat). Akerlianik inissiat amerlavallaanngitsut ima pitsaatigipput allaat ukiut 30-t sinnerlugit piusinnaallutik (diagrammimi qorsummik ilisarnaasikkat). Inissiat 4.416-it ingerlaavartumik aserfallatsaalineqarlutillu nutarterneqartaraluarunilluunniit taamaallaat ukiuni 5-20-ni piusinnaassuseqarput.

Kisitsisitigut takuneqarsinnaavoq inissianut attartortittakkanut tunngatillugu siunnerfilimmik aningaasaqarnikkut immikkoortunut pilersaarusiortoqarnissaa pisariaqartinneqartoq, tassa pisortat inissiaataa sukkasuumik aserfallakkiartornerat unitsinniarlugu. Pisortat inissiaataasa attartortittakkat qanoq inneri pillugit apeqqutit aamma nutaanik sanaartornissamut, taartissanik sanaartornissamut nutarterinissamullu pilersaarutit Namminersorlutik Oqartussat kisimik akisussaaffinngilaat. Tassa Namminersorlutik Oqartussat kommunillu inissiaataat attartortittakkat najugaqarfinni assigiinngitsuniittut ataatsimut isigineqartariaqarput aamma aningaasaqarneq ataatsimut isigalugu pilersaarusiortoqarlunilu pingaarnersiuisoqartariaqarpoq. Tamanna aamma Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannik attartortittakkanik kommuninut tunniussiniarluni ullumikkut piareersaalluni suliaqarnermut attuumassuteqarpoq, takuuk tamanna pillugu immikkoortoq tulliuuttoq.

Kinguaattoornerujussuaq aaqqiiffiginiarlugu aningaasarpasuit pisariaqartinneqassapput, aningaasat akileraarutitigut attartortulluunniit akiliuteqartinneqarnerisigut pissarsiarineqartussat. Peqatigitillugu kisitsisitigut takutinneqarpoq illoqarfinni anginerusuni, pingaartumik Nuummi, Sisimiuni Qaqortumilu kinguaattoortoqarnerpaasoq.

Nalunaarsuiffik 18-imi takuneqarsinnaavoq nutarterinissamut isaterinissamullu aningaasanut inatsimmi aningaasat immikkoortinneqartartut ataatsimut isigalugit 2015-imiit 2018-imut ikiliartulaarsimasut. Piffissap pineqartup ingerlanerani isaterinissamut aningaasat immikkoortinneqartartut amerleriarsimapput nutarterinissamulli aningaasat immikkoortinneqartartut ikileriarnereulaarsimallutik.

Nalunaarsuiffik 18. 2015 – 2018-mut aningaasanut inatsimmi nutarterinissamut isaterinissamullu aningaasaliissutit.

	2015	2016	2017	2018
Nutarterineq	41.434.631	40.613.224	43.178.091	53.704.937
Isaterineq	25.694.36	31.922.497	20.441.489	7.829.424
Katillugit	67.128.995	72.535.721	63.619.579	61.534.361

Namminersorlutik Oqartussat inissiaataasa ullumikkut aserfallakkiartorneranni ajornartorsiutaasut arlaliupput:

1. Inissiat ajorluinnartumik inissisimanertik pissutigalugu isaterneqartariaqartut amerliartortillugit inissaqartitsiunissaq qulakkeerniarlugu inissianik nutaanik sanaartornissamut aningaasat

amerlanerusut immikkoortinneqartariaqarput. Ullumikkut inissiat ajorsiarturnerat inuiaqatigiinnut akisuvoq, tassa ukiuni makkunani inissiat ajorsiarturnerat pissutigalugu.

2. Namminersorlutik Oqartussat ukiuni kingullerni suliniuterpasuarnik aallartitsisimapput, ilaatigut isumaginninnermut, meeqqat atuarfiannut peqqissutsimullu tunngatillugit. Suliniutit taakku kissaatigisatut sunniuteqassappata ineqarneq pingaarutilittut qitiulluinnarpoq. Suliaqarfimmi ataatsimi sunniuteqartoqarnissaanik kissaateqartoqarpat suliaqarfiit imminnut sunniiveqatigiikkaangata suliaqarfik pitsaanerpaamik sunnerneqartarpoq. Inissiaq ajorluinnartoq Naalackersuisut suliniutaannut ajortumik sunniuteqarsinnaavoq, tassa assersuutigalugu oqummik imaluunniit inip iluata silaannalunneranik pissuteqartumik peqqikkunnaartoqarsinnaavoq. Pineqartut taakku marluk atuartut ilinniagaqartullu ilikkariartorsinnaanerata toqqaannartumik akornusertarpaat aamma tamatuma malitsigisaanik meeqqat atuarfiannut ilinniartitaanermullu tunngatillugit Naalackersuisut suliniutaat ajortumik sunnersinnaavaat. Inissianik annertuumik aserfallannerup ineqarfinnik annerusunik aserfallassimasunik ineqarfiulernissaa taamalu illoqarfiup immikkoortuanik annertuumik iluarsaassinermik kinguneqarsinnaapput.
3. Namminersorlutik Oqartussat innissiaataanni attartortittakkani ineqarnermut akiliut ukiuni arlaqartuni akit nikerarnerannut malinnaatittussanngorlugu iluarsiiqqineqarsimangilaq. Taamaalilluni inissiatileqatigiiffiit pilersaarutitik malillugit piffissat ilaanni aserfallatsaaliisarnissaannut aningaasatigut atugassarititaat ajorsiaruaarsimapput.
4. Najugaqartut inimik attartukkaminik paarsilluarnerussagaluarpurput nalaattartuugunikku piginnittut inissiat pitsaassusaannik aserfallatsaaliornissaannillu aamma aserorterneqarsimasut iluarsaanneqarnissaannik pitsanngorsarneqarnissaannillu qulakkeerinnikkusunneq takutittartuuppasuk. Inissiat ajorluinnaraangata aserorterisoqarsinnaanera aamma serpalitsitsisartunik atuilluni allattuillunilu assilialiortoqarsinnaanera ajornannginnerulersarpoq.
5. Aamma najugaqartut katitigaanerat ajorseriartarpoq inissiat pitsaanngitsumik aserfallatsaalineqarsimagaangata, tassa najugallit nukittunerit inissianit ajortunit inissianut pitsaanerusunut nuuttarmata, amerlasuutigut namminersortut aqqutigalugit namminneq inissaminik pissarsisarlutik. Taamaalilluni inuiaat aalajangersimasut assigiimmik tunuliaqutallit kisimik inissiani taama ittuni najugaqalersinnaasarput.
6. Aamma inissiat aserfallakkaluttuinnarnerisa malitsigisaannik ullumikkut aserfallatsaaliinermi "qamiterisarneq" atorneqaleriartuinnarpoq. Maannakkorpiaq aningaasarpasuit immikkoortinneqartussaapput ilaqutariinnut arlalinnut najugaqarfippasuit silataanni torsuusaasaannik altaniiniillu isumannaarinninnissamut, tassa pineqartut najugaqartunut ulorianarsinnginnissaat anguniarlugu. Betonitaat ukiorpassuani silap pissusaanit sunnerneqarsimapput aamma ingerlaavartumik aserfallatsaalineqartarsimangillat. Taakku aserfallatsaalineqartarsimasuuppata iluarsaassinissat akisoqisut pinngitsoortinneqarsimasinnaagaluarpurput.
7. Massakkorpiaq suliarineqartariaqartut takkutikulaarmata aningaasatigut atugassarititaasut eqqarsaatigalugit isatigassat iluarsaassassallu piffissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu pilersaarusiorniarnerat ajornakusoortarpoq.

Taamaalilluni nutarterinissamut aningaasat atugassat ikilisinneqarnerisigut sipaaruteqartarneq iluaqutaaneq ajorpoq inissianillu ajornartorsiuteqarneq ajornerulersittarlugu.

Ullumikkut nutarterisarnermik pitsanngorsaaneq aningaasanik amerlanerusunik pissarsinissamut taamaallaat tunngassuteqartanngilaq.

Maannakkorpiaq annertuumik sanaartortoqarpoq sanaartornerlu annerpaaffissaminut inissingajalerluni. Maannakkut sanaartortoqarpallaarnerata malitsigisaanik sanaartugassat akisunerulersinnaapput. Tamatumattaq malitsigisaanik sanasut suliassanut nukinginnartunut neqerooruteqarsinnaasut amigaataalersinnaapput.

Ineqarnermut tunngasuni aaqqissuusseqqinneq

Kommunit innuttaasunut attaveqarnerpaasarput, soorlu aamma kommunit kommunip najugaqarfiini susoqartarneranik ilisimasaqarnerpaasartut. Kommunit taamaalillutik tunngavissaqartarput innuttaasut ineqarnissamut pisariaqartitsinerannut atatillugu taarsigassarsitinneqarnissamut qinnuteqaatinik sularinninnissamut. Tamanna tunngavigalugu ukiuni kingullerni inatsisit allanngortinneqartarsimapput, tassa siullermik kommunit periarfissinniarlugit tulluuttunut qinnuteqartoqarneranut atatillugu aalajangiisarnissamut:

- Piginneqatigiilluni inissiat
- Sanaartoqatigiilluni illuliassanut taarsigassarsineq
- Illuliornermut aningaasalersuineq, tassunga ilanngullugu nutarterinissamut taarsigassarsineq.

Ineqarnermut tunngasuni taamatut aaqqissuusseqqinnermi ilaatigut eqqarsaatigineqarput nunap suatungaani najugaqarneq, soorlu aamma appassisunik akunnattunillu isertitaqartartut namminneq inissaminnik pissarsiniarneraanni pineqartunut iluaqutaasinnaasut eqqarsaatigineqartut.

Nunap immikkoortuini najugaqartunik eqqarsaatiginninnermi pineqarpoq illoqarfiit ineriartorfiusut (Nuuk, Ilulissat, Sisimiut, Aasiaat aamma Qaqortoq) ungasissuanni najugaqaraanni aningaasanik amerlanerusunik taarsigassarsinnaaneq.

Suliniutit aqutugalugit innuttaasut periarfissagissaarnerulissapput qanorluunniit isertitaqaraluarlutik inissaminnik qulakkeerinninnissamut, soorlu aamma ukkatarineqartoq ineqarfinnik sivisuumik atuussinnaasunik pilersitsinnermi:

- Taarsigassarsitinneqarnissamut qinnuteqaatinik ajornaannerusumik innuttaasunullu pitsaannerusumik aqutsisoqartarnissaa
- Kikkut tamarmik ullutsinnut naleqquttumik ineqarnissamut periarfissagissaarnerulernissaat
- Siunertamut naapertuunnerusumik paasiumarnerusumillu aningaasalersuinissamik qulakkeerinninnissaq.

Ineqarnermut tunngasuni aaqqissuusseqqinnermut malitsitut Naalakkersuisut maannakkorpiaq pitsanngorsaaffiginiarlugit sulissutigaa:

- Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannik attartortittakkanik kommuninut tunniussinissaq
- Attartortitsisarneq pillugu inatsit nutaaq
- Boligstøtte aqutugalugu illuliornermut tapiissuteqartarneq pillugu inatsit nutaaq.

Inissianik attartortittakkanik kommuninut tunniussineq

Ineqarnermut tunngasuni aaqqissuusseqqilluni suliaqarnermi pingaarutillit ilagaat Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannik attartortittakkanik kommuninut tunniussinissamut najoqqutassamik suliaqarneq.

Kommunit Namminersorlutillu Oqartussat peqatigiillutik *Ineqarnikkut ingerlatsinermi periusissiaq immikkoortunullu pilersaarut pillugit misissueqqissaarnissami – suliassat allaaserinerini* pisortat inissiaataannut attartortittakkanut tunngatillugu suliniutissat arlallit nassuiarneqarput. Suliniuteqarnikkut anguniarneqarpoq ilaatigut Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannik attartortittakkanik kommuninut siunertaq naapertorlugu tunniussinissaq ilaatigullu pisortat inissiaataasa attartortittakkat suuneri, sumiinneri, qanoq amerlatigineri aserfallatsaalineqarsimanerilu eqqarsaatigalugit ullutsinnut naleqquttuunissaasa siunissamilu atorneqarsinnaanerisa qulakkeerneqarnissaat.

Ineqarnermut Attaveqaqatigiinnermullu Naalackersuisoqarfiup *Inissialiornissamut pilersaarut* sularisimavaa, tassani suliassat arfineq marluk erseqqissumik nassuiaasiorneqarsimasut sanaartorerup ingerlalluarnissaanik qulakkeerinissapput. Suliassat pineqartut tassaapput:

- Innuttaasut katitigaanerat, ineqarnissamik pisariaqartitsineq aningaasaqarnerlu pillugit pisariaqartinneqartumik misissueqqissaarnissaq aalajangiinissamut isumannaatsumik paasiuminartumillu tunngavissisussaq.
- Innuttaasut nammineerlutik inissaminnik pissarsisinnaanngitsut siunnerfilimmik ineqarnerannut tapiissutisinaanerisa isumannaarneqarnissaa.
- Innuttaasut isertitaqqortuut namminneq inissaminnik pissarsinissamut kajuminnerulersinneqarnissaat.
- Ineqarnermut akiliut nappanneqarsinnaasoq illuutitik inissianillu aserfallatsaaliiuarnissamut qulakkeerinittuq.
- Naalagaaffiup inissaqartinneqarnissaanik pisussaaaffiup kiisalu sulisut inissaannut tunngatillugu ajornartorsiutit aaqqiiffiqineqarnissaanik isumannaarinnineq.
- Paasiuminartumik tunngaveqarluni Namminersorlutik Oqartussat inissiaataannik kommuninut tunniussinissaq.
- Pisortat inissiaataannik siunertamut naapertuuttumik siunissami aqqissuussaqaarnissat aqutsinissarlu.

Suliassat ilaasa taakku naammassineqarnerisigut Inissialiornissamut pilersaarut inuiaqatigiit atugaannik pitsanngorsaalluassaaq – tassa aserfallatsaalineqarsimasunik, siunertamut naapertuuttunik ullutsinnullu naleqquttunik ineqartitsinermi – inuiaqatigiit aningaasaqarnerat innuttaasullu peqqissusaat inuttullu atugaat eqqarsaatigalugit.

Taamaalilluni pilersaarut ilaatigut Aqqissuussaaneermik iluarsartuusseqqinnermit (2008), Attassiinnarnissamut Inerikkiartortitsinissamullu pilersaarut (2016) pillugu Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Isumalioqatigiissitap isumaliutissiisutaanit ineqarnermut tunngasutigut inassuteqaataannit arlalinnit aamma Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit inassuteqaatigisartagaannit aallaaveqartutut isigineqarsinnaavoq.

Attartortitsisarneq pillugu inatsisissaq nutaaq pillugu siunnersuusiornissamut piareersaaneq Misissueqqissaarnissaq siuliani pineqartoq tunngavigalugu attartortitsisarneq pillugu peqqussut atuuttoq annertuumik nutarterlugu aallartinneqassaaq.

Nutarterinissami pineqartumi inatsit ullutsinnut naapertuuttoq qulakkeerniarlugu attartortitsisup attartortullu akornanni pissutsit pisariaqartinneqartumik naleqqussarneqassapput aamma

attartortitsisarneq pillugu peqqussummi siunertamut naapertuutinningsutut suussusersineqartut naleqqussarneqassapput.

Attartortitsisarnermut inatsisip nutarterneqarneranut atatillugu isumaginninnermut tunngasutigut inatsit aamma akileraartarnermut tunngasutigut inatsit nutarterneqartariaqassapput, tassa aaqqissuusseqqinnerup tamarmiusup pitsaasumik inuuneqarnissamik qulakkeerinninnissaa anguniarlugu.

6 2019-imut aningaasanut inatsimmut tunngaviit AIS 2020-millu piareersaaneq.

6.1 AIS 2020-mut atatillugu missingersuutitut ataqatigiissaarineq.

AIS 2020-ip piareersarneqarnera aningaasaqarnikkut pissutsit pitsaasuuneranni pissaaq, kisianni aningaasaqarnerup ineriartoqqinnissaa soorunami allangorsinnaavoq, soorlu ukiuni tulluuttuni nunatta isaatitsivissuani aalisarnermi akit ineriartornerat pisallu amerlassusaat nikeriarsinnaallutik.

Massuma kingunerissavaa AIS 2020-mi akileraarutinit akitsuutinillu isertitassatut naatsorsukkat qaffasinnissaat naatsorsuutigineqarmata. Aningaasanut inatsit 2020-p piareersarnera 2019-imut Aningaasanut Inatsimmi anginerusumik isertitani sillimmaqarsimanerani sunnerneqarportaaq, tassa sipaarnerusoqartariaqarluni.

Piffissamili oqimaaqatigiittoqassaaq, Kommunit Namminersorlutillu Oqartussat missingersuutaat naatsorsuutaallu pillugit Inatsisartut inatsisaanni siunertarineqartut aamma aningaasaqarnikkut ingerlatsinissamut anguniakkat tunngaviillu Naalakkersuisunit aalajangerneqarsimasut assigalugit.

Taamaammat makku pingaarnersiorneqartariaqarput:

- Suliniutinut nutaanut, soorlu nunatta naalagaaffimmit suliaasaqarfinnik akisussaaffigisaqarnerulernissaanut, periarfissaqarnerunissaaq.
- Pisortat suliaasaqarfiini tamani pisariillisaanermik suliniutit aalajangersimasut naammassereersut
- Namminersortut siuariartornissaat siunertaralugu pitsaanerusunik tunngavissiorinissamut suliniut.

Aningaasartuuteqarnissamik kissaatigineqartunik nutaanik suliarinnineq

Suliaasaqarfinit assigiinngitsunit aningaasanik amerlanerusunik kissaateqartoqartuaannarpoq. Taakku tamarmik AIS 2020-mut siunnersuummi aningaasannut inatsimmi oqimaaqatigiissaariniaatigaluni piviusunngortinneqarsinnaanngillat.

Naalakkersuisut aningaasaqarnikkut kingunerisassat pillugit inatsisissatut siunnersuummut atatillugu suliaasaqarfiit akornanni missingersuutitigut ataqatigiissaarinissaaq qulakkeerniarlugu assigiiaartumik ataatsimoorussamillu suleriaaseqartoqarnissaa aalajangiuppaat. Tassa imaappoq ulluinnarni sulinerni, siunnersuutit aningaasaqarnikkut kingunerisassallit tamarmik aningaasanut inatsisinik nutaanik siunnersuuteqarnissamut piareersarnernut atatillugu salliunneqartuarnissaat. Tamanna allanut peqatigitillugu missingersuusiornermi malittarisassanut allannguutissatut siunnersuummi ilanngunneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Taamaammat aallaaviatigut susassaqarfimmi aningaasartuuteqarnerunissamut kissaatigineqarsinnaasut susassaqarfiup iluani sipaarneqarnikkut akilernerneqarsinnaassapput. Naalakkersuisut AIS 2020-imut allannguutissatit siunnersuutaata aappassaaneerneqarnissaa pingajussaaneerneqarnissaalu aningaasalersorneqarsimassapputaaq.

Taamaattumik aamma aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik naalakkersuinikkut suliarinneqqinnermi tassungalu atasumik partiinik isumaqatigiinniaqateqarnerni siunnersuutit aningaasassaqartinneqanngitsut akuerineqarsinnaanngillat taamatullu aamma UPA 2019-imi aamma UKA 2019-imi aalajangiiffigisassatut siunnersuutit aningaasartuuteqarfiusussat akuerineqassagunik aningaasalersorneqassallutik.

Taamaamat aalajangiinissamat siunnersuutit taamaattut aningaasanut inatsit pillugu isumaqatiginninniarnerni ilanngunneqartarnissaat pingaaruteqarpoq, taamaalillutillu aningaasanut inatsimmi inaarutaasumi pingaarnersiuiinermi qitiusumi, nalinginnaasumi suliassaqarfillu arlallit akornanniittumi immikkoornatik.

Tamanna Naalackersuisut partiinik allanik oqaloqateqarnissaannut tunngavigineqassaaq, Naalackersuisullu neriuutigaat amerlanerit politikikkut isumaqataaffigissagaat, matumani Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap suleqatigineqarnissaa kiisalu AIS 2020-mut siunnersuut pillugu aningaasanut inatsimmut isumaqatigiissutissaq ilanngullugit.

AIS 2020-ip piareersarneqarnera

Ukiut siuliini aningaasanut inatsimmut isumaqatigiissutit, matumani 2019-imut aningaasanut inatsit amerlanerit isumaqatigiissutigisaat ilanngullugu, AIS 2020-mut sulinissami naammassisassat amerlanerulersippaat. Aningaasanut inatsit pillugu isumaqatiginninniarnerni sammisat pingaarutilit pillugit partiit peqatigalugit atsioqatigiinnikkut isumaqatigiissuteqarnissaaq siunertaavoq susassaqaqarfinilu naalackersuinikkut anguniakkat pilersaarutillu ataqatigiissunngorsartariaqarnerat ilanngunneqarnissaat.

Peqatigisaanillu Naalackersuisut allaffissornermi ingerlatsinermilu sipaaruteqarnissamat aningaasat atugassanngortitsinngitsuunnginnissaaq AIS 2020-mi siunnersuummut august 2019-imi saqqummiunneqartussamat ilanngunneqarnissaa anguniagaraat.

6.2 Aningaasartuutinik misissueqqissaarnerit

Pisortat aningaasaqarneranni aningaasartuutit amerliartortillugit atuinissamat piumasaqaatit sakkortusiartuinnarput, taamatuttaaq ammasuunissamat periarfissanut, naalackersuisoqarfiit akornanni suleqatigiiffiit aningaasaqarnerannut pingaarnersiuiinernut kommunillu missingersuutaannut. Inuiaqatigiit katitigaanerisa allanngoriartupallannerat pissutigalugu susassaqaqarfiit ilaasa aningaasaqarnerat annertusineqartariaqarsimavoq pingaarnersiuiinerrillu sukaterneqarlutik.

Misissueqqissaarnerni siunertaq pingaarneq tassaavoq pisortat susassaqaqarfiini pisariillisaaneq sullissinermillu pitsanngorsaaneq. Misissueqqissaarnermi suliassanut qitiusunut aningaasaliissutit ikineqarsinnaassapput pitsanngorsaasinnaallutillu nutaaliortitsisinnaallutillu. Taassuma saniatigut aningaasaqarnermik aqutsineq tamakkiisumik takussutissaqalersinneqassaaq.

Misissueqqissaarnerit pisortanilu Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu pitsaaneruseqarsimik aningaasaqarnermik aqutsinermi nakkussinerulernissamat ataqatigiilluinnarput. Aningaasaqarneq pitsaasumik aqunneqarnerani pingaartinneqarput suliassat assignngitsutigut naammassineqarsinnaanerit taakkulu suliassartaanik sulisussaannillu aalajangiinertaasa aningaasaqarnikkut kingunerisassartaat assignngiiaarnerat kiisalu aningaasaqarnikkut qinersinissamat sakkussat assignngiiaarnerat.

Pitsanngorsaannissamat suliniutit aalajangersimasunut siunnersuutit saniisigut - misissueqqissaarnerit pitsanngorsaannissamat nutaaliorsinnaannissamullu tikkuussisinnaassapputtaaq naleqquttumillu aningaasartuuteqartarnissamat eqqarsartariaaseqalersitsilluni.

Aningaasartuutit pillugit misissueqqissaarnerni apeqqutit pingaarnarpaat sulinerit naammassisussallu ataqatigiinnerannut kiisalu eqqortumik iliortarnissamat tunngassuteqarput. Taamaattumik apeqqutit

eqqortut imaassapput: Aningaasartuutit qassiuppat?, Suut aningaasartuutaappat? Suut qanorlu sunniuteqarfigninnaavavut? Qaqugu sunniutaat ersissappat - qanorlu annertutigippat?

Taamatut sulinermit immikkoortortaq ataaseq makkuninnga suliaqarsinnaanissaa naatsorsuutigineqarpoq:

- Sullissinerit qitiusut, aningaasartuutit ataatsimoorussat angusassallu uuttoqarsinnaasut nassuarneqarnerat ilanngullugit qanoq akeqarnerisut.
- Sullissinerit qitiusut sulisunik amigaateqarnermut aningaasanillu atuinermit ingerlaqqinnermut atatillugit.
- Sullissinerit qitiusut sunniutaat; tassa taamaattut sullissinermit qanoq iluaqutaasinnaappat.
- Paasissutissat tunngavigisassat siuliani taaneqartut malitseqartinnissaannut uppersaanissaannullu periarfissaqartitsisut.
- Sullissinerit qitiusut qanoq periusissiami, susassaqartitsinerni, missingersuutini malitseqartitsinernilu pingaarnertut sammineqarnerisut.

2019-imut Aningaasanut Inatsimmut isumaqatigiissut kiisalu AIS 2020 pillugu isummernissamut tunngavissiaq akuerisaq naapertorlugit suliaqarfii arfinillit aningaasartuutaat misissuqqissaarneqassapput.

2019-imut Aningaasanut Inatsimmut isumaqatigiissummi erseqqissarneqarpoq *"Innuttaasoq qitiutillugu pisortani ingerlataqarfii aallussisut ingerlalluartullu"* allasimallunilu, annikitsunik ingerlataqarnermit akornuteqarnissaq imminuinnarlu eqqarsaatigilersinnaanerup kinguneraat *"pisortat ingerlataqarfia annertussusaanik aqqqissuusaaneraniillu isornartumik isiginninnissaq pisariaqartoq, tassunga ilanngullugu suliaqarfii naammassinninneq imminut akilersinnaasumik ingerlanersoq, aamma pisortanit isumagineqartut suliaqarfii iluaqutaasumik pinngitsoorneqarsinnaanersut imaluunniit namminersortunit pitsaanerusumik kivinneqarsinnaanersut."*

Misissuqqissaarnerni taakkunani 6-ini ilaatigut Namminersorlutik Oqartussat peqqinnissaqarfimmut kiisalu qarasaasianut tunngasunut sulisoqarnermilu aningaasartuutit misissorneqartut annertuut ilagaat. Taassuma saniatigut isumaginittuqarfinnik, ilinniartitaanermik, suliffeqarfiillu minnernik misissuqqissaarnerit annertunngitsut aallartinneqarput, matumani illersuisoqarfii, siunnersuisoqatigiit Naatsorsuqqissaartarfillu ilanngullugit.

Namminersorlutik Oqartussat sulisoqarnermut aningaasartuutaat

Namminersorlutik Oqartussat sulisoqarnermut aningaasartuutaat pillugit misissuqqissaarnermut suliaqarfimmi ukiuni kingullerni aningaasartuutit amerliartorsimanagerat pissutaavoq. Kommunitut aamma Namminersorlutik Oqartussanut akissarsiat katinneri tamarmik ukiumut 2,6 mia. kr.-t missaaniipput, taamaalillutik akissarsiat pisortat missingersuutaanni aningaasartuutini ataasiakkaani qaffasinnerpaajullutik. Taanna kisiat tunngavigalugu pingaaruteqarpoq pisortani akissarsiat killilimmik alliertortinneqarnissaat.

Pisortani akissarsiat ineriartornerat aningaasat nalikilliertornerannut aalajangiisooqataavoq kiisalu akigititanik aningaasarsianillu ukiuni kingullerni aningaasanut inatsimmut sanilliullugit aningaasanut inatsimmi aningaasaliissutinut ukiumoortumik naleqqussaaneqarnermut aalajangiisuulluni. Akissarsiat annikitsumik qaffattarnerat taamaattumillu aningaasanut nalikilliertortitsinnginnerusoq aningaasanut

inatsimmi akigititanik aningaasarsianillu naleqqussaansamut aningaasartuutitut ikilisaqataassaaq, taamaaliornikkullu aningaasat atorreqarsinnaasut amerlissapput.

Pisortat tassaapput nunatsinni sulisitsisut anginersaat, pisortanilu akissarsiat allanngorarnerat taamaattumik namminersortuni akissarsiat allanngorarneritut aalajangiisuusarput. Pisortani sulisut akissarsiaat appasitsinnerisigut namminersortunut tuniluutsinneqarsinnaavoq. Tamanna suliffinnik amerlisaqataasinnaavoq, tassami nunatta unammillersinnaanera taamaaliornikkut pitsanngorsarneqassamat.

Pisortani aningaasartuutit ineriartornerannik aqutsilluarniarnermik anguniagaqarnermi soorunami Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu sulisoqarnerup ineriartornera malinnaavigilluarneqassaaq, matumani minnerunngitsumik suliassaqarfiit ilaasa inuiaqatigiit katitigaanerisa allanngorarnerata kingunerisaanik sulisunik amigaateqalernissaat ilanngullugu. Matumani utoqqarnut sullissineq pineqartut ilagaat. Akerlianilli digitaliseeriinerunikkut allatigullu pisortat suliassaqarfiisa ilaanni sulisunik pisariaqartitsineq annikillisarneqarsinnaavoq. Taamaammatt Naalakkersuisut Naatsorsueqqissaartarfik kommunillu suleqatigalugit pisortani sulisoqarnerup malinnaavigineqartarnissaanut pitsaanerusunik sakkussarsiusapput aningaasaqarnermik pilersaarusiornissamut atorreqarsinnaasumik.

Taamaammatt misissueqqissaarnermi Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni marloqiusamik allaffisortarnerit ajornartorsiutaasinnaasut taakkununga aaqqiissutissatut siunnersuutit nassuiarneqassapput.

Qarasaasiaqarneq

Namminersorlutik Oqartussat qarasaasianut aningaasartuutaasa misissoqqissaarneqarneratigut ilaatigut Namminersorlutik Oqartussat qarasaasiaqarnermut, suliniutit ataasiakkaanut, akuersissutitut nittartakkallu assigiinngitsunut aningaasartuutaat tamarmiusut aningaasaqarnermik atorluarnerusinnaanissaat siunertaralugu tamakkiisumik isigineqarsinnaanngussapput.

Misissueqqissaarnermi suliassat digitaliseererneqanngitsut digitaliseerernissaannut suliniutissanik aalajangersimasunik siunnersuuteqartoqassaaq taamaaliornikkut sulisut allanik suliqarsinnaasut ilaqqissapput.

Peqqinnissaqarfik

Peqqinnissaqarfiup misissoqqissaarnissaanut pingaarnertut siunertarineqarpoq innuttaasunut peqqissaanermik suliqartut amerlinissaanut periarfissat qulaajarnissaat kiisalu siusissukkut iliuuseqarluni pinaveersaartitsineq pitsanngorsarneqarsinnaaneranik qulaajaanissaq. Aningaasartuutit misissoqqissaarneqarneratigut susassaqarfiit pilersaarusiordfigineqarnerannut iluaqutaassaaq, taakkunanilu susassaqarfinni ingerlalluurtut taakkulu qanoq pitsaanerusumik angusaqarfiusinnaanersut qanorlu pitsaanerpaamik aningaasaqarnermik tunngavissaqartinneqarsinnaanersut pillugit politikikkut allaffisornikkullu aalajangiisoqassalluni.

Misissueqqissaarnermi ilaatigut angallannermut aningaasartuutit, nakorsatut peqqissaasutullu paarlatsinut aningaasartuutit, ilaatigut qarasaasiakkut nakorsartitsinikkut napparsimasunik sullissinerup pitsanngorsarnera, napparsimalersinnaanermut sillimmasiissutitut ilanngaammik atuutsitsilersinnaanerpun sunniutai kiisalu atuisut akiliisalersinnaanerat ukkatarineqarput.

Isumaginninneq - ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit

Isumaginninnermi ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit namminneq pigisut misissoqqissaarneqassapput. Taassuma qulaajaagassaasa akornanniipput ulloq unnuarlu paaqqinnittarfiit namminersortut pisortat suliffeqarfiinut sanilliullugit pitsaassusaat akimullu aalajangersimasumut assigiimmik sullissisarnersut.

Misissuinnermi suliassaqarfimmi ammasuunissaq kiisalu pitsaassuseq aalajangersimasunillu piginnaasaqarfeqarneq qaffasinnerusoq qulakkeerneqassaaq.

Ilinniartitaaneq

Ilinniartitaanerup misissoqqissaarneqarnerani pitsaassusaa qaffassarneqassaaq pisariillisarneqarlunilu.

Aningaasaqarneq timitalersukkallu ataqatigiinnerisa pitsanngorsarneqarnissaat sammineqartut ilagissavaat, taamatutaaq taxameterit atorlugit akiliuteqarnikkut atuisutullu akiliuteqarsinnaanikkut ilinniarnissamut pitsaanagerusunik iliuseqarsinnaanissaq. Taassuma saniatigut kommunit atuartsinermut pitsanngorsaatissanik iliuseqarnerunissaannut periarfissat misissorneqassapput EU-millu suleqateqarnissamik isumaqatigiisummi piumasaqaatit piviusunngortinnissaannut kiisalu ilinniartitaanermi allanut anguniakkanut tapersuulluni.

Sullissinerit ataatsimoorussat

Kiisalu siunnersuisoqatigiit assigiinngitsut illersuisoqarfiillu allaffissornertaannik katiterinikkut pisariillisaasannaanermut periarfissatut piukkunnarsinnaasunik misissueqqissaarneq. Matumani siunertarineqarpoq suliassaqarfimmi akornutaasinnaasumernit ikilineqarnissaat.

6.2.1 2020-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuummut suliambut ilanngussaagallartut.

AIS 2020-p piareersarneqarnerata nanginneqarnissaanut suliassat ilagaat Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siusinnerusukkut siunnersuutigineqarsimasut aningaasanullu inatsit pillugu siusinnerusukkut isumaqatigiisutaasimasut tunngavigalugit anguniakkat suliniutillu kiisalu kommuninut atatillugu suliniutit.

AIS 2020-mi salliutitassat pingaarnertut suliassaqarfiit makkununga suliniutinut iluaqutaassapput:

- Angallannermut tunngasumi, pingaartumik timmisartoqarfiit allilernerannik aningaasaliinermik immikkut ukkatariffiusumi, matumanilu Kalaallit Airports A/S-imi immikkut nammineq aningaasaatissanut pisariaqartinneqartunut aallarniutaasumik aningaasaliinerit, takuuk 2019-imut AI-mi timmisartoqarfinnik sanaartornissamut oqaasertaliussat UKA2018-imeersoq.
- Inissiaqarneq, matumanilu sumiiffimmik kommuninut tunniussinerit ataatsimut tapiissutinut sunniutigisinnaasaannik piareersaaneq.
- Sanaartornermut suliaqarfimmi aningaasanik killeqanngitsunik atuisinnaaneq pingaartinneqassaaq makku tunngavigalugit:
 - Mittarfiit pillugit Naalakkersuisut anguniagaat,
 - Sanaartornermi immikkoortunut pilersaarutit iluini pingaarnarpaatillugit suliassat, taakkununga ilanngullugu immikkoortunut pingaarnertut pilersaarutit suli naammassineqanngitsut piaartumik naammassillugit suliarineqartariaqarput.
 - Sumiiffinni ineriartornertigut naammaginartumik oqimaaqatigiittoqarnissaanik pilersitsinissamik anguniagaqarneq kiisalu aningaasanik sanaartornermut immikkoortinneqartunik pitsaanagerusumik atuisinnaanerup qulakkeerneqarnissaa.

- Ingerlatseqatigiiffinnit kiisalu uuliasionermit aatsitassarsionermiillu ataasiaannartumik isertitsissutaasinnaasut aamma akileraarutitigut akitsuutitigullu immikkut isertitat kiisalu ingerlatseqatigiiffiit iluanaarutaat annertunerusut attaveqaasersuinerup aningaasaqarnermik attassiinnarnissamik ingerlatsinermut aningaasaqarnikkullu imminut napatitsinerulernissamut iluaqutaasussap aningaasalersorneqarnissaanut immikkoortinneqassapput.

Nutaamik pingaarnertut mittarfiliionerup aaqqissuussaanerup aningaasalersorneqarnissaa sanaartornissaallu pillugit killiffik

Kalaallit Airports A/S 2019-i qiteqqutsinnagu Ilulissani Nuummilu mittarfiliornissamut suliarinnittussarsiuusaaq. Suliarinnittussarsiuussissutissat periarfissaqassapput suliffeqarfiit suliarinnikkumasut sanaartugassap naammassiffissaanik allamik siunnersuuteqarsinnaallutik.

Nunatta Karsia iluanaarutisianik, pissarsiassanik assigisaannilluunniit immikkut ittunik isertitaqassappat 2019-imut aningasanut inatsimmi ukiup siulia assigalugu Kalaallit Airports A/S aningaasaleeqqinnissamut immikkoortitsisoqassaaq, takuuk AI 2019-imi konto pingaarnaq 10.13.11-imi oqaasertaliussat. 2020-mut aningaasanut inatsimmut atatillugu taamatut pisariaqartitseqqinnissaq naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

Mittarfiit pingasut taaneqartut saniisigut Naalakkersuisut ukiunut tullinnguuttunut mittarfinnik allanik aningaasaleeqqinnissamut piareersarput, takuuk immikkoortoq tullinnguuttoq.

Nunap immikkoortuini mittarfiit

“Qasigianguani, Kangaatsiami, Qeqertarsuarmi, Narsami, Nanortalimmi, Ittoqqortoormiini Tasiilamilu nunap immikkoortuini mittarfiit pillugit aningaasaqarnermik misissueqqissaarneq politikikkut suliarineqarsinnaasunngorlugu 2019-imi piareernissaa naatsorsuutigineqarpoq. Tassunga ilassutitut Naalakkersuisooqatigiinnissamut isumaqatigiissut naapertorlugu Uummannami nunap immikkoortuani mittarfik pillugu misissueqqissaarneq aallartinneqassaaq.

Ilulissani Nuummi Qaqortumilu mittarfinnik sanaartornissaq pillugu sanaartornermut inatsisip akuerineqarnissaanut tunngavilliisooq misissueqqissaarneq assigalugu, suliniutinut atatillugu inuiaqatigiit aningaasaqarneranni kingunerisassat pillugit misissueqqissaarneq tunngavigalugu nalilersorneqassapput suliniutit timmisartoqarfiit pillugit Inatsisartut inatsisaanni piumasaqaatinut naapertuunnersut. Tamatuma tunngavigai aningaasaliinerup ernialersorneqarsinnaanersoq akilersorneqarsinnaanersoq, ingerlatsineq iluanaarnertalimmik matussusiisinnaanersoq, sanaartorneq imaluunniit ingerlatsineq aningaasartuutitut allanut matussusiinersoq nutaanilluunniit isertitaqarfiussanersoq, kiisalu aningaasaliinermi eqqarsaatigineqarnermut silaannakkut angallannermi maanna ingerlatsisut ingerlatsisussatullu naatsorsuutigineqartut taakkulu timmisartut atugassaat (timmisartut sorliit il.il.).

Paasisutissat pigineqaleriapata Naalakkersuisut misissueqqissaarnermi paasisat nalilersussavaat, taakkulu tunngavigalugit Inatsisartuni ataatsimiititaliamut eqqortumut suleriaqqinnissamik kaammattuuteqassallutik. Tamassuma aningaasaqarnikkut kingunerisassaak akilerneqarnissaanullu paasisat, 2020-imut kommuninullu aningaasanut inatsimmut ilanngunneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Mittarfeqarfiit 2023-ip kingorna mittarfiit nutaamik aaqqissuussaaneranni

Kalaallit Airports A/S aqutigalugu Ilulissani Nuummi Qaortumilu mittarfinnik sanaartornermi ingerlatsinermilu kingunerisassat "Mittarfinnik sanaartornermi killiffik 2-mi inuiaqatigiit aningaasaqarneranni kingunerisassat pillugit nalilersuineq"-mi naasuiarneqarput. Taamaattumik mittarfiit katitigaaneranni niuernerq iluanaaruteqarfiusoq Mittarfeqarfiit niuernerannit atuukkunnaassaaq. Allangortiterinerup kingunerisaanik Mittarfeqarfiit ukiumut 60 aamma 75 mio. kr.-t akornanniittunik amigartooruteqartarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Peqatigisaanik "Mittarfinnik sanaartornermi killiffik 2-mi inuiaqatigiit aningaasaqarneranni kingunerisassat pillugit nalilersuineq"-mi nassuiarneqarpoq mittarfiit nutaamik katiterneqarnerisa kingorna pisortat sipaagaat Mittarfeqarfiit amigartoorutissaannut aningaasaleeqataassutiginnissaat naatsorsuutigineqartoq. Aningaasanut inatsimmi ukiumut 2023-mut missingersuusiorfiussami kontunilu pingaarnerni attuumassuteqartuni aningaasaliissutit ikilinerisigut kiisalu kommuninut ataatsimoortumik tapiissutit ikilinerisigut tamanna piviusunngortinneqarsinnaassaaq. Taassuma peqatigisaanik Mittarfeqarfinni sipaarfigisinnaassarsiorortoqarpoq pisariillisaaffissarsiortoqarlunilu, amigartoorutissat matuneqarniassammata.

Mittarfeqarfiit - Mittarfinni sanaartugassanut aningaasaleeqqinneq

Mittarfeqarfiit mittarfinni sanaartugassanut ukiuni arlalinni sulissutigineqarsimasumut aningaasaleeqqinnissamut aningaasaliissutit amerlanerusut pisariaqartippai. Tamanna Aningaasanut Inatsit aqutigalugu Mittarfeqarfiit akigititai aqutigalugit aningaasalersorneqassaaq.

2019-imut Aningaasanut Inatsimmi Mittarfeqarfiit aningaasaleeqqinnissaanut 20 mio. kr.-t immikkoortinneqareerput, ukiunilu missingersuusiorfiussani 10 mio. kr.-t immikkoortinneqarsimallutik.

Angallannermut, Sanaartornermut Ineqarnermullu Aqutsisoqarfiup Ineqarnermut Attaveqatigiinnermullu Naalakkersuisoqarfik aamma Mittarfeqarfiit ilisimatippai 2019-imit siumut isigisumik timmisartornermi isumannaallisaaneq annerusumik ukkatarineqassasoq. Angallannermut, Sanaartornermut Ineqarnermullu Aqutsisoqarfiup tassunga tunngatillugu nalilersimavaa 2019-imut siumullu Aningaasanut inatsimmi illikartinneqarsimasut timmisartuussinermi isumannaallisaanermik naammaginartumik attassiinnarnissamut naammanngitsut.

Taamaammat Mittarfeqarfinnik pisariaqartunik aningaasaleeqqinnissamut nutaamik nalilersuisoqartariaqarpoq.

Mittarfinni atortut sanaartukkallu ajutooraangata kingunerisassat annertupput, soorlu Kangerlussuup mittarfiani radiukkut atortorissaarutit ajutoormata sulissarpasut unitsinneqartariaqarsimapput, tamatumalu kingunerisaanik silaannakkut angallannermut ajoqutaangaatsiarluni.

Mittarfeqarfiit – qulimiguulinnut mittarfinnut aningaasaleeqqinneq

Mittarfeqarfiit nalunaarusiorsimavoq ingerlatseqatigiiffiup qulimiguulinnik mittarfiinut 43-nut aningaasaleeqqinnissamut pisariaqartinneqartut suussusersineqarlutik, taakkunanilu Angallannermut, Sanaartornermut Ineqarnermullu Aqutsisoqarfiup timmisartuussinissamik isumannaallisaanermi

piumasaqaataannut naammassinninnissamik anguniagaqarfiulluni. Nalunaarusiami heliportit arlallit siunissami qulimiguulinnik annernik, assersuutigalugu S-61 aamma S-92-inik passussinissamut nutarsaanissamut siunnersuuteqarluni.

Heliportinik nutarsaaneq aningaasalersuinerlu siunissami inunnik angalassinissamut kiffartuussinermik isumaqatigiissutinut atasunngorlugit isiginiarneqassapput.